

ימי מוהרנ"ת

חלק

ראשון • הקדמה • א • ב • ג • ד • ה • ו • ז • ח • ט • י • יא • יב • יג • יד • טו • טז • יז • יח • יט • כ • כא • כב • כג • כד • כה • כו • כז • כח • כט • ל • לא • לב • לג • לד • לה • לו • לז • לח • לט • מ • מא • מב • מג • מד • מה • מו • מז • מח • מט • נ • נא • נב • נג • נד • נה • נו • נז • נח • נט • ס • סא • סב • סג • סד • סה • סו • סז • סח • סט • פ • פא • פב • פג • פד • פה • פו • פז • פח • פט • צ • צא • צב • צג • צד • צה • צו • צז • צח • צט • ק • קא • קב • קג • קד • קה • קו • קז • קח • קט • קי • קיא • הקדמה • א • ב • ג • ד • ה • ו • ז • ח • ט • י • יא • יב • יג • יד • טו • טז • יז • יח • יט • כ • כא • כב • כג • כד • כה • כו • כז • כח • כט • ל • לא • לב • לג • לד • לה • לו • לז • לח • לט • מ • מא • מב • מג • מד • מה • מו • מז • מח • מט • נ • נא • נב • נג • נד • נה • נו • נז • נח • נט • ס • סא • סב • סג • סד • סה • סו • סז • סח • סט • פ • פא • פב • פג • פד • פה • פו • פז • פח • פט • צ • צא • צב • צג • צד • צה • צו • צז • צח • צט • ק • קא • קב • קג • קד • קה • קו • קז • קח • קט • קי • קיא • קיב • קיג • קיד • קיז • קטז • קיח • קיט • קכ • קכא • קכב • קכג • קכד • קכה • קכו • קכז • קכח • קכט • קל • קלא • קלב • קלג • קלד • קלה • קלו • קלז • קלח • קלט • ק • מ • קמא • קמב • קמג • קמד • קמה • קמו • קמז • קמח • קמט • קנ • קנא • קנב • קנג • קנד • קנה • קנו • קנז • קנח • קנט • קס • קסא • קסב • קסג • קסד • קסה • קסו • קסז • קסת • קסט • קע • קעא • קעב • קעג • קעד • קעה • קעז • קעו • קעז • קעט • ק • פ • קפא • קפב • קפג • קפד • קפה • קפו • קפז • קפח • קפט • קצ

חלק ראשון

הקדמה

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז

ח

ט

י

יא

יב

יג

יד

טו

טז

יז

יח

יט

כ

כא

כב

כג

כד

כה

כו

כז

כח

כט

ל

לא

לב

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

מה

מו

מז

מח

מט

נ

נא

נב

נג

נד

נה

נו

נז

נח

נט

ס

סא

סב

סג

סד

סה

סו

סז

סח

סט

ע

עא

עב

עג

עד

עה

עו

עז

עח

עט

פו

פז

פב

פג

פד

פה

פו

פז

פח

פט

צו

צז

צב

צג

צד

צה

צו

צז

צח

צט

ק

קא

קב

קג

קד

קה

קו

קז

קח

קט

קי

קיא

הקדמה

א

ב

ג

ב
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא

כב

כג

כד

כה

כו

כז

כח

כט

ל

לא

לב

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

מה

מו

מז

מח

מט

נ

נא

נב

נג

נד

נה

נו

נז

נח

נט

ס

סא

סב

סג

סד

סה

סו

סז

סח

סט

ע

עא

עב

עג

עד

עה

עו

עז

עח

עט

פו

פא

פב

פג

פד

פה

פו

פז

פח

פט

צו

צא

צב

צג

צד

צה

צו

צז

צח

צט

ק

קא

קב

קג

קד

קה

קו

קז

קח

קט

קי

קיא

קיב

קיג

קיד

קטו

קטז

קז

קיח

קיט

קכ

קכא

קכב

קכג

קכד

קכה

קכו

קכז

קכח

קכט

קל

קלא

קלב

קלג

קלד

קלה

קלו

קלז

קלח

קלט

קמ

קמא

קמב

קמג

קמד

קמה

קמו

קמז

קמח

קמט

קנ

קנא

קנב

קנג

קנד

קנה

קנו

קנז

קנח

קנט

קס

קסא

קסב

קסג

קסד

קסה

קסו

קסז

קסח

קסט

קע

קעא

קעב

קעג

קעד

קעה

קעו

קעז

קעח

קעט

קפ

קפא

קפב

קפג

[קפד](#)

[קפה](#)

[קפו](#)

[קפז](#)

[קפח](#)

[קפט](#)

[קצ](#)

מוהרנ"ת

ימי

[ראשון](#)

[חלק](#)

[הקדמה](#)

אמר המעתיק: ידוע מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות א, יז): לא המדרש הוא העקר, אלא המעשה ואמרו עוד (שם ד, יג): גדול התלמוד, שמביא לידי מעשה והנה בכלל תורתנו הקדושה יש גופי תורה, שהן כל ההלכות, שמבארין כל מצוות התורה ומורין לנו את הדרך אשר נלך בו, ויש גם-כן ספורי התורה, שהם פרשיות הרבה שבספר בראשית, שמות וכו' וכן בכל תנ"ך ותורה שבעל פה, יש בהם שני אפנים הנ"ל והנה מצינו, שהתחלת התורה הקדושה היא דיקא מהספורים הקדושים, ועל דרך שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י בראשית א): לא היה צריך

להתחיל התורה אלא מ"החדש הזה לכם" וכו', אלא משום "כח מעשיו הגיד לעמו" וכו', ועל-פי פשוטו גם-כן, כי כשם שאף-על-פי שעקר תכלית למוד התורה הוא המעשה הטוב, אף-על-פי-כן: גדול תלמוד, שמביא לידי מעשה כמו-כן: גדולים מעשי ה', וגדול כח הספורים שבתורה כי מלבד תעלומות חכמה וסתרי-תורה, אשר נעלם בהם, כמבאר הרבה בזה בזה הקדוש, מלבד זה גם על-פי פשוטו הן הם עקר יסוד תורתנו הקדושה כי על-ידם נתחזק ונתעורר לב האדם ברשפי אש שלהבתיה ללמד התורה ולהגות בה יומם ולילה ולקיים ככל הכתוב בה ולהאמין בכל סודותיה, שהם בחינת: הנסתרות-לה' אלקינו מאחר שרואה ולומד כל סדר מעשה-בראשית וסדר כל הדורות מאדם ועד נח ומנח עד אברהם וכו' וכו', עד שיצאו ישראל ממצרים וכו', ואכלו את הפן ארבעים שנה, וזכו לקבלת התורה וכו', עד שנכנסו לארץ-ישראל וכו'-על-ידי כל זה נתעורר לב האדם ללמד התורה ולקיימה וכן בתורה שבעל-פה מצינו פיוצא בזה, כי יש בה הלכות ואגדות, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה בספרי, פרשת יקב: ולדבקה בו-דורשי רשומות אמרו: רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם, למד הגדה, שמתוך כך אתה מכיר את הקדוש-ברוך-הוא ומדבק בדרכיו וכן אמרו במכילתא, פרשת בשלח: והישר בעיניו תעשה-אלו אגדות משבחות, הנשמעות באזני כל אדם ואמרו ב"תנא-דבי-אליהו", פרק ב: בכל הארץ יצא קום-אלו ההגדות, שמקדשין שמו הגדול בהן וכן עוד הפליגו רבותינו זכרונם לברכה במקומות הרבה בענין למוד ההגדות שבתורה, והכל מפני שהן ממשיכין לב האדם ומעוררין אותו לעבודתו ותברך ולקיום התורה: והנה, בכל דור ודור עקר למוד התורה וקיום התורה וקיום כל קדשת ישראל, הכל הוא רק על-ידי חכמי הדור, שהם הצדיקים הגדולים שבכל דור וכעין שדרשו רבותינו זכרונם לברכה במסכת מגלה, דף יא: ואף גם זאת וכו'-לא מאסתים - בימי כשדים, שהעמדתם להם דניאל וכו'; ולא געלתים- בימי יונים, שהעמדתם להם שמעון הצדיק וכו' להפר בריתי אתם וכו', שהעמדתם להם בית רבי וחכמי דורות וכו' וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מפות כב:): כמה טפשי וכו', דקיימי מקמי ספר-תורה ולא קיימי מקמי צורבא מרבנן וכו': והנה בענין הצדיקים יש גם כן שני בחינות הנזכרות לעיל, כי מלבד החדושי תורה הנפלאים שמתגלים על ידם שמביאין את האדם לידי מעשה וקיום התורה, אלא אף גם הספורים הקדושים שמספרין מהם יש בהם כח גדול לעורר לב האדם לעבודתו ותברך, וללמד החדושי-תורה שלהם ולקיים באמת ובתמים כראונו ותברך

והנה סמוך לדורותינו אלה בעקבות משיחא ממש חמל עלינו השם ותברך ושלח לנו מושיע ורב עיר וקדיש נחית מין' שמיא נחל ניובע מיקור ח'כמה אור האורות וכו' הוא רבנו הקדוש וכו' בעל המחבר ספרי לקוטי מוהר"ן וספורי מעשיות וכו' וכו' הוא הפליא לעשות להאיר עיני כל ישראל בחדושי תורתו ושיחותיו וספוריו ועניניו, כמבאר הרבה מזה בספרי הקדושים והעמיד תלמידים הרבה חכמים וצדיקים גדולים ואף על פי כן מגדל ההעלמה וההסתרה שהיה עליו בזה העולם, על דרך (בראשית א) "וירא אלקים את האור כי טוב"-לגנו (חגיגה יב, על כן גם תלמידיו

המקִרְבִּים אֵלָיו לֹא זָכוּ לִידַע וּלְהַשִּׁיג גַּם מִקֶּצֶת מִן הַמִּקְצָת מִמֶּנּוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, עַד הֵיכֵן הִגִּיעַ נוֹרְאוֹת נִשְׁגָבוֹת מֵעֲלַת קִדְשֹׁתוֹ וְהִשְׁגָּתוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה כִּי-אִם עַל אֶחָד מִתְלַמְּדָיו הַמְּבַהֲקִים הוּא מוֹרְנוּ הַצַּדִּיק הַקְּדוֹשׁ וְכוּ', הֶרֶב רַבִּי נִתֵּן זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הִבָּא עָלָיו הָעִיד רַבֵּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה בְּעֶצְמוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וּמַשִּׁיג קֶצֶת מִגְּדֻלַּת מַעְלָתוֹ כִּמְבֹאֵר קֶצֶת מִזֶּה בְּמִקּוֹם אַחֵר וְהֵנָּה מְבֹאֵר בְּמִקּוֹם אַחֵר מֵהַזְּהִיר לְאַנְשָׁיו שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ בְּזֶה הַרְבֵּה, לְדַבֵּר עִם אֲנָשִׁים אַחֵרִים וּלְהוֹדִיעַ לָהֶם קֶצֶת מִשִּׁיחוֹתָיו וְעֲנִינָיו וּמֵאֲמָרָיו בְּכַדֵּי שִׁיתְעוֹרְרוּ עַל יְדֵי זֶה לְעִבּוֹדָתוֹ יִתְבַּרַךְ וּפְעַם אַחַת אָמַר בְּרַתָּת וּבְזִיעַ וּבְהִתְלַהֲבוֹת גְּדוֹל וּרְעֵדָה גְּדוֹלָה בְּלִשׁוֹן זֶה, וְהוֹדַעְתֶּם לְבִנְיָדָי וּלְבִנְיָ בְּנִי-דָי- אֵייעָרַע קִינְדַעַר זָאֵלֵט אִיהָר מוֹדִיעַ זֵיין וּוֹאס דָּא הָאט זֵיךְ גִּיטֵאָהוּ [לְבִנְיָכֶם תּוֹדִיעוּ מֵהַ שְׁנַעֲשֶׂה כֹּאן]

וְהֵנָּה הֶרֶב רַבִּי נִתֵּן זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה הַפְּלִיא לַעֲשׂוֹת בְּזֶה כֹּל יָמָיו לְקִרְבַּ בְּנֵי אָדָם לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, וּלְהוֹדִיעַ לָהֶם מִנוֹרְאוֹת נִשְׁגָבוֹת מֵעֲלַת קִדְשֹׁתוֹ רַבֵּנוּ זָכָר צַדִּיק לְבִרְכָה, וּמֵעֲלַת קִדְשֹׁת תּוֹרָתוֹ וְשִׁיחוֹתָיו וְכוּ' וְכֹל עֲנִינָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַרְבֵּה לְכַתֵּב סְפָרִים קְדוֹשִׁים בְּזֶה וּלְהַדְפִּיסָם, בְּכַדֵּי לְקַיֵּם (מִשְׁלֵי ה') יְפוּצוּ מֵעִינֵנוֹתֶיךָ חוּצָה וְהוּן הֵם סְפָרֵי לְקוּיֵי מוֹהַר־יָן, וְלְקוּיֵי יַעֲזוֹת, וְסִפְרֵי הַמִּדּוֹת, וְסִפְרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וְהַשִּׁיחוֹת שֶׁאַחַר הַסְּפָרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וְסִפְרֵי חַיֵּי מוֹהַר־יָן, וְסִפְרֵי לְקוּיֵי הַלְכוֹת עַל כָּל אַרְבָּעָה חֻלְקֵי שְׁלַח-עֲרוּךְ, וְסִפְרֵי לְקוּיֵי תַפְלוֹת וְכַעֲת חִפְשָׁנוּ בְּאַמְתַּחַת הַכְּתָבִים שְׁלוֹ וּמִצָּאֵנוּ קוּיֵטְרֵס אֶחָד וְנִקְרָא שְׁמוֹ יָמֵי מוֹהַר־נִיִּת וְתִכּוֹן עֲנִינָיו הוּא מֵהַ שְׁרָשֵׁם עוֹד לַעֲצוֹמֹ אֵיזָה סְפָרִים קְדוֹשִׁים מִמָּה שֶׁעָבַר עָלָיו בִּימֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים, וּמֵעֲנִין הַהִתְקַרְבוֹת אֵיךְ שֶׁזָּכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבֵּנוּ זָכָר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה וְהַמְּנִיעוֹת אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו בְּזֶה, וְאֵיךְ שֶׁחָמַל עָלָיו הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וְזָכָה לְשַׁבְּרָם וְעוֹד עֲנִינָים כְּאֵלוֹ אֲשֶׁר עַל יָדָם יִתְעוֹרַר הַמַּעֲיִן לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ גַּם נִמְצָא בָּהֶם אֵיזָה סְפָרִים וְעֲנִינָים מִקְּדֻשַׁת רַבֵּנוּ זָכָר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה אֲשֶׁר מְבֹאֵרֵן כֹּאן בְּיוֹתֵר מִמָּה שֶׁמְבֹאֵרִים בְּמִקּוּמוֹת אַחֵרִים, וְעוֹד עֲנִינָים יְקָרִים וְכוּ'

לְכוּן אֲמָרְנוּ לְזַכּוֹת אֶת הַרְבִּים גַּם בְּסִפּוּרִים אֶלָּה לְמַעַן יִדְעוּ דוֹר אַחֲרוֹן וְכוּ', וְיִקְרִימוּ בָנוּ מִקְרָא שְׁכָתוֹב (הוֹשַׁע ו', ב-ג): יְחִינֵנוּ מִיָּמִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִימוּנוּ וְנִחִיָּה לְפָנָיו, וְנִדְעָה נִרְדָּפָה לְדַעַת אֶת ה' כְּשֶׁחָר נִכּוֹן מִצָּאוֹ וְיָבֹא כְּגִשְׁם לָנוּ כְּמִלְקוֹשׁ יוֹרָה אֶרֶץ: אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

רְאִיתִי וְנָתַן אֵל לִבִּי לְרָשָׁם בְּלִי גֹדֵר בְּכָל פַּעַם בְּקִצּוֹר אֵיזָה מַעֲשִׂיֹת
הַנַּעֲשִׂים עִמִּי בְּכָל עֵת, יְהִי רָצוֹן שְׁיִהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה: בְּשָׁנַת תַּק"ס נוֹלַדְתִּי
בְּקַהֲלַת-קֹדֶשׁ נַעֲמִירוֹב בְּחַמְשָׁה עָשָׂר בְּשַׁבָּט

בְּשָׁנַת תַּקנ"ב נִתְקַשֶּׁר אָבִי זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּשָׂדוּכִין שְׁלִי עִם חוֹתְנֵי הַגָּאוֹן
הַצַּדִּיק הַמְּפָרָסָם מוֹרְנוֹ הָרַב רַבִּי דָּוִד צָבִי זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה וּבְשָׁנַת תַּקנ"ג
בְּשִׁבְתַּת נַחֲמוּ הָיוּ הַנְּשׂוֹאִין שְׁלִי בְּקַהֲלַת-קֹדֶשׁ שְׂאֲרִיגְרָאד וְהִיִּיתִי סָמוּךְ עַל
שְׁלַחַן חוֹתְנֵי שְׁנֵי שָׁנִים

וְאִזְ הִיִּיתִי מִתְנַגֵּד גְּדוֹל עַל הַחֲסִידִים מַחֲמַת שְׁחוֹתְנֵי הָיָה חוֹלֵק עֲלֵיהֶם
מְאֹד, וְדָבַר הַרְבֵּה עֲלֵיהֶם לְפָנַי וּלְפָנַי שְׁאֵר חֲתָנָיו וּבְנֵי-בֵיתוֹ, וְאָמַר שְׁכָל
כְּוִנָּתוֹ בְּדַבּוּרָיו כְּדִי לְרַחֵק מֵהֶם אַחֵר כֵּךְ יִצְאֵתִי מִשְׂאֲרִיגְרָאד בְּתַחֲלַת שָׁנַת
תַּקנ"ו בְּחַג הַסְּפּוֹת, וּבָאתִי לְקַהֲלַת קֹדֶשׁ נַעֲמִירוֹב עִם זִוְגָתִי תַּחֲיָה וְהִיִּיתִי
סָמוּךְ עַל שְׁלַחַן אָבִי זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה, וְנִתְחַבְּרָתִי לְלַמֵּד בְּחֶרֶף עִם חֲבָרֵי
זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְהוּא הָיָה מְגַדֵּל מְקַטְנוֹתוֹ בֵּין הַחֲסִידִים, וְהָיָה אֶצֶל כַּמָּה
צַדִּיקִים וְדָבַר עִמִּי הַרְבֵּה וְהִתְנַפַּח עִמִּי שֶׁהַחֲסִידִים הֵם יִרְאִים וְשֶׁהַצַּדִּיקִים
הַמְּפָרָסָמִים שְׂבִינִיָּהֶם הֵם גְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה מְאֹד וְעוֹבְדִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בְּאֵמֶת (כְּאֲשֶׁר הִיא בְּאֵמֶת) וְגַם שְׁאֵר אֲנָשִׁים הִתְנַפְּחוּ עִמִּי בְּזֶה וּבְכָל זֶה
הִיִּיתִי חֹזֵק בְּדַעְתִּי הַרְבֵּה בְּהִתְנַגְּדוֹת מַחֲמַת אָרֶס הַדַּבּוּרִים שֶׁל חוֹתְנֵי
זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה שֶׁהַכְּנִיס בִּי הַרְבֵּה כִּי אֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה צַדִּיק וִירָא שְׂמִים,
אֲבָל לֹא זָכָה לִידַע מְאוֹר קֹדֶשֶׁת אֵמֶתֶת הַצַּדִּיקִים גְּדוֹלֵי הַחֲסִידִים
הַמְּפָרָסָמִים וְהָיָה חוֹלֵק עֲלֵיהֶם מְאֹד כְּנִזְכָּר לְעִיל וּמַחֲמַת זֶה בְּכָל הַחֶרֶף
הַנִּזְכָּר לְעִיל שֶׁהִיִּיתִי בְּנַעֲמִירוֹב הִיִּיתִי עֵדִין מִתְנַגֵּד עֲלֵיהֶם

אַחֵר כֵּךְ מִרְבּוּי הַדַּבְּרִים שֶׁל חֲבָרֵי הַנִּזְכָּר לְעִיל וּשְׂאֲרֵי אֲנָשִׁים הַבְּחִנְתִּי
הָאֵמֶת, וְזָכִיתִי לְכַנֵּס בְּאֵמוֹנַת חֲכָמִים וְהַסְּפִימָה דַּעְתִּי עִם הַחֲסִידִים שְׁטוֹב
לְהִתְקַרֵּב לְהַצַּדִּיקִים הַמְּפָרָסָמִים גְּדוֹלֵי הַחֲסִידִים, כִּי הֵם אֲנָשֵׁי אֵמֶת וְהִ'
עִמָּם וְאִזְ נִמְשָׁךְ עָלַי יִרְאָה קִצֵּת וְנִשְׁתַּנְּיִתִּי לְטוֹבָה בְּכַמָּה דַּבְּרִים הַיְדוּעִים
לִי וְעַם כָּל זֶה עֵדִין הִיִּיתִי תוֹעָה בְּדַרְךְךָ וְלֹא יַדַּעְתִּי בֵּין יְמִינִי לְשִׂמְאַלִּי כִּי לֹא
הָיָה לִי מְנַהֵג כְּרָאוּי וְכָל מָה שֶׁעָבַר עָלַי בְּיָמִים אֵלוֹ קִצְרָה הִירִיעָה לְסַפֵּר:

ב

בְּשָׁנַת תַּקס"ב בְּחֹדֶשׁ אֶלוּל זָכִיתִי לְהִתְקַרֵּב לְאֲדוֹנֵינוּ מוֹרְנוֹ וְרַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא הָרַב הָאֵמֶת מוֹרְנוֹ רַבִּי נַחֲמָן זְכָר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה וְהוּא אָחִז
בְּיָדֵי וְקָרְבָנֵי בְּרַחֲמָיו הַמְּרַבִּים, וְנִשָּׂא אוֹתִי כְּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק
וְתַכְף אַחֵר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹן שְׁנַתְקַרְבְּתִי אֵלָיו שֶׁהוּא רֹאשׁ-הַשָּׁנָה

תקס"ג, התחיל להרגילני לכתב תורתו הקדושה אבל עדן לא זכיתי לכתב לפניו תורתו הקדושה עד אחר שבת חנכה שכתבתי לפניו כל התורה ראיתי מנורת זהב (לקויטי מוהר"ן סימן ח') וכך היה דרך כתיבתי לפניו, שהתורה שאמר באותו העת, כמו בשבת חנכה, חזר אחר כך בעת הכתיבה ואמרה לפני פסקא פסקא, שאמר לפני כמה דבורים בלשון אשכנז, ואני ישבתי לפניו וכתבתי הדברים בלשון הקדש עד שגמרתי כתיבת כל התורה ועל פי רב חזרתי וקריתי אותה לפניו אחר שגמרתי כתיבתה

ועצם רבוי המניעות והיסורים שהיה לי באותה השנה שהיא שנת תקס"ג אי אפשר לשער כי כלם היו מתנגדים עלי הן אשתי והן אבי גרו יאיר וכל בני ביתו וכל בית אבי זקני זכרונו לברכה ויש בזה הרבה לספר מעצם רבוי המניעות שהיה לי בלי שעור בכל נסיעה ונסיעה ובכל תנועה ותנועה ובכל עבדא ועבדא של ההנהגות הקדושות של רבנו זכרונו לברכה שצוה עלי ועדן איני יודע מהיכן קבלתי פח לעמד נגד מניעות כאלו אשר קשה לסבלם ותקף באותו החרף גרש אותי אבי גרו יאיר מעל שלחנו, והכרחתי לאכל אצל אבי-זקני וזוגתי אכלה אצל אבי, גרו יאיר ובכל זה יש הרבה לספר; ואף-על-פי-כן עזרני השם יתברך, והייתי בחרף הזה כמה פעמים אצל רבנו זכרונו לברכה וקדם חנכה ישבתי אצלו בערך שלשה שבועות עד אחר שבת חנכה אחר כך באתי אליו סמוך לראש-חדש שבט, ונסע רבנו זכרונו לברכה לטולטשין לדודו הרב וכוי מורנו הרב ברוך זכר צדיק לברכה, כי אז היה עדן שלום ביניהם אחר כך נסע רבנו למדודיבקע וכוי ואנחנו לוינו אותו עד קהלת קדש ליניץ ושם נכנס להרב וכוי מורנו הרב גדליה זכר צדיק לברכה וקבלו בכבוד גדול, וגם כל בני סיעתנו שבאנו עמו קבל אותנו כלנו בכבוד גדול, ושם שמענו מפיו הקדוש של רבנו זכרונו לברכה,

בשנת תקס"ג הנ"ל בראש חדש כסלו נולד בני שכנא שיחיה באותו החרף שנת תקס"ג היו הנשואין של בתו מרת שרה תחיה עם בעלה מורנו יצחק אייזיק גרו יאיר, בראש חדש ניסן ביום חמישי בקהלת-קדש מדודיבקע ורבנו זכרונו לברכה כשנסע למדודיבקע פנ"ל נתעכב שם עד אחר הנשואין ואני בשמעי זאת בנעמירוב, אזרתי חלצי ונסעתי אליו למדודיבקע, ובאתי אליו זכרונו לברכה ביום פורים, וישבתי אצלו בסעדת פורים והוא זכרונו לברכה רקד הרבה באותו הפורים גם בחנכה באותה השנה אחר התורה רקד הרבה, גם בשמחת תורה באותה השנה

רקד הרבה וכן על נשואי בתו הנ"ל רקד הרבה ואמר אחר כך אני רקדתי הרבה בשנה זאת וכו' וכבר נרשם מעט מזה (עין שיחות הר"ן קל"א ח"י מוהר"ן קט"ז, רס"ג) שרצה לבטל הגזרות והפונקטין שנשמעו אז וכו' כי על ידי המחאת כף ורקודין ממתיקים דינין וכו' ואני זכיתי להיות אצלו שם מפורים עד אחר פסח והייתי על החתנה הקדושה של בתו הנ"ל, ושמעתי שם תורה גבוה לשמש שם אהל בהם (לקוטי מוהר"ן סימן מ"ט) (ובשעת אמירת התורה הזאת התחיל רק מפסוק והוא כחתן יוצא מחפתו) ועצם רבוי המניעות שהיה לי על נסיעה זו למדודיבקע אין לשער אחר כך חזרתי משם בשלום עם רבנו זכרוננו לברכה שנסעתי עמו לשמשו בדרדך, ושמעתי תורה הרבה ושיחות נפלאות מפיו הקדוש בדרדך ובאתי לביתי בשלום ואחר כך בסמוך יצאה גם זוגתי משלחן אבי נרו לאיר, ואז פסק אבי לזון אותנו והתחלנו לזון על שלחני בחסדי השם באותו הקיץ הרבו המתנגדים לשון הרע בפני דודו הרב וכו' מורנו הרב רבי ברוך הנ"ל, עד שגם הוא התחיל לחלק עליו זכרוננו לברכה

באותו הקיץ בזה אותי רבנו פעם אחת בשבת אחת, ואחר כך כשבא מהדרדך חזר וקרבני הרבה וכאב את בנו הרצני

ד

בשנת תקס"ד לפ"ק נפטרה אמי זכרונה לברכה ביום חמישי ב' פסלו אחר כך אחר שבת חנכה צוה עלי ללמד הרבה פוסק וכו'

אחר כך בקיץ צוה עלי להתחיל ללמד קבלה ומעשה שהיה כף היה, שאני באתי אליו עם רבי נפתלי, ואמר לי אני הבאתי אותך עתה כי רציתי לומר לך הנהגה חדשה (הינו ללמד קבלה) ורצה שאבוא אליו, ועל ידי זה סבב השם יתברך עד שבאתי אליו ואז וכו'

באותה השנה סמוך לשבת נחמו נפטרה בתו מרת פיגא זכרונה לברכה וכו':

בשנת תקס"ה בחשוון היו הנשואין של בתו מרת מרים זכרונה לברכה, שהיתה פלתו של הגאון מולטשיסק ורקד הרבה פה בבירסלב בשבת ראש חדש חשוון שאז היה ה"פארשפיל" ואני זכיתי לנסע עמו על החתנה לקהלת ולטשיסק באשר פקד עלי

באותו העת צוה עלי להתחיל לחשב תורה, אבל עדין לא צוה לכתבה, ואמר שבפעם אחרת יצוה עלי גם לכתב גם צוה עלי ועל שאר אנשי-

שְׁלוֹמֵנוּ לומר תְּקוּן חַצוֹת, גַּם צָוָה אֶז עוֹד לְכַמָּה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְחַשֵּׁב תּוֹרָה וְהִנֵּה בְּכָל הָעֲנִינִים הָאֵלֶּה שֶׁהִזְכַּרְתִּי שֶׁעָבְרוּ עָלַי בְּאֵלוּ הַשָּׁנִים הַנִּי"ל, יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר אֲשֶׁר לֹא יִסְפִּיקוּ הַמּוֹן יְרִיעוֹת כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה דְבָרִים מְאֹד שֶׁלֹּא הִזְכַּרְתִּי כָּאֵן כָּלֵל, וְגַם מֵה שֶׁהִזְכַּרְתִּי לֹא נִכְתַּב כִּי אִם בְּרַמְזוֹ כְּטַפָּה מִן הַיָּם:

בְּשָׁנַת תַּקס"ה הַנִּי"ל סָמוּךְ לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן נוֹלַד בְּנוֹ כּוֹי שְׁלֵמָה אֶפְרַיִם זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְרַבְּנוֹ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה כִּבֵּד אוֹתִי בְּמַצּוֹת פְּרִיעָה אֶצְלוֹ, וְרַבְּנוֹ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּעַצְמוֹ הָיָה סִנְדֵּק וְחַתוּד, וּמֵה שֶׁהָיָה נַעֲשֶׂה אִם הָיָה הַתִּינוּק הָיָה נִשְׁאָר בְּחַיִּים אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּמַעַט קִצַּת כְּתוּב אֶצְלוֹ בְּרַמְזוֹ בְּעֵלְמָא וְאַנְחֵנוּ בְּאֵנוּ אֵלָיו תִּכְף לְמַחְרָתוֹ אַחַר יוֹם שְׁנוֹלַד הַיֶּלֶד הַקָּדוֹשׁ הַנִּי"ל וְהִיָּנוּ שָׁם בְּשַׁבָּת וְכָל הַשְּׁבוּעַ עַד שְׁנַמּוּל, וְגַם אַחַר כֶּף עַד יוֹם שְׁלִישִׁי לַמַּיְלָה וּבְאוֹתוֹ הַעֵת שֶׁמַּעֲנוּ מִמֵּנוּ תּוֹרָה הַרְבֵּה וְשִׁיחוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרְאוֹת מַעֲנִין הַיֶּצֶר הָרַע שֵׁישׁ כְּמָה בְּחִינּוֹת בֵּיֶצֶר הָרַע וְכוּי וְכַמָּה וְכַמָּה צָרִיכִין בְּכָל פֶּעַם לְהִתְחַזֵּק מִחֲדָשׁ נִגְדוֹ לְהַכְנִיעוֹ וְכוּי וְקִצַּת מֵהֶם נִכְתְּבוּ וְנִדְפְּסוּ וְאֵז בְּאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת כְּשֶׁעֲמַדְנוּ לְפָנָיו אָמַר לִי דְבָרֵי צָחוֹת עַל הַמִּנְעַל שְׁלִי שֶׁנֶּעְקַם לְפָנָיו מְאֹד, וְאָמַר הַמִּנְעַל שֶׁלְּךָ דוֹמָה כְּמוֹ מִי שֶׁטּוֹפְחִין לוֹ עַל פָּנָיו וְאַחַר כֶּף עָנָה וְאָמַר שִׁיחוֹת חֲלוּן שְׁלָנוּ (כְּמִפְּלִיג בְּשִׁבְח שִׁיחוֹת חֲלוּן שְׁלוֹ) אֵיזָה מִהַצְדִּיקִים יוֹכֵל לומר לִי אֵיךְ בְּדְבָרֵי צָחוֹת הָאֵלוּ שְׁקוֹרִין וְועֵרְטִיל יֵשׁ בּוֹ כָּל פְּנוֹת הַמַּיְלָה וְלִמְעַלָּה מִהַפְּנוֹת, וְאַחַר כֶּף הַתְּחִיל לְזַרֵּק דְּבוּרִים מִתּוֹךְ פִּיו הַקָּדוֹשׁ, וְעָנָה וְאָמַר הֲלֹא יֵשׁ וְטַפְחוּ לוֹ עַל פָּנָיו וְטַפְח לוֹ בְּסִנְדְּלוֹ, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרוֹנָם לְבָרְכָה סִנְדֵּל מִמַּאי הוּוֹה וְכוּי מִשָּׁל וְכוּי וְאַחַר כֶּף הַתְּחִיל לומר הַתּוֹרָה הַנִּדְפְּסָת בְּסִימָן ס"ג בְּרִית נִקְרָא בְּלִשׁוֹן תַּרְגוּם אִמָּה וְכוּי וּמִי שֶׁלֹּא הָיָה אֵז אֵיךְ נִתְּגַלָּה הַתּוֹרָה הַזֹּאת מִדְּבוּר הַנִּי"ל אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר לוֹ הָעֲנִין וּמִי שֶׁהָיָה אֵז רָאָה בְּעֵינָיו גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ וְגִדְלַת הַתּוֹרָה וְגִדְלַת הַצְדִּיקִים אֲמִתִּיִּים אֵיךְ כָּל שִׁיחַתָּם וְתַנּוּעוֹתָם תּוֹרָה גְּבוּהָ שְׁרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שֶׁבְּדְבוּר בְּעֵלְמָא שְׁקוֹרִין וְועֵרְטִיל שֶׁאָמַר עַל הַמִּנְעַל שְׁלִי הָיָה כְּלוּל בּוֹ תּוֹרָה גְּבוּהָ וְנִסְתַּרָּה כְּזֹאת שֶׁכְּלוּל בָּהּ כָּל סוּד פְּנוֹת הַמַּיְלָה וְיוֹתֵר מִזֶּה, כְּאֲשֶׁר אָמַר בְּעַצְמוֹ וּבְאַמֶּת גַּם הַתּוֹרָה הַנוֹרָאָה שֶׁגָּלָה אַחַר כֶּף עַל זֶה, גַּם כֵּן אֵין מִי שֶׁיִּשְׁגִּיג אוֹתָהּ הֵיטֵב כִּי הִיא גְּבוּהָ מְאֹד כְּדָרְכוֹ בְּפֶרֶט שֶׁזֹּאת הַתּוֹרָה לֹא בְּאֶרֶץ הֵיטֵב רַק בְּרַמְזוֹ בְּעֵלְמָא כְּמַבְאָר לְמַעַיִן שָׁם וְכָל יְמֵי חַיָּיו הַקָּדוֹשִׁים הִיָּנוּ רְגִילִים תְּמִיד לומר, אֲשֶׁרִי עֲבָדִיךָ וְאֲשֶׁרִי אֲנִשִּׁיךָ הַעוֹמְדִים לְפָנֶיךָ הַשׁוֹמְעִים אֶת חֲכָמְתְּךָ, אֲשֶׁרִינוּ שֶׁזְכִּינוּ לָזֶה, זֶה חֲלַקְנוּ מִכָּל עַמְלָנוּ

ו

בְּקִיץ תִּקְס"ה נִסַּע פְּתָאם לְשֶׁאֲרִיגְרָאד בֵּין פְּסַח לְעֶצְרַת וְהִנְסִיעָה הַזֹּאת
הִיְתָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה וְנִשְׁגְּבָה כִּי לֹא הָיָה בָּהּ שׁוּם טַעַם עַל-פִּי פְּשׁוּט וּכְבָר
מִבְּאֵר קֶצֶת בְּסִפּוּרֵי נִסִּיעוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים מֵעַנְנּוּ נִסִּיעָה הַזֹּאת:

ז

בְּשֵׁנַת תִּקְס"ה הִנֵּי לְצָוָה עָלַי לְלַקֵּט מִתּוֹרוֹתָיו הָעֲצוֹת וְהָעֲבָדָא שְׂיֹצֵא מִכָּל
תּוֹרָה וְתוֹרָה וּבִתְחִלָּה כְּתַבְתִּי קֶצֶת מֵעַנְנּוּ זֶה וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו וְאַחַר כָּךְ
הִבְנֵתִי פְּוִנְתּוֹ וְחִזְרְתִּי וְכַתַּבְתִּי וְהוּטַב בְּעֵינָיו וְהוּא הַסֵּפֶר קֶצֶר לְקוּטֵי
מוֹהַר"ן כְּשֶׁקָּרָא בּוֹ נִעְנַע בְּרָאשׁוֹ וְאָמַר בְּזֶה הִלְשׁוּן: פְּתַק יָפָה (אֵל שִׁיין
צְעֻטִיל) וְהִבְנֵתִי שְׁהוּטְבוּ מְאֹד בְּעֵינָיו הַדְּבָרִים הַנְּאֻמְרִים שָׁם וְהָיָה כּוֹסֵף
מְאֹד שְׁנֹזְכָה לְקִימָם בְּאֵמַת אֲשֶׁרִי שְׂיֵאחֲזוּ בָהֶם:

ח

בְּחֶרֶף תִּקְס"ה צָוָה עָלַי לְנִסֵּעַ לְחוֹתְנֵי לְקַהֲלַת-קֶדֶשׁ מְאֵהֲלוּב לְבִקֵּשׁ מֵאֲתוֹ,
שְׂיֵתֵנוּ לִי אֵיזָה רַבְּנוֹת בְּאֵיזָה עִיר וְכוּ', וּבְרוּךְ הַשֵּׁם שְׁנִצְלַתִּי מִזֶּה:

ט

בְּחָרֶף שְׁנַת תַּקְסִי"ה הַנִּיל צָוָה עָלַי לְחַזֵּר וּלְהַעֲתִיק כְּסֻדָּר כָּל הַתּוֹרוֹת שְׁלוֹ
שָׁהִיו כְּתוּבִים אֲצִלִי בְּקוֹנְטְרָסִים מְפֻזְרִים כְּמוֹ שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּעֵת כְּתִיבָתָם אַחַר
אֲמִירַת הַתּוֹרָה מִיַּד וְצָוָה לְחַזֵּר וּלְהַעֲתִיקָם שִׁיְהִיו נִכְתְּבִים כְּסֻדָּר שִׁיְהִיו
רְאוּיִם לְכַרְכֵּם וְכוּן עֲשִׂיתִי וְהַעֲתִיקְתִּים כְּסֻדָּר עַל נֵיר טוֹב וּדְיוֹ יָפֵה וְרַבִּי
נִפְתְּלִי קָרָא לְפָנַי מֶלֶה בְּמֶלֶה מִקוֹנְטְרָסִים הַנִּיל וְאַנִּי כְּתַבְתִּי עַל הַסֵּפֶר
וְנִמְשַׁךְ כְּמוֹ רְבַע שָׁנָה עַד אַחַר פְּסַח סְמוּךְ לְשָׁבוּעוֹת, וְאַף עַל פִּי כֵן בְּכָל
אוֹתוֹ הָעֵת לֹא גָלָה דְעֵתוֹ שְׁרוּצָה לְהַדְפִּיסָם וּלְגַלוֹתָם בְּעוֹלָם, כִּי בְּכָל אוֹתוֹן
הָעֵתִים הָיָה דְרָכּוֹ לְהַזְהִיר הַרְבֵּה לְבָלִי לְגַלוֹת תּוֹרָתוֹ לְזָרִים אֲשֶׁר אֵינָם
מְאֻנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְגָלָה קֶצֶת טְעָמִים עַל זֶה וְהֵינּוּ נֹזְהָרִים בְּזֶה מְאֹד לְהַסְתִּיר
וּלְהַעֲלִים מְאֹד הַקוֹנְטְרָסִים שֶׁנִּכְתְּבוּ

וּבאוֹתוֹ הָעֵת בֵּין פְּסַח לְעֶצְרַת הַיִּיִתִי כְּמָה פְּעָמִים אֲצִלוּ מִנְעַמִּירוֹב וְהוּא
הָרָאָה בְּעֶצְמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מְקַפֵּיד עַל אֲשֶׁר אָנוּ בָּאִים אֵלָיו בְּתַמִּידוֹת כָּל כָּךְ
וְהָיָה לָנוּ מְזָה מְנִיעוֹת וְיִסוּרִים בְּכָל פֶּעַם שֶׁרְצִינוּ לְבוֹא אֵלָיו פֶּן יִקְפִיד עָלֵינוּ
וְיִכְבֵּר לֹא הַשְּׁגַחְנוּ עַל שׁוֹם מְנִיעוֹת מִבֵּיתֵנוּ וּמְנִיעוֹת מִחֲמַת מָמוֹן, רַק זֶה
עִמַּד לָנוּ בְּמַחֲנוֹ לְמַנִּיעָה שֶׁנִּדְמָה לָנוּ שֶׁהוּא יִקְפִיד כְּשֶׁנִּבְּוֵא אֵלָיו מִחֲמַת שְׂזָה
סְמוּךְ הֵינּוּ אֲצִלוּ וְאַף עַל פִּי כֵן גִּדְל עֶצֶם חֲשָׁקֵנוּ לְהַנּוֹת מִזִּיו הַשְּׂכִינָה בְּכָל
פֶּעַם לְזָפוֹת לְעַמַּד לְפָנַי הַדְּרַת קִדְשָׁתוֹ וְכוּי וְכוּי הַתְּגַבֵּר עַל הַמְּנִיעָה וְזָכִינוּ
לְבוֹא אֵלָיו בְּכָל פֶּעַם

וְאַחַר שְׁבוּעוֹת שְׁנַת תַּקְסִי"ה הַנִּיל בְּעֶרְךְ שְׁמוֹנֶה יָמִים שֶׁהֵיִתִי אֲצִלוּ
בְּשָׁבוּעוֹת הַנִּיל הַתְּעוֹרָר לִי רְצוֹן לְנִסְעֵ אֵלָיו כִּי הָיָה צָר לִי מְאֹד בְּעֵנָן דְרָכִי
עֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְכוּי אֲבָל הָיָה קֶשֶׁה עָלַי מְאֹד לְבוֹא אֵלָיו מִחֲמַת מְנִיעוֹת הַנִּיל,
וְאִז הָיָה קֶשֶׁה וְכַבֵּד עָלַי מְאֹד מְאֹד לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעָה הַנִּיל שֶׁלֹּא יִקְפִיד עָלַי
כִּנְיִל כִּי לֹא יִדְעֵתִי אִידָּ אֲשֶׁא פָּנַי לְכַנֵּס לְפָנָיו לְבַקְשׁוֹ שִׁיקְרָבִנִי לְהַשֵּׁם
יִתְבַּרְךְ אַחַר שְׂזָה סְמוּךְ הַיִּיִתִי אֲצִלוּ, אֲבָל אֵף עַל פִּי כֵן הָיָה חֲשָׁקִי וּרְצוֹנִי
חִזֵּק מְאֹד לְנִסְעֵ אֵלָיו

וְרַחֵם עָלַי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים וְשַׁלַּח בְּדַעְתִּי עֲצָה שְׂאֶסַע
לְבַרְסֶלֶב בְּשָׁבִיל לְכַרְךְ הַסֵּפֶר שֶׁנַּעֲשֶׂה מִהַקוֹנְטְרָסִים הַנִּיל שֶׁחֲזַרְתִּי
וְהַעֲתִיקְתִּי כְּסֻדָּר כִּנְיִל, כִּי כָּבֵד נִגְמְרוּ כִּנְיִל וְהוּא זְכָרוֹנוּ לְבַרְכָּה צָוָה עָלַי
בְּעֶצְמוֹ שֶׁלֹּא לְכַרְכֵּם בְּנִעְמִירוֹב מִפְּנֵי הַמְּתַנַּגְדִּים הַרְבִּים שֶׁהִיוּ שָׁם כִּי אִז
הֵינּוּ נֹזְהָרִים מְאֹד שֶׁלֹּא לְגַלוֹת תּוֹרָתוֹ לְחוּץ כָּלֵל כִּנְיִל, וְעַל כֵּן צָוָה עָלַי
בְּעֶצְמוֹ לְכַרְכֵּם בְּבַרְסֶלֶב דִּיקָא וְיִקָּא וְיִקָּא הָיָה בְּדַעְתִּי קִדְּם שְׁבוּעוֹת לְהַבִּיאָם
לְכָאן לְבַרְסֶלֶב לְכַרְכֵּם, אִידָּ לֹא אֶסְתִּיעַ מִלְתָּא מִן הַשָּׁמַיִם וְעֵתָה אַחַר
שְׁבוּעוֹת הַיִּיִתִי רוּצָה לְבוֹא לְפָנָיו אִידָּ הָיָה לִי מְנִיעָה הַנִּיל וְהָיָה לִי לְשַׁלַּל
עֲצָה הַנִּיל שֶׁהַזְּכִירָנִי הַשֵּׁם בְּרַחֲמָיו לְנִסְעֵ בְּשָׁבִיל כְּרִיכַת הַסֵּפֶר הַנִּיל וְזֶה
יְהִי לִי תְרוּץ לְפָנָיו שֶׁבְּשָׁבִיל זֶה בְּאֵתִי וְאֶגֶב אוֹכַל לְדַבֵּר עִמוֹ אִם אֶזְכָּה וְכוּן
עֲשִׂיתִי וְנִסְעֵתִי תִכְף וּמִיָּד לְבַרְסֶלֶב בַּיּוֹם הַנִּיל וּבְאֵתִי בַּיּוֹם שֶׁשִּׁי בְּבַקָּר,
וְיִרְאֵתִי לְכַנֵּס אֵלָיו וּלְהַתְרָאוֹת לְפָנָיו מִחֲמַת בּוּשָׁה כִּנְיִל וְאַחַר כָּךְ רָאָה
אוֹתִי מִדִּי עָבְרוּ מִחֲדָרוֹ לְבֵיתוֹ הַגָּדוֹל וְשָׁאַל אוֹתִי בְּדָרְךְ הַלּוֹיְכוֹ עַל מָה בְּאֵתִי,
הַשְּׁבִתִי לוֹ לְכַרְךְ הַסֵּפֶר וְשָׁאַל וְכוּי בְּשָׁבִיל זֶה הַכְּרַחַת לְבוֹא בְּכּוֹנָה וְנִאֲלַמְתִּי
וְלֹא הַשְּׁבִתִי לוֹ דְּבַר מִחֲמַת אֵימָה אַחַר כָּךְ הָיָה בְּדַעְתִּי לִילֵךְ מִיָּד לְהֶאֱמֹן

העוסק בכריכת ספרים ולישב שם אצלו כל היום כי ידעתי רצון רבנו זכרונו לברכה שלא להניח הספר אצל האמן אפלו פה ברסלב, אף על פי שגם האמן הכורף היה מאנשי-שלומנו אבל אז הקפיד רבנו זכרונו לברכה מאד לשמר הקונטרסים שלא יגע בהן זר

והיה בדעתי לישב אצל האמן הכורף כל היום, ולבלי להתראות פני לפני רבנו זכרונו לברכה עד שבת אבל טובו ורחמיו של רבנו זכרונו לברכה שהיו בלי שעור, והשמאל היה דוחה מעט ובימין היה מקרב הרבה וגם הדחיה וההתרחקות היה בעצמו התקרבות נפלא למי שחפץ וחשק באמת וגם עדין הוא נוהג כן וברחמיו הנפלאים שלח פתאם אצלי איש אחד מאנשי-שלומנו לבית הכורף הנ"ל ואמר שרבנו זכרונו לברכה צוה שאני אלך אליו, והוא (הינו השליח הנ"ל) ישב במקומי כאן אצל הכורף

ותכף רצתי אליו זכרונו לברכה והיה בחדרו הקטן שהיה לו כנגד בית המדרש מן הצד ובאתי אליו בחדרו הנ"ל, והוא שכב על מטתו ואז קרבני ברחמיו הרבה ודבר עמי הרבה מאד ונחם אותי ושמח אותי וחזק אותי הרבה מאד מאד בדבריו הקדושים והטהורים הערבים והנעימים המתוקים מדבש ונפת צופים ודבר עמי הרבה ולא ישן כלל, ועמד ממטתו ונכנס לביתו הגדול

ואז היה העת שהתחיל לגלות סוד הנפלא והעצום של העשרה קפיטל תהלים לאמרו ביום שקרה לאדם חס ושלום מקרה לילה רחמנא לצלן כנדפס בספריו הקדושים כי באותו העת קדם שבאתי אליו אמר התורה הזאת הנדפסת בספר הראשון בסימן ר"ה המתחלת תקון למקרה לילה לומר עשרה קפיטל תהלים וכו' ואני לא הייתי אצלו בשעה שאמרה, אחר כך ביום ששי הנ"ל גלה לי חתנו רבי יצחק זכרונו לברכה מעט מהתורה הנ"ל כפי הבנתו ואחר כך דברתי עמו זכרונו לברכה בעצמו מזה וביאר לי הדבר קצת וכתבתי הענין מיד כמו שנדפס עתה בסימן הנ"ל ואז לא גלה עדין הקפיטל ליד תהלים בפרטיות איזה קפיטל ליד צריכין לומר רק שאמר שהיה ראוי לברר איזה עשרה קפיטל ליד הם כנגד עשרה מיני נגינה, אך כל עשרה ועשרה קפיטל ליד שבתהלים כלולים מבחינת עשרה מיני נגינה, אך אחר כך אחר כמה שנים התחיל לגלות מענין התקון הנ"ל ואחר שבא מלבוב חזר ודבר מענין העשרה קפיטל תהלים הנ"ל ואז גלה בפרטיות איזה קפיטל ליד צריכין לומר כנדפס בלקוטי תניינא בסופו בסימן צ"ב עין שם (וכמדמה, שכבר מבאר מספור זה מעט במקום אחר (עין שיחות הר"ן קמ"א, חיי מוהר"ן רכ"ה)

וכל אותו יום ששי ישב רבנו זכרונו לברכה בבית עם העולם, וגם אני הייתי עומד לפניו ודבר עמנו הרבה ולא הלך למרחץ עד סמוך לפנות היום, מה שידרכו היתה תמיד לילך למרחץ ביום ששי תכף סמוך אחר חצות ואחר כך ענה ואמר כמה קשה להיות מפרסם להנהיג העולם (כלומר כמה יסורים הוא סובל שהכל מנח עליו וצריך לשאת בדעתו הרבה מאד) כי הלא זה הדבר שעוסקין עתה לכתוב הספר הנ"ל נדמה לכם

שָׁאִין נֶחֱשֵׁב לְכָלוּם עֲנִין הַכְּרִיכָה הַזֹּאת (אָבֵל בְּאֵמֶת) כַּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בְּזֶה בְּכְרִיכַת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְכֹנְנָתוֹ הִיְתָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לִשְׁאֵת הַכֹּל עַל רֹאשׁוֹ כִּנּוּי לְאִזּוֹ הִבְנוּ מִרְחוֹק כַּמָּה גְּדוֹל וְעֲצוּם וְנִשְׁגָּב כֹּל יֶעֱסֵק וְעֵסֵק מֵעֵסֵקֵי הַסֵּפֶרִים וְהַעֲנִינִים שָׁלוֹ, שֶׁאֶפְלוּ בְּכְרִיכַת הַסֵּפֶר תְּלוּיִים כַּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת, וְאַחַר כֵּן הִלֵּךְ לְמִרְחָץ וְלַמְקוּהָ

וְהִיִּיתִי שָׁם בְּשֶׁבֶת-קֹדֶשׁ וּבְכָל הַשָּׁבוּעַ עַד יוֹם חֲמִישִׁי, כִּי נִתְעַצֵּל הַכּוֹרֵךְ הַנִּי"ל וְלֹא גָמַר הַכְּרִיכָה עַד יוֹם הַנִּי"ל שֶׁאַחַר שֶׁבֶת הַנִּי"ל וּבְכָל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ הַזֹּאת דִּבֶּר עִמִּי הַרְבֵּה וְכָל דִּבְרָיו לְחִזְקֵי אוֹתִי הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה וְאָמַר לִי: אֶפְלוּ הַחוּלָה הַמְּטִיל עַל עֵרֶשׁ דְּוֵי מְחִזְקִין אוֹתוֹ הַרְבֵּה וְאוֹמְרִים לוֹ שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ וְיִחְזַק עֲצָמוֹ בְּכָל עֵז וְכֵן בְּאֵמֶת חוֹזֵר הַחוּלָה לְאִיתָנוּ וּבְרִיאֹתוֹ עַל יְדֵי שִׂמְחָזֵק אֶת עֲצָמוֹ וּמְבַרֵּא אֶת עֲצָמוֹ וְאִינוּ נִמְשָׁךְ אַחַר עֲצָלוֹת וּכְבִדּוֹת חָלְיוֹ, כִּי עַל יְדֵי זְרִיזוֹתוֹ וְהִתְחַזְקוֹתוֹ חוֹזֵר לְבְרִיאֹתוֹ בְּאֵמֶת כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכִיּוֹצֵא בָהֶם דִּבֶּר עִמִּי הַרְבֵּה מֵעֲנִין הַתְּחַזְקוֹת לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה בְּכָל מָה דְאֶפְשָׁר גַּם דִּבֶּר עִמִּי אִזּוֹ בְּאוֹתוֹ הֵעֵת וְסִפֵּר לִי מִגְּדֹל צַעְרוֹ וְיִסוּרָיו בְּלִי שְׁעוֹר, וְעֵצָם הַצַּעַר וְהִיּוֹסוּרִים שֵׁישׁ לוֹ מִהִילָדָה שֶׁל בֵּיתוֹ תַּחֲיָה שֶׁהִיְתָה אִזּוֹ חוּלָה בְּיוֹתֵר מִחֲלֵי הַ"מְזֻלָּעוֹ" [אֲדַמֶּת] אוֹ "פְּאֶקִּיּוֹ" [אֲבַעְבוּעוֹת] וְאָמַר שֶׁהוּא מְרַגֵּישׁ בְּלִבּוֹ כֹּל גְּנִיחָה וּגְנִיחָה שֶׁל הַתִּינוֹק וְשֶׁהוּא מְרַצֵּה הַלְוָאִי וְהָיָה לוֹ חֲלֵי הַ"מְזֻלָּעוֹ" בְּשִׁבִיל הַתִּינוֹק

וְאָמַר שֶׁהוּא דְרָכֵי הַשֵּׁם שָׂאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין הֵינּוּ שֵׁישׁ דְרָכֵי הַשֵּׁם שָׂאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּינֵם שֶׁהֵם בְּחִינַת צְדִיק וְטוֹב לוֹ צְדִיק וְרַע לוֹ וְכוּ' (בְּרִכּוֹת ה' אֶשֶׁר בְּאוֹתוֹ הַשָּׁבוּעוֹת דִּבֶּר מִזֶּה בְּהַתּוֹרָה וּבְיוֹם הַבְּפוּרִים הַנִּדְפָּס בְּסִימָן נ"ו עֵין שָׁם, וְאָמַר שֶׁהִיּוֹסוּרִים שָׁלוֹ הֵם בְּחִינַת דְרָכֵי הַשֵּׁם וְסִפֵּר אִזּוֹ מֵעֲנִין מָה שֶׁמוֹבָא בִּ"שִׁבְחֵי הָאֱרִי" ז"ל", שֶׁפַּעַם אַחַת הִפְצִיר אוֹתוֹ הַרְבֵּה הָרַב רַבִּי חַיִּים וְיִטְאֵל זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה שֶׁיִּגְלָה לוֹ סוּד אַחַד, וְלֹא רָצָה הָאֱרִי" כִּי אָמַר שֶׁהוּא סַכְנָה גְּדוֹלָה לְפָנָיו וְהִפְצִיר אוֹתוֹ הָרַב רַבִּי חַיִּים וְיִטְאֵל הַרְבֵּה, וּמְחַמֵּת זֶה הִיָּה מִכְרַח לְגִלוֹתוֹ כִּי אָמַר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם כִּי אִם לְתַקּוֹן נִשְׁמַת הָרַב רַבִּי חַיִּים וְיִטְאֵל זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה נִמְצָא כְּשֶׁהָרַב רַבִּי חַיִּים וְיִטְאֵל הִפְצִיר אוֹתוֹ הִיָּה מִכְרַח בְּאֵמֶת לְגִלוֹת הַסוּד לְפָנָיו, וְאַחַר כֵּן תַּכְף כְּשֶׁגִּלָּה זֶה הַסוּד נַעֲשֶׂה בְּנוֹ חוּלָה וְנִפְטַר מִחַמַּת זֶה רַחֲמָנָא לְצַלְן וְאִידָּא אֶפְשָׁר לְהִבִּין זֹאת כִּי הִלָּא הִיָּה מִכְרַח לְגִלוֹת הַסוּד מִחַמַּת הַפְּצִירָת רַבִּי חַיִּים וְיִטְאֵל כִּנּוּי לְוֶאֱף עַל פִּי כֵן נִעֲנַשׁ עַל זֶה אֵדָּ זֶה הוּא בְּחִינַת דְרָכֵי הַשֵּׁם שָׂאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּינֵם וְסִפֵּר אִזּוֹ כֹּל זֶה לְעֲנִין יִסוּרָיו מִבְּנֵי וְיוֹצֵאֵי חֲלָצִיו שֶׁכָּל יִסוּרָיו הוּא מְחַמֵּתוֹ מִחַמַּת שֶׁעוֹסֵק לְקָרֵב אוֹתָנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהִלָּא כּוֹנְנָתוֹ בְּאֵמֶת לְשָׁמַיִם, וּבּוֹדָאֵי רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵמֶת שֶׁיֵּעֱסֵק בְּתַקּוּנָנוּ לְקָרֵבנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי זֶה עֵקֶר כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְרְצוֹנוֹ וְכוּ', וְאֵף עַל פִּי כֵן יֵשׁ לוֹ יִסוּרִים וְעֲנִשִׁים כְּאֵלוֹ מִחַמַּת זֶה דִּיקָא אֵדָּ זֶה הוּא דְרָכֵי הַשֵּׁם שָׂאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּינֵם כָּלֵל בְּשׁוּם אִפֹּן וְאָמַר אִזּוֹ שֶׁזֶה יוֹדֵעַ עַל עֲצָמוֹ זְכוּת, שֶׁגַּם כְּשֶׁבָּאִין לְפָנָיו וּמִסְפָּרִין לוֹ צַעַר מִתִּינוֹק אַחַר שֶׁנִּחְלָה חַס וְשְׁלוֹם כְּדִי שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלָיו, יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן צַעַר וְיִסוּרִים כְּאֵלֶּה מִמֶּשׁ שֵׁישׁ לוֹ מִנְכָדוֹ הַנִּי"ל שֶׁמְרַגֵּישׁ כֹּל גְּנִיחָה וּגְנִיחָה שֶׁל הַתִּינוֹק (שְׁקוּרִין קָרְעֵכֶּךָ) בְּלִבּוֹ כִּנּוּי

גם כְּשֶׁאָחַד נִפְרָד חֵס וְשָׁלוֹם מִחֲבוּרַת הַכְּשָׁרִים הַמְקַרְבִּים אֵלָיו יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן כָּל צַעַר הַנִּי"ל וְהַזְכִּיר אֵז אָחַד מִחֲבֵרֵינוּ שֶׁנִּפְרָד מִמֶּנּוּ וְהִפְלִיג מְאֹד מִגְדֹּל הַצַּעַר וְהִיסוּרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִזֶּה אַחֵר כֶּךָ בְּיוֹם חֲמִישִׁי נִגְמַר כְּרִיכַת הַסֵּפֶר, וְלִקְחֹתִי הַסֵּפֶר מִבֵּית הָאֵמֶן, וּבֵאתִי עִם הַסֵּפֶר לְפָנָיו וְעִמְדָתִי לְפָנָיו וְאָמַר, עֲדִין אֵין אַתָּה בְּשִׂמְחָה, בְּרָבוֹת הַזְּמַנִּים תִּדַּע גְּדֻלַּתִּי וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְנֹז בְּזֶה הַלִּשׁוֹן: אֲמַל וְוַעֲסֹטוּ וְוַיִּסְעֵן מִיַּן גְּרוּיִסְקִיט וְגִלְהָ לִי אֵז מֵעַנְנֵן הַסֵּפֶר הַנּוֹרָא שְׁלוֹ שֶׁנִּשְׂרַף וְכוּ' וְכוּ' וְעִין בְּמִקּוֹם אַחֵר (חַיִּי מוֹהֲרָ"ן קס"ט, ק"ע, תַּקְעַד) מֵעַנְנֵן הַסֵּפֶר הַזֶּה אֶפְסָ קִצָּה הַמַּעֲשֶׂה תִרְאֶה וְכוּ':

בְּשָׁנַת תַּקס"ו אַחֵר יוֹם טוֹב נוֹלַד לִי בֶן מֵאִיר זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה, וְרָצִיתִי לְנִסְעֵ אֵלָיו וְנִתְעַבְּבֹתִי עַד אַחֵר הַמִּילָה וְאַחֵר כֶּךָ בְּאֵתִי אֵלָיו זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְאֵז הִזָּה פֶּעַם הָרֵאשׁוֹן שֶׁזְּכִיתִי שֶׁהָרָאָה לִי סִפְרוֹ הַנּוֹרָא שֶׁנִּשְׂרַף אַחֵר כֶּךָ וְקָרָא עִמִּי כְּמָה פְּרָקִים שֶׁם וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד אֵף עַל פִּי שְׁלֵא הִבְנַתִּי כָּלֵל

סְמוּדָ לַחֲנֻכָּה נִתְעַבְּבֹתִי שֶׁם כְּמוֹ שֶׁלִּשְׁה שְׁבוּעוֹת, וְאֵז גְּמַרְתִּי לְפָנָיו כָּל סֵפֶר הָאֵלֶף-בֵּית הָרֵאשׁוֹן וְהִתְחַלְתִּי בּוֹ בְּקִיץ תַּקס"ג גַּם בְּשָׁנַת תַּקס"ד כְּתַבְּתִי קִצָּת:

בְּשָׁנַת תַּקס"ו הַנִּי"ל רָקַד רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה אַחֵר הַתּוֹרָה "וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׂקִיהֶם" (לְקוּיִטִי מוֹהֲרָ"ן סִימָן י"ז) בְּשָׁנָה הַנִּי"ל אַחֵר כָּל הַיָּמִים טוֹבִים בְּסְמוּדָ בְּתַחֲלַת הַחֹרֶף צָוָה עָלַי לְהִתְחַיֵּל לְכַתֵּב מָה שֶׁאֲנִי מְחַדֵּשׁ, וְכֵן עֲשִׂיתִי אַחֵר פֶּסַח שְׁלַח אוֹתִי לְרִי יְהוֹשֻׁעַ מְזוֹרִין עָלָיו הַשָּׁלוֹם עִם קוּוִיטֵל כְּתוּב בְּשִׁמוֹת בְּכַתֵּב יָדוֹ הַקְּדוּשָׁה לְתַן לוֹ, כִּי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַנִּי"ל הִזָּה חוֹלָה וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה שְׂיָמוֹת וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת לוֹ טוֹבָה בְּעוֹלָם הַבָּא, עַל כֵּן שְׁלַח אוֹתִי עִם הַקּוּוִיטֵל הַנִּי"ל וְנִסְעֵתִי אֵלָיו וּמְסַרְתִּי לוֹ הַכְּתָב הַנִּי"ל וּפְקֻדַת רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה שֶׁיִּקַּח בְּדַעְתּוֹ וּמַחוֹ הַשְּׁמוֹת הָאֵלוֹ שֶׁהֵיוּ כְּתוּבִים שֶׁם כִּי כְּאֲשֶׁר יְקַבְּלֵם בְּדַעְתּוֹ וּמַחוֹ שֶׁהֵם הַנִּשְׁמָה, כִּי הַנִּשְׁמָה הִיא הַדַּעַת שֶׁבְּמַח כְּמוֹ שֶׁמְבַאֵר בְּסִפְרֵיו הַקְּדוּשִׁים (לְקוּיִטִי מוֹהֲרָ"ן ל"ה) יְהִיָּה

טובה גדולה לפנינו גם אמר לי שאצוה לו שיחשב את רבנו זכרוננו לברכה בדעתו בכל יום עד שישתלק, וכן עשיתי ואמר לי רבנו זכרוננו לברכה שזכה אותי במצוה בשליחות הזאת לרבי יהושע הנ"ל

גם באותו החרף בשנת תקס"ו הנ"ל זכיתי לכתב לפניו הספר הנשרף הנ"ל וכו' ואחר כך אחר פסח אמר לי זכיתי אותך במצוה רבה שכתבת הספר הנ"ל ואמר הספר שלך כבר התחיל לעשות איזה עשיה בעולם אך הזהיר אותי הרבה להתפלל על התינוק שלו שהוא היילד הקדוש שלמה אפרים זכרוננו לברכה וגם להאיש שמסר בידו הספר הנ"ל צנה והזהיר למען השם שיתפלל על התינוק הנ"ל, כי ידע שיקחו עצמם על התינוק הנ"ל ובעוונותינו הרבים לא הועילו תפלותינו, ונפטר היילד אחר שבועות באותו הקיץ ובענין זה יש מעשיות הרבה ומעט דמעט לתבארו במקום אחר (עין חיי מוהר"ן סימן כ"ח, קנ"א) המקום ינחם אותו ואותנו וכל ישראל מצרה ושבר הגדול הזה שהיה בעולם כאשר אמר בפרוש וינחם אותנו בכפלים, ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו אמן: אמר המעתיק ראיתי להעתיק מה שמצאתי באמתחת הכתבים וזה לשונו: סמוך לפטירת היילד הקדוש והנורא של אדונינו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה, היינו אצלו על העליה שהיה על ביתו וספר עמנו מענין גדל צערו ויסוריו הגדולים והעצומים שיש לו מכל צד ומצדי צדדים וספר קצת בענין זה שיש לו יסורים רבים וגדולים מאד מבפנים ומבחוץ, דהינו שהוא עצמו יש לו יסורים גדולים ועצומים כי יש לו חולאת קשה וכאב גדול ויסורים גדולים בגוף וגם בתוך וכו' וכן מבחוץ היו לו יסורים עצומים מעצם המחלקת הגדול שהיה עליו כל ימיו חנם על לא דבר, ויחפאו עליו דברים אשר לא כן אשר בדו מלבם אשר לא עלו על לבו ודעתו כלל וחוף שאר היסורים מכל הצדדים, שהיו לו בכל עת, כי היה מלא יסורים וכו' ובתוך דבריו ענה ואמר, מה אתם יודעים מה גדול ועצום השבר הזה שהיה בעולם ענין הסתלקות היילד הנ"ל, כל לבבי נשבר ונתק ממקומו והתחילו הדמעות הקדושים לירד על לחיי ונתקף ומיד ברחנו מלפניו מעצם הבושה שנפל עלינו על שראינו בכיתו בפנינו, ונדמה לנו כאלו נהפך כל העולם ונחרב ואחר כך ביום שאחריו יום ששי ערב שבת קדש אמר לנו שאלמלא לא ירדנו נתקף היה מספר לנו דבר יפה מאד (וואלט איך איך גיווען דער ציילט שיינס) ואמר ביום ששי שאחריו תורה נפלאה (הינו מאמר ויאמר בעז סימן ס"ה) גם באותו העת אמר התורה על-פסוק מבכי נהרות חבש (לקויטי מוהר"ן סימן רס"ב) שקדם שהוא מגלה תורה הוא בוכה תמיד וכו' ואחר כך (נראה שחסר סיום השיחה הזאת): עוד מצאתי כתוב שם וזה לשונו, שנת תקס"ו לפ"ק יום ראשון ה' מנחם אב שמענו מפיו הקדוש כל סדר ביאת הגואל צדק במהרה בימינו, ואמר שכבר היה מוכן שיבוא בעוד איזה שנים וידע באיזה שנה ובאיזה חדש ובאיזה יום יבוא אך עכשו בודאי לא יבוא באותו הזמן וכפי המובן מדבריו היה שהעכוב היה מחמת שנפטר אצלו בנו הקטן שלמה אפרים זכר צדיק לברכה גם מקדם ספר עמי סמוך אחר פטירת היילד הנ"ל ואמר גם כן ענין הנ"ל שכבר היה מוכן שיבוא בערך קצת שנים וכו' וידע באיזה חדש וכו' אך עכשו בודאי לא יבוא אז: עוד מצאתי כתוב וזה

לְשׁוֹנוֹ, בְּיוֹם רֵאשׁוֹן הַסְּמוּךְ נִסַּע מִפֶּה עַל הָאוֹקְרֵינֵעַ וְהֵינּוּ מְלוּיִן אוֹתוֹ עַד שְׂיָצָא מִלְּאֲדִיזִין וְשָׁם כְּשִׂיָצָא מִלְּאֲדִיזִין יִשְׁבְּנוּ עַל הָעֲגָלָה שְׁלוֹ וְאִזּוּ בְּדֶרֶךְ הַנְּסִיעָה גָּלָה לָנוּ סוּד הַנִּכְתָּב כְּאֵן דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם וְכוּ' (הֵינּוּ כָּל סֵדֶר בִּיאַת הַגּוֹאֵל-צֶדֶק הַנִּי"ל וְנִכְתָּב שָׁם הָעֲנָן בְּרַמְיָא בְּעֵלְמָא וּבְדֶרֶךְ נוֹטְרִיקוֹן וְרֵאשֵׁי-תִבּוֹת וּמִזְהִיר מֵאֵד שְׁלֹא לְהַעֲתִיק זֶה הַקּוֹנְטְרַס הַנִּקְרָא מְגִלַת סְתָרִים וּמְכַל-שֶׁכֶן שְׁלֹא לְהַדְפִּיסוֹ, אֲף עַל פִּי שְׁנִכְתָּב בְּרַמְיָא גַם זֶה חֲלִילָה לְגִלוֹת וְכוּ') וְסִיִּים

וְהַרְבֵּה נִשְׁכַּח מִיָּד וְלֹא נִכְתָּב כָּלֵל כִּי סְפוּר עֲנִין זֶה שְׁהָה בְּעָרְךָ שְׁנֵי שְׁעוֹת וְצוּהָ, שְׁלֹא לְדַבֵּר מִזֶּה וְלִכְתָּב בְּרַמְזוֹ וְתִכְף נִשְׁכַּח הָרַב כִּי לֹא נִכְתָּב מִיָּד אַחַר כֶּךָ כְּתוּב שָׁם מָה שֶׁשָּׁמְעוּ עוֹד הַפְּעַם בְּעֲנִין זֶה בְּיוֹם שְׂשִׁי עָרַב שְׁבַת קִדְשׁ ח' מִנְחָם-אָב שְׁנַת תַּקס"ט פֶּה בְּרַסְלָב וְכוּ' וְסִיִּים שָׁם, אַחַר שֶׁסָּפַר פְּעַם הָרֵאשׁוֹן עֲנִין הַנִּי"ל אַחַר כֶּךָ בָּא עָלֵינוּ שְׁמַחָה גְדוֹלָה מֵאֵד וְהוּא זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה נִסַּע לְדַרְכּוֹ אַחַר כֶּךָ כְּשֶׁבָא לְבֵיתוֹ דְּבַרְנוּ עִמּוֹ שְׁהִיָּה לָנוּ שְׁמַחָה גְדוֹלָה אִזּוּ, וְאָמַר שְׁגַם הוּא נַעֲשֶׂה שְׁמַח מֵאֵד אַחַר הַסְּפוּר הַנִּי"ל וְאָמַרְתִּי לוֹ אָמַת שְׁטוּב וְיָפָה הַדְּבָר מֵאֵד, אֲךָ מִתִּי יְהִיָּה זֹאת עֲנָה וְאָמַר אָבֵל הַסְּפוּר בְּעֲצֻמוֹ מִזֶּה הוּא דְבָר גְדוֹל מֵאֵד כְּשֶׁבָא עֲנִין זֶה לְתוֹךְ שִׁיחָה בְּזֶה הָעוֹלָם מָה שְׁהִיָּה גְנוּז בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים, זֶה בְּעֲצֻמוֹ הוּא דְבָר גְדוֹל מֵאֵד אֲשֶׁרִינוּ שְׂזָכִינוּ לְשִׁמְעַ דְּבָרִים גְנוּזִים כְּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם (עַד כְּאֵן הָעֲתִיקְתִּי מִכְּתִיבַת יָד הַנִּי"ל) (וְאַחַר הַסְּתַלְקוּתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הָרַב רַבִּי נֶתָן זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּיָמִים לֹא כְּפִירִים, נִגְנְבוּ וְנִאֲבְדוּ הַכְּתָבִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל מְגִלַת סְתָרִים הַנִּי"ל וְעַדִּין לֹא נוֹדַע מְקוֹמָם אִיזוּ וְחָבַל עַל דְּאֲבָדִין וְכוּ'): בְּשְׁנַת תַּקס"ו הַנִּי"ל אַחַר שְׁנַפְטֵר הַתִּינוֹק הַנִּי"ל נִסַּע לְדֶרֶךְ לְמִדּוּדִיבְקַע וְסִבִּיבוּתִיָּה, וְשָׁם הִתְחִיל לְסַפֵּר מַעֲשֵׂה רֵאשׁוּנָה שְׁבַסְפוּרִי מַעֲשִׂיּוֹת וְכְשֶׁבָא מִהַדְּרָךְ הֵייתִי אֶצְלוֹ וְחִזַּר וְסָפַר לְפָנֵינוּ אוֹתָהּ הַמַּעֲשֵׂה, וְאָמַר, בְּדֶרֶךְ סְפָרְתִי מַעֲשֵׂה וְכוּ' כְּנִדְפָס שָׁם בְּסִפְרֵי סְפוּרִי מַעֲשִׂיּוֹת:

יב

בְּשְׁנַת תַּקס"ז אַחַר שֶׁהִתְחִיל בְּסוּף שְׁנַת תַּקס"ו לְסַפֵּר סְפוּרִי מַעֲשִׂיּוֹת וְכוּ' אִזּוּ אָמַר בְּרֵאשֵׁי הַשָּׁנָה הַתּוֹרָה פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר עַתָּה לַעֲשׂוֹת לְה' וְכוּ' (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן ס') וְשָׁם מְדַבֵּר מִסְפוּרִי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁעַל יָדֵי זֶה מְעוֹרְרִין מִהַשָּׁנָה וְכוּ' גַם שָׁם מְדַבֵּר מַעֲנִין עֲשִׂירוֹת שְׂצָרִיכִין הַצְּדִיקִים לְהַתְּבַנְנוֹת וְכוּ' וּמְבַאֵר שָׁם שֶׁהַעֲשִׂירוֹת הוּא בְּשִׁלֵּשׁ בְּחִינּוֹת שְׂצָרִיכִין לְהַשְׁלִישׁ מְעוֹתָיו שְׁלִישׁ בְּקַרְקַע וְכוּ' וְאִזּוּ שָׁלַח לְמַזְיָבוֹז' וְקָנָה הַחֲנִיּוֹת שָׁם וְכוּ':

ביום הכפורים בשנת תקס"ז הנ"ל בשעת אמירת כל נדרי, אחר שהתחיל השליח-צבור הפזמונים והסליחות שאחר תפלת שמונה-עשרה, היה שרפה גדולה פה קהלת קדש ברסלב, ונשרפו כמה וכמה בתים גדולים והיה רעש גדול מאד ונתבלבל התפלה, כי כלם ברחו למלט נפשם וביתם אבל ביתו של רבנו זכרונו לברכה לא נשרף אז באותה שרפה אחר גמר השרפה באותה הלילה של יום הכפורים היה פחד ורעש גדול מבני חיל שבאו לבית המדרש שלנו, והכו כמה אנשים בבית המדרש ובחוץ הבה ופצוץ שילכו להשקיט האש ולכבות האש הנשאר, והיה לנו צער ופחד גדול אחר כך במוצאי יום הכפורים אמר רבנו שרבי שמואל יצחק הודיע לו השרפה וכו' שמואל יצחק גימטריא שרפה פנרשם במקום אחר (חיי מוהר"ן קנ"א) ואז ספר שרצה לעשות עבדא באותו היום הכפורים דהינו לבקש מהשם יתברך וכו' והיו לו כמה טענות על זה שאם היה כותבן היו נכתבין על כמה בויגין אך נתבלבל הדבר על ידי השרפה

אחר יום הכפורים נסעתי לביתי לנעמירוב, ותכף באותו יום נסעתי למאהלוב ואז התחיל טלטולי למאהלוב כי זוגתי נסעה מקדם ראש-השנה למאהלוב לבית אביה ואמה כי השם יתברך סבב סבות כי בעת שנתקרבותי לרבנו זכרונו לברכה היה חותני עדין אב-בית-דין בקהלת-קדש קרעמיניץ וסביבותיה ואחר שלש או ארבע שנים נתקבל לרב גם בקהלת-קדש מאהלוב ואז נסעה זוגתי שנת תקס"ו למאהלוב עם בני שיחיו ואני נסעתי אחר יום הכפורים לשם ומאת השם היתה שחותני לא היה אז בביתו במאהלוב כי היה בקהלת קרמיניץ, כי היה לו התמנות הרבנות בשני הקהלות הנ"ל בקרמיניץ וסביבותיה ובמאהלוב ואז היה בקרמיניץ, והיה בדעתנו שיבוא על ראש השנה לביתו ואז היתה חוזרת זוגתי לנעמירוב קדם ספות או אחר כך ואני נסעתי למאהלוב על ספות והיה בדעתי לשוב עם זוגתי ובני שיחיו לקהלת קדש נעמירוב אחר ספות ומחמת שנתעכב בקרמיניץ כנ"ל, נתעכבנו שם במאהלוב והיינו מצפים

עָלְיוּ מִיּוֹם לְיוֹם וְעַל יָדַי זֶה נִתְעַפְּבְּנוּ שָׁם הִרְבָּה וְעַל יָדַי זֶה נִתְגַּלְגַּל הַדָּבָר
שֶׁנִּתְעַפְּבְּנוּ בְּמֵאֵה־לֹב קָרוֹב לְשָׁנֵי שָׁנִים כְּאֲשֶׁר יִבְאֵר לְקַמּוֹ

וְכָל אֵלֹהֵי הַשָּׁמַיִם שָׁנִים לֹא הֵייתִי רְגִיל לְהִיּוֹת לִפְנֵי רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה כְּאֲשֶׁר
בְּשָׁנִים הַקּוֹדְמִים, מִחֲמַת שְׁהֵייתִי בְּרַחוּק מְקוֹם מְאֹתוֹ וְלֹא בָּאתִי אֵלָיו כִּי-
אִם בְּזִמְנֵים הַיְדוּעִים לָנוּ שְׁהִזְהִיר אוֹתָנוּ לְבוֹא אֵלָיו, שְׁהֵם רֹאשׁ הַשָּׁנָה
וְשָׁבוּעוֹת וְשִׁבְתַּת חֲנֻכָּה אֲבָל מִקֵּדָם כְּשֶׁהֵייתִי בְּנֶעְמְרִיב הֵייתִי רְגִיל לְהִיּוֹת
אֲצִלוֹ הִרְבָּה גַם בְּכָל הַשָּׁמַיִם הַנִּי"ל הָיָה גַם רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה נֶע וְנָד
בְּהַדָּרָךְ וְהִנְסִיעָה שֶׁל נְאוּרִיטֵשׁ וְכוּ' וּבִקְהֶלֶת- קִדְשׁ לְמַפְרָג כְּאֲשֶׁר יִבְאֵר
לְקַמּוֹ

וּבְבוֹאֵי לְמֵאֵה־לֹב הַתְּחִילוּ עָלַי מִחֲדָשׁ מְנִיעוֹת הִרְבָּה מִלְּנִסְעֵ לְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ
לְבָרְכָה כִּי כְּבָר מִבְּאֵר לְעִיל קִצְתַּת שְׁהָיָה לִי מְנִיעוֹת וְיִסוּרִים הִרְבָּה לְאִין קֶץ
בְּתַחֲלַת הַתְּקָרְבוֹתֵי אֵלָיו, אֲשֶׁר אֵי אֲפֹשֶׁר לְהַבִּין כָּלֵל אֵיךְ זְכִיתִי לְשַׁבְּרָם,
וְכָל הַשׁוֹמֵעִם תִּצְלִינָה אֲזַנָּיו וְלֹא בְּאַרְתִּי חֶלֶק אֶלֶף מֵהֵם אֵךְ עֶקֶר גִּדְל
הַיְסוּרִים וְהַמְנִיעוֹת לֹא נִתְמַהֲמָהוּ הִרְבָּה כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ זִפְנֵי שְׁשַׁבְּרָתִים
בְּמַהֲיִרוֹת מִגִּדְל חֲזָקִי שְׁיִהְיָה אֵיךְ שְׁיִהְיָה אֵהִיָּה מִקְרָב אֵלָיו זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה
וְיַעֲבֵר עָלַי מָה וְתִכְף גֵּרֵשׁ אוֹתִי אָבִי מִבֵּיתוֹ, וְעַל יָדַי זֶה הַכְּרָחָה זִוְגָתִי אַחַר
כֶּךְ בְּמִשָּׁךְ חֲצִי שָׁנָה לִירֵד גַם כֵּן מִשְׁלַחַן אָבִי נִרוֹ יֵאִיר וְהֵינְנוּ נִזְוֹנִים עַל
שְׁלַחֲנָנוּ וּכְשֶׁרָאָה אָבִי וּבְנֵי בֵיתָנוּ שְׁאֵי אֲפֹשֶׁר לְהַטוֹת דְּעִתִּי בְּשׁוּם אִפּוֹן
נִסְתַּלְקוּ מִמֶּנִּי וְגַם זִוְגָתִי אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֵייתִי דְּעִתָּה אֲזִ מִסְכַּמַּת כָּלֵל עַל
נִסְיַעֲתִי לְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, הַכְּרָחָה גַם כֵּן בַּעַל כְּרָחָה לְבִטֹּל דְּעִתָּה כִּי
יִדְעָה וְהַבִּינָה שְׁאֵי אֲפֹשֶׁר לְמַנַּע אוֹתִי מִרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה בְּשׁוּם אִפּוֹן
בְּעוֹלָם וְכָל מָה שְׁעֵבֵר בְּזֶה אֵי אֲפֹשֶׁר לְסַפֵּר אֵךְ עֶקֶר תִּקְף הַיְסוּרִין
וְהַמְנִיעוֹת לֹא נִתְמַהֲמָהוּ הִרְבָּה אִם אֲמָנָם בְּוֹדֵאֵי גַם אַחַר כֶּךְ הָיוּ לִי
יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת הִרְבָּה כְּמַעֲט בְּכָל נִסְיַעָה וּנְסִיעָה אֵךְ אֵף עַל פִּי כֵן הָיוּ
יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת שְׁאֲפֹשֶׁר לְסַבֵּל, מֵאַחַר שְׁכַבְּרֵי הֵייתִי נִזְוֹן עַל שְׁלַחֲנֵי וְכָל
אִישׁ שׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ וְהֵייתִי נוֹסֵעַ בְּכָל עֵת שְׁרָצִיתִי בְּכָל שְׁלֶשָׁה אוֹ אַרְבַּעָה
שָׁבוּעוֹת אוֹ פְּחוֹת וּלְפַעֲמִים יִשְׁבַּתִּי אֲצִלוֹ אֵיזָה זְמַן וּבְכָל פַּעַם שְׁמַעֲתִי דְּבָרֵי
אֶלְקִים חַיִּים, תּוֹרוֹת וְשִׁיחוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרְאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ
מֵעוֹלָם, אֲשֶׁר הִחִיָּה אוֹתִי וְאֵת כָּל הַשׁוֹמְעִים מִפִּי וּמִפִּי כְּתָבִי לְדוֹרֵי דוֹרוֹת
לְעוֹלָמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים הֵלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סִפְרָנוּ הַחֲפָץ בְּאַמַּת יִרְאָה
בְּעֵינָיו וּבְלִבּוֹ יָבִין וְיָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ עַל-יָדָם, וְיָבִין וְיִשְׁפִּיל אֶפְסֵ קִצְחָה
מָה שְׁזִכְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ בְּיָמִים הֵהֵם לְשִׁמְעַתָּן מִפִּי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, דְּבָרִים
שְׁכַסָּה עֲתִיק-יּוֹמִין, דְּבָרִים שְׁלֹא שְׁמַעֲתָן אֲזֵן מֵעוֹלָם וְכוּ' וְכוּ'; וְכָל זֶה
נִמְשָׁךְ בְּעֶרְךְ אַרְבַּע שָׁנִים אַחַר כֶּךְ בְּשָׁנַת תַּקְס"ז הַנִּי"ל שְׁהַתְּחִיל גְּלוּתִי
וְטִלְטוּלִי לְמֵאֵה־לֹב חֲזָרוּ וְנִתְחַדְּשׁוּ עָלַי מִחֲדָשׁ לְגַמְרֵי כָּל הַמְנִיעוֹת יוֹתֵר
מִבְּתַחֲלָה רַק שְׁבֵאִפּוֹן אֶחָד הָיוּ קָלִים מִבְּתַחֲלָה מִחֲמַת שְׁהֵייתִי כְּבָר חֲזָק
בְּדַעֲתִי מְאֹד מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר כִּי כְּבָר זְכִיתִי לְשִׁמְעַתָּה מָה שְׁשִׁמְעֵתִי וְלִטְעַם
מִצוּף דְּבִשׁ אֲמָרִיו הַנְּעִימִים וְהַקְּדוֹשִׁים וְעַל יָדַי זֶה הָיָה לִי הַכַּח לְשַׁבֵּר
הַמְנִיעוֹת כִּי זֶה כָּלֵל אֲצִלְנוּ שְׁעַקֵּר כָּל הַמְנִיעוֹת הֵם רַק מְנִיעוֹת הַמַּח וְכוּ'
כְּמִבְּאֵר בְּסִפְרִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת עֵינִ שֵׁם (לְקוּטִי תַנְיִנָּא סִימָן מ"ו) וְכָל מָה
שְׁעֵבֵר עָלַי אֲזִ בְּמֵאֵה־לֹב אֵי אֲפֹשֶׁר לְסַפֵּר אֵךְ בְּקִצּוֹר אֲסַפֵּר קִצְתַּת

הנה אחר יום הכפורים נסעתי למאהלוב פנ"ל, ובאתי לשם ביום חמישי י"ג תשרי ולא מצאתי חותני בביתו כי היה בקרמיניץ פנ"ל וחותני היה חשוב ויקר שם מאד מאד בתכלית החשיבות וגם מכבר היה מתנגד גדול על כל החסידים אפלו על גדולי המפרסמים ואשתו וכל בני ביתו כלם היו מתנגדים והיה באמת צדיק ובעל מעשים טובים אך היה שקוע בדעתו דברי בעלי המחלקת מכבר שחלקו על גדולי החסידים כמפרסם, ומחמת זה היה חזק בענין ההתנגדות מאד וכן כל בני ביתו וגם אשתו בכלל ובפרט עתה שעלה לגדלה יותר בודאי היו לי יסורים יותר כי כלם היה לבם חלוק עמי אבל זאת ידעו שאין בידם למנע אותי בשום אופן כי ידעו שאני חזק בדעתי בלי שעור פנ"ל:

והנה הייתי במאהלוב בכל ימי הספות, ואחר הספות היינו מצפים בכל יום שיבוא חותני ולא בא כי נתעבב שם בקרמיניץ בעסק דבר מצוה שנזדמן לו שם ולא היה אפשר לנו לחזור לביתנו קדם שיבוא כי זוגתי לא ראתה אותו כמה זמנים ונמשך הדבר עד חנכה ועדין לא בא ואני הייתי עצור במאהלוב ולא זכיתי לראות פני קדשו של רבנו זכרוננו לברכה מאחר יום הכפורים עד הנה והיו לי יסורים עצומים מזה בלי שעור כי בכל השנים שעברו הייתי רגיל במשך זמן כזה להיות אצלו זכרוננו לברכה כמה פעמים ושמעתי מה ששמעתי וכו' ומגדל צערי כתבתי אגרות לרבנו זכרוננו לברכה מגדל היסורים והמניעות שיש לי מאד פנ"ל ובתוך אותו הזמן בין ימים הנוראים לחנכה שהייתי במאהלוב פנ"ל באותו הזמן נולד בן זכר לרבנו זכרוננו לברכה בשבת קדש ונקרא שמו בישראל יעקב זכרוננו לברכה ומחמת עכובי במאהלוב לא זכיתי להיות אפלו על הברית מילה ובשבוע של הברית מילה נשמע מפי רבנו זכרוננו לברכה הענין הנורא של האלפים לחלקם למאות שעל ידי זה יכולים להחיות מתים וכו' כנדפס בלקוטים שאחרי הספורי מעשיות (שיחות הר"ן צ"ג) עין שם והבן נפלאות השם ונוראותיו עד אין קץ וכו' וכל זה אמר בעת שהביא לו רבי ליב דין דגים בלילה לצרף סעדת הברית מילה, שבא בשמחה ואמר כל ענין הנורא הפנ"ל ואני בעוונותי הרבים לא זכיתי להיות בכל זה אך כתבו לי על הפאסט בכל עת מה שעבר כאן

והנה נתעבבתי שם עד ימי החנכה פנ"ל, ושבת חנכה היה אצלנו מהזמנים הקבועים לבוא אליו כפי פקדתו כמבאר במקום אחר (חיי מוהר"ן סימן קכ"ו) והתחלתי לכסף ולהתנגע לנסע לברסלב על שבת חנכה אך רבו המניעות בלי שעור, בפרט אולי בתוך כך יבוא חותני בעת שאהיה בברסלב כי היו מצפים בכל יום שיבוא פנ"ל ואם יבוא ולא ימצאני שם בודאי יחרה אפו מאד וגם חמותי וזוגתי כלם היה להם לקהיון שנים שאני אסע בעת כזאת לברסלב אחרי שכל גדולי חשובי קהלה כזאת באים בכל יום לשחר פניהם ומצפים בתשוקה גדולה על ביאתו והוא יקר ומפרסם כל כך ובין היום ומחר יבוא ואני אסע בתוך כך לרבנו זכרוננו לברכה אשר גם בלא זה הוא על אפם וחמתם מכל-שפן עתה ובודאי היו לי יסורים מנסיעה זאת הרבה מאד

אֵךְ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּרַחֲמָיו בְּלִי שְׁעוֹר חֵזֶק אֶת לִבִּי וְהִתְגַּבַּרְתִּי עַל כָּל
הַמְּנִיעוֹת וְנִסְעָתִי לְבִרְסָלַב וְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עֲזָרְנִי כִּי בִּתְחִלָּה לֹא הָיָה לִי עַל
הוֹצָאוֹת וְלֹא עֲגָלָה, אֲבָל הֵבֵא לְפָנַי לְפָנַי מְסִיעֵינִי לוֹ, וּמִי שְׂרוּצָה בְּאֶמֶת בְּחֶשֶׁק
חֵזֶק כְּרָאוּי נִתְבַּטְּלִין הַמְּנִיעוֹת וְכוּ' וְעֲזָרְנִי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וְהִזְמִין לִי עֲגָלָה
וְהוֹצֵאתִי הַדֶּרֶךְ וּבֵאתִי לְרֵבֶנּוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה אֹר לְיוֹם שְׁשִׁי עָרַב שַׁבַּת קֹדֶשׁ
רֵאשׁ-חֹדֶשׁ טַבַּת שֶׁהוּא מִימֵי חֲנֻכָּה וְזָכִיתִי לְדַבֵּר מִיַּד עִם רֵבֶנּוּ זְכוֹרוֹנוֹ
לְבִרְכָה, אֵף עַל פִּי שֶׁכָּבַר הָיָה שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ וְסִפֵּר לִי מִיַּד מֵעֲנִין הַמַּעֲשֵׂה
שֶׁעָבַר עָלָיו בְּאֵלוֹ הַיָּמִים שֶׁנִּמְצָא אִישׁ רַע וּבְלִיעַל שֶׁבָּדָה עָלָיו דָּבָר כְּזֶה
שֶׁאִין הַדַּעַת סוֹבְלָתוֹ וְהָיוּ לוֹ יְסוּרִים רַבִּים מְזֶה וְאָמַר שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁמְעוֹלָם
לֹא הָיוּ לוֹ יְסוּרִים כְּאֵלֶּה וְכוּ' (וַיִּתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר):

טו

וְהִנֵּה זָכִיתִי לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה וְשִׁמְעָתִי תוֹרָה נִפְלְאָה (לְקוּיֵי
מוֹהַר"ן סִימָן ל') וְכִתְבֵתִי אוֹתָהּ לְפָנָיו וְדַבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה וְאַחֵר כִּדְ נִסְעָתִי
לְקַהֲלַת קֹדֶשׁ נַעֲמִירוֹב וְקָבַל אוֹתִי אָבִי בְּסִבָּר פְּנִים יְפוֹת וְנָתַן לִי מִתְנָה
וְהִיִּיתִי מְצַפֶּה שֶׁם בְּנַעֲמִירוֹב שִׁיזְדַּמֵּן לִי עֲגָלָה לְמֵאֵהֱלוֹב וְלֹא נִזְדַּמְנָה לִי
וְנִתְנִשְׁבַּתִּי בְּדַעַתִּי לְמָה לִי לְהִמָּתִין שֶׁם טוֹב לִי שֶׁאֶסַע לְבִרְסָלַב אוֹלִי יִזְדַּמֵּן
לִי שֶׁם עֲגָלָה וְאַרְוִיחַ שֶׁבְּתוֹךְ כִּדְ אֵהִיָּה אֶצְלוֹ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה וְכֵן עָשִׂיתִי
וְחִזַּרְתִּי וְנִסְעָתִי לְבִרְסָלַב וּבֵאתִי לְשֶׁם בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בְּעָרַב וְאֲנִי עֹדִין לֹא
קִדְשִׁיתִי אֶת הַלְּבָנָה בְּאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ, וְאוֹתָהּ הַלִּילָה הִיִּיתָה הַלִּילָה הָאַחֲרוֹנָה
שֶׁל זְמַן קִדּוּשׁ הַלְּבָנָה, וְהָיָה עָנִן וְחֹשֶׁךְ גָּדוֹל וְלֹא נִרְאָה שׁוֹם רֶשֶׁם בְּעֵלְמָא
שֶׁל הַלְּבָנָה וְהָיָה לִי צַעַר וְשִׂאֲלָתִי אִם רֵבֶנּוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה כִּבֵּר קֹדֶשׁ הַלְּבָנָה
הַשֵּׁיב לִי שֶׁכָּבַר קֹדֶשׁ הַלְּבָנָה וְהָיָה לִי צַעַר בְּיוֹתֵר וְגַם בְּלֹא זֶה הִתְגַּבַּרְתָּ עָלַי
עֲצָבוֹת, וּמַחֲמַת זֶה בְּיוֹתֵר וְאַחֵר כִּדְ נִכְנַסְתִּי אֵלָיו בְּאוֹתָהּ הַלִּילָה וְשִׂאֵל
אוֹתִי עַל מָה אַתָּה בְּמֵרָה שְׁחוֹרָה כָּל כִּדְ, וְשִׁתְקָתִי, וְנִעַנְתָּ אֶחָד וְאָמַר לוֹ
בְּשִׁבִיל שֶׁאִין הַלְּבָנָה נִרְאִית עַל כֵּן פָּנָיו זְעוּפוֹת עָנָה רֵבֶנּוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה
וְאָמַר הַתְּפִלָּל לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עַל-זֶה, הַשַּׁבָּתִי לוֹ כִּבֵּר בְּקִשְׁתִּי מֵהַשֵּׁם
יִתְבַּרַךְ עַל-זֶה, וְאָמַר הַתְּפִלָּל עוֹד, וְעָנָה אֶחָד וְאָמַר בְּשִׁבִילִי, שֶׁאֲנִי רוֹצֶה
שֶׁאַתָּם תִּתְפַּלְלוּ עָלָיו עָבוֹר זֶה וּבְאֶמֶת לֹא עָלָה עַל דַּעַתִּי לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ עַל זֶה
אֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵעֲנִין הַלְּבָנָה, אֲבָל הָיוּ לִי דְבָרִים הַכְּרַחֲיִים
יּוֹתֵר שֶׁהִיִּיתִי צָרִיךְ שִׁיתְפַּלֵּל עָלַי, עַל כֵּן לֹא מְצַאֲתִי לְבִי לְהִטְרִיחַ לְפָנָיו גַּם
בְּשִׁבִיל זֶה וְעַמְדָנוּ קִצַּת לְפָנָיו בְּתוֹךְ כִּדְ בֵּא אֶחָד וְאָמַר שֶׁהַלְּבָנָה מִתְחַלֶּת
לְהִתְרָאוֹת מְעַט מִתוֹךְ הָעֲנָנִים עָנָה רֵבֶנּוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה וְאָמַר תִּלְךָ מִיַּד
וְתִכְף כְּשִׁתְרָאָה אוֹתָהּ כְּפִי מָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הָעֲנָנִים רַק שִׁתְרָאָה אוֹתָהּ תִּכְף
תְּבַרַךְ בְּרַכְתָּ הַלְּבָנָה בְּלִי עֶכּוֹב וְיִצְאָתִי לְחוּץ וְהִיִּיתָה הַלְּבָנָה מְכֻסָּה בְּעֲנָנִים
רַק שֶׁנִּרְאִית מְעַט וְלֹא זָרְזָתִי עֲצָמִי כְּפִי פְקַדְתוֹ וּבְתוֹךְ כִּדְ נִתְעַלְמָה לְגַמְרִי

וְהָיוּ לִי יְסוּרִים בְּיוֹתֵר כִּי נִתְבַּיְשָׁתִי לְחֹזֵר אֱלֹוֹ, מִחֲמַת שְׁלֵא קִיַּמְתִּי כְּדַבְרֵי
וְעַמְדַּתִּי שָׁם מְעַט וְתִלִּיתִי עֵינַי לְמָרוֹם וּבִקְשָׁתִי מִהַשָּׁם יִתְבַּרְךָ קֶצֶת
וְנִרְאָתָה הַלְבָנָה יוֹתֵר מִבִּתְחִלָּה, וְתִכְף בְּרַכָּתִי בְּרַכַּת הַלְבָנָה וְנִכְנַסְתִּי אֶצְלוֹ
זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּשִׂמְחָה

וְתִכְף כְּשִׁבְאַתִּי לְפָנָיו עֲנֵה וְאָמַר הֲלֵא רְאִיתֶם שְׁעָתָה הוּא אִישׁ אַחַר לְגַמְרֵי
וְהָיָה לוֹ נַחַת גְּדוֹל וְעֲנֵה וְאָמַר עָלַי וְעַל כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמִנוּ אִם אַתֶּם הֵייתֶם
בְּשִׂמְחָה הֵייתָה טוֹבָה גְּדוֹלָה לְהַעוֹלָם אַחַר כֵּן דַּבְּרֵנוּ עִמּוֹ קֶצֶת וְאַחַר כֵּן
סִפֵּר לְפָנָי וְלְפָנָי חֲתָנוּ רַבִּי יִצְחָק זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה מְעֵשָׂה נוֹרָאָה מְעַנְנֵן מְזֹל
טוֹב מְזֹל טוֹב (חַיֵּי מוֹהֲרָ"ן סִימָן פ"ב) וְאַחַר כֵּן צִוָּה שְׁאַנְחֵנוּ נֹאכַל עִמּוֹ
יַחַד כִּי הַמְנַהֵג הָיָה בְּעַת שְׁיִשְׁבְּנוּ אֶצְלוֹ שְׁבַחַל לֹא אָכַל עִמּוֹ יַחַד רַק
לְפַעֲמִים כְּשֶׁהָיָה אֵיזָה עֵת רָצוֹן וּבְדִיחָא דְעֵתָהּ הָיָה מְצִוָּה שְׁנֹאכַל עִמּוֹ יַחַד
וְאִזּוּ בְּלִילָה הַנִּזְכָּר לְעִיל הָיָה גַם כֵּן שְׁעַת רָצוֹן וְשִׂמְחָה קֶצֶת וְצִוָּה שְׁנֹאכַל
עִמּוֹ, וְאָכְלוּ יַחַד הוּא זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְחֲתָנוּ הַנִּי"ל וְאַנְכִי וּבִתּוֹךְ הַסְּעָדָה
שָׁמַע שְׁאַחַד מְאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמִנוּ הָיָה גַם כֵּן מְקַדֵּשׁ אֶת הַלְבָנָה, וְאָמַר בְּרַכַּת
הַלְבָנָה בְּהַתְעוֹרְרוֹת וְהַתְלַהּבוֹת מְעַמְק הַלֵּב כְּדָרְךְ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמִנוּ, וְהוֹטֵב
לְרַבְּנוּ זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה מְאֹד מְאֹד וְהַתְחִיל לְדַבֵּר מְזָה וְעַל יָדַי זֶה נִסְתַּבֵּב
הַדָּבָר עַד שֶׁגָּלָה תוֹרָה נִפְלְאָה לְפָנָינוּ עַל פְּסוּק (מְלָכִים-ב ב): וַיְהִי נֹא פִי
שָׁנִים בְּרוּיָךְ אֱלֹוֹי (לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן סִימָן ס"ו) וְכִבֵּר יְדוּעַ אֶצְלוֹ שְׁעַל כָּל
דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁזְכִּינוּ לְשָׁמַע מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה, אָנוּ צְרִיכִין לוֹמַר
כְּמָה פְּעָמִים: אֲלֵמָלֵא לֹא אֶתִּינָא לְעֵלְמָא אֶלְא לְמִשְׁמַע דָּא דִּי, מְכַל-שְׁכּוֹן
כְּשֶׁזְכִּינוּ לְשָׁמַע הַמִּשְׁדָּ כְּזֶה אֲשֶׁרִי אֲזוֹן הַשּׁוֹמְעִים וְנִתְעַכְבְּתִי שָׁם עַד שֶׁבַת
וְעַל שֶׁבַת-קִדְשׁ בָּאוּ אוֹרְחִים, וְאַחַד מֵהֶם הָיָה מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְסִפֵּר רַבְּנוּ
זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה עִמּוֹ מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל שְׁבוּדָאֵי בְּהַכְרַח שֶׁהָיוּ לוֹ גְּעֻגוּעִים לְאַרְץ
יִשְׂרָאֵל, מְאַחַר שֶׁזְכָּה לְהִיּוֹת שָׁם וְעַל יָדַי זֶה נִסְתַּבֵּב הַדָּבָר שְׁאַמַּר רַבְּנוּ
זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה עַל הַשְּׁלַחַן תוֹרָה נוֹרָאָה (שָׁם) מְעַנְנֵן שְׁבִירוֹת מְנִיעוֹת וְכוּ'
וְכֵן אַחַר כֵּן בְּמוֹצָאֵי שֶׁבַת קִדְשׁ אָמַר גַּם כֵּן תוֹרָה נוֹרָאָה (שָׁם) מְעַנְנֵן
הַמִּשְׁכַּת רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ וְכוּ'

וְאַחַר שֶׁבַת בְּסִמוּךְ נִזְדַּמְּנוּ לִי עֲגָלָה וְקַבְלָתִי רְשׁוֹת מְאֹתוֹ קִדְּם אוֹר הַיּוֹם,
כִּי הֵייתִי נֶחְפָּז מְאֹד וְנִכְנַסְתִּי לְחֻדְרוֹ לְקַבֵּל רְשׁוֹת כְּנֶהוּג, וְלֹא הָיָה נֵר בְּחֻדְרוֹ
כִּי הוּא זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה שְׁכַב עַדִּין עַל מִטָּתוֹ וְרַצִּיתִי לְהַכְנִיס נֵר וְאָמַר שְׁאִין
צְרִיכִין, וְקַבְלָתִי רְשׁוֹת מִמֶּנּוּ בְּחֻשְׁכַּת לִילָה וְדַבְּרַתִּי עִמּוֹ מְעַט כִּי כְּבָר
דַּבְּרַתִּי עִמּוֹ הִרְבֵּה קִדְּם נִסְיַעְתִּי לְנַעֲמִירוֹב וְאַחַר כֵּן, וְנִסְעֵתִי לְמֵאֵה־לוֹב
וּבְאַתִּי לְמֵאֵה־לוֹב וּמְצִאֵתִי אֶת חוֹתְנִי בְּבֵיתוֹ כִּי בָּא בְּסִמוּךְ אַחַר נִסְיַעְתִּי
מִשָּׁם לְבִרְסָלָב וְקַבְלָתִי פָּנָיו, וּבְבוּדָאֵי לֹא הִסְבִּיר לִי פָּנִים יְפוֹת כִּי הֵיטֵב חָרָה
לוֹ עַל זֶה כְּנִי"ל:

והנה כִּסְפֵי הָיָה חֶזֶק מְאֹד לְחֹזֵר עִם בְּנֵי בֵּיתִי לְנַעֲמִירוֹב אֲךָ עַד הֵנָּה הֵינּוּ מִמְּתִינִים עַל חוֹתְנֵי כְּנֹזֶכֶר לְעִיל וְעַתָּה אֵי אֶפְשָׁר לְחֹזֵר בְּחָרֶף, וְאִף עַל פִּי כֹן הֵייתִי מְצַפֶּה לְחֹזֵר אֲבָל סָמוּךְ לְבִיאתִי שֶׁם הַחֲלָה ה' אוֹתִי וְנִפְלְתִי לְמִשְׁכָּב שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים רְצוּפִים זֶה אַחַר זֶה וְכֹן זוּגְתִי חֲלָתָה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים וּבְנֵי שִׁיחִי, וְהַמְשַׁרְתֵת שְׁלֵנוּ חֲלָתָה וּמֵתָה וְהַמְשַׁרְתֵת שֶׁל חוֹתְנֵי חֲלָתָה גַם כֹּן כִּי בְאוֹתוֹ הָעֵת הָיוּ חֲלָשׁוֹת מְצוּיֹת מְאֹד בְּסָבִיבוֹתֵינוּ וְכִבֵּר אָמַר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בֵּין כֶּסֶה לְעֵשׂוֹר בְּשָׁנָה זֹאת שֶׁהוֹלְכִים חֲלָשׁוֹת גְּדוֹלוֹת בְּעוֹלָם וְכֹן בְּעָרֵב יוֹם הַכַּפּוּרִים כְּשֵׁי צָא מִהַמְּקוֹה, עָנָה וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהִלְךְ עִמּוֹ מִהַמְּרֻחָץ לְבֵיתוֹ שֶׁהוּא אוֹחֵז בְּרֵאשׁוֹ וּמִמְשֵׁשׁ בּוֹ אִם הוּא חֵי כְּוֹנֵתוֹ שְׁמֵרְגִישׁ כָּל כֶּךָ צַעַר הָעוֹלָם מִהַחֲלָשׁוֹת שֶׁנִּמְשְׁכוּ בְּעוֹלָם רַחֲמָנָא לְצִלָּן עַד שְׂאִינוּ יוֹדְעֵ אִם הוּא חֵי וְכֹן הָיָה שֶׁתִּכְף אַחַר יוֹם הַכַּפּוּרִים בְּעֵת נִסְיַעְתִּי לְמֵאֵה־לּוֹב רְאִיתִי בְּמִקּוֹמוֹת שֶׁעֲבַרְתִּי שֶׁם שָׁהִיוּ מְטָלִים עַל עָרֵשׁ דְּוֵי רַחֲמָנָא לְצִלָּן עַד שֶׁהִגִּיעַ אֶצְלָנוּ רַחֲמָנָא לְצִלָּן אַחַר חֲנֻכָּה כְּנֹזֶכֶר לְעִיל וְתִכְף כְּשֶׁנִּפְלְתִי לְמִשְׁכָּב רַחֲמָנָא לְצִלָּן צוּיִתִּי לְכַתֵּב אֲגֻרַת לְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וְהִגִּיעַ אֵלָיו וְהָיָה לְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה צַעַר גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד וְהִשִּׁיב לִי תְשׁוּבָה בְּכַתִּיבַת יָדוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּעֵצְמוֹ, וְכַתֵּב לִי דְבָרִים מְתוּקִים וְעָרְבִים וְגִלָּה לִי עַצֵּם נִפְלְאוֹת אֱהָבָתוֹ אֵלָי וְהַחֲיָה וְחֶזֶק אוֹתִי מְאֹד מְאֹד בְּמִכְתָּבוֹ וְהִאֲגִירַת הַזֹּאת עֲדוֹן בְּיָדֵי וּלְדַעְתִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לִי לְסַבֵּל צַעַר הַחוֹלְאָת לֹולָא הָאֲגִירַת הַנְּזַכָּרַת לְעִיל שֶׁהַחֲיָה אוֹתִי מִמֶּשׁ :

וְהֵנָּה בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן הַזֶּה נָסַע רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לְמִדְּוִדִּיבְקַע עַל שֶׁבַת שִׁירָה כְּדָרְכוֹ בְּכָל שָׁנָה וּמִשָּׁם נָסַע לְקַרְמֵינְטְשָׁאק וְהִמְתִּין שָׁם אֵיזָה שְׁבוּעוֹת עַד לְדַת בְּתוֹ הַצְּדָקָת מֵרַת שָׁרָה תַּחֲיָה שֶׁהִיָּתָה קְרוֹבָה לְלִדַת וְהִמְתִּין שָׁם עַד שֶׁיִּלְדָה בֶן זָכָר לְמִזְל טוֹב וְקָדֵם לְדַתָּה הָיָה רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּצַעַר גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּלֵי שְׁעוֹר, וְלֹא הָרָאָה שׁוֹם פְּנִים שֶׁחֲקוֹת כָּלֵל וְגַם לֹא הִנִּיחַ שִׁיתְנוּ לוֹ שְׁנֵי תַבְשִׁילִין בְּסַעֲדָתוֹ וְהָיָה יוֹשֵׁב וּמְצַפֶּה שֶׁתִּלְד בְּשָׁלוֹם וְאַחַר כֶּךָ בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה שֶׁיִּלְדָה בְּשָׁלוֹם בִּישׁוּעַת הַשֵּׁם בָּא בְּשִׁמְחָה גְּדוֹלָה וְצָוָה תִּכְף לְהַדְלִיק נְרוֹת וְלַעֲשׂוֹת מְשָׁקָה "פֶּאֲנֵשׁ" וְהִמְתִּין שָׁם עַד אַחַר הַמִּילָה וְאִזּוּ הָיָה גַם כֹּן בְּשִׁמְחָה

אַחַר כֶּךָ בְּיוֹם שְׁלִישֵׁי לְמִילָה חֲלָתָה בְּתוֹ הַיּוֹלְדַת הַנְּזַכָּרַת לְעִיל, וְהָיָה לוֹ צַעַר גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד וְיָצָא מְקַרְמֵינְטְשָׁאק בְּבִהָלָה וְחִפְזוֹן גְּדוֹל כְּמוֹ הַבוֹרַח

ממש וְאָחַד מֵאַנְשָׁיו שֶׁנָּסַע עִמּוֹ לְשִׁמְשׁוֹ נִתְמַהֵמָה שֶׁסָּקַת, הִנִּיחוּ שָׁם
וּבְרַח מִמֶּנּוּ וְהָאִישׁ הִנְזָכָר לְעִיל נִשְׁאַר בְּקֶרְמִינְטְשְׁאָק וְהַכְּרַח לְשֹׁכְרֵי עֲגָלָה
וְלְרֹדֵף אַחֲרָיו כִּמְהָ פְּרִסְאוֹת וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה אֲזוּ בַּעֲת שֶׁבְּרַח
מִשָּׁם, שֶׁקְרוֹב שֶׁתִּצָּא חַיּוֹתוֹ מִגְּדֹל הַצֶּעַר, כִּי מִה שֶׁעָבַר עָלָיו בְּעֵנָן בְּנֵיו
וְיוֹצְאֵי-חֲלָצוֹ שִׁיחִיו לְאַרְךָ יָמִים וְשָׁנִים אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר כִּי בְּנֵיו וְיוֹצְאֵי-
חֲלָצוֹ הֵם סְגֻלוֹת יְקָרוֹת מְאֹד מְאֹד וְהַעוֹלָם צָרִיכִים אוֹתָם מְאֹד מְאֹד,
וְאָמַר שֶׁהֵם אֵילָנוֹת יְקָרִים מְאֹד וְיִגְדְּלוּ מֵהֶם פְּרוֹת נִפְלְאוֹים מְאֹד וְהַזְהִיר
לְכַבֵּדָם מְאֹד וְאָמַר שֶׁהַגּוֹיָל צָדֵק יֵצֵא מִיוֹצְאֵי-חֲלָצוֹ וְכוּ' וְנָסַע
מִקֶּרְמִינְטְשְׁאָק וּבָא לְבֵיתוֹ לִפְנֵי בְּרֶסֶלֶב

וְלֹא נִתְמַהֵמָה הַרְבֵּה וְאֲזוּ נָסַע מִפֶּאֶן הַנְּסִיעָה הַגְּדוֹלָה לְמִדִּינַת פֶּאֶלִּיסָע
לְקַהֲלַת-קֹדֶשׁ גְּאוֹרִיטְשׁ וְכוּ' וְחִזַּר מִשָּׁם לְאוֹסְטְרָהָא וְזָסֶלֶב וְכוּ' כִּמְבֹאֵר
בְּמִקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן קנ"א) וְהַנְּסִיעָה הַזֹּאת שֶׁטִּלְטַל עִצְמוֹ
בְּטִלְטוֹל קֶשֶׁה כְּזֶה בְּלִי שׁוּם טַעַם עַל פִּי פְּשׁוּט הִיא פְּלִיאָה גְּדוֹלָה כִּי לֹא
קִבֵּץ שׁוּם מָמוֹן בְּנְסִיעָה זוֹ, אֲדַרְבָּא פְּזֵר סָךְ עֲצוּם מִפִּיסוֹ עַל הוֹצָאוֹת הַדֶּרֶךְ
עַל כֵּן עֲדִין אֵין שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ שׁוּם רֶמֶז וּפְרוּשׁ עַל נְסִיעָתוֹ זֹאת שֶׁהִיְתָה
פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה מְאֹד וְכֵן נָסַע כִּמְהָ נְסִיעוֹת בְּלִי טַעַם עַל-פִּי פְּשׁוּט כְּמוֹ
לְשֹׁאֲרֵיגְרַד וְכוּ' אֲבָל נְסִיעָה זֹאת נִמְשָׁכָה זְמַן גְּדוֹל, וְהָיוּ לוֹ טִלְטוֹלִים קֶשֶׁים
וְעֲצוּמִים, וְהוֹצָאוֹת הַרְבֵּה וְאֵין שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ כְּוִנְתּוֹ הַנּוֹרָאָה בְּזֶה וְאָמַר
שֶׁאִם הָיוּ יוֹדְעִים הָעוֹלָם עַל מֶה הוּא נוֹסֵעַ הָיוּ מְנַשְׁקִים כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה
שֶׁל נְסִיעָתוֹ וְאָמַר שֶׁבְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה הוּא מְכַרֵּעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ
לְכַף זְכוּת, וְכִבֵּר מְבֹאֵר מְזֶה קֶצֶת בְּמִקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן קכ"א):

יח

וְהָיָה אֲנָכִי עֲזָרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁחֲזַרְתִּי לְאִיתְנִי וְכֵן זוּגְתִי וּבְנֵי שִׁיחִיו אַחֵר
כִּי אַחֵר פּוֹרִים נְסִיעָתִי לְנַעֲמִירוֹב וְכוּנְתִי הִיְתָה לְהַתְרָאוֹת פְּנֵי עַם חֲבֵרֵי רַבִּי
נִפְתָּלִי, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁרַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה כְּבָר נָסַע לְדֶרֶךְ נְסִיעָה הַנְּזַכָּרַת לְעִיל
כִּי חֲבֵרֵי רַבִּי נִפְתָּלִי הָיָה כּוֹתֵב לִי עַל הַפֶּאֶסְט (דֶּרֶךְ הַדּוֹאֵר) בְּכָל פַּעַם כָּל
מִה שֶׁעָבַר כָּאֵן אֲךָ נְסִיעָתִי לְנַעֲמִירוֹב כְּדִי לְדַבֵּר עִם חֲבֵרֵי רַבִּי נִפְתָּלִי לְשִׁמְעַ
מִפִּיו חֲדָשׁוֹת שֶׁזָּכָה לְשִׁמְעַ בְּעֵתֵים הַלְלוּ שֶׁלֹּא זְכִיתִי לְהִיּוֹת אֲצִלוֹ זְכוּרֵנוּ
לְבִרְכָה וּבְאִתִּי לְנַעֲמִירוֹב וּמֵאֵת הַשֵּׁם הִיְתָה שֶׁנִּתְעַכְּבַתִּי שָׁם עַד אַחֵר פֶּסַח,
וּבִתּוֹךְ כִּי שִׁמְעָתִי מִרַבִּי נִפְתָּלִי נֵרוֹ זָאִיר כִּמְהָ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁשִּׁמְעַ מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ
שֶׁלֹּא נִכְתְּבוּ עֲדִין כִּי לֹא הָיָה מִי שֶׁיִּכְתְּבֵם וְאֲנִי שִׁמְעָתִים מִפִּי חֲבֵרֵי הַנְּזַכָּר
לְעִיל וְכִתְבַתִּים עַל הַסֵּפֶר (אֲבָל שֶׁאֵר הַמַּעֲשִׂיּוֹת שִׁמְעָתִי מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ שֶׁל
רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּעִצְמוֹ) בְּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁנִּתֵּן בְּדַעְתִּי לְנַסֵּעַ לְנַעֲמִירוֹב אֲזוּ
שֶׁעַל יָדֵי זֶה הַצְּלָתִי מַעֲשִׂיּוֹת אֵלוֹ, שֶׁאִם לֹא בְּאִתִּי אֲזוּ לֹא הָיוּ נִכְתְּבוּ כָּלֵל

וְהָיוּ נִעְלָמִין מִן הָעוֹלָם וְעַתָּה כָּבֵר הֶחָיו כְּמָה נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַדִּין הֵם
מִחִיּוֹן נִפְשׁוֹת הַרְבֵּה וְעַתִּידִין לְהַחִיּוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל וְכָל בְּאֵי עוֹלָם כְּשִׁיתְגַּלְגַּל
אֲמַתַּת קִדְשָׁת גְּדֻלְתּוֹ בְּעוֹלָם בְּמַהֲרָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר
עֲזָרְנִי עַד

יט

אֲחֵר פֶּסַח רְצִיתִי לְחֹזֵר לְקַהֲלַת-קִדְשׁ מְאֹהֲלוֹב וְנִסְעָתִי מִקִּדְשׁ לְקַהֲלַת
בְּרִסְלָב, וְדַבְּרַתִּי הַרְבֵּה עַל לֵב הַנְּגִיד ר"מ דְּפָה שֶׁהִיָּה מְאֻנְשֵׁי רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ
לְבָרְכָה שִׁישְׁלַח מְעוֹת לְרַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְקַהֲלַת-קִדְשׁ נְאוּוֹרִיטְשׁ, כִּי
הִגִּיעוּ מִמֶּנּוּ אֲגָרוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ לְמְעוֹת עַל הוֹצָאוֹת, וְכֵן עָשָׂה ר"מ הַנְּזָכָר
לְעִיל וְשִׁלַּח לוֹ בְּעֶרְךְ עֲשָׂרִים וְחֲמֵשֶׁה אֲדָמִים לְקַהֲלַת-קִדְשׁ נְאוּוֹרִיטְשׁ כִּי
כֵן צָוָה רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה קִדְשׁ נְסִיעָתוֹ מִבֵּיתוֹ שֶׁכְּשִׁירְצוֹ לְשִׁלַּח לוֹ מְעוֹת
יִשְׁלַחוּ לְקַהֲלַת-קִדְשׁ נְאוּוֹרִיטְשׁ אֲחֵר כֶּךָ נְסִיעָתִי לְמְאֹהֲלוֹב וְהֵנָּה רַבְּנוּ
זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּנִסְיַעָתוֹ הַגְּדוֹלָה הַנְּזָכֶרֶת לְעִיל הִיָּה בְּקַהֲלַת-קִדְשׁ
נְאוּוֹרִיטְשׁ בִּימֵי הַפּוֹרִים, וְכִפִּי הַנְּרָאָה מִדְּעָתוֹ הִיָּה שֶׁמֶשֶׁם יִסַּע לְמַרְחוֹק
יֹוֹתֵר אֶךְ אֲחֵר כֶּךָ נִמְלָךְ בְּדַעָתוֹ וְחֹזֵר מִשָּׁם לְקַהֲלַת-קִדְשׁ אוֹסְטְרָהָא,
וּמְאוֹסְטְרָהָא שֶׁלַּח הָעֲגָלָה שְׁלוֹ עִם אֲנָשִׁים רַבִּי שְׁמוּאֵל וְכוּי לְפָה קַהֲלַת-
קִדְשׁ בְּרִסְלָב כֶּדִּי לְהַבִּיא אֲשֶׁתוֹ לְשָׁם שֶׁתְּקַבֵּל רְפוּאוֹת אֶצֶל הַדְּאִקְטֹר
גְּאָרְדֵעַ כִּי הִיָּה לָהּ חוֹלָאֹת כְּבֵד שְׁמֹתָהּ בּוֹ וְרַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה נִשְׂאָר לְבַדּוֹ
בְּקַהֲלַת-קִדְשׁ אוֹסְטְרָהָא רַק שֶׁשְׁכָרוּ לוֹ אֶחָד לְזִמְן לְשִׁמְשׁוֹ עַד שִׁיחֹזֵר רַבִּי
שְׁמוּאֵל מִבְּרִסְלָב וּבָאת אֲשֶׁתוֹ הַרְבֵּנִית עִם רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנְּזָכָר לְעִיל
לְקַהֲלַת-קִדְשׁ אוֹסְטְרָהָא עַל שֶׁבַת הַגְּדוֹל וְלֹא הוּטַב בְּעֵינֵיהָ הַדּוֹקְטוֹר
גְּאָרְדֵעַ וְאִמְרָה שֶׁטוֹב לְפָנֶיהָ לְהַתְּרָפָא בְּזִסְלָב שִׁישׁ שָׁם דּוֹקְטוֹרִים גְּדוֹלִים
וְגַם יֵשׁ לָהּ שָׁם בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ וְהַכֶּרֶחַ רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְנִסְעַ עִמָּה
לְקַהֲלַת-קִדְשׁ זִסְלָב תִּכְפֹּף אֲחֵר שֶׁבַת, וּבָא לְזִסְלָב סְמוּךְ לְפֶסַח מְאֹד וְהַכֶּרֶחַ
לְשֹׁכֵר שָׁם דִּירָה, וְלֹא הִיָּה שָׁם מִי שִׁישְׁמֶשְׁנוּ כִּי-אִם רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנִּי"ל וְגַם
כָּל עֶסְקֵי הַבֵּית, הַכֹּל הִיָּה מִטַּל עַל רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנִּי"ל כִּי הַכֶּרֶחַ לְשֹׁכֵר הַבֵּית
וּלְהַכִּין מִצּוֹת וְכָל צָרְכֵי הַפֶּסַח הַכֹּל בְּיוֹם אֶחָד וְגִדְל הַיִּסּוּרִים וְהַטְּלִטּוּל
שֶׁהִיָּה לָהֶם שָׁם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר אֲחֵר זֶה נִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלֵב אֶחָד
מִהַנְּגִידִים דְּקַהֲלַת-קִדְשׁ זִסְלָב וְקַבֵּל אֶת רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְבֵיתוֹ עִם
זוּגָתוֹ וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ וּמִסֵּר כָּל בֵּיתוֹ לְפָנָיו בְּכָבוֹד גְּדוֹל כִּי בַתְּחִלָּה יֵשְׁבוּ בְּבֵית
יִשׁוֹן וְשָׁבוּר שֶׁשְׁכָרוּ לָהֶם כִּי קִדְשׁ פֶּסַח לֹא יִכְלוּ לְמַצֵּא דִּירָה כְּרֵאוּי וְהַכֶּרֶחַ
גַּם לְתַקּוֹן הַגָּג קִדְשׁ פֶּסַח בְּעֶצֶם טְרִדְתָּם שֶׁבָּאוּ פְתָאִם סְמוּךְ לְפֶסַח בְּעִיר
נְכָרִיָּה וּבְנוֹדָאֵי יְכוּלִים לְהַבִּין קִצַּת עֶצֶם הַטְּלִטּוּלִים וְהַיִּסּוּרִים שֶׁהִיָּה לָהֶם
אֲזִ וְכָל כְּוֹנָתוֹ בְּעֵינָיו נְסִיעָה זֹאת בְּיִסּוּרִים וְטְלִטּוּלִים כְּאֵלֶּה עַדִּין לֹא נוֹדַע

ב

אחר פֶּסַח, בעת שהייתי במאהלוב, הגיע אגרת לפה ברסלב, ומכאן נשלח אלי, שהוא זכרונו לברכה חלש מאד, ובקש מאתנו והזהיר אותנו להתפלל עליו אחר-כך הגיע אגרת ממנו, שחזר לאיתנו שלא על-ידי רפואות גשמיות, ואמר, שתפלות שלנו הועילו לו הרבה

והנה דרבנו היתה לנסע אליו תמיד על חג השבועות ורבנו זכרונו לברכה הבין שיצטרך להתעבב בקהלת-קדש זסלב גם בחג השבועות, וכתב לנו אגרות שלא ירים אחד מאתנו את רגלו לבוא אליו על שבועות אבל רבי נפתלי גרו יאיר מנעמירוב שהיה פה בכל פעם וראה את האגרת פה קדם לכל אנשי-שלומו, עמד וכתב לי ולכמה מאנשי-שלומו וזרז אותנו שאף על פי כן נסע ונלך לרבנו זכרונו לברכה לקהלת-קדש זסלב וכן עשו פה ברסלב ואנשי נעמירוב וטפליק ודאשיב וכוי ונסעו לזסלב על שבועות

ואני הייתי במאהלוב אז, והיתה דעתי חלוקה מאד מאד בענין הנסיעה אליו לקהלת-קדש זסלב, כי היו לי מניעות עצומות בלי שעור וידעתי שרבנו זכרונו לברכה כתב שלא לבוא אליו, על כן הלך לבי הנה והנה איך להתנהג ובחסדו הגדול והנורא התגבר החשק על המניעה, ונתגברתי ונסעתי לברסלב לנסע משם לזסלב ועצם היסורים והמניעות שהיו לי בבית חותני בנסיעה זאת אי אפשר לבאר כי חותני זכרונו לברכה היה אז בביתו והיה גדול וחשוב ויקר שם מאד מאד ונאספו אליו מכמה עירות בעסקי משפט וגם היה מוכן לנסע אחר שבועות עם אשתו לקהלת קרמיניץ להנהיג הרבנות שם, ורצה להשאיר אותי בכאן במאהלוב על מקומו ואני פאתי פתאם לביתי והתחלתי להכין עצמי לנסע לברסלב כנזכר לעיל ועמדו כלם משתוממים, וזוגתי התחילה לבכות מיד כי כבר ידעה שלא תוכל למנע אותי בשום אופן ואני הלכתי לקבל רשות מחותני זכרונו לברכה, והקפיד עלי מאד ורצה למנע אותי הוא וזוגתו היא חמותי אבל אני לא השגחתי על דבריהם כלל והלכתי מהם וקבלתי חפצים שלי ונסעתי משם וגם לא היה לי על הוצאות כלל, והזמין לי השם יתברך ברגע קלה שני אנשים שהלוו לי על הוצאות קצת, וגם הזמין לי ברחמי עגלה מנעמירוב שהיתה צריכה לחזר ביום זה לביתה והכל היה פתאם בשעה אחת והייתי אז טרווד ונחפו מאד כי הזמן היה סמוך מאד לשבועות, ואני הייתי מכרח לנסע מקדם לברסלב כדי להתחבר עם אנשי-שלומו לנסע עמהם יחד לזסלב

והנה גדל חלקת העצה שהיתה לי אז, ועצם המניעות והיסורים שהיה לי אז בענין נסיעה זאת אי אפשר לבאר והשם יתברך עזרני לשבר כל המניעות, ובשעה אחת נגמר בדעתי לנסע בעת שהיה הזמן קצר מאד לעסק בנסיעה הזאת אבל השם יתברך הזמין לי מיד עגלה ומעות על הוצאות קצת כי תכף כשנתחזקתי בדעתי לנסע בודאי ויעבר עלי מה, תכף סיעני השם יתברך והזמין לי צרכי נסיעתי כי כן דרכו יתברך תמיד כי הבא לטהר מסייעין לו, וכל המניעות הם רק מניעות המוח ואף על פי שנדמה להאדם שיש לו מניעות גדולות באמת שאי אפשר לשברם, אף על פי כן באמת כלם הם רק מניעות המוח ואם יגביר החשק והרצון פראוי ויכסף באמת לגמר הדבר שבקדשה בודאי ישבר כל המניעות וכו' (כמבאר אצלנו במקום אחר [לקוטי מוהר"ן סימן ס"ו]) אבל אני בעניי ראיתי זאת בעיני כמה פעמים בלי שעור ונסעתי עם העגלה שהלכה לנעמירוב ויצאתי ממאהלוב ביום חמישי בערך ב' שעות ויותר אחר חצות היום ואני הבנתי שאני מכרח להיות בברסלב על אותו השבת כי ידעתי שתכף אחר שבת יסעו כל החברים מפה לזסלב והייתי חושב בדעתי איך להתנהג כי העגלה הלכה לנעמירוב ומי יודע אם אוכל להגיע ביום ששי לנעמירוב בעוד היום גדול שאוכל לנסע עוד מנעמירוב לפה ברסלב על שבת וגם יהיו לי יסורים מאבי נרו יאיר שאינו מסכים גם כן על ענין נסיעתי זאת, מכל-שכן כשאבוא פתאם בערב שבת אחר חצות וארצה לסע מביתו תכף, בודאי יקפיד עלי על כן הייתי מתגעגע מאד שהבעל עגלה ימהר ויחיש מסעהו, באפן שאוכל לבוא בעוד היום גדול סמוך לנעמירוב, באפן שאוכל לחפש אחר איזה בדרך שתסע עמי לברסלב כי סמוך לנעמירוב יכולים לעקם הדרך לקהלת ברסלב כדי שלא אצטרך כלל להיות בנעמירוב

אבל תכף בנסעי ממאהלוב התחילו שוב המניעות שיש בשעת הנסיעה בעצמה, כאשר מתנהג עמנו על-פי הרב שיש הרבה מניעות קדם שמתחילין לנסע ואחר כך כשזוכין לשבר אלו המניעות ומתחילין לנסע, אזי חוזרים ומתגברים מניעות חדשות בענין הנסיעה בעצמה מהבעל עגלה והסוסים ומהעגלה ואופנים וחבליה וכל כליה, וממטר וגשם ורפש וטיט וכיוצא בהם, אשר כמעט לא נמלטה נסיעה אחת ממניעות כאלה וכאלה הרבה, הן בחיים חיותו הקדושים, הן עתה כשאנו נוסעים על ציון קברו הקדוש והנורא מאד והנה תכף כשיצאתי ממאהלוב ואני נחפז בדעתי מאד מאד כנזכר לעיל, הסתכלתי וראיתי שהבעל-עגלה נוסע עם עגלה גדולה ואין לו כי-אם שני סוסים וזה ידוע שאלו העגלות גדולות אי אפשר להם לילך בזריזות כי-אם על ידי ארבעה סוסים ולפחות שלשה ושאלתי אותו מה זה והשיב שנהלה אצלו סוס אחד בנסיעתו לכאן והשאיר אותו בערך פרסה ומחצה מפה, והנה מחמת זה בודאי נסע עמי לאט לאט וגם גשם התחיל לירד קצת ונסענו עד שבאנו אל הכפר שהשאיר שם סוסו ותכף הודיעו לנו השמועה טובה מסוסו שכבר מת שם, ובודאי התחיל להצטער הרבה ולחשב מה לעשות עם העור ועל ידי זה נתעפבנו שם קצת ואחר-כך נסע משם בלב נאנח ונעצב וכבר פנה היום ובודאי נסע לאט כי לא היו לו כי-אם שני סוסים בעגלה כזאת והיה לנו

לינת לילה סמוך למאהלוב שתי פרסאות ומחצה ועדין היינו רחוקים מנעמירוב הרבה בערך שמונה פרסאות ועמדתתי ביום ששי בבקר בלב נשבר ומבלבל מאד ולא ידעתי מה לעשות ונסעתי עם הבעל עגלה הנזכר לעיל עד קהלת-קדש מארחווע, וכבר היה סמוך לחצות היום ומשם עדין חמש פרסאות לקהלת נעמירוב ובעת כניסתי לשם הייתי מצטער הרבה כי הבנתי שקשה לבוא על שבת אפלו לנעמירוב מכל-שכן שתהיה שהות לשכר עגלה באמצע הדרך לברסלב כנזכר לעיל ואם חס ושלום אבוא אחר שבת לברסלב לא יהיה עגלה וחברים לנסע עמהם לזסלב והייתי חושב בדעתי מה לעשות כי ראיתי שטוב לפני לשכר בכאן סוסים לנסע מכאן לברסלב, אבל לא היו לי על הוצאות כל כך גם העיר קטנה ועל פי רב אין נמצאים בכאן סוסים כאלה לנסע עמהם במהירות כל כך

וסמוך מאד בכניסתי להעיר בהיותי על הגשר דשם עניתי ואמרתי, רבונו של עולם הזמן לי בכאן עגלה עם ארבעה סוסים שתסע לברסלב ותקבל אותי בחנם והבעל עגלה שמע כשאמרתי זאת

אחר כך נכנסנו להעיר ובאנו לתוך האכסניא והבעל עגלה רצה להתמיהמה שם לתן מספוא לסוסים ואני נטלתי ידי לאכל ובין הנטילה לברפת המוציא ענה ואמר לי הבעל עגלה, רבי נתן תפלתכם נתקבלה כי הנה בשעה זאת באה עגלה עם ארבעה סוסים הנוסעת לברסלב, והסוחר הנוסע שם בודאי יקבל אתכם בחנם כי היה מכיר אותו והודיע לי מיד מי הוא ונבהלתי מאד וכן הוה

ותכף ברכתי ברפת המוציא ויצאתי לחוץ אל העגלה שעמדה בסמוך מאד לאכסניא שלי ותכף קבל אותי בשמחה, ונסעתי עמו מיד לפה ברסלב ובאתי לכאן בעוד היום גדול, וכבר היו כל החברים מוכנים לנסע ביום ראשון לזסלב ולא היה מקום לקבל אותי אך תכף שלחו שליח מיוחד לכפר אחד לשכר עגלה בשבילי ובשביל עוד אחד בזול ונסעתי עמהם יחד ביום ראשון ובאנו לרבונו זכרונו לברכה ביום רביעי וביום חמישי היה ערב שבועות

וראיתי השגחתו הנפלאה ושהוא יתברך שומע תפלת כל פה, שנתקיימה תפלתי כהיותה שהזמין לי השם ביום ששי עגלה עם ארבעה סוסים בחנם לברסלב באשר יצא מפי ממש ברוך השומע תפלות כל פה ברחמים, ומסייע תמיד לכל הבאים לגשת אל הקודש, ברוך הנותן לי עף כח שעזרני עד פה כי המשכיל יבין מאלו שאי אפשר לבאר בכתב ואפלו פנים אל פנים כל מה שעבר בענינים כאלה בשלמות בפרט מניעות וחלקת העצה שבודאי אי אפשר לבאר כל הסברות שהיו בדעתי למנע אותי מנסיעה זאת וכיוצא בה ובפרט שרבונו זכרונו לברכה כתב בעצמו לבלי לנסע אליו כנזכר לעיל והמניעות כלם עמדו לפני כחומות ממש מכל הצדדים והשם יתברך בכחו הגדול עזרני לדלג על כלם, ולבוא אליו לקהלת-קדש זסלב ולשמע מפיו הקדוש תורה ולכתבה על הספר לזכות בה את הרבים לדורי

דורות על כן הארכתי קצת לבאר פרט נסיעה זאת למען ידעו דור אחרון
המניעות שעברו עלינו ובכחו הגדול זכינו לשפרם

כי כל מה שכתבתי ממה שעבר עלי, כאלה וכאלה עברו גם על שאר אנשי-
שלומנו שרבים ככלם היו להם מניעות עצומות ונראות מלהתקרב לרפנו
זכרוננו לברכה, בפרט בתחלתם ורבים נפלו ונתרחקו על ידי המניעות
ואבדו מה שאבדו חבל על דאבדון, ואשרי להנשארים שהתגברו והתחזקו
ושברו כל המניעות, ונתדבקו ברפנו זכרוננו לברכה וזכו להם כו'
ולדורותם ולכל בני ישראל לעולמי עד ולנצח נצחים

כא

ביום חמישי ערב שבועות הנזכר לעיל בבקר שמעתי מפיו הקדוש תורה
שנודע לו שם בזסלב גם הביאו לו מטפליק כלי כסף חדשים ולקחם וברך
שהחנינו אחר כך סמוך לערב בעת שכבר התחילו להתאסף להתפלל
מנחה, נפטרה אשתו הראשונה זכרונה לברכה ורפנו זכרוננו לברכה עמד
בשעת יציאת נשמתה וספר לי אחר כך שכאשר יצאה נשמתה בעת שעמד
שם, ובודאי היה לו צער גדול מאד ובלבול המחין לפי מדרגתו, והוא היה
צריך לעשת ולכונן מה שהיה צריך לטובתה אבל השם יתברך עזרו אז
מאד שבעצם הצער והבלבול פעל ועשה לטובתה מה שהיה צריך והנה
תכף כשנסתלקה זרזו עצמן מאד אנשי החבורה קדושה דקהלת-קדש
זסלב ועסקו בקבורתה מיד בזריזות נפלאה, ולא התחילו לתבע שום שכר
קבורה מרפנו זכרוננו לברכה, רק סמכו עליו בעצמו אם ירצה לתן להם
אחר כך יתן והם זרזו עצמן ולקחוה מיד וקברוה במהירות גדול באפן
שהיה שהות אחר קבורתה לנהג אבלות שעה מעטת ואותה השעה עלתה
למנון שבעה פיזוע דין זה וזה היה לנו לטובה וישועה גדולה כי על ידי זה
זכינו לשמע מפיו הקדוש תורה נפלאה בחג השבועות הנה

כב

והנה בתחלה נתנו לנו חדר בבית המדרש להתפלל שם אך אחר שנסתלקה
צנה רפנו זכרוננו לברכה שפלטנו נתפלל בביתו במקום שנסתלקה וכל ליל

שבועות לא דבר עמנו כלל רק עסק בתורה בשעת סעודה בין מאכל למאכל
ואחר הסעודה ישב בינינו והיה נעור בלילה עמנו יחד ואמר תקון ליל
שבועות במהירות ובהתמדה ולא פנה לשום אדם לדבר דבור בעלמא
ואחר שגמר התקון הניח עצמו מעט לנוח שעה מעטת מאד ותכף קם
בזריזות והלך לטבל קדם אור היום ואחר כך התפלל עמנו יחד וכן
בסעדת שחרית ביום ראשון דשבועות גם כן לא דבר מאומה, רק עסק
באמירת האדרא רבא בזהר הקדוש בכל הסעודה ובין כל מאכל ומאכל
אמר ה"אדרא רבא" בקול נעים ונפלא מאד, ואחר-כך אמר דבר נאה,
ונכתב במקום אחר (חיי מוהר"ן קנ"ח):

כג

בליל שבת-קדש, שהיא שני דשבועות, אז לבש ה"שטרומל", ואז התחיל
להראות פנים מסבירות קצת, וישב על השלחן כדרכו ואחר גמר הסעודה,
אחר ברפת-המזון, היה מזמר בעצמו "אתה נגלית" ו"ברוך שמד" וכיו
בנגון נפלא ונעים וישב אחר-כך עם קצת אנשים, שנשארו עמו אחר
ברפת-המזון, ישב עמם עד אור היום, וגם אני הייתי בתוכם וכן בסעדת
שחרית ישב עמנו בשמחה, כדרכו בכל יום-טוב וכל בני העיר שלחו
משקאות, וחלק להעולם בשמחה בסעודה שלישית אמר תורה (לקויטי
מוהר"ן סימן ס"ז) והתחיל: ויבן ה' אלקים את הצלע במוצאי-שבת
ישבנו עמו עד אור היום ברוך השם, אשר עזרנו גם בעת צרה הזאת,
שנפטר אשתו הראשונה בערב-שבועות לפנות היום, אף-על-פי-כן לא
אבדנו התורה, שהיינו צריכין לקבל וגם בתוך טרדתו הגדולה, שעבר עליו
אז מה שעבר לפי גדלת קדשת נוראות מחו הקדוש, אף-על-פי-כן ישב
עמנו שלשה לילות רצופים, שהיה נעור בכלם עמנו יחד, שהם: ליל ראשון
דשבועות וליל שבת-קדש וליל מוצאי-שבת, כי דרכו היה נפלא ונשגב,
ובחכמתו וקדשתו הנפלאה לא היה יכול להטריד ולבלבל אותו שום דבר
כי הבנו אז, שצערו וטרדתו אז היה עצום ורב מאד, וכאשר שמענו כמה
דבורים מזה אז מפיו הקדוש, ואף-על-פי-כן לא העבירוהו הטרדה
והצער מלעסק לתקון נפשותינו גם אז, והפליא חסדו עמנו גם בעת ההיא,
כדרכו תמיד וביום ראשון אחר שבועות, כתבתי התורה, בעזרת השם
יתברך, וקבלתי רשות, ודברתי עמו הרבה, ונסעתי משם בשלום
ובשמחה:

אחר-כך באתי לנעמירוב, ורציתי לکنס לבית אבי, גרו יאיר, וחרה אפו בי
מאד על אשר הייתי בזסלב והשלכתי מנגד כבוד הרבנות דקהלת-קדש
מאהלוב, שרצה חותני זכרוננו לברכה להשאיר אותי במקומו כנ"ל ולא

רצה אבי, גרו ואיר, להניח אותי לכנס לביתו, והיה לי צער ויסורים מזה, ושבתתי בבית אחותי זכרונה לברכה אחר שבת נסעתי לפרסלב, וישבתתי שם משתומם כמה ימים, ולא מצאתי עגלה למאהלוב ודעתי היתה מבלבלת מאד מרובי היסורים והמניעות, כי לא היה לי למי לפנות, כי- אם לישועת השם יתברך כי רבנו זכרנו לברכה לא היה בביתו, ובבית אבי אין לי מנוחה פני"ל, וגם לבית חותני קשה לי לחזר, כי אין לבם עמי על ענין נסיעתי הפני"ל, על-כן לא היתה דעתי צלולה כלל וגדל עצם היסורים בפרטיות אי אפשר לבאר ואחר איזה ימים נתישבתתי ושכרתי עגלה, ונסעתי למאהלוב, ולא מצאתי חותני וחמותי בביתם, כי כבר נסעו לקרמיניץ פני"ל, וישבתתי במאהלוב עד ראש-השנה:

כד

באותו זמן, בין שבועות לראש-השנה, נשתדד רבנו זכרנו לברכה עם אשתו השניה מברד, ואחר-כך בא לביתו ואמר בשבת-קדש: אספר לכם ענין נסיעה שלי וספר המעשה של הזבוב והעכביש וכי בספורי-מעשיות (מעשה ז'); ואין מי שיודע מה שיכות יש למעשה זאת לענין נסיעתו, ואני לא זכיתי להיות אז אצלו גם ספר אז המעשה מהרב, שהיה לו בן יחיד וכי (מעשה ח') אחר-כך נסע רבנו לברכה למעדודיבקה, כדרך כל בכול שנה, ואמר שם תורה וחזר לביתו בחדש אלול היו הנשואין שלו עם אשתו השניה, וגם אז לא זכיתי להיות, ואמר אז, שכל מי שהיה אצל החפה שלו, מחלו לו על כל עוונותיו:

כה

בסוף אלול, סמוך לראש-השנה, היו מצפים במאהלוב, שיבוא חותני לביתו, ואני התחלתי להכין עצמי לנסע לפרסלב על ראש-השנה, וזוגתי ידעה מזה, ורצתה למנע אותי, ולא הועיל כלל ונסעתי לרבנו זכרנו לברכה קדם שבת שלפני סליחות, ובאתי לקהלת נעמירוב על שבת, ואכלתי אצל אחותי, אך הייתי גם בבית אבי, גרו ואיר, לקבל פניו וכבר התחיל להתפייס עמי קצת, כי ראה וידע, שבודאי לא ימנע אותי, וגם

הבין, שפונתי לשמים במוצאי-שבת נסעתי מיד לברסלב, ובאתי קדם הסליחות לברסלב, וזכיתי לראות פני קדשו בעת שנכנס לבית-המדרש לומר סליחות עם הצבור, ואחר הסליחות נכנסתי אצלו ודבר עמי הרבה, בחסדי השם, וישבתי כל השבוע בברסלב, עד שהגיע ראש-השנה שנת תקס"ח, שחל אז ביום שבת-קדש בראש-השנה שמעתי מפיו הקדוש תורה הקדושה "חדי רבי שמעון וכו' (לקוטי מוהר"ן סימן ס"א), ושם, באותה התורה, גלה מענין הספר שנעשה על-ידי מחלקת בחינת: וספר כתב איש ריבי וכו', ולא ידענו אז מה מרמוז:

כו

ואחר-כך זכינו שבאותו השנה נדפס ספרו הקדוש "לקוטי- מוהר"ן"; ומעשה שהיה כך היה:

בקיץ תקס"ז הנ"ל, אחר פטירת אשתו, זכרונה לברכה, ואחר שנסענו מאתו, בעת חזירתו מדרך לביתו, בא עליו בדרך חלי ההוסט [שעול] רחמנא לצלן, ותכף שעשה ההוסט הראשון, אמר תכף שישתלק, והתחיל מיד לדבר מהסתלקותו ואחר-כך בא לביתו, וחלי ההוסט רחמנא לצלן הולך ומתגבר ודבר הרבה מענין החולאת שלו, שהוא מסכן מאד, וצנה להתפלל עליו ואני לא הייתי אז אצלו, כי הייתי עצור במאהלוב פנ"ל, ורבי נפתלי חברי הודיע לי תכף את עצם הצרה המרה הזאת, וכשמעי-עמדי מרעיד ומשתומם, נעויתי משמע, פלצות בעתתני; והוא זכרונו לברכה דבר הרבה מענין הסתלקותו, שהיה צריך שיהיה לו ששים גבורים (כמו שהיה להבעל-שם-טוב), ועוד כמה שיחות כאלה; ומענין קברו, שהיה רצונו לסע לארץ-ישראל, אך אינו יודע בכחו אם יוכל להגיע לשם, וגם שם לא יבוא אדם על קברו, ולא יהיה להעולם עסק ועשייה עם קברו וכו', וקצת מזה נכתב כבר (חיי מוהר"ן קס"ב); ואני לא הייתי בכל זה אחר-כך באתי על ראש-השנה, פנזפר לעיל, ואז אמר תורה הנ"ל, ואחר ראש השנה כתבתי התורה לפניו והייתי צריך לנסע לנעמירוב, ולא אסתייע מלתא, ולא נסעתי אז, ונתעפתי בברסלב עד אחר יום-הכפורים אחר יום-הכפורים הזמין לי השם יתברך עגלה עם אנשי-שלומו, שהיה להם עסק גדול במאהלוב, ונתרצו לקבל אותי עמהם, וקבלתי רשות מרבונו זכרונו לברכה, ונסעתי עמהם עד קהלת-קדש טולטשין, כי הם היו צריכין לעקם דרךם למאהלוב דרך טולטשין; והשם יתברך, ברחמיו ונפלאותיו הנוראים, הוא מסבות מתהפך, וחושב מחשבות בכל עת לתקון העולם בכלליות, ולתקון כל נפש ונפש וכל ניצוץ בפרטיות וכו', וסבב בדרךיו הנפלאים וגלגל עם האנשים שנסעתי עמהם, שיחזרו

מטולטשין לביתם, כי נודע להם שם בטולטשין, שלא יוכלו להשיג מבקשם שם עתה במאהלוב, לקבל מעות בעד ה"פודראד" שלהם, ונתנשבו לחזר לביתם (ובאמת הטעו אותם, כי אז דיקא היו יכולים לקבל מעות, כִּאֲשֶׁר נודע להם אחר-כֵּן, ועל-ידי שחזרו לא קבלו מעות עד היום), ובאו אלי ואמרו לי, שהם מכרחים לחזר, אך יש להם צער מה שאין לי עגלה למאהלוב, על-כֵּן חפשו ומצאו עגלה, שהולכת עם משאוי זכוכית למאהלוב, שאוכל לנסע עמה עייתי ואמרתי: לחזר למאהלוב-אין כבודי לסע עם משאוי כֵּזֶה, כי לנסע לרבנו זכרונו לברכה, כִּדאי לנסע אפלו בבזיון ואפלו לילך רגלי, אבל לחזר לביתי איני רוצה עם עגלה כזאת וחזרתי עמם יחד לברסלב לרבנו זכרונו לברכה, וראיתי שהיא ישועת השם והשגחתו הנפלאה עלי ותכף כשחזרנו ונסענו לברסלב, נתעורר עלי שמחה ובכיה מחמת שמחה, ובאתי לרבנו זכרונו לברכה בערב, ופניו הקדושים היו מאירים באור נפלא, והשבעתי בצחצחות נפשי כשזכיתי לחזר ולראות פניו המאירות מה שבדעתי היה לבלי לראותו עוד זמן רב כי ממאהלוב לא הייתי יכול לבוא אליו בתמידות כמקדם פנזכר לעיל בפרט שידיעתי שרבנו זכרונו לברכה מוכן לנסע ללמברג תכף אחר יום טוב, על כֵּן היה לי לשלל גדול יקר מפל הון מה שזכיתי עוד לבוא לפני הדרת קדשו הנורא וגם מצאתי אצלו חברנו רבי נפתלי שנתעבב עדין שם ועוד איזה חברים, והיה עת רצון ואכלנו עמו יחד בשמחה והתקרבות גדול

בבקר שהוא יום שני אחר יום הכפורים שהוא יום רביעי בשבוע, בעת שהייתי מעטף בטלית ותפלין בין תפלת שמונה-עשרה לאשרי-ובא-לציון, בא אלי פתאם המשרת מיכל, שהיה משרת את רבנו זכרונו לברכה, וקרא אותי בזריזות לרבנו זכרונו לברכה ותכף סלקתי את הטלית ותפלין מעלי, ורצתי אליו, ומצאתיו בבית הגדול ענה ואמר לי: הראיני מיד הספר שלך, דהינו שכתבתי בו כל התורות שלו, שכרכתיו פה, פנזכר לעיל (סימן ט'); ותכף רצתי והבאתיו אליו זכרונו לברכה ולקח הספר מידי, ובמקום שעמד, שם התחיל לפתחו ולעין בו, והפך בו ופתחו בכמה מקומות, ועין בהם קצת, ואחר-כֵּן ענה ואמר לי: לך וקח ניר וכתב עליו התחלות מפל התורות הנמצאין בזה הספר וכן עשיתי מיד, והלכתי לבית אחר והתחלתי לכתב, עד שגמרתי סמוך לגמר חזר ובא המשרת הנזכר לעיל וקרא אותי בבהלה, ואמר שרבנו זכרונו לברכה צוה שתכף אבוא אליו עם הספר והניר וכלי כתיבה ותכף רצתי ובאתי אליו ומצאתיו בחדרו ותכף אמר לי שב וישבתי לפניו והוציא הספר שלו שהתחלתי להעתיקו מזמן רב ולא נגמר כמבאר לעיל (סימן י"א) (הוא הספר הנשרף) ואני כבר הייתי מצפה כמה וכמה פעמים מתי אזכה לגמר העתקת זה הספר הנורא הנעלם מעין כל וכי ואז באותו היום נתגלגלו רחמי השם יתברך שזכיתי לגמרו וישבתי אני לפניו כמה שעות, והוא קרא מלה במלה ואני כתבתי על הספר בדיו עד שגמרתי וכל אנשי-שלומנו ישבו מחוץ לחדר ואני יצאתי אחר כֵּן מלפניו, וכמעט לא ידעתי בין יום ללילה אף על פי שלא ידעתי כלל מה שכתבתי אף על פי כן מעט דמעט שהתנוצץ בדעתי איזה הארה בעלמא מרחוק מגדלת נפלאות נוראות הספר הזה

הלהיב לבי ודעתי מאד, שפמעט לא ידעתי היכן אני בעולם ועדין איני יודע מה זה עשה השם עמי חסד כזה שזכיתי לכתב דברים כאלה ברוך הגומל לחיבים טובות שגמלני כל טוב כזה ביום חמישי נסעתי לנעמירוב, וחזרתי משם ונתעפתי אצל רבנו זכרוננו לברכה בברסלב עד אחר שמחת תורה וזכיתי לשמע כמה תורות ושיחות נוראות באסרו חג זרז עצמו לנסע מיד ללמברג, ולא רצה עוד להרבות דברים עמי כי כבר דברתי עמו הרבה בכל העת ההיא, ולקח מאתי הספר ההוא הנזכר לעיל הינו הספר של התורות שלו שהיו כתובים אצלי שנקרא עתה לקוטי מוהר"ן כי גם אחר יום הכפורים בעת שנסעתי מאתו בפעם הראשון רצה לקח מאתי הספר הזה אחר כך חזר מדעתו ולא לקחו ואחר כך כשחזרתי אצלו כנזכר לעיל ונתעפתי עד הנה לקח מאתי הספר ועדין לא ידעתי אז מה פונתו בזה, כי עדין לא גלה לשום אדם שרצונו להדפיס ספרו אדרבא תמיד היתה דרכו להזהיר לבלי לגלות תורתו לאחרים שאינם מאנשי-שלומו ונהנה בעת שהיה מוכן רבנו זכרוננו לברכה לנסע ללמברג, הייתי נבהל ונחפז מאד, כי גם אנשי-שלומו הנגידיים, שלקחו אותי בתחלה למאהלוב וחזרו, כנזכר לעיל, עתה חזרו ונסעו למאהלוב, ולא רצו לקח אותי, ואחר הפצרות שלי נתרצו לקבל אותי עמהם והם רצו ללוות את רבנו זכרוננו לברכה עד קהלת-קדש קראסני ומשם יסעו למאהלוב, והם נסעו מיד עם רבנו זכרוננו לברכה, עד קהלת-קדש קראסני, וצווי שאסע אחריהם עם שאר העגלות דפה, שילוו את רבנו זכרוננו לברכה עד שם, ושם יקבלו אותי למאהלוב והעגלות, שרצו ללוות, נתעכבו קצתם אחר שכבר נסע רבנו זכרוננו לברכה, כי נסע בחפזון, והיה לי צער גדול, כי נכספתי מאד אולי אצפה לשבע שמחות, ראית פניו הקדושים, ואולי אצפה לשמע עוד איזה דבור מפיו הקדוש, על-כן היה לי צער גדול מהעפוב והשם יתברך עזר לי ונסעתי אחריו, ולא יכלתי להשיג העגלות שלו, ומחמת הבהלה שכחתי התבה שלי עם הכתבים שלי בדרך, בקהלת-קדש פיסטרע, והכרחנו לשלח אחריהם, והחזירו לי בדרך, במקום שעמדו לפוש ומצאתי את רבנו זכרוננו לברכה ולא דבר עמי כלל ותכף כשבאתי להכפר שעמד שם, אחר שעה קלה נסע משם כי הוא בא לשם מכבר ואני הייתי מכרח להתעכב שם לתן מספוא לסוסים ואחר כך נסעתי משם, והייתי גם כן נבהל ונחפז מחמת שלא יכלתי להשיגו, ובתוך כך פנה היום והגיע הלילה והיה רפש וטיט ונסענו לאט והייתי מתירא אולי נסע רבנו זכרוננו לברכה לאיזה אכסניא בסוד, ואיש לא ידע היכן הוא כדרך על פי רב (וכמו שעשה בוניצא וכו') ויכול להיות שלא אדע היכן הוא ובבקר יסע לדרך ולא אצפה לראותו, על כן הייתי טרוד בצער ונחפז מאד

אחר כך איזה שעה בלילה באתי לקהלת קראסני, ונדע לי מיד האכסניא שלו כי שם לא הסתיר עצמו וידעו כל בני העיר ממנו ובאתי למקום האכסניא שלו ובתחלה לא קרב אותי כלל אחר סעדת הלילה נכנסתי אליו לחדרו ועוד שאר אנשי-שלומו עמדו לפניו ענה ואמר לי על מה אתה במרה שחורה אפטר אתה מתחרט על מה שהתחלת ועמדתי נכלם ומתבייש ועניתי בשפה רפה לא, הינו שאיני מתחרט חס ושלום על מה שהתחלתי ענה ואמר אם-כן על מה אתה במרה שחורה השבתי שאני

רוצה להיות איש כשר, ענה ואמר אם- כן שאתה רוצה להיות איש כשר מה לך לדאג הלא כל העולם יגיעים וטורחים בשבילך, (ואמר בלשון אשכנזי בזה הלשון דיא גאנצע וועלט האריוועט אויף דיר) זה נוסע לברעסלא וזה נוסע לכאן הכל בשבילך והחיה אותי מאד בדבריו הקדושים האלה

ואז נפתח פי ודברתי לפניו, ועניתי ואמרתי הייתי סבור שלא אראה אתכם עוד היום, והנה זכיתי לראותכם ולדבר עמכם ענה ואמר: אנחנו צריכים בנדאי לראות עצמנו ועוד אנו עתידין לראות עצמנו זה עם זה עוד הפעם ועוד הפעם וכו' וחזר ענין זה כמה וכמה פעמים, והבטיח לי מרחוק, שאזכה להתראות עמו פנים בפנים כמה וכמה פעמים, לעולמי עד ולנצח נצחים כי באותו העת כבר נסעתי אחר יום-הכפורים למאהלוב, והייתי סבור, שלא אראה אותו עוד, ואחר-כך זכיתי לחזר ולבוא אליו כנ"ל ולכתב ספר הנורא הנ"ל ולשמע מה ששמעתי ולהיות אצלו כל ימי הסכות ושמיני-עצרת ושמחת- תורה ואחר-כך הייתי סבור, שלא אזכה לראותו אותו היום, ועזרני השם יתברך גם ללוותו, וכן אחר-כך הייתי סבור בכל פעם, שלא אראהו עוד, והשם יתברך עזרני כמה פעמים, פעם אחר פעם, לחזר ולראותו מחדש, והוסיף בחסדו הנפלא והבטיחני מרחוק להתראות עמו פנים אל פנים עוד כמה וכמה פעמים וכו' כנ"ל:

אחר כך בבקר עמד בזריזות, ולא רצה לדבר עוד עם שום אדם ונסע בזריזות מיד ואנחנו עדין היה בוער לבבנו לחזר ולהשביע עינינו בראית פניו הקדושים ולשמע עוד דבורים מפיו הקדוש והוא נסע במהירות מהאכסניא ואני התחלתי לרדף אחר העגלה, אף על פי שבנדאי קשה להשיג ברגלים עגלה עם סוסים חזקים, אף על פי כן אמרתי ויהי מה ארוצה, אולי יסבב השם יתברך שאזכה להשיג העגלה וכן הוה שרצתי אחר העגלה כבדת ארץ ואחר כך הגיעו לאיזה הר והורידו העגלה לאט כנהוג ואחר כך עברו איזה גשר ושם הקדים עצמו אחד מאנשי-שלומו ועמד שם כדי לחזר ולהתראות פנים עם רבנו זכרוננו לברכה כי ידע שרבנו זכרוננו לברכה לא ירצה לדבר עמו בהאכסניא על כן הקדים עצמו לשם ומחמת זה נתעכב רבנו זכרוננו לברכה מעט שם וגם מחמת עפובים מההר והגשר כנזכר לעיל על ידי זה השגתי אותם, וחזרתי ובאתי לפני הדרת קדשותו זכרוננו לברכה וחברי רבי נפתלי כשראה שאני רץ אחריו רץ גם כן אחרי, ובא הוא גם כן לפני רבנו זכרוננו לברכה ועמדנו שם לפניו אנחנו שלשה והסביר לנו פנים

ענה ואמר מה אתם רוצים או שאברך אתכם או שאמר לכם תורה עניתי ואמרתי הברכה תברכו אותנו אם ירצה השם כשתחזרו לביתכם אף תורה תאמרו לנו מיד כי ידעתי שאם לא נשמע מיד היא פסידא דלא הדר על כן בחרתי שיאמר תורה ענה ואמר אספר לכם מה שאני נוסע ואז גלה לנו הסוד מהצדיקים, שכל אחד בונה משכן וכו', שהוא מחבר להתורה "אזמרה לאלקיי", ששמעתי מפיו הקדוש בשמיני-עצרת העבר, כנדפס בסימן רפב וסיום: באמת אמרו: החזו רואה היכו התינוקות קורין (ועדין

איני יודע מה שיכות יש לזה לנסיעתו ללמברג, רק מעט דמעט מתנוצץ לי איזה רמז בעלמא מזה, וכשסיים התורה, קבל רשות מאתו רמזה, שעמד שם בתחלה, ואחר-כך נשק אותו בידו, ואחר-כך קבלתי אני רשות ונשקתי בידו, וכן חברי רבי נפתלי אחרי קבל רשות ונשקו בידו ואז נסע מאתנו לדרכו ללמברג, ואנחנו רצנו אחריו, וכל זמן שראיתי בעיני העגלה, רצתי אחריו, עד שנתעלמה מעיני, ואז חזרתי ועדין לא התפללתי שחרית, והיינו רחוקים מהעיר, והזמין לנו השם יתברך עגלה, שהלכה להעיר, וחזרנו עמה להעיר והתפללנו ברוח השם, שגמל עמי חסדו לנצח וזפני לכל זה

אחר-כך נסעתי למאהלוב מקראסני ובאתי לבית חותני; וכבר בא חותני לביתו, ובדאי הראה לי פנים זועפות, כי לא היה רוחו נוחה כלל מענין נסיעתי לרבונו זכרונו לברכה, פנ"ל, בפרט שבעת שנתמהמהתי בברסלב אצל רבנו זכרונו לברכה, באותו הזמן חלתה זוגתי, תחיה, במאהלוב, והיתה מסכנת, ולא היה שם איש שישגיח עליה כלל, כי חותני וחמותי היו בקרמיניץ פנ"ל, ואני נסעתי לברסלב והשארתי אותה לבדה בבית עם איזה משרתת ואחר-כך חלתה מאד, ולא היה מי שישגיח עליה בביתה, כי-אם בני העיר והיה רעש גדול מזה במאהלוב, וכבר נודע לי ענין זה בהיותי בברסלב, שהודיע לי איש אחד מזה בליל שמחת-תורה, ואני הודעתי זאת תכף לרבונו זכרונו לברכה, והוא זכרונו לברכה אמר אחר-כך, בבקר, תורה נפלאה, ונכנס גם ענין זה בתוך תורתו הקדושה, כדרכו תמיד, שכל מה שעבר בעולם, בפרט מה שהיו מדברים לפניו, הכל נכלל ונכנס בתורתו הקדושה, כי תורתו הקדושה היתה כלליות נפלא ונורא מאד מאד הן על כל אלה אחר-כך כשבאתי לחותני, חרה אפו מאד על אשר השארתי זוגתי לבדה ואחר-כך חלתה פנ"ל אבל אני לא שמעתי כל זה כלל, כי ידעתי, שאם הוא היה יודע חלק מאלף ממה ששמעתי ופעלתי באלו הימים, שזכיתי להסתופף בצל קדשת רבנו זכרונו לברכה, היה בדאי מסכים על נסיעתי והיה מנשק כפות רגלי כי אדרבא, מה שנשארה בתו, היא זוגתי, בחיים, הכל היה בכח תפלות רבנו זכרונו לברכה ותורתו הקדושה כי תכף בבקר, בשבת הנ"ל, דבר בתורתו הקדושה מענין שבת, שהיא בחינת בת-זוג של כלל ישראל, בחינת אשתו הראשונה וכו', וידעתי ששם לבו לדברי, שהודעתי לו בליל-שבת-קדש, ועשה לה טובה גדולה: והנה רבנו זכרונו לברכה נסע לדרכו ללמברג, ונתעכב שם כל החורף, ולא חזר לביתו עד אמצע הקיץ, בפרשת בלק וכל מה שעבר עליו שם, אין מי שיוודע לספר מזה, כי לא זכיתי להיות אצלו אפלו פעם אחת בלמברג, ואני הייתי כל אותו העת במאהלוב, בבית חותני ובעוונותינו הרבים אבדנו בשנה הזאת התורות של שבת-חנכה ושבועות, כי לא זכינו לבוא אליו לקהלת-קדש למברג והנה באמצע החורף, בהיותי במאהלוב, הודיע לי חברי רבי נפתלי, שבא מלמברג ר"ד שנסע עמו זכרונו לברכה, וספר, שרבנו זכרונו לברכה רוצה להדפיס ספרו, ושדבר מזה כל הלילה והיה רצון חברי, גרו ואיר, שאסע לנעמירוב, ומשם אסע עמו ללמברג כדי לעסק בהדפסה הנ"ל ובעוונותינו הרבים לא יכלתי לנסע מעצם רבוי המניעות שלי מפל הצדדים, ואף-על-פי שכבר זכיתי לשבר כמה מניעות,

אף-על-פי-כן מניעות אלה, לנסע לדרך רחוק כזה ללמברג, לא זכיתי לשברם, אך תכף התחלתי לחשב מחשבות בענין ההדפסה והתחלתי לסדר הקדמה ושער וכו' אחר-כך נשמע, שרבונו נסתלק שם בלמברג, חס ושלום, ובנדאי היה לי צער עד פלות הנפש, אך הבנתי, שהוא שקר: אחר-כך, קדם פורים, בא עגלה בשבילי מברסלב, שאסע לשם לעסק בתקון הספר, ששלח רבנו זכרונו לברכה מלמברג איש אחד, שידיפס אותו במדינה זאת ובאתי לפה ברסלב על פורים, ונודע לי, שרבונו זכרונו לברכה, ברוך השם, בחיים ושלום, והיינו שמחים בשמחת פורים מאד ואני עסקתי בתקון הספר וסדרתי הכל על נכון, ואחר-כך חזרתי לביתי, לקהלת מאהלוב והאיש הנ"ל, שרבונו זכרונו לברכה מסר ליזו הספר, נסע מפה לקהלת אוסטרהא והתחיל לעסק בהדפסתו:

אחר פסח נפטר לעולמו חותני, הגאון הצדיק, זכר צדיק לברכה, ביום שני, י"ט אייר, ואני עמדתי בשעת יציאת נשמתו בעת ההיא בא רבי שמעון, גרו יאיר, שהיה עם רבנו זכרונו לברכה בלמברג, ובא משם והביא המפתח, שמסר לו רבנו זכרונו לברכה, לקח הספר הנורא הנזכר לעיל וישרפנו, וכן עשה, ולקח שני הספרים, ושניהם אחד, דהינו ספר אחד בכתיבת ידו הקדושה, וספר השני מה שאני העתקתי לפניו כנ"ל, ושרף שניהם על-פי פקדתו וכבר מבאר במקום אחר קצת מזה הספור (חיי מוהר"ן קס"ט), איך צוה רבנו זכרונו לברכה לשרפו, וכמה דמעות שפך רבנו זכרונו לברכה קדם שניצאה הגזירה לשרפו-חבל על דאבדין ולא משתכחין, כי אמר, שזה הספר לא יהיה עוד בעולם אוי! כמה העוון גורם, כי עוונותינו הטו אלה, וחטאתינו הסתירו טוב כזה מאתנו; המקום ינחם אותנו מהרה, אמן, כן יהי רצון:

בערב פסח בשנת תקס"ח הנ"ל נולד בני יצחק שיחיה ונכנס לברית בשביעי של פסח וחותני זכרונו לברכה כבר חלה חליו אשר מת בה כנ"ל, ולא היה יכול לכנס בבית הכנסת להיות סנדק

ואני נתעפפתי במאהלוב גם בחג השבועות ואחריו קצת עד אשר זכיתי בפרשת בלק שהגיע לי ידיעה שרבונו זכרונו לברכה כבר בא לביתו בשלום ותחי רוחי ממש, ושתבח שמו ותברך לעד ולנצח על כל החסד הנפלא והנורא הזה שעשה עמנו ועם כל העולם, מה שזכינו שחזר רבנו זכרונו לברכה בחיים מלמברג שלא על פי דרך הטבע כלל, כאשר אמרו הרופאים שאי אפשר לו לחיות כי אם כמו חדש אחד ואי אפשר לו לסע דרך כזה

וְכוֹי וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה נִסִּים עֲצוּמִים וְנִפְלְאִים וְחָזַר לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם וְחִי
אֲחֵר כִּדְּבָרֶיךָ בְּנִסְיָי שְׁנַיִם וַיִּוְתַר קֶצֶת אֲשֶׁר בְּאֵלֵי הַשָּׁנִים הַחִיָּה אוֹתָנוּ מְאֹד
מְאֹד וְגָלָה תּוֹרוֹת וְשִׁיחוֹת וּמַעֲשֵׂיֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרְאוֹת אֲשֶׁר אֵין דְּגִמְתָּם
וּבְגִדְל חֲלִישוֹתוֹ בְּלִי שְׁעוֹר בְּאֵלֵי הַשָּׁנִים אֲשֶׁר כִּמְעַט שְׁנִגְוַע בְּכָל יוֹם וַיּוֹם,
אֵף עַל פִּי כֹן עָסַק עִמָּנוּ וְעַם כָּל הָעוֹלָמוֹת וְכוֹי וְכוֹי בְּתַקוּנֵים נִפְלְאִים וְכוֹי
יִוְתַר מִבְּתַחֲלָה אֲשֶׁר לְדַעְתִּי כָּל הַהִשְׁאָרָה שֶׁנִּשְׁאָר מִמָּנוּ עִמָּנוּ אֵיזָה
הַתְּגָלוֹת מִהַשְּׁגוֹת דַּעְתּוֹ הַנוֹרְאָה, הַכֹּל הָיָה בְּכַח הַפְּעֻלוֹת שֶׁל אוֹתָן הַשָּׁנִים
הָאֲחֵרוֹנִים כִּפִּי שֶׁאֲנִי מִבִּין מְרַחוֹק יִתְבָּרַךְ שָׁמוּ לְעַד עַל כָּל הַטוֹבָה הַזֹּאת
וְהַמְּשִׁים לְבוֹ לְדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים הַנִּימְרִים בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים וַיַּעֲוֶן בָּהֶם
בְּאִמַּת יָבִין מְעַט עֲצָם הַטוֹבָה וְהַחֲסֵד הַזֶּה מֵהַ שְׁזָכִינוּ לְקַבֵּל מִרְבָּנוּ זְכוּרוֹנוֹ
לְבָרְכָה וְאֵין לְהַאֲרִיךְ :

כח

וְהִנֵּה יִתְכַף כְּשֶׁזָכִיתִי לְשִׁמְעַ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה הַזֹּאת שֶׁבָּא רַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה
לְבֵיתוֹ מִלְּמַבְרַגְז וְרִזְתִּי עֲצָמִי וְנִסְעֵתִי מִיָּד לְפָה בְּרִסְלָב וּבְאִתִּי לְכָאן עַל שֶׁבֶת
קִדְשׁ וְזָכִיתִי לְקַבֵּל פְּנֵי הַקְּדוּשִׁים וְהָיָה חֲלוּשׁ מְאֹד מְאֹד אֵף עַל פִּי כֹן
הָיָה לָנוּ לְנַחֲמָה וְלִמְשִׁיבַת נֶפֶשׁ מֵהַ שֶׁעַל כָּל פְּנִים בָּא בְּחַיִּים לְכָאן וַיִּשְׁבַּתִּי
פֶּה אֲצִלוֹ עַד אֲחֵר שֶׁבֶת הַשָּׁנִי וּמִכָּאן נִסְעֵתִי לְנַעֲמִירוֹב וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
מְסַבֵּב סִבּוֹת וּמְכִין מְצַעְדֵי גָבֵר וְעֵתָה הַגִּיעַ הַעֵת בְּרַחֲמֵי הַנִּפְלְאִים
לְהוֹצִיאֲנִי מִהַגְּלוּת מְקַהֲלַת קִדְשׁ מְאֹהֱלוֹב וּלְהַחֲזִירֵנִי לְבֵיתִי לְקַהֲלַת קִדְשׁ
נַעֲמִירוֹב, לְהִיּוֹת סְמוּךְ לְרַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְתִכְף הַכְּנֵתִי לִי דִּירָה
בְּנַעֲמִירוֹב וְחִזְרֵתִי לְמֹהֱלוֹב, וְעֵתָה נִתְרַצְתָּה חֲמוֹתִי וְזוּגְתִי, תַּחֲנִיחַ, בְּרִצּוֹן
חֶזֶק לְחִזֹּר לְנַעֲמִירוֹב מִחֲמַת כְּפֹה טְעָמִים מִחֲמַת שֶׁנִּפְטַר חוֹתְנִי זְכוּרוֹנוֹ
לְבָרְכָה וְגַם מִחֲמַת שֶׁהִיא הַיְתָה חוֹלָה כְּפֹה פְּעָמִים בְּמֹהֱלוֹב עַל כֹּן
נִזְדַּרְזָה מְאֹד יִוְתַר מִמָּנִי לְחִזֹּר לְנַעֲמִירוֹב וַיִּצְאֵתִי מִמֹּהֱלִיב אֲחֵר תִּשְׁעָה
בְּאָב וּבְאִתִּי לְבֵיתִי לְקַהֲלַת קִדְשׁ נַעֲמִירוֹב לְשָׁלוֹם בְּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר
עֲזָרְנִי עַד הִנֵּה לְחִזֹּר לְמִקוּמִי בְּשָׁלוֹם לְהִיּוֹת סְמוּךְ לְרַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְעַל
יְדֵי זֶה שֶׁמְעֵתִי הַרְבֵּה תּוֹרוֹת וְשִׁיחוֹת וּמַעֲשֵׂיֹת בְּעֲצָמִי מִפִּי הַקְּדוּשׁ
וְכַתְּבֵתִים עַל הַסֵּפֶר, תְּהַלְלָה לְאֵל

וְהִנֵּה עִתָּהּ שְׁחִזְרֹתַי לְנַעֲמִירוֹב זְכִיתִי שֶׁהֵייתִי כַּמָּה פְּעָמִים אֶצֶל רַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ
 לְבָרְכָה קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבַעֲצָם חֲלִישוֹתָיו אֵף עַל פִּי כֵן גָּלָה לְפָנֵינוּ תּוֹרוֹת
 נִפְלְאוֹת הַמְּחִיין נִפְשׁוֹת הַרְבֵּה עַד אֵין סוּף וְאֵין תַּכְלִית

סְמוּךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה נִגְמַר בְּאוֹסְטֶרְהָא הַדְּפֶסֶת סִפְרוֹ הַקְּדוֹשׁ לְקוּיֵי
 מוֹהֲר"ן וְהֵבִיא הָאִישׁ הַנִּי"ל כָּלֶם לְפָנָיו רָאוּ עֵינֵינוּ וְשָׁמְחוּ לְבַבְנוּ וְהֵאִירוּ פָּנֵי
 תֵּבֵל וְנִתְחַלְקוּ בִּיעֶקֶב בֵּין אֲנָשִׁי- שְׁלוֹמֵנוּ וּבְכָל הָעוֹלָם

אֲחֵר שָׁבָא מִלְּמַבְּרָג נָסַע עַל פִּי רַב לְטִיֵּל מִחֲמַת עֶצֶם חֲלִישוֹתָיו וּבְנִסְיֵעוֹת
 אֱלוֹ לְטִיֵּוֹל שְׁמַעְנוּ כַּמָּה וְכַמָּה תּוֹרוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרָאוֹת וּפְעַם אַחַת נִסְעֵתִי
 עִמּוֹ וְדָבַר עִמִּי מֵעַנְיֵן הַסִּפֵּר שֶׁלּוֹ שֶׁנִּדְפַס בְּסִמּוּךְ וְשָׁבַח אוֹתוֹ מְאֹד וְאָמַר
 מֵאַחֵר שֶׁכָּבַר נִדְפַס צָרִיכִין לְלַמֵּד אוֹתוֹ מְאֹד עַד שֶׁיְהִיָּה שְׁגוּר בְּעַל פֶּה וְכוּ'
 כַּמְבָּאָר בְּמָקוֹם אֲחֵר (חַיֵּי מוֹהֲר"ן שִׁמ"ו) וְאַחֵר כֶּךָ עֲנָה וְאָמַר צָרִיכִין
 לְחַבֵּר עוֹד סֵפֶר אֶחָד שֶׁיְהִיָּה נָאָה וְיִפָּה עוֹד יוֹתֵר מִהֶרְאֵשׁוֹן וְאַחֵר כֶּךָ
 בְּהִיוֹתִי עִמּוֹ בְּשָׂדֶה וּכְבָר בְּקֶשׁ לְעֵלוֹת עַל הָעִגְלָה לִישֵׁב עָלֶיהָ לְחַזֵּר לְבֵיתוֹ,
 נִתְגַּלְגַּל מִתּוֹךְ שִׁיחֲתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁגָּלָה לְפָנָי הַתּוֹרָה הַנוֹרָאָה עַל פְּסוּק וְאִיָּה
 הַשָּׁה לְעוֹלָה (לְקוּיֵי תַנְיִנָּא י"ב), וְהִיא עֲמָקָה מְאֹד מְאֹד וּמְחִיָּה נִפְשׁוֹת
 מֵעַמְקֵי שְׁאוֹל תַּחֲתִיּוֹת מְאֹד מְאֹד לְחִיוֹתָם לְחַיֵּי עוֹלָם וְכוּ', כַּמְבָּאָר לְמַעַן
 שֶׁם בְּסִפְרוֹ הַקְּדוֹשׁ וּבְדַבְּרֵינוּ מֵהַ שְׁזַפְּנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ וּלְבָאָר בְּדַבְּרֵי
 הַתּוֹרָה הַזֹּאת עֵין שֵׁם

וְאַחֵר כֶּךָ כְּשִׁחִזְרֹתִי עִמּוֹ לְבֵיתוֹ עֲנָה וְאָמַר לִי זֶה יְהִיָּה לָךְ עַל הַסִּפֵּר הַשָּׁנִי
 הֵינּוּ מֵהַ שְׁאֵמַר תַּחֲלָה שֶׁצָּרִיכִין עוֹד לְחַבֵּר סֵפֶר שְׁנִי וְכוּ' כַּנִּי"ל עִתָּהּ הָעִיר
 אֲזַנִּי שִׁישׁ לִי הַתַּחֲלָה עַל זֶה הַסִּפֵּר הַשָּׁנִי וּבִזְזָה חִזַּק אוֹתִי בְּיוֹתֵר לְעַסֵּק
 בְּזִרְיּוֹת וְהַתְּאֲמָצוֹת לְכַתֵּב כָּל חֲדוּשָׁיו הַקְּדוֹשִׁים וְכֵן הָיָה עַד שֶׁזְּכִיתִי
 לְחַבֵּר מִחֲדוּשָׁיו סֵפֶר הַקְּדוֹשׁ לְקוּיֵי מוֹהֲר"ן תַנְיִנָּא כִּי מִיּוֹם שָׁבָא מִלְּמַבְּרָג
 הִכְרַחֲתִי לְהַתְּיַגֵּעַ בְּכַמָּה יְגִיעוֹת לְכַתֵּב בְּעֶצְמִי כָּל חֲדוּשָׁיו כִּי מִקֹּדֶם שֶׁהָיָה
 בְּלְמַבְּרָג הָיוּ כַּמָּה חֲדוּשִׁים שֶׁכָּתַבְתֶּם בְּעֶצְמוֹ וְגַם כָּל הַתּוֹרוֹת כְּתַבְתִּים לְפָנָיו
 כַּנִּי"ל אֲבָל אֲחֵר שָׁבָא מִלְּמַבְּרָג לֹא כָּתַב בְּעֶצְמוֹ דָּבָר וְלֹא כְּתַבְתִּי לְפָנָיו כָּלֵל,
 רַק הָיָה לִי כַּמָּה יְגִיעוֹת קֹדֶם שֶׁכְּתַבְתִּי תּוֹרוֹתָיו שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וּבְפֶרֶט הַתּוֹרוֹת
 הָאֲרָכּוֹת שֶׁאָמַר בְּזַמְנֵים הַקְּבוּעִים לְקַבּוּץ, כְּמוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשִׁבְתַּת חֲנֻכָּה
 וְשִׁבְעוֹת שְׁנֵאֲמָרוּ בְּאֲרִיכוֹת נִפְלָא בְּהַמְּשָׁךְ גְּדוֹל מְאֹד וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרְנִי
 שֶׁהֵעֵזְתִּי פָּנֵי נִגְדוֹ וְהִטְרַחֲתִי שִׁיחֲזֹר עִמִּי רַב הַמְּשָׁךְ הַדְּבָרִים מִהַתּוֹרוֹת
 אֲחֵר שֶׁאָמַרְם בְּרַבִּים וְאַחֵר כֶּךָ כְּתַבְתִּים שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וְאַחֵר כֶּךָ הַבְּאֲתִים
 לְפָנָיו וְהִרְאִיתִים לוֹ וְהוֹטְבוּ בְּעֵינָיו בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם וְכָל מֵהַ שֶׁעָבְרוּ מִנִּיעוֹת
 קֹדֶם שֶׁכְּתַבְתִּי כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה אֵי אֶפְשָׁר לְסִפֵּר בְּרוּךְ הַנוֹתֵן לִיעֹף כַּחַ
 שֶׁעֲזָרְנִי בְּדַרְכּוֹ הַנִּפְלְאִים לְכַתֵּב עַל הַסִּפֵּר תּוֹרוֹת כְּאֵלֶּה בְּרוּךְ הַמְּקִים
 מֵעַפָּר דָּל לְזִכּוֹת לְקַבֵּץ וּלְכַתֵּב דְּבָרִים נוֹרָאִים כְּאֵלֶּה דְּבָרִים שֶׁכִּפְּסָה עֵתִיק
 יוֹמִין, לְזִכּוֹת בָּהֶם אֶת הַרְבִּים לְדוּרֵי דוֹרוֹת בְּרוּךְ הוּא וּמְבָרַךְ שְׁמוֹ תָּמִיד

ל

קדם ראש השנה נתן לאנשי שלומנו להעתיק כמה נירות מכתובת ידו הקדושה שהיה כתוב בהם הדברים של האלף-בית השני, ואצלו זכרונו לברכה לא היו הדברים כתובים בסדר האלף-בית, רק כל דבר שהשיג במקום שהשיגו כתבו זה אצל זה אך צנה עלינו לסדרם על-פי אלף-בית ואלו הכתבים לא מסר בתחלה לידי כדרכו תמיד כי לא הייתי באותו היום אצלו ונתנם לאנשים אחרים מאנשי-שלומנו ואני קבלתי מהם ואחר איזה זמן הוסיף ונתן לי עוד כתבים מכתב ידו הקדושה השייכים להאלף-בית השני, והעתיקתים גם כן וסדרתים על סדר האלף-בית וצרפתים יחד ושבח מאד את האלף-בית השני ואמר שכל דבר ודבר מהם הם השגות גבוהות מאד ומעט מבאר מזה במקום אחר (חיי מוהר"ן תקפ"ד):

לא

בשנת תקס"ח הנ"ל בסופו אחר שבא מלמברג לפה הביא לו איש אחד כסא נפלאה שעשאה בעצמו ביפי ואמנות גדול ואז בסמוך אחר כך ספר המראה הנוראה שראה שהביאו לו כסא והיה אש סביבה וכו' (ונכתבה במקום אחר (חיי מוהר"ן פ"ד ואני לא זכיתי להיות אצלו בשעה שספר זאת המעשה ולא שמעתייה מפיו הקדוש רק מפי חברי אחר כך בראש השנה שנת תקס"ט אמר התורה תקעו הראשונה הנדפסת בתחלת הספר לקוטי תנינא, וזאת התורה היא כמו פרוש על המעשה הנוראה של הכסא הנ"ל, והדברים עתיקים נפלאים ונוראים מאד איך שמתקבצין ומתחברין עניני המעשה הנ"ל עם התורה הנ"ל להאריך ואין להאריך בזה כאן

לב

והנה בראש השנה זה לא היה שום דרך הטבע שיאמר תורה ברבים, בפרט לפני אנשים הרבה כאלה שהיה כמה מאות אורחים חוץ בני העיר, והוא היה חלוש מאד מאד ואף על פי כן היה השם יתברך בעזרו וגמר כל התורה ברבים באריכות נפלאה, כדרך הנורא, אשרי און השומעה ואחר כך לא היה באפשרי להטריחו שאכתבנה בפניו כי היה עליו לטרח גדול והוא היה חלוש מאד והשם יתברך עזרני בדרךיו הנפלאים שיגעתי בכמה יגיעות עד שפתי איתה והראיתה לפניו והוטבה בעיניו בעזרת השם

לג

אחר ראש השנה הנ"ל שלח את אחיו הרב רבי יחיאל זכרוננו לברכה למזיבוז' שילך על ציון קברו הקדוש של הבעל שם טוב זכר צדיק לברכה, ויבקש עליו רחמים שייתן לו השם יתברך רפואה שלמה למחלתו הפכה רחמנא לצלן והפציר חברי רבי נפתלי את רבי יחיאל הנ"ל שיקבל אותו גם כן לקהלת קדש מזיבוז' כי היה חפץ גם כן להיות על קבר הבעל שם טוב זכרוננו לברכה, ומלא רצונו והבטיחו לקבלו עמו אחר כך נודע לי הדבר והפצתי גם כן הרבה את רבי יחיאל עד שנתרצה עמי גם כן לקבל אותי לשם ונסענו שנינו עם רבי יחיאל הנ"ל לקהלת קדש מזיבוז' בין כסה לעשור והיינו שם ביום הכפורים וקדם יום הכפורים היינו על קבר הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה ואז הראינו שם את ספרו לקוטי מוהר"ן שנדפס מחדש לפני איזה אנשים מפלגים והוטב בעיניהם מאד מאד בלי שיעור ואחר יום הכפורים חזרנו משם ומדי עברנו בקהלת-קדש נעמירוב נתעפתי בנעמירוב בביתי על חג הסוכות והם נסעו לכאן לקהלת קדש ברסלב ואחר ימים הראשונים במוצאי שבת מיד נסעתי לברסלב והייתי בכאן עד אחר שמחת תורה:

לד

בשנת תקס"ט בין פסח לעצרת הכין את עצמו רבנו זכרוננו לברכה לנסע עוד הפעם לקהלת קדש למברג וכבר הכינו הכל לצד הנסיעה והניחו החפצים הצריכין לדרך לתוך השקים כדרך הנוסעים והיה מוכן לנסע מיד ונודע הדבר לנו בקהלת-קדש נעמירוב שרבנו זכרוננו לברכה יסע מיד למברג ותכף זרזנו עצמנו ורצנו לכאן בחפזון גדול אך בבואנו לכאן כבר נמלך רבנו זכרוננו לברכה מנסיעתו ולא רצה לנסע עוד ובבואנו לכאן מצאנו עדין מנחים כל השקים עם החפצים בתוכם לנסע מיד כנ"ל אך טרם בואנו לכאן נמלך מנסיעתו כנ"ל והבינו מדבריו הקדושים שהיה בזה ענין גדול וסודות נסתרים מה שבתחלה חפץ לנסע ואחר כך נמלך, ופעם אחת אמר שגם זה מצד גלגולי הנשמות מה שאחד חפץ ומכין את עצמו לנסע, ואחר כך נמלך כנפס במקומו (שיחות הר"ן קצ"ה) עין שם:

לה

אחר כך הגיע שבועות ואז חזרו ונתגלגלו עלי מחדש מניעות עצומות מאד מאד מלהיות על שבועות וכל עקר הבלבול דעת שלי היה שהסיתו אותי, שאשאל את פי רבנו זכרוננו לברכה בעצמו אם להיות

אצלו על שבועות ולבלי להסתכל על מניעות כאלה, אם לאו ואם הייתי שואל אותו בנדאי לא היה מניח אותי להיות אצלו על שבועות בשום אופן כי כן היה דרכו זכרונו לברכה שאף על פי שהיה חפץ שישבר האדם כל המניעות שבעולם ולבוא אצלו, אף על פי כן כששאלו אותו על דבר שהיו צריכין מסירת נפש לזה להיות אצלו ולשבר מניעות גדולות, היה מדחה את האדם ואמר לו שלא יהיה אצלו, והזהיר אותו שלא ימסר נפשו כל כך בשביל להיות אצלו ואמר שיש לו כמה טעמים על זה ומחמת זה נדחו כמה בני-אדם מלהיות אצלו בראש השנה ובעתים הקבועים, כי תכף כששאלו אותו הזהירם שלא ימסרו נפשם להיות אצלו כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ועוד היו לו טעמים הרבה על זה ואני ידעתי כל זאת מכבר אבל אז קדם שבועות הנ"ל התגברו כנגדי המניעות בהתגברות ובהתפשטות חזק כל כך עד שעלה על דעתי לשאל אותו זכרונו לברכה בעצמו מה לעשות, ואז היה הוא בעצמו בנדאי מוניע אותי מאד מלהיות אצלו כנ"ל אבל השם יתברך חזק לבני וגם חבירי רבי נפתלי חזק אותי הרבה ונהרתי מאד מאד מלדבר עם רבנו זכרונו לברכה כלל מזה והיה בדעתי לבלי לנסע לכאן עד סמוך לשבועות מאד כי אולי יודע לרבנו זכרונו לברכה ממילא שלא על ידי, ויכול להיות גם כן שיחזיר אותי לביתי כאשר ארע לי בשנה הראשונה שנתקרבתי אליו, שמעצם המניעות שהיו כנגדי החזיר אותי על שבועות לביתי ואמר לענין זה מוטב שיתחיל שבת אחת וכי על כן היה בדעתי לבלי לבוא לפניו עד סמוך לשבועות מאד, כדי שלא יהיה פנאי עוד להשיב אותי לביתי אף גם בביתי לא וכלתי להיות מעצם המניעות שהיו לי אז, והיו לי יסורים רבים מכל בני ביתי ומכל בית אבי ומכל בני העיר והכרחתי לנסע איזה ימים קדם שבועות לכאן לרבנו זכרונו לברכה אף נזהרתי מאד מאד שלא יתודע הדבר לרבנו זכרונו לברכה ואז חל שבועות ביום ראשון, ובערב שבת קדש שלפני שבועות סמוך לערב נודע הדבר לרבנו זכרונו לברכה מפי אחרים שיש לי עתה מניעות ויסורים כאלה וכשהגיע סמוך לפנות היום נכנסתי אליו זכרונו לברכה כי ידעתי שעתה אי אפשר שיחזיר אותי לביתי כי כבר פנה היום והתחיל הוא זכרונו לברכה לדבר עמי בצחות לשונו הקדוש ואמר לי: לא ידעתי כלל שיש לך עתה מניעות כאלה אלו הייתי יודע בנדאי היית מכרח לחזר לביתך ולא היה מועיל שום דבר רק היית מכרח לשוב לביתך אף עתה שכבר אתה בכאן, סוף כל סוף כשנפטרו מכל מה שעובר על האדם אזי בנדאי ענין זה טוב יותר מן הכלאז מע קומט אלדינג איבער איז דאס פארט בעסער) וזכיתי להיות אצלו על שבועות ושמעתי התורה הנוראה ואת העורבים צויתי (לקוטי תניינא ד'), וכתבתי אותה בעזרת השם יתברך ובענין זה יש הרבה לספר איך היה מתנהג עם אנשיו בענינים כאלה כשהיו שואלים אותו על עסק זה כנ"ל שיש בו מסירת נפש שהיה מונע את האדם אף על פי שבאמת היה חפץ מאד שיהיה אצלו ואמר בפרוש כששואל אותי אני מכרח להשיבו כך ויש בענין זה מעשיות נפלאים מה שעברו על כמה מאנשי-שלומנו בענינים האלה

באותו הקיץ הנ"ל נפטר אצלי בני מאיר זכרונו לברכה שנולד בחשוון תקס"א כנ"ל, המקום ינחמני בתוך אבלי ציון וירושלים

בקיץ הנ"ל שלח אותי רבנו זכרונו לברכה לברדיטשוב לגבות לו חוב מגיסו ונסעתי בקיץ הנ"ל ואחר כך בחורף שלאחריו עד חמשה פעמים עד שגביתי החוב ברוך השם אבל עוד כמה דברים טובים צמחו על ידי זה שהלכתי בשליחותו לברדיטשוב וגם לענין הדפסת ספרו לקוטי מוהר"ן תניינא היה תועלת גדול מה שהייתי בתחלה בברדיטשוב וקצת מזה יתבאר לקמן אם ירצה השם

בקיץ הנ"ל נסעה בתו מרת מרים זכרונה לברכה לארץ ישראל כי היתה פלתו של הגאון מנאולטשיסק ובעלה מורנו הרב פינחס זכרונו לברכה כבר נסע עם אביו הגאון הנ"ל לארץ ישראל בקיץ תקס"ה, והיא נשארה כאן כי לא אבה רבנו זכרונו לברכה לשלחה לארץ ישראל עם בעלה אז וגם עתה לא רצה רבנו זכרונו לברכה לשלחה לשם והיה קרוב שתקבל גט פטורין מבעלה אף אחר כך סבב השם יתברך שהיא בעצמה נתרצתה לנסע לארץ ישראל ונסעה בקיץ תקס"ט הנ"ל עם גיסיה בני הרב מנאולטשיסק ורבנו זכרונו לברכה לזה אותה בעצמו עד רחוק מהעיר והלך עד חוץ להעיר רגלי ולא רצה לישוב על העגלה ואמר שלא ירצה ללכת רגלי וכל בני העיר הלכו עמו ללוותה בשמחה ומשתה ונשמע אז מפיו הקדוש דברים נפלאים אף אני לא זכיתי להיות בכל זה כי הייתי בשליחותו

בשנת תק"ע אמר בראש השנה התורה תקעו אמונה (לקוטי תניינא ה') והוא המשך גדול מאד אשר לא נמצא בספריו תורה ארצה כזאת ואז היו כמה מעשיות, בתחלה דברנו עמו מענין ה"מגני ארץ" שהזכיר המתנגד שלו וכו', גם באותו הראש- השנה כשהלך לומר "תשליך" נחלק ונפל הוא זכרונו לברכה ונשאר יושב על הרפש ולכלך בגדו וידו ותכף הביאו לו בגד אחר ומים והחליפו בגדו ורחצו ידו ולא דבר על זה מאומה והלך ואמר תשליך סמוך לבית הפנסת כי ראו הנהר משם כי לא היה לו פח לילך להנהר הגדול כדרך תמיד אחר כך אמר התורה תקעו הנ"ל, ושם בסוף התורה הנ"ל הזכיר על פסוק וחמלתי עליהן וכו' שהאדם צריך להשליך עצמו לתוך רפש וטיט וכו' בשביל לעשות רצון השם ויתברך ועל ידי זה זוכה להשיג בחינת צדיק טוב לו וכו' עין שם הענין הנפלא והנורא הזה היטב, ותבין נפלאות השם איך בכל דבר שארע אצלו היו בו פלאי פלאות:

והנה בשנה הזאת לא היו אתרוגים מצויים כלל וכבר עבר ראש השנה ויום הכפורים ושנים ושלשה ימים אחר כך ועדין לא הגיעו אתרוגים למדינתנו ובביל מוצאי שבת שהוא יום א' לפני סכות הגיעו אתרוגים לקהלת קדש נעמירוב והיה שם רעש גדול ונורא מאד, כי כמה אנשים המתינו בנעמירוב על אתרוגים והשם יתברך סבב ברחמי ששלחו אתרוגים גם לפה ברסלב ורבי נפתלי נסע עם האיש שהולכם לפה כדי שלא ישע עם האתרוגים למקום אחר ובאו לפה ביום ראשון איזה שעות קדם אור היום והקיצו את רבנו זכרונו לברכה וקנה אתרוג נאה ונפלא והיה לו שמחה וחדנה גדולה רבה ועצומה בלי שעור

ואמר לר' נפתלי הלא כשנכנסת להעיר לפה נתגלה אור גדול בכל העולמות כי ידעתי שיהיו אתרוגים כי הייתי בטוח על תפלתו של הצדיק הרב הגאון מברדיטשוב זכר צדיק וקדוש לברכה כי הלא הוא הפאר הקהלה שלנו (הינו של כל המפרסמים) (וואס דא איז דיא

פארביק פון יודעשקייט-שפאן הוא בית היוצר של יחדות) זהו דבר נפלא

וגדל השמחה שהיה לו מזה וכל מה שדבר בזה אי אפשר לבאר ואמר ששלשה ימים לא הרגיש כלל החולאת הכבד שלו מעצם השמחה ואמר שהיו צריכים לקרא כלי זמר מגדל השמחה וגם אחר סכות כשבאתי לפניו דבר גם כן הרבה מזה מענין האתרוג והפליג מאד מאד בגדל מעלת מצות אתרוג וכבר נכתב מזה קצת במקום אחר (שיחות הר"ן כ"ה) כי באותו השנה לא ברכו כלל על האתרוג בכמה וכמה עירות ובכמה עירות נתנו הון רב בעד אתרוג ששים ושבעים אדומים והפליג רבנו זכרונו לברכה מאד בחכמת ישראל שיודעים לכוון האמת לפזר הון רב בשביל מצוה זאת דיקא כי היא יקרה מאד מאד ואמר שטוב שלא נתגלו טעמי המצוות וסגלתן כמובא שם במדרש, כי אם היו יודעין מעלת האתרוג מי יודע מה היו עושין בשביל האתרוג וכו'

ותכף אחר סכות נסתלק הרב הקדוש מורנו הרב לוי יצחק זכר צדיק לברכה אב-בית-דיו דקהלת-קדש בארדיטשוב ומעשה שהיה כן היה, בקיץ תקס"ט נסע הרב הצדיק הנ"ל מברדיטשוב על המדינה, והרחיק נדד למדינת וליחאי שקורין מאלדאביע מה שלא היה דרכו לנסע לשם וספרו זאת לפני רבנו בקיץ הנ"ל והיה קצת לפלא נסיעתו זאת, ביום שלאחריו שאל רבנו זכרוננו לברכה על הפעל מגיה רבי יעקב היכן הוא ואמר שרוצה לבדק תפיליו והבינו שיש לו פונה בזה ואחר כך בא רבי יעקב בעל המגיה הנ"ל ובדק תפיליו והיו פשרים ויפים מאד מאד, כי היו מכתובת יד הסופר הצדיק המפרסם מורנו אפרים זכרוננו לברכה אשר כתב שלו מתקים ביותר ונראה כחדש ממש כמפרסם אחר כך ענה ואמר רבנו זכרוננו לברכה זה הענין שספרו אתמול שהרב מברדיטשוב נסע למאלדאביע עבר עלי בדעתי בכל הלילה הזאת ומחמת זה בדקתי התפילין שלי ואמר על זה ענין נפלא ונורא מאד כדרכו ומתוך כלל דבריו האלו נשמע שקורא להרב הנ"ל פאר ישראל אחר כך כשלא היו האתרוגים וכבר היה הרב הנ"ל בביתו ואחר כך כשכבאו אתרוגים אמר שהיה בטוח על הרב הנ"ל שהוא פאר הקהלה שלנו וכי פנ"ל ובין יום הכפורים לסכות דבר רבנו זכרוננו לברכה הרבה מאתרוגים והיה מצפה ומחכה מאד להשם יתברך שיעשה נסים שביאו אתרוגים ועשה בזה מה שעשה לשיחות הר"ן פ"ו) מענין אתרוג שפכי הזמים הנוראים שלנו ראוי שיהיה לנו אתרוג יפה, מענין והנה נער בכה ותחמל עליו וכי כנדרפס אצל הספורי מעשיות עין שם גם אמר אז, בין יום הכפורים-לסכות, התורה המתחלת: הצדיק מכרח לעשות תשובה בעד ישראל וכי כנדרפס בלקוטי תנ"א בסימן ס"ו, ומבאר שם הענין מה שקורין מחרת יום הכפורים שם ה' עין שם

ואני לא הייתי אז אצלו בין יום כפור לסכות כשגלה ענינים אלו ותכף אחר שמחת תורה שהיה ביום שלישי באתי אצלו ביום אסרו חג דהינו ביום רביעי פרשת בראשית ותכף שמעתי מחברי ענינים הנ"ל וכתבתים על הספר, ובלילה שלאחריו דהינו בלילה השני ליום חמישי הבאתי לפניו כתיבת התורה הנ"ל כדרכי תמיד להראות לו כל מה שאני כותב מתורתו ולקח הכתב ועין בו וישב עליו והביט בו היטב, והפירתי בו איזה שנוי כי ישב כמו טרוד בצער גדול, ועיניו היו מלאים דמעות קדושים ולא גלה כלל דבר מצערו גם לא דבר עמי רק ישב בשתיקה פנ"ל

אחר כך בליל שבת קדש שהוא פרשת בראשית נכנס הרב דפה אצלו בשעת הסעודה כדרכו תמיד, ענה ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה דברי צחיות כי אז ירדו גשמים ובית הרב לא היה מקרה היטב ומן הסתם ירדו הגשמים לביתו כמו לתוך הספה, ואמר אז רבנו זכרוננו לברכה דברי צחיות שביתו כמו ספה וכי ואחר כך ענה ואמר בשביל שאין בעל-הבית דהינו שאין הרב משגיח היטב כמו בעל הבית וכי אחר כך דבר עם העולם על השלחן שיחות אחרים אחר כך ענה ואמר אצלי אין לכם כלום כי אצל צדיקים אחרים מרגישין עתה שהוא שבת בראשית, ואצלי אין רואים כלום עיניתי אני ואמרת לפניו, עתה הוא דרך הצדיקים לומר על חבור התחלת התורה בסופה דהינו לחבר בראשית עם לעיני כל ישראל ענה ואמר בדרך צחוק קצת גם אני אמר על זה, ותכף חזר לאחוריו ואמר לא אוכל, וחזר ואמר אף על פי כן אמר, וחזר שוב לאחוריו ואמר אבל לא אוכל, וכך חזר כך כמה פעמים שאמר אף על פי כן אמר ושוב חזר לאחוריו אחר כך אמר ויהי מה אני אמר ותכף שאל במה דברנו עתה עיניתי אני ואמרת לי לו איזה מהשיחות שספרנו עמו אז ענה ואמר לא לזה הדבור פונתי, ואמר בעצמו הלא דברנו מקדם מענין שאינו נמצא בעל הבית וכי פנ"ל, ותכף ישב בשתיקה ונתלהב מאד, והתחיל להוציא מפיו גחלי אש כי כל דבריו היו כגחלי אש, וענה ואמר כל התורה על בראשית לעיני כל ישראל הנדרפס בלקוטי תנ"א בסימן ס"ז עין שם ושם דבר מענין העלמת הפאר מה שנתעלם הצדיק שהוא הפאר והחן שהוא הבעל הבית של העולם, ואמר התורה ביראה גדולה כדרכו ועיניו היו מלאים דמעות ושום אדם לא ידע מה שמרמז בתורתו מענין הסתלקות הצדיק הנ"ל ביום ראשון אחר שבת שמענו השמועה שנסתלק הרב הצדיק מברדיטשוב ולא רצינו להאמין אחר כך בליל השני ליום שני הבאתי לפניו זכרוננו לברכה התורה בראשית הנ"ל שפבר כתבתיה ביום ראשון ועין והביט בה היטב וגם אז ישב משתומם בצער והבנתי כי דבר הוא ואחר כך ענה ואמר התורה שלי גבוה מאד והיא כלה רוח-הקדש ויכולין לידע ממנה עתידות, מכל-שכן כשפבר הדבר נעשה, בודאי יכולין למצא הכל בתוך תורתו וכי כמבאר שיחה זאת במקום אחר (חיי מוהר"ן מ"ה) אחר כך ביום שני נשמע עוד הפעם שהצדיק הנ"ל נסתלק והתחלתי להיות נבוך בדעתי אולי הוא אמת, והיה לי צער גדול כי ידעתי שרבנו זכרוננו לברכה יצטער מאד מאד על זה בלי שיעור

בתוך כך הלכתי אנה ואנה ונזכרתי הלא הסתלקות הצדיק הנ"ל מרמז בתורתו הקדושה שגלה בליל שבת קדש כי הזכיר שם מענין הסתלקות והעלמת הפאר וכי וכבר ידענו אצלו שהצדיק הנ"ל נקרא אצלו פאר וגם דיקא בלילה הזאת שמעתי מפיו הקדוש שמהתורה שלו יכולין לידע עתידות מכל-שכן שיכולין למצא בה מה שפבר נעשה בעולם פנ"ל ותכף נתחזק בדעתי שהדבר אמת והלכתי ודברתי עם חברי רבי נפתלי ותכף הקדים עצמו ואמר בודאי מבאר הסתלקותו בתורתו של רבנו

בליל שבת זה ואז ראינו נפלאות השם אידך תורתו הקדושה כלולה מכל מה שנעשה בעולם וכן ראינו כמה פעמים אבל אף על פי כן נזהרנו כלנו שלא לגלות לרבנו זכרוננו לברכה בפה בפרוש אף על פי שידענו שידע על-פי רוח קדשו, אף על פי כן הדבור עושה רשם אחר כך בליל שבת קדש בפרשת נח ועדין לא הודיעו לו הסתלקותו של הצדיק הנ"ל ואז בליל שבת קדש השני הנ"ל ענה ואמר איזה סדרא קורין בשבת זה והשבנו פרשת נח ענה ואמר, אתחיל לומר תורה בכל שבת והתחיל ואמר בראשית הוא הספד על נח שהוא הצדיק וכו' כמו שנדפס בסיומן הנ"ל, ואז זלגו עיניו דמעות וכל העומדים עליו הורידו דמעות מחמת שכבר ידעו כלם מהסתלקות הצדיק הנ"ל ואחר כך נמשך עוד איזה זמן ולא הודיעו לו בפרוש, עד שקרא לאיש אחד וצנה עליו שישפר לו מהסתלקות הצדיק הנ"ל והשיב לו הלא אמרו שעדין אינכם יודעים בזה וכל בני הבית הזהירו אותי הרבה שלא לגלות לכם ענה ואמר וכי לא אדע הלא כבר יודעין מזה בארץ ישראל, והאריך אז בשיחה מגדל השבר המר של העולם שנסתלק מהם פאר הדור צדיק קדוש ונורא כזה זכותו וגן עלינו ואחר כך נודע לי שבאותו הלילה שהבאתי לפניו התורה מענין מחרת יום הכפורים שנקרא שם ה' אז נסתלק הצדיק הנ"ל, כי התורה ההיא היא מקשרת ומחברת עם התורה בראשית הסמוכה אחריו, כמבאר למען שם ואז ראיתי והבנתי נפלאות השם אידך הפל גלוי לפניו והפל מבאר בתורתו ואי אפשר לבאר בכתב כל מה שעבר בזה ויש בזה עוד דברים בגו כי באמת עקר ההספד הנ"ל הנאמר בהתורה בראשית הנ"ל נאמר על עצמו וכו' אדך נסמך על הסתלקות הצדיק הנ"ל בדרך הנפלא בכל התורות שכולל דברים הרבה בלי שעור בתורה אחת וכו' אדך כל זה אי אפשר לבאר בכתב

במוצאי אותו שבת פרשת נח הנ"ל ספר לפנינו המעשה של השני בנים שנחלפו (ספורי מעשיות י"א), ומתחלה דבר מפ"ב וכו' ואמר לענין זה שיש היכלי התמורות ששם נחלפין לפעמים הנשמות ואמר שכבר ארע מעשה כזה שהיה מלך שהיתה בביתו שפחה וכו' וספר כל המעשה הנ"ל של השני בנים שנחלפו כי כך היה אצל כל מעשה שהתחלת ספור כל מעשה היה על ידי שדברו לפניו מאיזה ענין שעל ידי זה היה לו אתערותא דלתתא לספר אותה המעשה, מחמת שהיה אצלו איזה שיכות וקשר להענין שספרו לפניו עם המעשה הקדוש שהיה צריך לגלות כפי השגתו הנוראה וכן ברב התורות היה מעין זה שעל פי רב גלה תורה מעין אותה השיחה שספרו עמו העולם, וכל זה אי אפשר לצייר כי אם מי שהיה עומד אצלו אז והיה לו מח בקדקדו להסתכל על זה היה רואה נפלאות השם ונוראותיו אצל כל תורה ושיחה שגלה, בפרט אצל המעשיות שגלה, בפרט אצל המעשה הנוראה הגדולה מכלם שהיא המעשה האחרונה של השבעה בעטלערס ומעט מזה יבאר עוד לקמן במקומו (סימן מ"ב מ"ג)

באותו החרף תקי"ע הנ"ל אמר כמה תורות וגם ספר כמה מעשיות גדולות ונוראות, דהינו מעשה הנ"ל של שני בנים שנחלפו (ספורי מעשיות י"א), ומעשה של הבעל תפלה (שם י"ב), ומעשה של השבעה בעטלערס (שם י"ג) כלם ספר באותו החרף הנ"ל עד הפסח ואחר פסח יצא מפה לאומין להסתלק שם כמבאר במקום אחר (חיי מוהר"ן קפ"ה) ומעט מזה יתבאר פאן גם כן ודבר עמי מזה באומין ואמר, בחרף העבר אמרתי הרבה תורה ומעשיות בפרסלב, והיה מתנגע על שעתה באומין אינו יכול לדבר ולגלות כל כך וכל מה שעבר באותה השנה שהיא שנה אחרונה של ימי חיי הקדושים אי אפשר לספר אפלו מה שהיה מתנוצץ בדעתנו: והנה מן היום שהגיע אליו חלי (השעול) שקורין הוסט שהיה יותר משלש שנים קדם הסתלקותו, אמר תכף שהוא מכרח להסתלק על ידי זה והתחיל תכף לדבר מהסתלקותו ויש בענין זה כמה וכמה שיחות וספורים אדך הרבה מהם לא זכיתי לשמע בעצמי מפיו הקדוש כי בתחלה בעת שהגיע אליו חלי הנ"ל לא הייתי אצלו כי הייתי אז במאהלוב,

והוא זכרונו לברכה הגיע אליו חלי ההוסט הנ"ל בדרך בעת שחזר מהנסיעה מנאורויטש וזסלב וכו' ואמר תקף שמכרח להסתלק והודיעו לי למאהלוב, ובדאי היה מר לי מאד מאד ונדמה לי שהעולם נתהפך ונחרב חס ושלום ואחר כך בסמוך אחר ראש השנה תקס"ח נסע ללמברג כנ"ל ואז יצא השם בעולם שנסתלק בלמברג ואחר כך נודע שזה שקר רק מחמת שחלש שם מאד על כן יצא השם שפטר וחזר לביתו בקיץ תקס"ח הנ"ל בפרשת בלק וישב פה אחר כך כל אותו הקיץ וכל שנת תקס"ט ושנת תקי"ע עד אחר הפסח ואחר הפסח יצא מפה לאומין ויש בזה הרבה מאד לספר ומה שיזמין ה' בדעתי אספר מעט מהרבה

והנה בכל השלש שנים האלה דבר הרבה מהסתלקותו וכשבא מלמברג דבר עמנו כמה פעמים איך היה כבר מוכן להסתלק בלמברג, והיה מוכן ועומד לזה כי לא היה לו שום פחד והתפאר הרבה איך היה חזק בענין זה שהיה מוכן להסתלק בלי שום אימה ופחד אך לא היה ניחא לה לשכב שם אף על פי ששם מנחים גדולי עולם צדיקים מפרסמים מאד אף על פי כן לא היה ניחא לו לשכב שם מחמת שהוא רחוק מאנשי-שלומנו, ולא יבוא שום אחד על קברו ולא יהיה להם עסק ועבדא עם קברו כמבאר מזה במקום אחר (חיי מוהר"ן קס"ב) וספר עמנו כמה פעמים מענין מקום קבורתו שהיה נכר מדבריו שהוא דורש וחוקר ומחפש בדעתו לבחור לו איזה מקום שישכב שם, אך עדין אינו מוצא לעצמו מקום קבורה כרצונו וספר עמנו מכמה מקומות ואמר שבלמברג היה טוב לפניו לשכב שם מחמת ששם קבורים צדיקים גדולים אך לא הוטב בעיניו מחמת הנ"ל ופה ברסלב גם כן אינו טוב בעיניו לשכב כאן וכיוצא בדברים האלה דבר כמה פעמים עד שבא לאומין, אז אמר שבכאן באומין טוב לפניו להסתלק כי מנחים שם קדושים הרבה כמבאר מזה במקום אחר (חיי מוהר"ן קצ"א) וקדם שייצא לאומין בהיותו עוד פה בברסלב דבר כמה פעמים מאומין ואמר שרצונו לנסע לשם ולהתאכסן בבית רבי נחמן-נתן שפטר בסמוך באותה השנה בתחלת קיץ תקס"ט ולא ידע שום אדם פונתו גם לא גלה דעתו שרוצה לשאר שם אך הרבה לדבר כמה וכמה פעמים מאומין שהוא רוצה לנסע לשם ולהתאכסן בבית הנ"ל ואנשי-שלומנו מטפליק היו רגילים הרבה לנסע לאומין, והיו פה באותו החרף תקי"ע הנ"ל כמה פעמים, ושאלו אותו כמה פעמים אם יסעו לאומין לקבע לו דירה כנ"ל, כי ידעו שיקבלו אותו שם בכבוד גדול והשיב לאו, וכן היה כמה פעמים, כי בכל עת שהיו פה אנשי טעפליק שאלו אותו על זה מחמת ששמעו שרצונו חזק מאד להיות שם, אך אף על פי כן לא הסכים שישעו לקבע לו דירה שם

מב

אחר כך סמוך לפסח ספר המעשה הנוראה של השבעה בעטלערס כנ"ל ונמשך הספור בערך שני שבועות כי תחלת הספור היה בליל שבת קדש כ"ה אדר שנת תקי"ע הנ"ל ואני לא הייתי אז אצלו ואז ספר התחלת המעשה מהמלך שהיה לו בן יחיד שרצה למסר לו המלוכה בחייו וכו' עד הגמר של היום הראשון שמשפר מהמעשה של העור שהתפאר בהזכרון שלו וכו' ענין שם ולא יותר ואחר כך בשבוע שאחר שבת הנ"ל בא רבי נפתלי לביתו לקהלת קדש נעמירוב וספר לי כל הענין הגדול והנורא הזה ועמדתי מרעיד ומשתומם כי אף על פי שכבר זכיתי לשמע מפיו הקדוש דברים שלא שמעתי און מעולם, תורות ומעשיות נוראות, אך מעשה כזאת עדין לא שמעתי

ואני כבר הייתי מוכן לנסע אליו זכרונו לברכה לפה ברסלב, ונסעתי מיד, ובאתי לפה אור ליום רביעי סמוך לראש חודש ניסן ולמחרתו אחר התפלה נכנסתי אליו זכרונו לברכה ודברתי עמו הרבה בדרךכו תמיד ואחר כך דברתי עמו מענין המעשה הנוראה הנ"ל שספר בליל שבת קדש העבר כפי מה ששמעתי מרבי נפתלי ותקן לי כל הדברים בענין הזכרון מה שהתפאר כל אחד וסדר לי הדברים כסדר ואמר לי שכן היה בכל יום ויום משבעת ימי המשתה שבא בכל יום אחד מהשבעה בעטלערס ונתן להם מתנה לדרךשה וכו' ואמר שהוא נכסף מאד לשמע הגמר דהינו מה שהיה בכל יום משבעת ימי המשתה כי כן היה בכל יום שבא אחד מהשבעה בעטלערס וכו' כנ"ל וגם גמר המעשה שהתחיל מהמלך וכו' הנ"ל (כי כן היה דרכו שהיה מדבר שנססף לשמע ולידע הענין שהוא בעצמו היה צריך לגלות) והייתי מצפה שייספר לפני הגמר הנ"ל כי ראיתי שרצונו לספר אך בתוך כך בא המשרת שלו ואמר הגיע העת שיאכל וסדר שלחנו ונפטרנו ממנו ואחר כך ישו קצת

אחר כך חזרתי ונכנסתי אצלו וחזרתי ודברתי עמו הרבה, ודבר עמי הרבה מענין החסרונות שכל העולם חסר להם הרבה, כי ספרתי לו הרבה דברים מברדיטשוב מענין הנגידים הגדולים שיש שם שמלאים דאגות וחסרונות וכו' ואז עניתי ואמרתי לפניו הפסוק (קהלת ג'), גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים מראש ועד סוף (שפרש רש"י שם לענין חסרונות וכו') וגמרתי לפניו כל הפסוק כלו ותכף שגמרתי הפסוק ענה ואמר הלא זה הוא מעשה שלנו ושאל תכף היכן אנו עומדים בהמעשה, ונבהלתי מאד ועניתי בבהלה בהמעשה של יום השני, ענה ואמר ביום השני וכו' וספר כל המעשה של יום השני שהוא המעשה של החרש וכו' וגמר המעשה של היום השני ולא ספר אז יותר והיה עוד איזה אנשים מאנשי-שלומנו שזכו לשמע כל זה ומי ששמע אלו המעשיות מפיו הקדוש בודאי היה רואה נפלאות השם בלי שעור וגם עתה מי שרוצה להסתכל בהם בעין האמת יכול להבין גדלת הבורא ותברך וגדלת הצדיקים וגדלת התורה הקדושה

מג

אחר כך הייתי עומד ומצפה שיספר עוד ולא ספר עד ליל שבת קדש ג' ניסן ואז היה שרוי בצער גדול מחמת שנגדו היגד בן בתו מרת אדל תחיה היה מטל על ערש דוי רחמנא לצלן, והיה מסכן מאד והיה לו זכרונו לברכה צער גדול מזה, כי בתו הנ"ל היה לה צער גדול בנים הרבה, וכבר נפטרו אצלה כמה בנות רחמנא לצלן וספר הוא זכרונו לברכה על השלחן תורה נוראה מענין הצער שלו, אך לא זכיתי לתפסה במחי ובתוך הספור ענה ואמר היכן אנו עומדים בהמעשה אמרתי אצל המעשה של יום השלישי ענה ואמר, ביום השלישי חזר ובא זה שהיה כבד פה וכו' וספר כל המעשה של יום השלישי שמדבר מהרדיפות של הלב שיש לו שני רדיפות וכו' (וזה היה מעט מענין השיחה של הצער שלו שספר מקדם) וגמר המעשה של יום השלישי, ואחר שאמר שנעשו שמחים אמר בזה הלשון: זיי האבין א הילוא גיטאן, ואחר כך תכף ספר המעשה של יום הרביעי מענין השני צפרים וכו' וגמר המעשה של יום הרביעי ותכף ומיד הלך מהשלחן כי כבר ברך ברכת המזון קדם שהתחיל לספר כל הנ"ל אחר כך ביום ראשון ספר המעשה של יום החמישי מענין מעט מחזיק את המרבה וביום שלישי ספר המעשה של יום הששי מענין רפואת הבת מלכה ובכל פעם היה הספור על ידי שספרו לפניו מקדם איזה ענין השני לזה כנ"ל ואחר שגמר המעשה של יום הששי ספרו לפניו איזה ספורים מהעולם, ענה ואמר העולם מדברים מהמעשה של יום השביעי אך על פי כן לא ספרה ולא זכינו לשמעה עוד ואחר פסח כשנסעתי עמו לאומין אמר שלא נזכה לשמעה עד שיבוא משיח, כנדפס במקומו שם עין שם ואחר יום שלישי הנ"ל ישבנו אצלו עד שבת קדש שהוא שבת הגדול ולא ספר כלל ובגליל שבת הגדול נטר היגד הנ"ל שהוא נכדו בן בתו הנ"ל ומה שעבר בענין זרעו הקדושים אי אפשר לבאר ותכף במוצאי שבת נסענו לביתנו וקדם פסח היו אצלו עוד אנשי טפליק וחזרו ושאלו אותו אם יסעו לאומין לקבע לו הדירה הנ"ל שם, והשיב הן

מד

בתוך כך היו בימי הפסח הזה כמה שרפות פה בקרסלב ותכף אחר הפסח ביום ששי אסרו-חג-פסח, נסענו לפה, אני וחברי רבי נפתלי, (וגם בימי חל-המועד פסח היינו פה עם רל ושמענו ממנו תורה נפלאה וכו') אחר-כך באנו אליו ביום אסרו-חג הנ"ל על שבת קדש והיינו פה על שבת קדש ותכף אחר שבת נסעתי לביתי

ואחר כך ביום שלישי נתגלגל מאת השם שחזרתי ונסעתי לפה ונתעכבתי עד שבת קדש שהוא ראש חודש אייר בגליל שבת קדש ענה ואמר שאינו יודע כלל כדרך כמה פעמים כנדפס מזה קצת (חיי מוהר"ן קע"ה), בתוך כך נעשה רעש של השרפה שהיתה ברחוב הסמוכה לביתו ואמר בזה הלשון

”שוין שוין” [כבר כבר] כי כבר היה מוכן בדעתו שיהיה שרפה ודבר הרבה מזה קדם ותכף נתבלבל השלחן והוא זכרונו לברכה יצא בבגדו לחוץ וכן אנחנו כלנו ובאותה הלילה נשרף ביתו, אף תהלה לאל אנחנו הצלנו כל מה שהיה בביתו מחויט ועד שרף נעל והוא זכרונו לברכה ישב כל הלילה על החר שחוץ לעיר שהוא כנגד בית הכנסת וכנגד ביתו, ושם ישב והסתכל על העיר ועל ביתו והייתי אצלו שם בשעת השרפה וישב בשמחה

אחר כך סמוך לאור היום באתי אליו זכרונו לברכה לשם עוד הפעם וכבר פסקה השרפה וכבר נשרף גם ביתו ואמר לי שנחזר להעיר והלכתי עמו מעבר לנהר ההולך שם כי לא חזר עוד לביתו כי כבר נשרף רק הלך מעבר הנהר כדי לבוא אל הגשר שיש שם ואני הלכתי אחריו ענה ואמר לי בדרך הלוכי אחריו מי היה אומר שאנחנו נלך בליל שבת סמוך לאור היום בדרך הזה ואחר כך באנו אל העיר ונכנס בבית רבי שמעון בסוף העיר מקצה מזה בדרך שנוסעים שם לאומין, ושם ישב כל השבת עד יום ראשון וכל החפצים שלו הכנסנו אחר כך לבית רבי זליג, שהיה בקצה העיר מזה, רחוק מאד מבית רבי שמעון, שנכנס בו הוא בעצמו פני”ל אחר-כך, ביום ראשון, יצא מבית רבי שמעון ונכנס לבית רבי זליג הנ”ל, שהיו החפצים שלו מנחים שם

מה

ביום ראשון אחר חצות והוא זכרונו לברכה קרא לביתו אחד מהפעלי חובות שהיה חיב לו ממון ודבר עמו, בתוך שהיה מדבר עמו בא איש אחד מאנשי-שלו מנו מטפליק והביא לו סימן מאומין, ואמר לו שמבקשין אותו לאומין שישיב שם בהדירה הנ”ל ותכף שדבר זאת האיש הנ”ל נתאדמו פניו הקדושים זכרונו לברכה מאד (ואז לא ידעתי מה זה אף אחר כך הבנתי למפרע כי זה מחמת שזה היה קריאה להסתלקותו, כי שם באומין נסתלק)

ואני הייתי נכסף תמיד לנסע עמו אף הבנתי ממנו שאם יסע אין בדעתו לקח אותי עמו, רק הדבר היה נראה שיקח את רבי נפתלי גרו ואיר אף מאת השם היתה שבאותו יום ראשון הנ”ל הכרח רבי נפתלי לשוב לביתו איזה שעות קדם שבא האיש הנ”ל מטפליק על כן תכף כשראיתי שדעתו זכרונו לברכה לנסע לאומין בעת שבא האיש הנ”ל מטפליק אז התחלתי לעסק בענין הנסיעה כדי שיקח אותי והוא זכרונו לברכה לא דבר עמי מאומה מזה אם יקח אותי או איש אחר, רק אני בעצמי הלכתי וקראתי בעל עגלה אחד ועסקתי בכל צרכי הנסיעה עד שזכיתי שלקח אותי לדרך הזה לאומין ואלמלא לא אתינא לעלמא אלא לנסע עמו דרך הזה דיי, כי רב טוב זכיתי לשמע בדרך הזה תורות ושיחות נוראות המחין אותי וכל בית ישראל לדורות כאשר מוכן מעט להשומעים את כל אשר שמעתי

מו

והנה אז כשבא האיש הנ”ל מטפליק בשליחות שישע לאומין, אז עמדיתי מרעיד וראיתי נפלאות השם ונוראותיו העצומים עד אין חקר, שבכל מי התרף שהיה מדבר מאומין ואנשי טפליק שאלו אותו אם זכינו לו שם הדירה לא רצה שישעו בשבילו וזה סמוך הספים שישעו בשבילו זה עד שפעלו שם הדירה הנ”ל בשבילו, ובתוך כך נשרף ביתו והיינו מטלטלים מאד מאד והחפצים שלו היו מפזרים ומטלטלים בדרך הנהוג אחר השרפה, ולא היה לו מקום מנוחה כי רב העיר נשרף בפרט כל הרחובות שסמוכים לבית המדרש ולבית הכנסת ובתוך הפזור והטלטול הזה בא האיש הנ”ל מטפליק ובקש אותו לאומין במועדו ובזמנו בעת שכבר נגזר מן השמים לשרף ביתו מקדם, ולא היה לו מקום פראוי לשבת והשם יתברך כבר הקדים רפואה שבאותו העת בסמוך קדם השרפה אז דיקא צנה שיכינו לו

הדירה באומין ובא השליח במועדו ובזמנו ואת הכל עשה ה' יפה בעתו ואי אפשר לבאר כל אשר בלבי בזה בכתב, כי בענין נסיעתו לאומין ובענין מה שזכה אותי לנסע עמו לשם בזה היו תלויים עולמות הרבה עד אין קץ וזכות ישראל לדורות, כי תקן שם אלפי אלפים ורבי רבבות נשמות פגומות ומקלקלות שלא היה אפשר להם להתתקן בשום אופן כי אם על ידי הסתלקותו, כאשר נשמע מפיו הקדוש בפרוש וברמז וגם כמה טובות לנצח נצמחו מזה לישראל לדורות, כי כבר גלה, שמי שיבוא על קברו ויאמר אלו העשרה קפיטל תהלים המפרסמים עתה, בנדאי יעזר לו לנצח אפלו אם יהיה מי שיהיה כידוע ומפרסם והנסיעה לאומין היתה התחלה והכנה לכל התקונים האלה לנצח כי מקום קבורתו כבר הבהרה שם באומין ושם היה צריך לעסק בכל התקונים הנ"ל, ויותר ויותר מזה מה שנעלם מאתנו כאשר הבנו מפיו הקדוש על כן בכל תנועה ותנועה ובכל סבה וסבה ששבת השם יתברך בענין נסיעה זאת מה גדלו בהם מעשי השם, מאד מאד עמקו מחשבותיו כי הכל היה נוגע למקום שנוגע לעד

מז

והנה ביום ראשון הנ"ל התחלתי לעסק בצרכי הנסיעה ולא היו בעלי עגלות מצויים אז וזה היה מניעה להנסיעה גם ביתו מרת אדל תחיה שהיתה פה מאנה מאד ולא היתה מרצה כלל שישע לאומין, והוא זכרונו לברכה לא רצה להתעקש על שום דבר אך ראיתי והבנתי שבאמת רצונו חזק שישע לאומין והלכתי ושכרתי עגלה בסוף מרבה יותר מהראוי ונסעתי עמו מפה לאומין ויצאנו מפה ביום שלישי בבקר שהיה ד' אייר תק"ע והוא זכרונו לברכה כבר התפלל שחרית ושתה קאווע ואני לא התפללתי עדין והכרחתי להתפלל על העגלה, וישבנו עמו אני והאיש שבא מטפליק ומשרתו, ותכף שיצא מפה התחיל לדבר עמי ואמר שטוב ונכון שנסע מפה כי-אם לא היה נשרף ביתו וכי' כמבאר שיחה זאת במקום אחר (חיי מוהר"ן קפ"ו), ואחר כך פגענו סמוך ללאדיזין את רבי מאיר מטפליק שהוא היה בעצמו באומין על אודות הדירה הנ"ל לקבע לו פני"ל, וספר לו רבי מאיר הנ"ל איך הם משתוקקים שם שיבוא לשם, ענה ואמר הלא הכל שלנו כי חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם הלא נוסעים כאן כו' כמבאר שיחה זאת ברמז במקום אחר (שם קפ"ה), והפליג מאד מאד בדברי צחות אלו שאמר אז ואמר, תכף שיצא מברסלב בא על דעתו דברי צחות אלו, ותכף שנתגלה לו זאת נתבהל מאד מאד מגדלות נפלאות הנהגת הבורא יתברך שמו, אך לא רצה לדבר מזה ולגלות זאת עד שבא כנגדו האיש הנ"ל, ועל דו נסתבב הדבר להוציא מכח אל הפעל לדבר דבורים אלו ואמר, כך השם יתברך מנהיג העולם וכי'

מח

בדרך הנסיעה הזאת לאומין כשיצא מלאדיזין והעולם לוו אותו, ענה ואמר אף על פי כן אין דור יתום כי תנא אחד אמר עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רבי שמעון בר יוחאי שלא תשתכח שנקאמר כי לא תשכח מפי זרעו וכי' ואז גלה הסוד הנורא המרמז בפסוק זה דיקא שעל ידי רבי שמעון לא תשתכח התורה וכי' כנדרס כבר (תחלת לקוטי מוהר"ן) ואחר כך אמר עכשו יש וכי' ועוד כמה דברים נוראים זכיתי לשמע בדרך זה

סמוך לערב באנו לקהלת קדש טפליק ושם באו לקראתו רב בני העיר ובפרט אנשי-שלומו ובקשו אותו הרבה שילין שם ולא רצה, ואף על פי שהתחיל הגשם לירד מדי עברו בטפליק סמוך לערב אף על פי כן לא רצה לסור שם ונסע להלן ועמד ללון בכפר הסמוך לשם ולשם יצאו הרבה מבני העיר טפליק ושם נתמנה רבי מרדכי לאב-בית-דין בטפליק וכי' ביום רביעי בבקר אחר התפלה נסענו

מט

בעת שנסע מכפר הנ"ל שְׁלֹן שָׁם לְאוּמִין, דָּבַר עִמִּי הַרְבֵּה מִהַתּוֹרָה שֶׁל הַסֵּתֵלְקוֹת הַצַּדִּיק (לְקוּטֵי תַנְיָנָא ס"ז), שֶׁנֶּאֱמָרָה בְּשֵׁבֶת בְּרֵאשִׁית הָעֵבֶר עַל הַפְּסוּק בְּרֵאשִׁית לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל כְּנִי"ל (סִימָן ל"ט) וְאָמַר אִזּוּ הַחֲבוּר שֶׁל רַחֵל מִבֶּכָה עַל בְּנֵיהָ וְכוּי' לְעֵנֶן הַהֶעֱלָמָה שֶׁנִּתְעַלַּם הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַפָּאָר וְהֵיפִי וְהַחֵן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם וְכוּי' כְּנִדְפָס בְּסוֹף הַתּוֹרָה הַנִּי"ל עֵין שָׁם וְעוֹד דָּבַר עִמִּי מִגְדֵּלֶת הַרְבֵּה הַגָּאוֹן הַחֲסִיד מִבְּרֵדִיטְשׁוֹב זָכַר צַדִּיק לְבָרְכָה שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּסִמּוֹן כְּנִי"ל וְאַחַר כֵּן סִמּוֹן לְכַנִּיסָתוֹ לְאוּמִין סָפֵר מַעֲשֶׂה מִהַבֶּעַל שֶׁם טוֹב זָכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה שֶׁבָּא לְאִיזָה עִיר שֶׁהָיוּ שָׁם נְשָׁמוֹת מְשֻׁלָּשׁ מְאוֹת שָׁנָה שֶׁהָיוּ צְרִיכִים תַּקּוּן וְכוּי' כְּמִבְאָר מַעֲשֶׂה זֶאת בְּמָקוֹם אַחֵר (חֵי מוֹהֲר"ן ק"ד) וְכָל עֵת הַנְּסִיעָה הַזֹּאת שֶׁנִּסְעָה בְּיוֹם רְבִיעִי בְּכַנִּיסָתוֹ לְאוּמִין הָיָה יוֹשֵׁב כְּמוֹ טְרוּד וּמְאִים, וְכָל זֶה הֵבִינוּ אַחֵר כֵּן לְמַפְרָע, כִּי אַחַר כֵּן סִמּוֹן לְהַסֵּתֵלְקוֹתוֹ בְּחַל הַמוֹעֵד סְכוּת הַזִּכִּיר אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסָּפֵר בְּכַנִּיסָתוֹ לְאוּמִין כִּי כָּאֲשֶׁר יִבְאָר לְקַמֵּן כִּי וְאִזּוּ הַבְּנֵי לְמַפְרָע שֶׁבְּכָל עֵת כְּנִיסָתוֹ לְאוּמִין הָיָה כְּמוֹ טְרוּד בְּעֵנֶן הַסֵּתֵלְקוֹתוֹ וְתַקּוּנֵי הַנְּשָׁמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְתַקֵּן שָׁם וְכוּי', וְיִתֵּר מִזֶּה אֵין אֲתֵנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה כִּי גָבְהוּ שְׁמַיִם מֵאַרְץ כּוֹ גָּבְהוּ וְכוּי' מִחֲשָׁבוֹתֵינוּ מִחֲשָׁבוֹתֵינוּ

ב

ביום רביעי הנ"ל שהוא ה' אייר בא לאומין ונתאכסן בבית רבי נחמן נתן שניפטר בשנה העברה סמוך לשבועות וכל מה שעבר באומין אי אפשר לספר ומעט מבאר אצלנו בספרי השיחות שלו (חיי מוהר"ן קפ"ה) ועמד שם בבית הנ"ל עד אחר שבועות

בשבועות נתקבצו אליו כל אנשי-שלומנו כדרבנו תמיד אך לא רצה לומר תורה ואני הפצתי אותו קצת בשבת שהוא יום שני דשבועות שיאמר תורה, אך השיב שבודאי לא יאמר תורה בשום אופן במוצאי שבת אמר דברי צחות אין אתם חוטאים כל כך כמבאר בספרי השיחות (חיי מוהר"ן ר"ב) ביום ראשון אסרו-חג דשבועות נכנס לבית רבי יוסף שמואל ששכר לו הדירה אצלו, ואני שכרתי הדירה אצלו ועד אותו היום הייתי אצלו באומין באותו היום אסרו-חג הנזכר לעיל נסעתי לביתי, ולא נתעפתי הרבה וחרתי ובאתי לאומין כי רבי נפתלי שלח אלי אגרת בפקדתי שאבוא לשם ובאתי בסמוך לשם ונתעפתי עד אחר שבת נחמו וקדם שבת נחמו יצא מבית רבי יוסף-שמואל הנ"ל ונכנס לבית אחר (הינו לבית הלוקטש) ששם נסתלק בשלום ובכל זה יש הרבה מעשיות לספר אך בכתב אי אפשר לציר כל מה שמתנוצץ בדעתי נפלאות השם בכל ענין וענין ובתחלה בעת שישב עדין בבית רבי נחמן- נתן בא איש מבית הלוקטש וביקש אותו הרבה שיכנס לשם לדור ולא אסתייע מלתא לכנס תכף לשם ואז אמר שגם זה יהיה מעשה שישפרי אחר כך איך שישב בבית הנ"ל ובא פתאם איש שלא הכיר אותו כלל וכו' וביקש אותו שיכנס לביתו וכו':

בשבת נחמו נתקבצו אצלו כמה אורחים על שבת הנ"ל, ונכנס מחדרו להפית שאכלו שם וקדש על היין בחלישות פח כי כבר היה חלוש מאד כי היה סמוך להסתלקותו וישב על השלחן אחר שקדש קדם שנטל ידיו לסעודה והתחיל לדבר עם העולם, ענה ואמר על מה באו העולם לכאן הלא עתה איני יודע כלל כשאני אומר תורה בודאי כדאי לבוא אבל עתה באמת איני יודע כלל כי אני עכשו איש פשוט לגמרי שקורין פראסטאק, ואיני יודע כלל ועל מה ולמה באו העולם, והאריך קצת בשיחה זאת שהוא עתה פראסטאק גמור ואינו יודע כלל באמת ואמר שהוא מחיה את עצמו עתה רק בהדרגה שהלך לארץ ישראל והאריך בשיחה זו קצת גם כן עד שמתוך השיחה הקדושה הזאת שספר שאינו יודע כלל ושהוא פראסטאק גמור ושהוא מחיה את עצמו רק בהנסיעה שנסע לארץ ישראל

מתוך דברים אלו נכנס בדברים עד שגלה לנו תורה נפלאה אף דיקא על ידי הדרגה של נסיעת ארץ ישראל מחיה את עצמו הצדיק בעת פשיטותו וכו' כנפדס כבר (לקוטי תניינא ע"ח) אף אי אפשר לבאר בכתב כל הענין אף נתגלה ונמשכה התורה הזאת יש מאין באמת כי מתחלה לא היה יודע כלל באמת כי בכל עת שאמר שאינו יודע לא היה יודע כלל באמת, כאשר פעם אחד נשבע על זה בשבת קדש (ואמר בזה הלשון דא שווער איד ביי שבת) על ענין זה שאינו יודע כלל ובאמת אמר על עצמו שהאינו יודע שלו הוא חדוש נפלא וכו' ועתה ספר הרבה אף שאינו יודע עתה כלל, ובתוך זה נכנס לשיחה נפלאה עד שעל ידי זה בעצמו גלה תורה נפלאה על-זה בעצמו שמתוך את עצמו בעת פשיטותו בהדרגה שנסע לארץ ישראל

ואחר כך בא לשמחה גדולה, וצוה לנגן הרבה וזמרנו לפניו אזמר בשבחין והכל קדם נטילת ידים לסעודה מה שבכל עת שהיה מזמר הזמר הנ"ל היה תמיד אחר נטילת ידים אחר ברכת המוציא כי ביו קדוש לנטילת ידים לא שמענו מעולם שום שיחה או תורה ממנו ועכשו שח כל השיחה והתורה הנ"ל וגם צוה לנגן אזמר בשבחין הכל קדם נטילת ידים ואחר כך נטל ידיו וישב על השלחן בשמחה גדולה וצוה לנגן הרבה ואמר דברים נפלאים על השלחן ואמר מה יש לנו להתבייש (וואס האבן מיר זיד צו שעמען) בשבילנו נברא העולם (ואמר אז הדברי צחות מי שאינו יכול פא זי איני יכול פאזיע וכו') וגם בהתורה הנ"ל נכלל מה שנקנס לבית הלוקטשור בסמוך ששם אמר התורה הזאת והזכיר בו מענין ארץ ישראל שאם יאמרו העובדי כוכבים לסטים אתם שכבשתם וכו' וגם עכשו נמצא שישאל באים לפעמים במקומות שהיו רחוקים מאד מאד מקדשת ישראל וכו' כי זה הבעל הבית של הבית שעמד בו אז, היה רשע מפרסם וישב אז בפטרבורג, אף בני-ביתו הכניסו אותו לשם ובכל זה היו נפלאות תמים דעים שאי אפשר לבאר בכתב כלל כל מה שעבר בכל זה אף רשמתי פרקים לזכרון למען לא ישכח ממני ומיוצאי-חלצי ומאנשי-שלומנו ששמעו מפי מעט מספורים אלו אף מי שלא שמע מפי כל זה, יהיה כל זה אצלו כדברי הספר החתום אחר שבת נחמו נסעתי לביתי ביום שלישי דסליחות באתי לאומין על ראש השנה וישבתי שם עד שנסתלק בשלום וזכיתי לעמד בשעת הסתלקותו הקדוש והנורא וכבר מבאר מעט מענין הסתלקותו במקום אחר (חיי מוה"ר"ו)

בראש השנה האחרון שהיה באומין שחל ביום שבת קדש אז, נחלש מאד באותו יום, דהינו ביום שבת קדש ראשון דראש השנה והתחיל לצאת דרגו פיו דם הרבה והוא היה מתגרא מאד כשיצא ממנו דם על ידי ההוסט, בפרט עתה שיצאו ממנו דמים הרבה בלי שעור והיה חלש מאד ודרכו היתה תמיד לומר תורה ביום ראשון דראש השנה לעת ערב בין השמשות של יום שני, וכבר נתאספו כל העולם לבית הגדול שהיה מוכן שיאמר בו תורה והיה שם דחק גדול מאד מרובי העם וכלם היו עומדים ומצפים שיכנס לומר תורה והיו עיניהם פלות עד הערב ועדין לא נכנס מעצם חלישותו שהיה כבד עד שכמעט שנגוע

בתוך שהיינו עומדים שם ומצפים אף על פי כן אולי יבוא וגם אני הייתי בתוך הקבוצה שם, שלח לקרא אותי לבוא אצלו ונכנסתי אליו והתחיל לקבל לפני מה לעשות והוא זכרונו לברכה היה יושב, וסוף של נחשת עם דם הרבה עמד על ירכו והוא ישב אצלו על מסתו וכמעט שהיה הסף מלא דם

והתחיל לדבר עמי מה לעשות בענין אמירת התורה ובתחלה השבתי לו מה לעשות מאחר שאי אפשר
אף הוא זכרונו לברכה השיב שיש רחמנות על העולם שבאו בנסורים וטרחות וכיו כאלה וגם כל ימי
הקניץ העבר היה מצפה על ראש השנה הזה שיאמר תורה בראש השנה באומין והבנתי שכספו מאד
שאף על פי כן יאמר תורה והתחלתי לדבר עמו ואמרתי לו הלא בשבא אתם מלמברג היתם גם כן
חלוש מאד מאד ולא היה שום דרך הטבע שתאמרו תורה ואף על פי כן היה השם יתברך בעזרכם
ואמרתם תורה הרבה כדברים האלה דברתי עמו עוד, עד שהשיב לי אם כן אמסר נפשי, כאומר כפי
דבריך אני מוכן לומר תורה ואני מוסר נפשי על זה כי באמת היתה מסירת נפש עצום אז שיאמר
תורה בחלישות כזה שהיה כמעט שיגוע בכל עת

אף צנה עלי להעמיד הכסא שיאמר עליו תורה, להעמידה סמוך לפתח כדי שאם יבוא לידי סכנה על
ידי אמירת התורה ויהיה נחלש מאד שנוכל להוציאו מהרה משם כי העולם היה הרבה מאד מאד,
והיה שם דחק גדול מאד בלי שעור ואמרתי לו שקשה לשנות להעמיד הכסא במקום אחר מהמקום
שהועמדה שם מקדם מחמת גדל הדחק מהעולם שהם עומדים צפופים ודחוקים מאד השיב אם לא
תעמיד הכסא סמוך לפתח בודאי לא אכנס לומר תורה ותכף נכנסתי לשם ועשיתי שם רעש גדול
והכרתי את העולם להתפזר עד ששאלנו את הכסא ממקום שהיתה עומדת שם תחלה אל המקום
אשר צנה עלי דהינו סמוך לפתח ואחר כך הודיעו לו ונכנס הוא זכרונו לברכה וישב על הכסא ואנחנו
עמדנו אצלו והבית היה מלא אנשים הרבה מאד והיה שם דחק גדול שהיה קשה מאד לסבל כמעט
שעמד אחד על חברו והיה שם רעש גדול מגדל הדחק שהיה מן הנמנע לסבל וקצתם לא יכלו לסבל
והכרחו לצאת שלא ישארו חלשות ורבים ככלם סבלו הדחק הגדול בלי שעור והוא זכרונו לברכה
בעצם חלישותו ישב על הכסא בין רבוי עם כזה וישב קצת כדרכו ואחר כך פתח פיו הקדוש והתחיל
לומר תורה אבל אמר בקול נמוך ממה שהיה רגיל לומר תמיד ולא היה שום דרך הטבע שיגמר תורה
ארצה פזאת בחלישות כזה אף בעל הרחמים אשר מחשבות לבו לדור ודור חמל עלינו ועל כלל ישראל
לדורות ועמד בעזרו עד שגמר התורה בנס נפלא אף סיום התורה איך היא מרמזת בפסוק תקעו
שהתחיל בו לא סים אז עד אחר יום הכפורים שאז סים הפסוק על פי התורה הזאת לפני והתורה
שאמר אז היא התורה תקעו תזכה בלקוטי תננא בסימן חי עין שם ואחר כך צנה לנגן נגון כדרכו
תמיד, ואחר כך הלך משם לחדרו וכל הלילה אחר כך הוא ליל שני בראש השנה היה חלוש ומסכן
מאד מאד והלכו לקרות את הדוקטור ולא אספיע מלתא שיבוא ואמר שהיא טובה גדולה שלא בא
הדוקטור ואמר כל מי שרוצה לחוס על חייו לא ניח שיבוא דוקטור אליו ואף על פי שייכול להיות
שהוא בעצמו צנה לקרא דוקטור, אף על פי כן לא ניחו שיבוא דוקטור אליו ואני לא הייתי אז אצלו
כשאמר דבורים אלו, ואף על פי כן לא הייתי מסכים עמהם בשום אופן שיקראו דוקטור אליו אף
מנו ורבו עלי וקראו דוקטור על פרחי בערב סכות וקרוב הדבר שהדוקטור קרב הסתלקותו:

ביום שני בראש לא נכנס להתפלל עם העולם יחד כדרכו תמיד בראש השנה וכן באותו ראש השנה
ביום ראשון התפלל עמנו יחד ואכל עמנו על שלחן אחד בבית שבחרו לזה אף ביום שני בראש השנה
לא נכנס אפלו להתפלל עמנו רק התפלל בחדרו שהיה סמוך לשם, ומכל-שכן שלא אכל עמנו יחד

ועצם חלישותו בכל אלו הימים אי אפשר לבאר ואף על פי כן דבר עם העולם, ודבר עם כל אחד ואחד
מה שהיה צריך, וכלם קבלו רשות ממנו אחר ראש השנה ודבר עם כל אחד הרבה כדרכו תמיד עד
שלא עלה על דעתם שישתלק בסמוך כי אם היה עולה על דעתם זאת לא היו נוסעים ממנו ואפלו
בנותיו וחתניו שיהיו כלם נסעו משם אחר ראש השנה כי לא עלה על דעתם שניגע הסתלקותו כל כך
מהרה אף על פי שבאמת אם היינו משימים לב קצת היינו רואים בעינינו שהוא סמוך מאד
להסתלקותו ושהוא חי בנס בכל רגע ורגע והוא זכרונו לברכה בעצמו העיר לבבנו פעמים אין מספר
והודיע לנו בכמה לשונות שסמוך מאד שיגוע, אף בעוונותינו הרבים לא שמנו לבנו לזה והיה נדמה
בעינינו שאי אפשר שהשם יתברך יעשה זאת לקח מהעולם אור צח וכיו וכיו כזה בימים האלה, ועל
ידי זה אבדנו מה שאבדנו מה שהיינו יכולים לשמע ממנו עוד אף ברוך השם אשר חמל עלינו בחסדו
וזכינו מקדם לשמע ממנו הרבה שיש בו די לחיות כל העולם לדורי דורות

והנה היה רחוק מאד לכתב התורה הזאת מחמת שאמרה בקול נמוך והיה אז רעש גדול ובלבול בשעת אמירת התורה מה שלא היה כן בשום תורה שאמר בחייו אף על פי כן השם יתברך ברחמיו חזק את לבבי לשום לב היטב לדבריו וחזרתי התורה עם החברים שתפסו קצת ובפרט עם רבי דב שהיה תפסן נפלא וסדרנו בינינו רב התורה וכתבתי מה שזכרנו והבאתי לפניו אחר ראש השנה ותקן מה שחסרנו בה וגם חזר עמנו מה שלא זכרנו כלל עד שגמרתי אותה קדם יום הכפורים והיה רצוני להראות אותה לפניו עוד הפעם קדם יום הכפורים ולא אסתייע מלתא גם נכספתי מאד לדבר עמו פנים אל פנים על אודותי ולא יכלתי להעז פני לדבר עמו מחמת גדל חלישותו ושאר מניעות:

נד

בערב יום הכפורים נכנסנו אליו וברך אותנו כל אחד ואחד כדרך תמיד אבל היה אז מאים קצת ונפל אימה ובושה גדולה לכל מי שנכנס אליו להתברך ואי אפשר לציר נוראות הדרת קדשת פניו המאירים אז בערב יום הכפורים כשנכנסו אליו להתברך, אשרינו שזכינו אז לקבל ברכתו, היא הברכה שקבלנו ממנו קדם הסתלקותו אחר כך ביום הכפורים לא נכנס להתפלל עמנו יחד כדרך תמיד רק התפלל בחדרו כמו ביום שני דראש השנה כנזכר לעיל

קדם נעילה לא ידענו מי יתפלל נעילה ואמרנו לשאל אותו זכרנו לברכה בעצמו ונתעוררתי בעצמי לילך אליו לשאלו כדי לזכות לקבל פניו הנוראות אז ואמר רבי נפתלי שגם הוא רוצה לילך בשביל פונה זו והלכנו שנינו יחד ובאנו אליו ונכנסנו לחדרו באימה וביראה כי תמיד בכל עת שרצינו לכנס אליו נפל עלינו יראה ובושה, ומחמת זה היה תמיד קשה עלינו מאד תחלת הפניסה לחדרו ובפרט בעת הזאת ביום הכפורים סמוך לנעילה סמוך להסתלקותו כשנכנסנו לחדרו ועמדנו על הפתח בבהלה ובאימה שאל בקצור על מה באנו? ענינו ואמרנו ביראה מי יתפלל נעילה ותקף הטה בידו עלינו כאמר לכו לכו אין לי עתה עסק בזה עשו לכם מה שתרצו אחר כך במוצאי יום הכפורים נכנסו אליו עם העולם והיה חלוש מאד ולא הראה פנים שוחקות

נה

ביום שאחר יום הכפורים הוא יום שלישי בשבת בבקר נכנסו אליו העולם והיה בדיחה דעתה ודבר עם העולם בפנים שוחקות ואני עדין לא התפללתי אז ואחר שגמרתי תפלת שחרית נכנסתי גם כן אליו והוא היה עדין מדבר עם העולם בפנים שוחקות ואנשי טפליק עמדו אז לפניו וחזק אותם הרבה וכן דבר עם כלנו באהבה ובשמחה ואחר כך יצאתי מחדר שהיה יושב שם לחדר השני ועמדתי שם עם אחיו רבי יחיאל זכרנו לברכה ועם עוד אנשי-שלומנו ואני הייתי מצפה מאד להראות עוד הפעם את הקונטרסים שכתבתי מהתורה שאמר אז באותו ראש השנה אף היה לי בושה ולא יכלתי להעז פני נגדו להטריחו בזה ובקשתי מאחיו רבי יחיאל הנ"ל שיחזק אותי בזה וחזק אותי הרבה עד שנתגברתי ונכנסתי אצלו זכרנו לברכה וצוה לסגר הדלת ועמדתי לפניו אני לבדי והוא יושב על פסא באמצע הבית והראיתי לו הקונטרסים הנזכרים לעיל וראה אותם היטב ותקן לי כל מה שטעיתי או חסרתי שם, גם היה אז כמה ענינים שלא זכרתיים ולא כתבתיים כלל, כמו ענין ראש השנה וענין הראה המבאר בהתורה הנ"ל שלא היה נכתב אז עדין כלל כי נשפח ממני הענין והוא חזר עמי כל זה וסדר לי הכל כתבנו בפנים יפות בפנים מסבירות באהבה בשמחה בהתקרבות גדול ואחר כך אחר שגמר לחזר עמי כל התורה הנ"ל ענה ואמר ועתה המקרא הינו שעדין לא פירש לנו פרוש הפסוק תקעו על פי התורה הנ"ל כי בשעת אמירת התורה התחיל מהפסוק תקעו אף כשגמר התורה לא סיגם לפרש על המקרא הזה על פי התורה הנ"ל ועתה אחר יום הכפורים זכיתי שהוא בעצמו התעורר לפרש לי

הפסוק הזה כנזכר לעיל, ותכף אמר לי תורה נוראה ופרש לי כל הפסוק על פי התורה הנ"ל וזה היה הסיום מאמירת תורתו בחייו כי אחר כך לא אמר עוד שום תורה

מה אשיב לה' וכי' שזכיתי לשמע מפיו הקדוש תורה בעת ההיא וקרוב אותי אז בהתקרבות גדול, ודבר הרבה מנפלאות תורתו ומסדר הבנין הנורא של תורתו איך היא מקשרת ונבנית ומסדרת בסדר נפלא, ותפס אז את הפסוק וירא מנוחה כי טוב וכי' המוכב בהתורה הנ"ל ופרש שם מנוחה זו נבואה וכי', ואמר אז כאן חוטפין זה הענין ומתחילין לקשר הבנין מכאן מענין נבואה וכי' וזה אי אפשר לבאר כי אם לבקי היטב בדרכי תורתו הקדושה ואחר כך יצאתי מלפניו והלכתי תכף לכתב כל זה באר היטב והוא זכרונו לברכה ישב עדין בחדר הנ"ל ודבר עם הרבה אנשים והכל בשמחה בפנים שוחקות

ואז באותו היום שהוא אחר יום הכפורים היה צריך לצאת מדירה זאת להדירה שישיב בה קדם ראש השנה כי באומניו ישב בקיץ זה בכמה דירות, בתחלה נכנס בבית רבי נחמן נתן מן ד' איר עד אחר שבועות ואחר כך יצא משם וישב בבית רבי יוסף שמואל משם יצא ונכנס לבית אחר סמוך לשבת נחמו ובכל זה יש הרבה לספר ואין כאן מקומו ואחר כך קדם ראש השנה יצא מזה הבית לבית רבי נחמן נתן לפי שעה להיות שם מראש השנה עד אחר יום הכפורים, מחמת ששם הוטב בעיניו להתפלל ולומר תורה בראש השנה ולא יצא משם עד יום הנ"ל שהוא יום אחר יום הכפורים ונשתהה שם עד אחר חצות ואחר כך יצא משם ונכנס לבית הנ"ל שישיב שם קדם ראש השנה ושם נסתלק

כשתזר ונכנס לבית הנ"ל, והתחלנו לסדר להעמיד לו כלי הבית כראוי, ורצינו להעמיד לו מטותו ובכל מקום שרצינו להעמיד לו לא הוטב בעיניו עד שמצאתי מקום לקח הקאמאדע מהמקום שעמד שם ולהעמיד שם המטה וזה המקום הוטב בעיניו והעמדנו שם מטותו ואחר כך נסתלק על אותה המטה במקום זה והבנתי פונתו למפרע שבשביל זה היה מדקדק כל כך על מקום עמידת מטותו כי נקדת המקום שנסתלק שם היה מוכן ומזומן משנים קדמוניות מכבד לזה כאשר הבנו מדבריו הקדושים שאמר ביום שקדם הסתלקותו וכי' כמבאר במקום אחר

ותכף כשנכנס בבית זה לא הראה עוד פנים שוחקות ואז חזרתי והראיתי לו מה שכתבתי מהתורה הזאת ששמעתי מפיו הקדוש בזה היום, והביט בה ושאלתי אותו עוד מה שנסתפקתי שם והשיב לי ובאר לי היטב אבל הכל בחלישת פח ובכל אלו הימים היה חלוש מאד ואני הייתי טרוד אז בכתיבת התורה כי מחמת שתקן לי הרבה וכי' הכרחתי לחזר ולהעתיקה ולסדרה מחדש ומחמת זה לא הייתי רגיל להיות לפניו כל כך מיום שלישי הנ"ל עד חמישי והוא זכרונו לברכה שאל עלי בכל עת היכן אני גם היה סביר אצלי לסע לביתי על סכות כי לא רצינו להעלות על דעתנו שישתלק אז אף על פי שראינו חלישותו הגדולה וכנזכר לעיל אבל רחמי יתברך לא כלים וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, וחמל עלי ועל כל התלויים בזה וסבב סבות ברחמי למעני ועבב אותי שם עד שזכיתי להיות אצל הסתלקותו הנורא

וביום חמישי שהוא יום לפני ערב סכות נכנסתי אליו סמוך למנחה, ועמד לפניו רבי נפתלי חב"י ושאר אנשים והוא היה חלוש ביותר וחליו התגברה מאד ואמר לי רבי נפתלי שכבר הלך לקרא הדוקטור וקצפתי עליו מאד על זה כי דעתי לא היתה מרצה לזה בשום אופן לקרא הדוקטור אליו ובענין זה יש הרבה לספר, אך לשוף התגברו ונמנו ורבו עלי וקראו דוקטור אליו ולא הועיל כלום וקרוב הדבר שקרב הסתלקותו ומן אותה השעה והלאה לא זזנו ממנו ובאותו הלילה הוא ליל ששי ערב סכות לנתי אצלו ובאותו הלילה סדר צנאה לפני לתן שלש מאות אדמים לבתו חיה תחיה ולאשתו והתבנה וכי' ואמר וכי' ואמר לי יש עוד מה לומר השבתי לו גם זה אין אתם צריכים לומר כי אתם בעצמכם תשיאו את בתכם (כי לא רציתי לשמע ולהכניס בלבי כלל מה שהוא מדבר מהסתלקותו) ענה ואמר השם יתברך הכל אפשר (כי כן היתה דרכו בקדש שלא היה מתעקש על שום דבר עם אדם) ואמר אלו השלש שנים חייתי בנס (הינו השלש שנים מיום שהגיע לו החולאת הזאת של ההוסט עד עתה שהם במשך שלש שנים)

ואחר כך אמר לי גם לכם היה ראוי לומר איזה דבר אבל אתם אנשים קטנים מאד עניתי ואמרתי לו אם-כן בנדאי הרחמנות גדול עלינו ובנדאי אתם צריכים לחיות עוד (כי לא הייתי רוצה להפצירו שנגיד לי איזה דבר צנאה רק שיחיה עוד כי זה היה כל מגמתנו כנ"ל) השיב אצל השם ותברך הפל אפטר (כאומר אני יודע שקרוב ההסתלקות רק בנדאי מהשם ותברך אין שום דבר נמנע) כל זה היה בליל השיף ליום ששי ערב סכות וכל אותה הלילה היה רעש גדול כי בכל פעם התגברה עליו חלשתו יותר ויצא ממנו דם על ידי ההוסט הרבה מאד מיום שני דראש השנה עד הנה אפטר לא יאמן כי יספר וקרוב לאור היום קראו הדוקטור שלא ברצוני והוא זכרוננו לברכה בדרךיו הנפלאים מסר עצמו אז לרצון העולם שהם יעשו עמו כרצונם בענין הדוקטור כך הבנתי מדעתו הקדושה ואני קראתי תגר על שהם קוראים הדוקטור אבל לא שמעו לי ובענין זה של הדוקטור אין פאן מקום להאריך

ביום ששי בבקר אמר לנו שנמצא בשבילו איזה פסא טובה לפי חלשתו שיוכל לקסמף עליו היטב והשם יתברך עזרנו ומצאנו פסא שהוטבה בעיניו ותקף הבאנו לו הפסא וישב עליה בבקר ביום ששי הנ"ל ראינו נפלאות שבעצם חלישותו אז בלי שעור, ישב על הפסא מעת לעת וחצי רצופים דהינו מיום ששי בבקר עד מוצאי שבת שהוא יום ראשון דסכות כי לא נכנס לסכה כלל כי היה אז מסכן מאד ובעת שישב על הפסא הניחו לו טלית ותפליו ביום ששי הנ"ל בבקר ובהיותו מעטף בטלית ותפליו התחיל לגוע ונתן הקאות וצנה עלי לאחזו בראשו וכמעט שנגוע אז אד בחסדי השם חזר בו חיותו והתפלל בטלית ותפליו וישב אחר כך על הפסא מעת-לעת וחצי רצופים עד מוצאי שבת כנ"ל

וכל אותו היום ששי ערב שבת וסכות עמדנו לפניו והוא היה חלוש מאד והחיות הולך ונפסק עניתי ואמרתי לו בכניעות ראש ולב נשבר, רבי תושיעו לכם בעצמכם השיב אין לי חשק לזה עניתי ואמרתי יהיה לכם רחמנות על זרעכם ועל אנשיכם והטה בידיו ואמר בלשון אשכנז אט אט וכך אמרתי לו בלשון אשכנז רבי העלפט אייד אליין השיב אייד האב עפיש קיין חשק ניט אמרתי לו האט רחמנות איבער אייערע קינדער און איבער אייערע לייט) והטה בידו ואמר אט אט כאומר אני רחוק מזה עתה הרבה ואני שומע זאת כלל עתה ועוד דברנו עמו דבורים הרבה באותו היום וכל אותו היום ולילה שלאחריו הוא ליל שבת ויום ראשון דסכות ישב על הפסא, ולפעמים הטה עצמו על השלחן שאצל הפסא והניח ראשו על דו ונשכב מעט, אפטר היה ישן איזה שנת עראי כל שהוא ונאנחנו עמדנו לפניו בכל עת והיינו מחליפים משמרתנו, לפעמים עמדו אלו האנשים ואלו היו ישנים ואחר כך להפך כי לא זזנו ממנו מן ליל ששי הנ"ל בבקר ביום שבת ראשון דסכות הלבישו אותו בטלית והוא עזרנו יושב על פסאו והתפלל שם כל התפלה בשלמות וישב בבגדי שבת כראוי ואחר גמר התפלה נכנסו הרבה אנשי העיר אצלו לקבל פניו ברגל והסביר להם פנים ולא דבר רק מעט דמעט המכרח ביותר כי בכל אותן הימים היה נזהר מלדבר וגם הדוקטור הזהירו מאד שלא לדבר מחמת שחיותו היה בצמצום

במוצאי שבת ליל שני דסכות צנה להוליך אותו מהפסא והשכיבוהו על מטתו, והיה אז עיף ונגע מאד מאד, ואמר שהוא יגע כל כך מחמת שישב כל כך על הפסא אחר כך ענה ואמר בקול קצת האתה זוכר המעשה שספרתי ותקף עמדתי מרעיד ושאלתי אותו באימה איזה מעשה (כי הלא באמת שמעתי ממנו כמה וכמה מעשיות נוראות מאד) ענה ואמר המעשה שספרתי לך בכניסתי לפה ותקף נבהלתי מאד כי זכרתי היטב המעשה שמדברת מענין הבעל שם טוב זכרוננו לברכה שפא למקום אחד שהיו

שם נשמות גדולות הרבה מאד שהיה מכרח לתקנם, וראה שאי אפשר לתקנם כי-אם פשיסתלק על ידי פנרשם זאת המעשה במקום אחר (לעיל מ"ט) (ב"ה)

הלשון מע האט שוין לאנג ארויס גיקוקט אויף מיר, מע זאל מיך דער טאפן אהער, וואס זאל איך אייך זאגן אלפים רבבות רבבות ומשך מאד תבת רבבות בכל פעם כלומר) שיש פאן באומין סביבו רבבות רבבות הרבה של נשמות שעומדים עתה סביבו שיתקנם שבשביל זה יש לו כל הענויים והיסורים הקשים והמרים האלו ואחר כך הסב פניו קצת אל הקיר ופרש ידיו קצת פאומר הריני מוסר נפשי והריני מוכן ומזמן לקבל הכל בשבילו ותברך וכל זה אי אפשר לצר בכתב כלל כי בענין תקוני הנשמות שמענו מפיו כמה שיחות ותורות נוראות שרמז לנו בהם שהוא עוסק בזה הרבה מאד כמו התורה ויאמר בעז אל רות (לקוטי מוה"ר"ן ס"ה) מענין בעל השדה והבנו מדבריו שכל היסורים והמחלקת שעליו הוא מחמת שעוסק בזה הרבה וכל ענין נסיעתו לאומין להסתלק שם הכל בשביל זה פנרשם מעט מזה בשיחותיו הקדושות במקום אחר (חיי מוה"ר"ן רי"ז)

נט

אחר כך בליל השיף ליום שלישי הוא רביעי דספכות הוא יום האחרון של ימי חיי הקדושים ואז עד אחר חצות לילה עמדו לפני חב"י רבי נפתלי ורבי שמעון כי היינו מחליפין משמרותינו ובעת ששמענו שיחה הנ"ל לא היה אז רבי נפתלי אצלו כי היה ישן אז ואחר כך בלילה ישנתי אני והוא עמד אצלו זכרונו לברכה עם רבי שמעון ואז בלילה חזר ודבר מענין הנשמות הנ"ל מה שצריך לתקן פאן הרבה הרבה נשמות מאד, ואמר כמה משפטים יש פאן כמה קדושים היו פאן, וכו' ענה רבי נפתלי ואמר לו הלא אמרתם בהתורה ויאמר בעז אל רות הנ"ל שהצדיק הגדול המפלג במעלה מאד יכול לגמר הענין בחייו עין שם ענה הוא זכרונו לברכה ואמר, לא אמרתי לכם כי-אם איזה בחינה מזה כי ההכרח לילך ולהסתלק בשביל זה

ואחר כך הזכיר עצמו ולקח המפתח של הקמדע ונתן להם וצוה עליהם שתכף שישתלק בעודו יהיה מנח על הארץ, יקחו כל הכתבים שנמצאים שם בהקמדע וישרפו כלם והזהירם לקים דבריו, והם לקחו המפתח ועמדו בבהלה רועדים וזוחלים ומצטערים הרבה כשמעם כל זה, והיו מתלחשים יחד על שהוא כבר מכין עצמו כל כך להסתלק ענה ואמר מה אתם מתלחשים, אתם רשאים לדבר מהסתלקותי בפני כי אין אני מתפחד מזה כלל

ואחר כך אמר להם אפשר אתם מדברים על אודותיכם מה יש לכם לדאג כשאני הולך לפניכם ומה אלו הנשמות שלא הכירו אותי כלל הם מצפים על תקונים שלי, מכל-שכן אתם אלו האנשים שמתו מקדם עמהם יש איזה יגיעה וכו' אבל אתם מה יש לכם לדאג מאחר שאני הולך לפניכם אין לכם להתירא כלל ועוד שמענו ממנו דבורים נוראים פאקה מענין הנשמות ומענין הסתלקותו וכל זה היה בלילה ואני הייתי ישן אז פנזכר לעיל אחר כך הקיצוטי כמו שעה אחר חצות לילה, ובאתי ועמדתי גם כן לפני, ורבי נפתלי ורבי שמעון עודם עומדים לפניו והוא יושב אז על הכסא הנ"ל כי מן מוצאי שבת הנ"ל אחר שישב מעת לעת וחצי רצופים על הכסא פנזכר לעיל אחר כך הייתה דרכו לעיל על הכסא בסרוגין ולפעמים שכב איזה שעות על המטה ואחר כך צוה להוליכו להושיבו על הכסא לישב שם איזה שעות ואחר כך חזר וצוה להוליכו אל המטה ואחר כך חזר על כסאו וכו' וכן היה מתנהג בכל אלו הימים מן מוצאי שבת עד הסוף ובעת שאני שמעתי ממנו שיחה הנ"ל מענין המעשה וכו' היה בהיותו שוכב על מטתו ובלילה שהם שמעו שיחה הנ"ל היה יושב על כסאו וכשהקיצוטי ובאתי לפניו, היה עדין יושב על כסאו ורבי נפתלי ורבי שמעון עמדו לפניו עדין וספר לי רבי נפתלי בלחישת קצת מאשר נעשה באותו העת ושפבר מסר להם המפתח וצוה לשרף הכתבים וכו' ועמדתי מרעיד ומשתומם אך על פי כן נתחזקתי ואמרתי בלבי שפך דרכו שהוא מכין עצמו להסתלק אבל אף על פי כן לא נעשה השם יתברך זאת, ובודאי יחיה כי לא היינו יכולים להעלות על דעתנו שהשם יתברך יקח מהעולם אור האורות וכו' כזה, אחרי שעדין לא זכו להנות מאורו הנפלא והנורא אשר כלם צריכים אליו לקבל ממנו וכו' ובעוונותינו הרבים על ידי מחשבות אלו אבדנו מה שאבדנו כי אם היינו מאמינים לו בפשיטות שישתלק פאשר אמר לנו בפרוש וברמז פעמים אין מספר בודאי היינו יכולים לשמע ממנו דברים נוראים עוד אז וכי רצונו היה שהיה אתעוררת דלתתא שאנחנו נעורר אותו ויאמר לנו איזה דברים אז אבל אנחנו לא שמנו לב לזה והיינו מצפים רק שישוב לאיתנו

ולחשב שצוה לנו מה לעשות אחרי הסתלקותו לא רצינו לחשב כלל ועל ידי זה לא הפצרנו אותו על זה כלל והוא לא אמר מעצמו בלי שום אתערותא דלתתא) ועמדתי לפניו יחד עם רבי נפתלי ורבי שמעון והוא ישב על פסאו והסתכל בנו ולא דבר מאומה אחר כך אמרתי לרבי נפתלי בלחישא לך ושכב לישן כי עדין לא ישנת כלל ולא אבה לילך ממנו מחמת שנפשו היתה מרה לו מאלו הדבורים ששמע ממנו מהסתלקותו והיה חפץ לעמד לפניו עוד מעצם האהבה והתשוקה להנות מזיו צחצחות קדשת פניו המאירות אז אחר כך באיזה שעה קלה גברה עליו השנה והלך לישן, וכן רבי שמעון שכב עצמו לישן על הקרקע באותו החדר עצמו שרבונו זכרונו לברכה ישב שם, וכן המשרת ואשתו כלם היו ישנים ולא נשאר לפניו לשמרו ולשרתו כי-אם אני לבדי

ועמדתי לפניו באותו הלילה האחרונה של ימי חייו כמה שעות רצופים אני לבדי, מן אחר חצות לילה עד אור היום אבל לא זכיתי לשמע ממנו שום שיחה והפל מחמת שלא רציתי להעלות על דעתי שישתלק, ולא רציתי לשאל אותו כלל מה נעשה ומה נפעל וכיוצא בזה ואני מבין עתה למפרע שהוא זכרונו לברכה היה חפץ ומשתוקק מאד שנשאל אותו ונפציר אותו על זה שישדר לנו איזה דברים, אז היה אומר לנו אך בעוונותינו הרבים מרובי תשוקתנו אליו עד שלא זכרנו להעלות על דעתנו הסתלקותו, על ידי זה לא הפצרנו אותו על זה פנזפר לעיל

ועמדתי לבדי לפניו אז באותה הלילה והוא הסתכל וחה בי בעיניו הנוראים הרבה, וכל הסתכלות שלו, שהסתכל בי היה כמו דבורים ממש ואני מבין עתה כמה התחזקות וכמה ענינים מהסתכלותו בי אז ובכל עת שעובר עלי, חס ושלום, מה שעובר, בכלל ובפרט, והשם יתברך בנפלאותיו מצילני מכלם, אני מבין, שהכל היה מרמו בהסתכלותו כי הסתכלותו היתה כמדבר עמי על מי אתה נשאר עם כל האוצרות הגנוזים אצלך ומה יהיה נעשה עמך, כי רבים יעמדו עליך ומה יעשה חלוש כמודך וכוי וכוי כאלה ויתר מזה מה שאיני יודע בעצמי הכל היה מרמו בהסתכלותו שהסתכל בי הרבה הרבה בכונה באותה הלילה וכל הסתכלות והסתכלות שהסתכל בי אז היה שוהה בו איזה שעה רצופה

אחר כך צנה עלי להוליך אותו מהפסא למטותו, ולקחתיו אותו והולכתי אותו, והוא זכרונו לברכה היה ראשו ורבו נסמך עלי, ורגליו היו מעט נוגעים בארץ, והיה נשא עלי עד שהבאתיו למטותו שלא היתה רחוקה מהפסא וכשהבאתיו אל המטה אחזתי אותו והגבהתי והנחתי אותו על המטה ענה ואמר לאט לאט (בלשון אשכנז פאנואלע פאנואלע), וכך עשיתי והנחתי על מטותו בלאט בנחת והיה תמה בעיני על שהצריך אותי להזהיר על זה ענה ואמר אני כבד עתה על כן הזהרתיך על זה (כי האדם קרוב למיתתו הוא כבד מחמת שהחיות מתחיל להסתלק ממנו) ובכל זה רמו לי שהוא קרוב מאד להסתלקותו ואני לא שמעתי כל זה כלל פני"ל ושכב על המטה ואז הסתכל בי הרבה מאד פנזפר לעיל ואני זכיתי לשרתו אז לבדי ולהושיט לו מה שהיה צריך אחר כך עניתי ואמרתי לו רבי קחו איזה דבר להשיב נפשכם השיב מה תתן לי אמרתי מעט תה, ענה ואמר עם חלמון ביצה כי אז היו נותנים לו לפעמים תה מבשל עם חלמון ביצה שעושים להקל ההוסט וכן עשיתי ובשלתי תה עם חלמון והספר ונתתי לו וצנה לתן לו מעט מים ונטל ידיו ולקח תה ואמר שהיא חמה עדין כי אז היה נזהר שלא לשותות משקה חם שלא יעורר הדם של ההוסט כי איזה ימים קדם הסתלקותו פסק ממנו יציאת הדם על ידי ההוסט ולקחתי תה והורקתי מפלי אל כלי לקררה קצת כנהוג, ואחר כך נתתי לו ואמר שעדין היא חמה, ולקחתי וקררתי אותה עוד ואמר שעדין היא חמה וכן היה כמו שלש

וארבע פעמים אחר כך אחר שקררתי אותה כראוי כרצוני, לקחה וברך ושתה

טב

אחר כך עמדתי לפניו עוד עד שהאיר היום ונתוסף בי שמחה וחיות קצת על שזכיתי לשמשו כל כך כי לאו כל יומא זכיתי לשמשו כי רצוני היה שהמשרת שלו ישמשו, רק לעתים רחוקים זכיתי לשרתו מעט, ועתה זכיתי לשרתו כמה שעות רצופים בעת כזאת על כן הייתי שמח קצת אבל לא ידעתי כי באותו היום לוקח ה' את אדונינו, אדרבא נדמה לי אז שיחיה עוד

וכשהאיר היום התחילו לקום ולקייץ משנתם המשרת וכיוצא שהיו רגילים לעמד לפניו ועמדו לפניו אז הלכתי אל המקוה להכין עצמי לתפלה וזה היה יום שלישי רביעי דסכות ובהזירתי מהמקוה באתי לחדרו ומצאתיו יושב על מטתו, יושב ולא שוכב, ומעטף בטליתו ומתפלל ואחר כך לקח האתרוג והלולב ומיניו ואחזם בידו מעטף בטליתו ויושב על מטתו וסדור של האר"י זכרונו לברכה היה מנח על ברקיו הקדושים וגמר את ההלל עם הארבעה מינים ואמר הושענות בקול רם קצת, שהיו נשמעים דבוריו לכל העומדים בבית אשרי העינים שזכו לראות אותו אז ולשמע קולו בעת שאחו הארבעה מינים ואמר הלל והושענות ביום האחרון של ימי חייו הקדושים וגם אנחנו גמרנו התפלה בצבור בחדר השני בסמוך לחדרו, שהיינו מתפללין שם בצבור תמיד וגם באותו היום התפללו כל הקהל שם בדת

אחר התפלה נזדמן שהצרכתי לעבר דרך חדרו בשבילי והסתפלל בי אחר כך דברתי עם אחיו רבי יחיאל זכרונו לברכה, ואמרתי לו עתה נפילתי בדעתי ויכול לעלות על דעתי שישתלק ואני צריך שאתם תחזקו אותי בזה וחזק אותי ונתחזקתי בדעתי לבל אעלה על דעתי שישתלק, כי היה אצלנו אסור להעלות מחשבה זאת על לבנו

אחר כך יצאתי משם והלכתי אל האכסניא שלי שאכלתי שם ולא היה הבעל הבית בביתו והמתנתני הרבה עליו ובתוך כך שכבתי לישן קצת קדם האכילה, כי הייתי יגע מאד ולא יכלתי לישן וגם עסקתי בכתיבת התורה שהייתי צריך לתקן אז איזה דבר אחר כך בא הבעל הבית ואכלתי עמו ורציתי לשכב עצמי לישן שם מחמת שלא ישנתי מחצי הלילה עד הנה, והיה צר לי מאד כי מי יודע מה נעשה שם עם רבנו זכרונו לברכה אבל אף על פי כן אמרתי בלבי הלא אי אפשר בלא שנה ואם לא אישן עתה אהיה מכרח לישן אחר כך ומי יודע מה יהיה נעשה אז והיה רצוני לישן שם אך רבות מחשבות בלב איש ונצת ה' היא תקום והמל עלי השם יתברך ברחמי הנוראים ונתן בלבי ונתלבבתי האמת שאי אפשר בלי שנה אבל אלף לבית רבנו לישן שם, כי מי יודע מה נעשה שם וכן הוה

ובאתי לביתו ונכנסתי לחדרו והנה שם קול רעש גדול מאד ומצאתיו יושב על כסאו אבל נשמתו וחיותו הולך ופוסק ואי אפשר לו לישב עוד על כסאו וכמעט שנגוע ואנשים עומדים עליו ושופכים עליו מיני בשמים יקרים להחיותו פנהוג ואז באותו היום סגב השם יתברך שבא לשם איש אחד מאנשי-שלומו מטרואוויצע, והוא עמד עליו אז ועסק עמו יותר משאר אנשים (וגם בזה יש מעשה, שרבנו זכרונו לברכה הבטיחו כבר בחייו על זה) וכבואי לשם ומצאתי כל זה נבהלתי מראות ואמרתי שיקחו אותו מייד וישפבוהו על מטתו והטה בידו הוא זכרונו לברכה בעצמו ולא הסכים לזה

טג

אחר כך בשעה קלה ראיתי שחיותו מועט מאד ואי אפשר לו לשבת על הכסא כלל חזרתי וצויתי לשאת אותו על מטתו ואז שתק ולא אמר לא הן ולא לאו ולקח אותו האיש מטראוויצע על זרועו ונשא אותו זכרונו לברכה עד מטתו והשכיב אותו על מטתו

ובהיותו משכיב אותו תפסתי אני את ידו הקדושה בידי כדרך הנהוג בנותני שלום זה לזה וחבקותי את ידו בדרך התקשרות ושכב על מטתו והיה מלבש בבגדיו, במלבוש נאה של משי וצנה לרי שמעון שילבישו יפה דהינו שצנה לסגר הבתי ידים (שקורין ארבל) בהקרסים ועשה כן והיה קצת מהבית יד של הכתנת שלו יוצא לחוץ מהבית יד של הבגד יותר מהראוי וצנה עליו ברמיזה לתחבו יפה לתוף בית יד של הבגד וצנה לרחץ יפה את זקנו הקדוש שהיה עליו קצת דם של ההוסט ורחצו יפה ושכב על מטתו בחרות גדול, ולקח איזה עגול של שצנה וכיוצא וגלגלו בין אצבעותיו וחשב מחשבותיו הנוראות, כדרך הנהוג בגדולים שכשחושבין באיזה ענין הם מגלגליו בין אצבעותיהן שצנה, והוא זכרונו לברכה היה רגיל בזה קצת בסוף ימיו ואפלו באותו היום האחרון בשעה האחרונה היתה מחשבתו הנוראה עסוקה במה שהיתה עסוקה, ובידי הקדושים גלגל איזה דבר בחרות נפלא ובצחות וזכות נאה ונוראה אשר לא נראה כמוהו ונתנו לו מעט רטב לאכל ונטל ידיו וברך ואכל ואחר כך באיזה שעה נתנו לו עוד הפעם רטב ולא היה יכול לאכל עוד ונמשך הדבר מעת ששכב על מטתו עד שנגוע

בדרך שלש שעות ויותר קצת

סד

ובעודו שוכב על מטתו נעשה קול רעש גדול בעיר שיש שרפה ברחוב הסמוך לביתו, והיה אז רוח סערה גדול ונורא מאד אשר אין שכוח דגמתו, ממש היה מפרק הרים ומשבר סלעים, והסכה שעשו אצל ביתו נפלה מגדל הרוח, ואז בתקף התנגרות הרוח שהיה הולך וסוער היתה השרפה הנ"ל וברחו רב העולם אל השרפה ולא יכלתי לשית עצות בנפשי מה לעשות ואמרתי בלבי שאני בודאי לא אפרד ממנו והיה איד שיהיה אד לעת עתה רצתי גם כן למקום השרפה לראות מה נעשה שם כי הבנתי שבשעה קלה זאת לא יסתלק, ובעודי רץ לשם חמל השם יתברך על עמו ותשקע האש בנס נפלא בתקף רוח סערה כזה ופגעו בי אנשים בהיותי רץ למקום השרפה והודיעו לי שברוך השם שקעה האש במקומה וחזרתי אליו ועמדנו עליו אצל מטתו הקדושה והבית מלא אנשים רבים מישראל שבאו לכבודו, וכשראו שקרוב אל הסוף התחילו לומר עליו מעבר יבק הפסוקים שאומרים על הצדיקים ואחר כך נדמה שנגוע והתחלתי לבכות ולצעק מאד רבי רבי על מי עזבתם אותנו ושמע קולנו ונתעורר והחזיר ראשו ופניו הנוראים אלינו כאומר איני עוזב אתכם חס ושלום ואחר כך לא נתמהמה הרבה ויגוע ויאסף אל עמיו בקדשה ובטהרה גדולה, נקי וזך וצח בלי שום בלבול כלל ובלי שום תנועה משנה בשוב הדעת נפלא ונורא וכל העומדים שם רב אנשי החבורא קדושה וכל גדולי השמשים העוסקים בזה כלם אמרו שכבר ראו כמה שמתו בנקיות ובדעת אבל הסתלקות כזה לא ראו מעולם וכל זה היה לפי דעתנו אבל בעצם הסתלקותו אין לנו פה לדבר כי לית מחשבה תפיסא בזה כלל ומי שיבין מעט מגדלתו על ידי ספריו הקדושים והשיחות והספורים ששמענו ממנו וכו' וכו', בין שאי אפשר לדבר כלל מהסתלקות פלא וחדוש נורא כזה אשר לא היה כמוהו ולא יהיה כמוהו כאשר אמר בפרוש פנרשם במקום אחר (חיי מוהר"ן רמו) מה נאמר ומה נדבר מה אשיב להי שזכיתי להיות בשעת יציאת נשמתו הקדושה אלמלא אתינא לעלמא אלא בשביל דא די

סה

ותקף נעשה בודאי קול רעש גדול וצעקנו אנא בכח ובודאי נעשה בכיה גדולה ועצומה מאד ושום אשה לא היתה בבית מעת שנסתלק בשלום עד יום המחרת שהוציאו אותו מביתו לקבורה, וגם זה

אינו שכיח אצל שום אדם ששום אשה לא תבכה עליו, כי בנותיו לא היו אצלו אז ואשתו לא מלאה לבה לכנס לחדרו לבכות עליו כי היתה אשתו השנייה שלא היה לה שום התחברות עמו זכרונו לברכה רק היתה בוכה בחדרה ומיד שצאה נשמתו בקדשה והתחילו לפשט ממנו בגדיו, בתוך רעש הבכייה, נזדרז רבי שמעון מיד ולקח המפתח ופתח הקומדע והוציא משם כל הפתבים שלא נמסרו לנו בחייו והיו כמה ספרים וקונטרסים מפזרים ולקחם כלם והלך לחדר אחר שהיה שם תנור כדי לשרפם כאשר צוה עליו פנזר לעיל והלכתי גם כן עמו במר נפש בבכייה כדי לזכות לשאב על כל פנים מהעשן הקדוש של תורתו הנוראה שלא זכו הדור להנות מהם אזי לנו מה שאבדנו בעוונותינו הרבים ואחר שהשליכם אל התנור חזרתי ובאתי אליו זכרונו לברכה לחדרו ומצאתיו כבר מנח על הארץ כי בתוך שהייתי שם בחדר האחר בתוך כך הניחוהו על הארץ ומצאתיו פניו מגלה והיה כמו מחיף קצת ונוראות זכות קלסתר פניו הנוראות אז, היו ממש כמו תאר פניו בחייו בעת שהלך בביתו אנה ואנה וחשב מה שחשב שהיה מנח עליו כל מיני חן אמתיו שבכל העולמות, אותו החן הנורא והיפי הנפלא היו עליו אז בעת שראיתיו מנח על הארץ ואי אפשר לציר זאת כי-אם למי שזכה לראותו בחייו בעת הנ"ל כשהלך בביתו אחת אחרת אחרת אחרת

סו

ונסתלק בשלום ביום שלישי רביעי דסכות ח"י תשרי תקע"א לפרט-קטן אחר חצות היום איזה שעות ואני לא רציתי לזרז שיוציאו אותו לקבורה מיד כי היה צר לי מאד פרידתו, וגם כי מבאר בשלחן-ערוך שעל אביו ורבזו אין הזריז משבח ונתגלגל הדבר עד שחשד היום, ואמרו כלם שאין להוציא אדם גדול בחשכת לילה ונתעכב עד למחרת ביום רביעי

למחרתו צויו שילכו כלם למקוה לטבל ואחר גמר התפלה התעסקו בו והיה נקי וזך מאד בלא שום ריח פגום כלל, אדרבא השם יתברך סבב שהיו ריחות טובות מאד נודפות ממנו וכל בני החבורה שאצלו אותנו איך להתנהג עמו ואמרו שפאשר נצוה כן יעשו ואמרתי שיעשו עמו רק כמו שעושו עם שאר בני ישראל, כי הבנתי שקד רצונו גם שאצלו אם רצונו לעסק עמו אנו מעצמנו דוקא ואמרתי שבני החבורה העוסקים בזה תמיד יעסקו עמו כי ידעתי בנפשי שלפי גדלותו אין נמצא אדם בעולם שיהיה ראוי לעסק עמו אף במקום גדלותו שם אנו מוצאים ענותנותו ורצונו זכרונו לברכה שקל אחד יעשה מה שראוי לו ובעת הזאת מגיע העסק של קבורתו הקדושה לבני החבורה העוסקים בזה תמיד ויהיה להם גם כן זכיה לנצח

וקדם שהתחילו להתעסק בו בהיותו שוכב עדין על הארץ נזדרזתי ולא התפללתי כי-אם עד אחר תפלת שחרית ולא אמרתי הלל ולא ברכתי עדין על האתרוג, והלכתי לחדרו וישבתי אצלו על הארץ ודברתי באזניו מה שהייתי נכסף לדבר לפניו באלו העתים בחייו ולא אסתיע מלתא, ואמרתי אדבר עתה לפניו ואחר כך בכיתי עליו הרבה בהיותי יושב אצלו על הארץ ובתוך כך נתקבצו שאר אנשים ועמדו עליו ובכו עמי ולא היה שום אדם בעולם שבכה עליו על הארץ כי-אם אני לבדי כי עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי, כי כבר העיד עלי הוא בעצמו זכרונו לברכה שאני יודע ממנו יותר מכלם כנרשם במקום אחר (הקדמת חיי מוהר"ן) אחר כך התחילו להתעסק עמו ובעת שטהרו אותו לא רציתי להסתפל בו והחזרתי פני כי אין רואין את רבו כשהוא רוחץ ואחר כך כשהתחילו להלבישו עמדתי אצלו אמת מה נהדר היה כשהיה מלבש בטלית והרדיד שקורין סובע אשרי עין ראתה אותו והיה שוכב על השלחן מעטף בטלית והנ"ל, באימה ובלראה גדולה כמוכן לילך ולעלות למקום שיעלה אשרי הגוף שלא נהנה מהעולם הזה כחוט השערה, אשרי העינים שלא היו להם שום הסתכלות בזה העולם, כי כל העולם פלו לא היה עולה אצלו כהרף עין אשרי האזנים שלא שמעו שום קול של זה העולם וכן שאר כל האיברים והחושים, כמוכן כל זה בהמעשה של השבעה בעטלירס שספר (ספורי מעשיות מעשה י"ג) עין שם היטב והבן כי לא קדמו אדם בעולם לספר שבחים כאלה על שום צדיק ומן הסתם כשהוא ידע לספר כל זאת היה אוהו בכל זה ואם תשים לבך להסתכל שם היטב היטב בעין האמת אז תבין מעט עצם גדלת קדשותו העולה על כל הקדשות אשרי לו

ואחר כך הוציאו אותו מביתו ואז תפסתי גם כן בכנף בגדו עם הנושאים יחד ונוציא אותו מביתו והתנוצץ אז בדעתי מה שהתנוצץ גדלת הבורא יתברך כפי השעור שבלבי אז שאי אפשר לספר אפלו לעצמו (כנרשם במקום אחר (שיחות הר"ן א' והניחוהו על המטה והמטה צויתי לעשות מכסאו

שְׁאֵמַר עֲלֶיהָ הַתּוֹרָה בְּאוֹתוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוֹמִין שֶׁהִיְתָה כֶּסֶף גְּבוּהָה וְצוּיְתִי לְסִתְרָהּ וְעָשׂוּ מִמֶּנָּה מִטָּה וְנִשְׂאוּ אוֹתוֹ עֲלֶיהָ וְלוּ אוֹתוֹ הַמּוֹן רַב מִיִּשְׂרָאֵל אֲלֵפִים אֲנָשִׁים, וְהִיָּה שֶׁם דַּחֲקָה גְדוֹל מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר כְּמַעֲט שְׁנוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה פָּרְחוּ בְּאֵוִיר וְגַם אֲנִי נִשְׂאֵתִי אוֹתוֹ קֶצֶת

וְנִקְבַר בְּשָׁלוֹם בְּיוֹם רְבִיעֵי חֲמִישֵׁי דְסִכּוֹת בְּאוֹמִין, הֵעִיר אֲשֶׁר בָּחַר בָּהּ בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ לְהִקְבַר שֶׁם כְּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ פְּעָמִים אִין מִסְפָּר שְׁאֵמַר לְפָנַי כְּמָה אֲנָשִׁים שֶׁקִּהַלְתִּי אוֹמִין הַיּוֹטְבָה בְּעֵינַי לְהִקְבַר שֶׁם מִחֲמַת שֶׁהָיוּ שֶׁם קְדוּשִׁים הַרְבֵּה וְכוּ' כְּנִרְשָׁם מְעַט מִזֶּה בְּמִקּוֹם אַחֵר (לְעִיל מ"ו) וּבִשְׁבִיל זֶה הִיָּה הַעֲקָר שֶׁבָּא לְאוֹמִין חֲצִי שָׁנָה קִדְּם הַסִּתְּלָקוֹתוֹ וְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרוֹ וְיִרְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה וְיָבֹא בְּשָׁלוֹם וְיִנַּח עַל מִשְׁכְּבוֹתָיו בְּשָׁלוֹם כִּי שֶׁם הַמִּקּוֹם הַמּוֹכֵן לוֹ מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית לְעֶסֶק שֶׁם בְּתַקּוֹן הָעוֹלָם לְדוֹרוֹת לְכָל מִי שֶׁיָּבֹא אֵלָיו לְשֶׁם וַיֹּאמֶר הָעֲשָׂרָה קִפִּיטָל תְּהִלִּים הַיְדוּעִים אֲצִלְנוּ (אֲשֶׁר נִדְפְּסוּ כָּבֵר כְּמָה פְּעָמִים) כְּאֲשֶׁר הִבְטִיחַ בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ אֲשֶׁרִי הַזֹּכָה לָזֶה:

עֲתָה נֹאֵה לִי לְסַפֵּר כָּל מָה שֶׁעָבַר עָלַי מִיּוֹם שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּשָׁלוֹם: וְהִנֵּה אַחֵר הַסִּתְּלָקוֹתוֹ הַכְּרַחֲתִי לְהַתְּעַבֵּב בְּאוֹמִין כְּדִי לְסַדֵּר חִלְקֵת הָעֵזְבוֹן בִּין יוֹרְשָׁיו וְתַכְף אַחֵר הַסִּתְּלָקוֹתוֹ הַתְּחִלְתִּי לְחֻשָּׁב מִחֻשְׁבוֹת מָה לְעֲשׂוֹת עֲתָה וְשִׁלַּח הַשֵּׁם בְּלִבִּי שֶׁצָּרִיכִין לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַדְּפִיס שְׁאֵר הַקּוֹנְטְרָסִים מִתּוֹרוֹתָיו שֶׁכְּתַבְתִּי אַחֵר שֶׁנִּשְׁלַם סֵפֶר לְקוּטִי מוֹהֲר"ן הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהֵם סֵפֶר לְקוּטִי מוֹהֲר"ן תַּנְיָנָא וְתַכְף נְזַפְרֵתִי בְּדַבּוּרֵי רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה שֶׁבִּשְׁנֵה אֲשֶׁתְּקַד בְּעַת שֶׁעֲסַקְתִּי בְּכַתִּיבַת הַתּוֹרָה תַּקְעוּ אַמוּנָה (לְקוּטִי תַנְיָנָא ה') רַמְזוֹ לִי בְּדַבְרָיו שֶׁיְהִיָּה נְדָפֶס גַּם הַתַּנְיָנָא וְכֵן עוֹד כְּמָה רַמְזִים מְדַבְּרָיו וְעַל דִּי זֶה נִתְחַזְקֵתִי בְּיוֹתֵר לְעֶסֶק בְּזֶה גַּם נִתְחַזְקֵתִי תַכְף שֶׁאֲנִי צָרִיכִים לְהַתְּקַבֵּץ יַחַד עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוֹמִין כְּמוֹ בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ וְהָיוּ לִי עַל-זֶה כְּמָה רְאִיוֹת מְבֹאֲרוֹת מְדַבּוּרָיו הַקְּדוּשִׁים כִּי דָרְכּוֹ זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה הִיָּה נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד בְּפִרְט בְּעֵינַי צוּאָתוֹ עֲלִינוֹ אִידָּהּ לְהַתְּנַהֵג אַחֵר הַסִּתְּלָקוֹתוֹ כִּי סְמוּךְ לְהַסִּתְּלָקוֹתוֹ מִמֶּשׁ לֹא שִׁמְעֵנוּ מִמֶּנּוּ כִּי-אִם דַּבּוּרִים מוֹעֲטִים וְיִקְצֵת מֵהֶם נִרְשָׁמוּ לְמַעֲלָה וְלֹא צוּה לָנוּ אִזּוֹ שׁוּם הַנְּהַגָּה אִידָּהּ לְהַתְּנַהֵג אַחֵר הַסִּתְּלָקוֹתוֹ אֲבָל בְּאַמֻּת אִין שׁוּם דְּבָר בְּעוֹלָם שֶׁלֹּא סִדֵּר לָנוּ יְפֵה וְלֹא צוּה לָנוּ כְּרֵאֵוִי כִּי בְּאַמֻּת בְּכָל הַדַּבּוּרִים שֶׁדַּבֵּר עִמָּנוּ מִקֵּדָם כָּל הַיָּמִים שֶׁזָּכִינוּ לְעַמֵּד לְפָנָיו, בְּכֹלֵם לְמַד אוֹתָנוּ אִידָּהּ לְהַתְּנַהֵג תְּמִיד כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, בְּחִיָּו וּלְאַחֵר הַסִּתְּלָקוֹתוֹ וּבְפִרְט כָּל הַדַּבּוּרִים וְהַשִּׁיחוֹת וְהַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂוֹת שֶׁשִּׁמְעֵנוּ מִמֶּנּוּ מִיּוֹם שֶׁבָּא מִלְּמַבְרָג שְׁכֹלֵם הָיוּ צוּאָתוֹ אִידָּהּ לְהַתְּנַהֵג תְּמִיד רַק שֶׁבְּחִיָּו הָיוּ כְּמָה דַּבּוּרִים שֶׁלֹּא הִבְנֵתִי הֵיטֵב עַד הֵיכָן הֵם מְגִיעִים, אֲבָל דַּבְּרָיו הַקְּדוּשִׁים הֵם חַיִּים וְקִמְיָם לְעַד וְהֵם מִיִּם נוֹבְעִים מִיִּם עֲמִקִּים עֲצָה בְּלֵב אִישׁ וְהֵם טְמוּנִים בְּלִבִּי, וּבְכָל פַּעַם הֵם נוֹבְעִים מִיִּם חַיִּים וּמִלְּמִדִּים אוֹתָנוּ וּמְזַכְּרִים אוֹתָנוּ אִידָּהּ לְהַתְּנַהֵג בְּכָל הָעֵינָיִים וְאֲנִי מִבִּין בְּכָל פַּעַם לְמַפְרַע מְדַבְּרָיו הַקְּדוּשִׁים אִידָּהּ לְהַתְּנַהֵג וּבְפִרְט שֶׁהַרְבֵּה דַּבְּרִים שֶׁאֵמַר בְּפִרוּשׁ לְפָנַי כְּמָה אֲנָשִׁים רַק לֹא שָׁמוּ לָהֶם לֵב אִזּוֹ, רַק אַחֵר הַסִּתְּלָקוֹתוֹ הִבִּינוּ וְרֵאוּ הַכֹּל שֶׁצוּה לָנוּ בְּפִרוּשׁ עַל אֵלוֹ הַדַּבְּרִים, וְכָל זֶה אִי אֶפְשֶׁר לְבַאֵר הֵיטֵב בְּכַתֵּב

וְכַבֵּר סֵפֶר לִי מַעֲשֶׂה מַעֲנִין כְּזֶה מְצַדִּיק גְּדוֹל שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם תַּלְמִידוֹ כְּמָה דַּבְּרִים שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁסִּפְרָם לֹא הִבִּין כָּלֵל מָה כּוֹן בָּהֶם וְאַחֵר שֶׁנִּסְתַּלַּק אוֹתוֹ הַצַּדִּיק אִזּוֹ הַתְּחִיל תַּלְמִידוֹ לְהִבִּין לְמַפְרַע בְּכָל פַּעַם זֶה כּוֹן רַבּוֹ הַצַּדִּיק, וְכָל מָה שֶׁאַרְע לוֹ וְעָבַר עָלָיו בְּכֹלֵם נִזְכַּר בְּדַבְּרֵי רַבּוֹ וּמִצָּא הַכֹּל לְמַפְרַע בְּדַבְּרֵי רַבּוֹ וְגַם זֹאת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפְרָ לִי חֲזַק אוֹתִי הַרְבֵּה לְשׁוּם לֵב לְכָל הַדַּבְּרִים שֶׁשִּׁמְעֵתִי מִמֶּנּוּ בְּחִיָּו, וְעַל דִּי זֶה עֲזָרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנִתְחַזְקֵתִי בְּכָל הַדַּבְּרִים שֶׁהֵיְתִי צָרִיד לְעֶסֶק בָּהֶם:

והנה אחר יום טוב בא חתנו זכרוננו לברכה מברסלב והרב מפה, וישבנו כלנו וסדרנו חלקת העזבון כראוי כפי צואתו, וסלקנו לאשתו הכתובה הכל כאשר צוה ובנינו בית על קברו בחסדו הגדול ואחר כך נסענו לביתנו אני וחברי רבי נפתלי וגם התבה עם החפצים של בתו הצדקת מרת מרים זכרונה לברכה שהיתה בארץ ישראל ושל בתו הילדה חיה תחיה לקחנו עמנו לנעמירוב כי אותי מנו לאפוטרופוס על נכסיו

ומדי עברנו לביתנו לנעמירוב עברנו דרך קהלת קדש דאשיב שיש שם קבוץ מאנשי-שלומנו ודברתי על לבם שיתנדבו לתת לכסף מוצא על הוצאות הדפסת הספר לקוטי מוהר"ן תנינא, ותכף קבלו עליהם באהבה והשמיעו קול עליה נדב על סף מסים

ואחר כך באתי לביתי בלב נשבר ונדכה פיתום באין אב פתועה ואין לבקש וגם סבב השם יתברך שהכרחתי תכף לנהג שבעת מי אבילות, כי בסמוך קדם בואי לביתי נפטר אחי הקטן בבית אבי נרו ואיר ורצו להעלים ממני אף נמצא אחד שהודיע לי והכרחתי לנהג שבעה וכן אשתקד בעת שנסתלק הצדיק הקדוש הרב מבארדיטשוב, נודמן לי גם כן כך שהכרחתי לנהג שבעה על ידי מעשה כזאת הנ"ל, וגם זו לטובה וברוך השם אשר את הכל עשה לפה בעתו כי בודאי היה ראוי לנהג שבעה על צדיקים קדושים כאלה השם יתברך ונחמנו מהרה על ידי משיח צדקנו כי אין לנו נחמה שלמה על שברנו עד אשר יבוא מנחם ציון וירושלים במהרה בלמינו, אמן:

סט

והנה בתוך שבעה בא אלי רב אחד תלמידו של הגאון מויליטשיסק ובנו של הגאון הנ"ל כדי לפקח על מעות של רבי פינחס בן הגאון הנ"ל שהיה חתן רבנו זכרוננו לברכה שהיה אז בארץ ישראל עם אשתו היא בת רבנו זכר צדיק לברכה הצדקת מרת מרים זכרונה לברכה ורצו אלו הנ"ל שימסרו המעות לידי אף אנחנו לא רצינו לתת להם דבר כי אם היה בידים היה קרוב להפסד וכי וברוך השם אצלנו עשו המעות פרות ושלחנו להם בכבוד סף גדול בכל שנה ונתפרנסו בכבוד וברוח גדול כל ימי חייהם עד שנפטרו בשלום וגם אחר כך נשארו סף רב וחלקנו בין יורשיהם

ע

והנה אחר כך כל ימי החרף הזה לא עלה על דעתי לצאת מנעמירוב ולקבע דירתתי פה ברסלב והיה נדמה שהיא מהנמנע לקרב עתה אנשים לדרךיו הקדושים וכי רק בעצמי חשבתתי מחשבות הרבה איך לחזק עצמי להתקרב להשם יתברך עתה גם עתה על ידי התורות והשיחות והמעשיות והרמזים וכי שקבלתי ממנו זכרוננו לברכה כי דעתי והאמנתי, שבהדבורים הרבים מאד, שזכיתי לשמע ממנו בחיים חיותו, יש בהם די להחיות אותי תמיד להורות לי הדרך גם עתה לאחר הסתלקותו עד עולם, וכל מה שעבר בדעתי אז אי אפשר לבאר, אבל זה לא עלה על דעתי לבקש לי מקום שאוכל לדבר שם מרבנו זכרוננו לברכה להודיע לבני האדם גבורותיו וכי, זה לא עלה על מחשבותי קלל ובנעמירוב לא היה אפשר לדבר ממנו זכרוננו לברכה כי-אם לפני מעט אנשי-שלומנו אבל הרב היו מתנגדים וחולקים אף מה גדלו מעשי ה' מאד עמקו מחשבותיו, וכל מה שנעשה בעולם הכל בשבילנו כי חבב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם, בפרט בשביל הצדיק האמת והנלוים אליו

והנה התחלת התנוצצות הישועה שיתקיים השארת דעתו הקדושה לעולם ולא יכבה נרו לעולם ועד, היה על ידי שחזק השם יתברך את דעתי לעסק בהדפסת ספר התנינא והנה רבוי המניעות שהיה על זה לא יספיקו המון יריעות לספר כי לא היה בידי אפלו פרוטה אחת ורב אנשי-שלומנו היו עניים

והם מפרדים ומפרדים בכמה עזרות ולנסע אליהם לקבל מהם נדבות, קרוב שתהיה ההוצאה והטרחה יתרה על השבח בפרט שלא היה אפשר לי לסע בעצמי בשום אופן, מחמת כמה מניעות, ולשלח איש אחר לא יפעל כלל הן על כל אלה וכאלה היו עומדים לפני המניעות כחומות ברזל ונדלתי נחשת ממש ויותר ויותר, ולא הייתי יודע הדרך איך לזכות להדפיס ספריו הקדושים עתה

אך להיות שפבר חזק אותנו רבנו זכרוננו לברכה הרבה בלי שער, ולמדנו שאין מניעה בעולם כלל ושהעקר הוא הרצון והחשק והכסופין וכי' (כמבאר בסימן ס"ו ובכמה מקומות ע"ן שם), על כן חזקתי את רצוני וחשבתי בזה מחשבות הרבה והכנסתי דעתי ומחשבתי בזה הרבה מאד גם סבב השם יתברך לטובה מה שהייתי אפטרופוס על נכסיו כי על ידי זה היה לי בכל פעם עסקים פה ברסלב והכרחתי בכל פעם לנסע לפה כדי לתבע חובותיו ולדבר עם חתנו וכי' מענין הנסיעה למז'בוז' שהשאייר שם חנות ובית, ואחיו רצה לעצבם לעצמו ומחמת כל זה לא נקטה נפשי מנסיעה לברסלב למקום חנותו הקדושה כאשר הייתי רגיל בהיותו פה, וזה היה טובה גדולה לעסקיני גם בכל עת היותי פה ספרתי הרבה מתורתיו הקדושות ושיחותיו וכי' והזכרתי הרבה אנשי-שלומנו את גדלת נוראותיו וכי', וכל זה היה סבות לטובה לקיום השארתו זכרוננו לברכה:

והנה סמוך לביתתי לביתי לנעמירוב, נסעתי לפה ברסלב והייתי בכאן על שבת קדש ובסעודה שלישית אמרתי לפני העולם כל התורה הנוראה תקעו תוכחה (לקוטי תניינא ח') שאמרה בראש השנה האחרון באומין וכל השומעים רעה אחזתם מעצם נפלאות החדושים ששמעו מפי, כי כבר מבאר שאינו דומה השומע מפה לרואה בספר, בפרט אז שהיה סמוך לשמיעתי מפיו הקדוש ואחר כך חזרתי לביתי

ובימי חנכה בא אלי ידידנו היקר הויתיק מורנו הרב שמעון גרו זאיר לקהלת קדש נעמירוב, ורצה שאסע עמו על המדינה לאנשי שלומנו, לקבץ מעות על הדפסת התניינא הנזכרת לעיל אבל ראיתי שהיא מן הנמנע שאסע עתה ועלה על דעתי לשלח אותו לבדו בשביל זה ונסעתי עמו יחד לפה ברסלב להתנעף כאן מה לעשות וענו ואמרו שאם לא אסע בעצמי לא יפעל רבי שמעון כלום, כי לא יתנו לו כלל ואני לא וכלתי אז לסע בעצמי פני'ל על כן נתעבב הדבר יותר ולא נסענו כלל וחזרתי לביתי

וראיתי שרחוק ממני מאד לעסק בהדפסה אך אף על פי כן לא עזבתי את הרצון והייתי פוסף וחושק בכל פעם לזה אף על פי שרחוק ממני מאד והייתי חושב מחשבות הרבה בזה אולי יעזרני השם יתברך לגמר עסק גדול ונורא כזה להפיץ מעינותיו חוצה, אשר כל תורה ותורה וכל שיחה ושיחה כלולה מפל התורה פלה, ומפל המדרגות ומפל העולמות וכי' וכי'

ועברו ימים ושבעות עד שבא סמוך לראש חדש שבט ואז נתעוררנו לנסע לאומין להיות על ציון קברו הקדוש ונסעתי אני ורבי נפתלי לפה ברסלב כדי שמפאן נסעה ונלכה יחד עם חתנו רבי יוסקה זכרוננו לברכה ועם הרב דפה לקהלת קדש אומין וכן היה ושכרנו עגלות של נכרים לנסע לאומין וביום שהיינו צריכים לצאת מפה היה רוח סערה ושלג גדול שלא היה באפשרי לסע, ואני התגברתי אף על פי כן ונסעתי עם עגלה אחת והכרחתי לחזור כמו חצי פרסה מן העיר וזה היה שני ימים לפני ערב ראש חדש שבט; אבל השם יתברך חזק את לבבנו, ושמחנו עצמנו אז באותו היום הרבה, ולא רציתי להניח העצבות ולהתעצב על זה, רק חזקנו עצמנו בשמחה ועל-ידי זה נתחזקנו ונסענו ביום שלאחריו, אף-על-פי שהיה עדין הדרך מקלקל מאד, וכבר היה סמוך מאד לערב ראש-חדש, אף-על-

פי-כן חזקנו ודינו בה' ונסענו יחד, והשם יתברך סבב עמנו סבות נפלאות לטובה, ובאנו לאומין ביום ששי, ערב-ראש חדש שבט, שנת תקע"א, והיא הפעם הראשון שנסענו לאומין אחרי הסתלקותו כדי להשתטח על קברו הקדוש(חיי מוהר"ן קס"ב) את כל מה שהבטיח את מי שיהיה על קברו ויתן פרוטה לצדקה ויאמר העשרה קפיטל תהלים הנרשמים אצלנו שיעזר לו לנצח וכו' והיינו בערב ראש חדש הנ"ל על קברו ושבתנו שם באומין ואחר שבת ביום ראשון חזרנו והלכנו על קברו ונסענו לביתנו ועברנו דרך קהלת טפליק ועוררתי שם אנשי-שלומו והתנדבו גם כן איזה סך על ההדפסה ובאנו לביתנו

עג

והנה עדין לא היה לי שום התחלה על ההדפסה כי אם מה שהתנדבו אנשי דאשיב וטפליק ומעט פה ברסלב וכלם לא נתנו מזמן עדין כולל רק התנדבו לבד וזה ידוע שאפלו אחרי שמתנדבים עדין צריכים יגיעות גדולות קדם שגובין מהם והרבה נאבד שאינו בא לידי גובינא כולל, ובפרט שכל הנדבות הנ"ל לא היה בהם לשליש ולרביע ההוצאות שצריכין על ההדפסה

והנה היו מחשבותי הולכות אנה ואנה איך לגב את עצמי מביתי לנסע על המדינה בשביל ההדפסה כי היו לי מניעות הרבה על זה וסבב השם יתברך שהיה לי חלק באיזה שדוד, שהיו צריכין לגמרו, ונסעו מנעמרום המחתינים לגמר השדוד בקהלת-קדש דאשיב, והם לא היו בדעתם לקבל אותי עמהם כולל, כי לא עלה על דעתם להטריחני בזה, כי לא היה שדוד מגדולים וחשובים ביותר ולא היה כבודי כולל לנסע בעסק שדכנות כזה בפרט שאין לי עסק בשדכנות ומעולם לא נסעתי בעסקים כאלו אבל אני בעצמי אמרתי להם אני אסע עמכם וכוננתי היתה כדי להיות כגונב את עצמי לצאת מביתי לקהלת קדש דאשיב בשביל השדכנות, ושם היא בסמוך למקום שישיב שם רבי שמעון הנ"ל ואסע משם עמו יחד על המדינה בשביל ההדפסה

וכן עשיתי ויצאתי בליה בחרף בעת הקר ובאתי לדאשיב וקבלו אותי אנשי-שלומו בשמחה גדולה והנה השדוד נתבטל כי לא באו הצד השני כולל וכל הנסיעה היתה בשבילי כי כפי שידיעתי בנפשי לא יכלתי לנסע בלי סבה מאת השם ונשארת שם בקהלת-קדש דאשיב ושלחתי להודיע לר' שמעון ובא אלי וצויתיו לשפר עגלה על השבוע ולא היה יכול למצא כי זה ידוע לנו שכל מה שאנו צריכין בעסקי רבנו זכרנו לברכה משתטחים כנגד זה המניעות בלי שעור כי זה כולל שעל כל דבר שבקדשה עומדים כנגדם מניעות רבות, אבל המניעות שעומדים כנגד הדברים הנוגעים להתקרב לרבנו זכרנו לברכה ולאנשיו ולתורתו הקדושה הם משתטחים ומתפשטים בלי שעור והנה שכרנו עגלה לטפליק ומשם שכרנו ביגיעה גדולה עגלה לשבוע

עד

והנה באלו הימים ראיתי שכל המתנדבים אינם מסלקים גם עתה, וכל אחד דוחה מיום ליום כי היה שעתם דחוקה ועל ידי זה נחלש דעתי מאד וגם כי נסעתי מטפליק לעיר הסמוכה וקויתי לקבל שם איזה סך על ההדפסה ולא פעלתי כלום ונסעתי משם לאומין בפחי נפש כי ראיתי שאי אפשר לגמר העסק על ידי נסיעה זאת ואטלטל עצמי בחרף בחנם בפרט במניעות כאלה שהיו לי אז ועלה על דעתי לחזר לביתי ובאתי לאומין ביום רביעי י"ז שבט

בבואי לשם הודיעו לי שגם רבי נפתלי בא לאומין מברסלב ולא רציתי להאמין מחמת שזה סמוך היה עמי יחד באומין בערב ראש חדש שבט כנ"ל אחר כך נתועדנו יחד עם רבי נפתלי והנה באמת

רבי נפתלי בא לאומין על ידי השגחת השם יתברך שסבב השם יתברך עד ששלח אותו אחד לאומין כדי שיתפלל שם בשביל בנו שנחלה אז ואז ראיתי נפלאות השם ונוראותיו כי באמת נשלח אז רבי נפתלי אלי לאומין מן השמים כדי שיגמר העסק על ידי שנינו כי אני בעצמי הייתי מכרח לחזר מפמה טעמים, כי גם היה לי כמה עסקים בעסק העזבון שלו שהייתי צריך להיות בביתי והשם יתברך יודע תעלומות גלגל ברחמי וסבב סבות שיבוא רבי נפתלי לאומין באותו היום שבאתי לשם ותקף עליה על דעתי שאשלח אותו במקומי ועדין נתישבתי הרבה בזה, וביום חמישי הייתי על קברו ואחר כך נספם דעתי לשלחו במקומי ונסע הוא עם רבי שמעון ואני חזרתי במקומו לביתי וזה היתה השגחה נפלאה מהשם יתברך כי לולא זאת איני יודע אם היה נגמר הדפסת הספר אז

גם אז ביום חמישי חיי שבט הנ"ל היה התחלת היסוד של ההדלקה, להדליק שמו זית על קברו נר תמיד לא יכבה כאשר אנו נוהגין מאז ועד הנה וגם זה היה על פי מעשה בקהלת-קדוש טפליק ואי אפשר לבאר כל הפרטים, כי בכל זה היו עוד כמה דברים נוראים שראינו השגחתו ונפלאותיו יתברך בכל עת, איך הוא יתברך בעזרנו לגמר עסקי רבנו זכרוננו לברכה שהם זכות הרבים לדורות, אשר המניעות נשתחו כנגדנו בלי גבול, ולולא ה' שהיה לנו לא היה באפשרי לגמרם בשום אופן

ונסע אז רבי נפתלי מאומין לסביבות אנשי-שלומנו שבמדודיבקה וטשערין וקרימינטשאק כו' ואני חזרתי עם העגלה שלו לפה ברסלב מכאן נסעתי לביתי לנעמירוב וחשבתי בכל פעם מחשבות הרבה איך אפשר לגמר ההדפסה אחר כך בסמוך הכרחתי לנסע למז'בוז' בעסק העזבון שלו, ונסעתי עם חתנו רבי יוסקה זכרוננו לברכה והיינו משוובתי שבת-קדוש אצל אביו הרב הגאון מחמעלניק ומשם נסענו למז'בוז' ולא פעלנו כלום בעסק שלנו של החניות שלו וחזרנו בפחי נפש ובאתי לנעמירוב סמוך לפורים ועדין רבי נפתלי לא שב לביתו מהדרך הנ"ל

ובתוך שהיו מחשבותי תמהים ומשתוממים מאד מאד ואיני יודע לשית עצות בנפשי איך להתנהג בענין ההדפסה, כי עלה על דעתי לנסע למאהלוב שהיה שם דפוס אצל מחתני רבי צבי ושתפו רבי ליב, ורציתי לעת עתה לנסע לשם לעשות מקח עם המדפוס דשם שפאשר לבוא רבי נפתלי נדפוס שם מיז אף ראיתי שעדין אין בנדי אפלו על הוצאת הנסיעה למאהלוב ולתן לו מעט כסף קנין שקורין אדרוף ודעתי היתה חלוקה מאד בתוך כך סבב השם יתברך בנפלאותיו הנוראות ומדי עברי בקהלת-קדוש נעמירוב בחוץ פתאם נשאתי עיני וראיתי את רבי ליב מקהלת קדוש מאהלוב שהיה לו חלק בהדפוס דשם ונבהלתי מאד והבנתי כי מאת השם היתה שנתגלגל מאתו יתברך שבא לכאן היום, ושיסתובב הדבר שאראה אותו מה שלא היה מדרך הטבע שאפגע בו כי לא היה לו עסק ולא עלה על דעתי שיתראה פנים עמי לולא חמלת השם עשתה זאת בהשגחתו הנפלאה ותקף נתחזקתי והלכתי אליו ועשיתי עמו מקח על ההדפסה ואחר כך היה בזה עוד כמה מעשיות

והנה רבי נפתלי נתעכב עד סמוך לפסח והיה לנו צער גדול סמוך לפסח בא בשלום לנעמירוב והביא מעות אבל היה סך מועט מאד לפי ערך ההוצאה שצריכים והיה לי צער גדול מזה אבל אף על פי כן נתחזקתי בחסדו ותקף אחר פסח נסעתי בעצמי לאנשי שלומנו שבסביבותינו ונתמהמהתי בערך שני שבועות וקבצתי עוד איזה סך מסים ונתחזקתי בבטחון שהשם יתברך יעזרני לגמר בשלמות ואני הייתי ממתין על ידיעה ממאהלוב אם קנו נר שם ואז אסע לשם אבל נתמהמה הדבר הרבה כי עדין לא נתתי להם מעות כי-אם סך מעט מאד והייתי מצפה שיבוא רבי ליב הנ"ל אלינו לקבל מעות אצלי ובתוך כך ישבתי הרבה בברסלב בשביל לגבות חובות שהגיעו לרבנו זכרוננו לברכה ולא גביתי כלום אחר כך סמוך לשבועות חזרתי לקהלת קדוש נעמירוב ובלילה השיכה לערב שבועות בא רבי ליב ממאהלוב הנ"ל וגבה אצלי מעות על נר, והיו לי אז שורים גדולים, כי המעות הלזה רבי נפתלי לאחרי, והיה קשה להוציא ויש בזה הרבה לספר והשם יתברך ברחמי עזרנו שסלקנו לרבי ליב עשרים וחמשה אדמים בערב שבועות מלבד מה שנתתי לו בערך עשרה רובל-כסף על האדרוף

עו

בשבעות ביום השני שהוא יום חמישי לשבת היתה השרפה הגדולה בקהלת-קדש נעמירוב ונשרפה רב העיר כולה וכמה נפשות, ונתדלדל אבי נרו ואיר מאד מאד, כי נשרף ביתו והונו ורכושו אף ביתי שאני ישיבתי בו לא נשרף גם האיש שהיה חיב לנו המעות שגבינו ממנו בערב שבועות נשרף אצלו גם כן כל אשר לו ואז ראינו השגחתו יתברך מה שחמל עלינו ושלח לנו את רבי ליב הנ"ל לגבות המעות בערב שבועות, כי אם לא היה בא אז לנגשנו היה נאבד המעות בודאי אצל האיש הנזכר לעיל והיתה מתבטלת ההדפסה אז והפסד זה אין לשער כו' אבל השם יתברך חשב מקדם ושלח את האיש הנ"ל לנגשנו כדי שיהיו נדפסים הספרים הקדושים שיהיה נשאר זכרם לדורות עולם לזכות את ישראל לנצח

עז

אחר כך ביום ראשון אחר שבת היתה עוד הפעם שרפה גדולה בנעמירוב ואז נשרף גם ביתי שהייתי יושב בו ובית הכנסת ובית המדרש ועוד כמה בתים עד שנשארה העיר כמו תל ואז נאבדו אצלי בשעת הרעש הפתבים שלי שהצרכתי להדפיסם אף אחר כך מצאתים גם בני נתפזרו ולא ידעתי היכן הם, גם כל החפצים לא ידעתי היכן הם ובחסדי השם מצאתי הכל

אחר כך ביום שני בבקר התחילה זוגתי בעצמה לצעק אלי שנגברח מנעמירוב מיד ונקבע דירתנו בקהלת-קדש ברסלב ואני היה רצוני חזק לזה מכבר בחייו זכרונו לברכה אף כבר נתאשתי מזה מאחר שידיעתי שהיא לא תתרחצ בזה, וגם כי כבר נסתלק הוא זכרונו לברכה ולא עלה על דעתי ענין זה לעקר דירתי מנעמירוב לברסלב אחר שהוא זכרונו לברכה כבר יצא משם ונסתלק זכותו וגו' עלינו אף עצת ה' לעולם תעמד ומחשבות לבו לדור ודור, וסבב סבות בנפלאותיו הנוראות והוא מוחך ורופא ויפליס נתיב לעמו כי דיקא על ידי הצרה של השרפה רחמנא לצלן סבב סבות לטובה שאצא מנעמירוב ואקבע דירתי פה ויצאתי משם ביום שני ובאתי בשלום לפה באותו היום

ותהלה לאל מאז קבעתי דירתי פה זה כמה שנים וגדל הישועות לנצח שנצמחו על ידי ישיבתי פה בעזרת השם אי אפשר לבאר ולספר, כי רב כל עסקי בהשארתו הקדושה, שאפני השם יתברך להדפיס ספריו הקדושים, ולקרב אנשים לאמתת דרכיו, ולכתב ולהדפיס התפלות הקדושות וכו' וכו' היו על ידי ישיבתי פה בעזרת השם יתברך מה גדלו מעשי ה' מאד עמקו מחשבותיו

עח

אחר שנכנסתי לפה ביום שלאחריו היתה שרפה עוד פעם שלישית בנעמירוב גם באותו היום היתה שרפה בטולטשין ובסמוך אחר כך היתה שרפה גדולה בברדיטשוב ובשאר קהלות וכבר הודיע זאת רבנו זכרונו לברכה בהתורה בראשית לעיני כל ישראל (לקוטי תנינא ס"ז), שמבאר שם שכאשר

נסתלק הראש בית וכו' שהם צדיקי אמת באים שרפות חס ושלום וכו' עין שם:

עט

גם באותו היום שנקנסתי לפה ברסלב בערב נתאכסן איש אחד מרחוק (ממדינת קיר"ה דוויג) בבית שתייתי יושב בו אז, והאיש הזה נסע עם אשתו לארץ-ישראל, והיה לו קצת הפרות עמי, וזה היתה סבה גדולה אחר-כך, שאסע לארץ ישראל, ובארץ ישראל הייתי אורח אצל זה האיש וקבלני בכבוד גדול מה רבו מעשי ה'.

פ

והנה אחר כך הייתי עומד ומצפה בכל יום שיבוא לי ידיעה ממאהלוב שפבר קנו ניר שם כדי שאסע לשם לעסק בהדפסה כי אחר השרפה חזרו והשתטחו המניעות נגדנו בלי שעור עד שהיה רחוק בעיני רבי נפתלי שאעסק בזה עתה אחר שנתפזרנו כל כך, והרבה מעות מההדפסה היה שקוע ביד אחרים, גם אנכי הייתי אז נע ונד מאד אך השם יתברך חזק דעתי לעסק בזה, והייתי מצפה על ידיעה ממאהלוב כנ"ל ונתעכב כמה שבועות אחר חג השבועות, ובתוך כך היינו באומין על ערב ראש חודש תמוז

אחר שבאתי בסמוך הגיע הידיעה שפבר הגיע הניר למאהלוב ותכף זרזתי עצמי ונסעתי לשם מיד ובאתי לשם ולא מצאתי את בעל המדפיס בעצמו בביתו ועוד היו לי מניעות רבות מחמת ממון וכו' והשם יתברך בעצם נפלאותיו ורחמי המרבים עזרני בכל יום ובכל עת עד שגמרתי בקיץ הזה כל הדפסת ספר לקיטי מוהר"ן תנינא וכו' וספר האלף-בית והקצור והבאתים בשלמות לקהלת קדש אומין על ראש השנה הראשון אחר הסתלקותו רבים ראו וישמחו וישרים יעלו עד הנה עזרונו רחמיך נודה לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם:

פא

כל הנ"ל עבר בשנת תקע"א שהיא שנה ראשונה אחר הסתלקותו אחר כך הגיע ראש השנה של שנת תקע"ב וזה היה ראש השנה הראשון שאחר הסתלקותו ובעצם נפלאותיו עזרני השם יתברך שנתקבצנו יחד לאומין על ראש השנה ומאז ועד הנה נתוסף בכל שנה ושנה כמה נפשות שבתרו בחיים ובאו גם כן על ראש השנה להשתטח על קברו הקדוש בערב ראש השנה, ולהתפלל עמנו יחד בראש השנה ועצם מעלת הקבוץ שלנו בראש השנה אין כאן מקומו ומבאר קצת במקום אחר (חי מוהר"ן תג-תו)

ואני בבואי מאומין לביתי אחר ראש-השנה זה, אז התחלתי לישוב את עצמי מה לעשות עתה כי בכל השנה שעברה הייתי טרוד בעסקי העזבון של רבנו זכרוננו לברכה ובעסק ההדפסה והכרחתי לטלטל עצמי ולנסע הרבה לכאן ולכאן ואף שהיה עסק גדול ונסיעות של מצוה אבל על כל פנים מחמת הטלטול לא הייתי יכול לקבוע עצמי על התורה בשעורים קבועים ובנדאי גם באותה השנה שעברה היו לי רבות מחשבות בלי שעור מה עושין עתה אחר שכבר נסתלק הוד לבי ומשגבי וכל מה שעבר עלי במחשבה דבור ומעשה בנדאי אי אפשר לבאר כלל אך מחמת טרדותי בשנה זאת לא יכלתי לקבוע עצמי על התורה וכנ"ל אבל עתה אחר ראש השנה תקע"ב הנ"ל שכבר גמרתי הדפסת הספרים הנ"ל, התחלתי לישוב את עצמי וקבעתי לי שעורים ללמד וישיבתי בבית-מדרש ישן דפה ולמדתי כפי מה שקבעתי לי וגם פה הייתי מטלטל מדידה לדידה כי לא היה לי בית וישיבתי בשכנות ופעם אחת בחורף בא אדון מאנשי חיל והוציא אותי מן הבית והכרחתי בתוך החורף לטלטל עצמי לבית אחר ובאמת גם זה היה לטובה כי זה הבית האחר היה טוב יותר לפני בכמה אפנים אבל על כל פנים הייתי מטלטל והיו לי ישורים מהדירות ועקר גדל עצם היסורים שלי בזה שהגיעו עד הנפש היה מחמת שלא היה לי שום חדר מיוחד בשביל לעסק בו בהתבודדות, אשר זה היה מכרח לי מאד מאד, אבל לא זכיתי לזה וגם בהיותי בנעמירוב לא היה לי חדר מיוחד כרצוני אך אף על פי כן מחמת שישבתי בבית אבי זקני זכרוננו לברכה שהיה בית גדול מרוח, מצאתי שם ברב פעמים מקום מיוחד אבל בכאן שישבתי בשכנות היה קשה לי למצא מקום מיוחד והיו לי ישורים גדולים מזה, ואף על פי כן היו לי כמה עצות בזה בעזרת השם יתברך, כאשר כבר דברנו מזה הרבה אך איש כמוני בנדאי היה צריך חדר מיוחד בפרט שהייתי צריך בכל פעם לעסק בכתיבת דבריו הקדושים וכו' שלזה צריכים בנדאי חדר מיוחד אבל לא זכיתי לזה עדין וישיבתי בבית המדרש ולמדתי בתמימות פוסק ושאר ספרי קדש ונעלם ממני ולא ידעתי שעדין אפשר גם עתה להאיר באיזה נפשות ישראל לעוררם לעבודת השם באמת כפי מה שקבלתי ממנו זכרוננו לברכה אך אני שנה ולבי ער קול דודי דופק בי, כי דבוריו הקדושים האמתיים שהשאיר בי דבורים חמים כגחלי אש היו פאש עבור בעצמותי ונלאיתי כלכל לא אוכל להתאפק, והייתי מספר ומדבר בתמימות עם בני הנעורים מהתכלית של זה העולם, ובתוך דברי הייתי מספר להם מעוזי נוראות נפלאות תורותיו ושיחותיו ומעשיותיו ועצם נוראות גדלת קדשתו וכו' ובכל זה היו לי תהלה לאל הרבה הרבה לספר דברים המשביבין ומחייבין את כל נפשות השומעין וכו' עד שהתחילו דברי לנס בלבם קצת ונתעורר לבם קצת לחשב על תכליתם הנצחית, עד שהיו משתוקקים לשמע ממני דברי אלקים חיים הנובעים ממעני הישועה של אדוננו מורנו ורבנו הנורא זכר צדיק וקדוש לברכה וכל מה שעבר בזה בפרטות בכמה דרכים נפלאים ונוראים ונעלמים מאד מאד שעזרני השם יתברך בזה בכל יום ובכל עת, אי אפשר לבאר ולספר כלל אלו פינו מלא וכו' אין אנו מספיקין וכו' והנה השם יתברך יודע קטנותי ושפלותי שהייתי בעיני ולא עלה על דעתי שיהיה לי כח לקרב אנשים לעבודתו יתברך אך בכל עת שדברתי ממנו זכרוננו לברכה ומתורותיו ושיחותיו הקדושות נתעוררתי כישן וראיתי שאף על פי כן אין מי שיודע דבורים אלה לאמתתן כמוני השפל ובתוך כך נזכרתי מה שרבנו אמר לי כמה פעמים בכמה לשונות שרצונו שאקרב נפשות להשם יתברך וחזקני בזה בכמה וכמה לשונות וכו' ועל ידי זה נתחזקתי בכל פעם ואחר כך חזר ונחלש דעתי כל כך עד שכמעט שכחתי בכל ההתחזקות ואחר כך כשעזרני השם יתברך בפרט בעת שדברתי עם אנשים מאמתתו זכרוננו לברכה חזרתי ונזכרתי וכו' היה כמה פעמים והנה כבר ידוע לנו שאחרי כל רבוי הדבורים שמדברים עם אנשים מהתכלית ומעוררים אותם לשוב להשם יתברך, עם כל זה לפעל איזה פעלה אצלם אפלו כחוט השערה זה קשה מאד מאד כי לבעל בחירה קשה מאד לעזר (כמבאר במקום אחר (חיי מוהר"ן קצו אבל אף על פי כן אנו מחיבים כל אחד לדבר עם חברו ביראת שמים, והטוב בעיניו יעשה, השומע ישמע והחדל יחדל וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת נ"ה) אם לפניך גלוי לפניך גלוי לפניך גלוי לפניך גלוי

והנה בכל השנה הזאת מכל רבוי הדבורים קדושים ונוראים שדברתי עם בני הנעורים, בתחלה לא ראיתי פעלה ברב השנה, אך באמצע הקיץ נתעורר אחד שהיה רב דברי בשנה הזאת עמו ביותר, והייתי מוכיח אותו הרבה מאד על התמדת הלמוד כי היה ממבחר בני הנעורים ומפלא בלמוד והעולם החזיקו אותו שמתמיד בלמודו אבל אני השנחתי בו וראיתי שאינו לומד כלל והוכחתי אותו על זה והודה לדברי והיה משתוקק מאד שאכניס אותו בתוך התמדת הלמוד אבל יצר לב האדם רע מנעוריו והיה קשה להרגילו בהתמדה אבל ספרתי לו עצם נוראות גדלת רבנו זכרוננו לברכה את כל אשר עשה לנפשי ואיך הכניס אותי להתמיד בלמוד בכמה דרכים נפלאים וספרתי לו מאשר עבר עלי בזה אצלו זכרוננו לברכה ואף על פי כן לא פעלתי אצלו כל ימות החורף כי-אם מעט שהתחיל ללמוד יותר מבתחלה אבל לא כרצוני כראוי באמת אבל מרובי אמתת הדבורים חמים כגחלי אש שספרתי לו ממנו זכרוננו לברכה הבעירו בו, עד שבאמצע הקיץ נתעורר לבו והתחיל להתמיד בלמודו בהתמדה גדולה ונפלאה והיה מתמיד גדול שש שנים רצופים וגמר בהם כל הארבעה פוסקים הגדולים ובתוך כך נשתנה לטובה גם בשאר דברים, גם שארי אנשים נתקרבו מעט מעט והתחילו להתעורר להתפלל בכונה ונסעו על ציון הקדוש שלו לאומין וכו' עזרני השם יתברך מעט מעט בכל עת

ונמשך כך שתי שנים שלא היה לי דירה שלי מלבד השנה הראשונה שהוא בין הכל שלש שנים מיום הסתלקותו ואף על פי כן התחילו איזה מעט אנשים להתעורר משנתם ונשתנו לטובה ברב הדברים ומחמת זה נתקשרו בי באהבה רבה באמת וכל מה שנתקרב יותר איזה נפש וראיתי שנעשה רשם אצלו על ידי דברי שנשתנה לטובה, נתחזקתי בכל פעם ביותר, ונזכרתי בדבריו זכרוננו לברכה שהודיעני מקדם כל זה שנזכה להאיר בכל העולם כלו ואותי חזק ביותר מפלם בכמה לשונות ורמזים והתנוצצות בלי שיעור בכלל ובפרוש

פד

והנה רבנו זכרוננו לברכה הניח ארבע בנות שלשה נשואות ובת אחת קרובה לשתיים-עשרה שנים שלא נשתדקה עדיו ורבנו זכרוננו לברכה מחמת שידע שיסתלק ודבר הרבה מזה, היה חפץ מאד לשתדקה בחייו אך לא נזדמן לו שדוך כראוי לפי כבודו וכמה פעמים דבר עמי מזה שרצונו מאד לעשות עמה שדוך וכבר דברו בחייו השדוך עם רבי יעקב יוסף אך לא נגמר מחמת איזה סכסוך (מחותנו של רבי יעקב יוסף שלא רצה לפזר כראוי על שדוך כזה) ורבנו זכרוננו לברכה בכל עניניו היו דרכיו נפלאים, שאף על פי שידע ברוח קדשו שזה השדוך יגמר כידוע לנו בכמה הוכחות, גם פעם אחת אמר בפרוש לר' יעקב יוסף בזלאטיפאליע זה כמה שנים שיהיה מחתן עמו, אף על פי כן עכשו עשה עצמו כאינו יודע ולא נגמר השדוך פני"ל, גם דברו לו כמה שדוכים לפני בתו הנ"ל, והיה מקבל דברי השדוכים ועסק לדבר עמהם, אך לא נגמר שום אחד מהם, עד שנסתלק בשלום והניח לפני צנאה לתן לבתו הנ"ל שלש מאות אדמים פני"ל והנה אחרי הסתלקותו התחלנו כלנו לבקש אחר שדוך ונמצאו גבירים גדולים שרצו להשתדך עמה אך לא הוטבו בעינינו ורבי יעקב יוסף הנ"ל התחיל תכף לבקש ולהתחנן במכתבו שהיא רוצה להשתדך עמה אך לא היה במעמד גדול שיהיה ראוי לפזר כראוי לשדוך כזה, ומחמת זה נתעכב הדבר אחר הסתלקותו, זכרוננו לברכה, יותר משנה

ובשנת תקע"ב הנ"ל סמוך לפורים נגמר השדוך לפני בתו הנ"ל עם בן רבי יעקב יוסף הנ"ל ויש בזה הרבה לספר אך אין הזמן מספיק

פה

בשנת תקע"ב הנזכרת לעיל בקיץ הכרחתני לנסע לקהלת קדש קרימינטשק אודות המרגליות של רבנו זכרוננו לברכה שנספארו לבתו הנזכרת לעיל ובנדאי בעת נסיעתי שעברתי בדרך אצל רב אנשי-שלומונו המקרבים מכפר כי שם היה עקר אנשי-שלומונו היקרים שיסדו הבגנו הקדוש מקדם, בנדאי דברתי הרבה שם מאמתת נוראות נפלאותיו, וגם זה היה מאת השם אז בעת ההיא, שלא עלה על דעתי לסבב שם, והוא ברחמי מסבב סבות מתהפף בתחבולותיו כדי להוציא תעלומות חכמה אשר היה גנוז בדעתי ולבבי ואז נתקרב אצלנו רף בשנים אחד שהוא איש פשר ויקר מאד מלבד שאר בני הנעורים שהתחילו לצמח לצמח לצמח

פו

והנה בכל אלו הזמנים הייתי מטלטל פה כי לא הייתה לי דירה פני"ל, ומחמת זה לא היו רגילים לכנס אצלי רק לעתים רחוקות רק רב דבורים שדברתי עם אנשים הכל היה חוץ לביתי והרב בבית המדרש וכנ"ל גם לא היה פה כי אם בית המדרש אחד הישן כי בית המדרש החדש שהיה פה בביתו של אדונו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה נשרף עם ביתו קדם יציאתו מפה והיה חרב זה למים ושנים אבל השם יתברך ברב חמלתו חמל על עדתו וסבב לטובה ונתן בלב כמה אנשים פה שנתעוררו לבנות מחדש הבית המדרש שהיה בבית רבנו זכרוננו לברכה שנספארו, וזה היה בשנת תקע"ג וחפץ השם בידם הצליח שבו אותו וגמרוהו בסוף השנה הנזכרת לעיל סמוך לראש השנה של שנת תקע"ד

וזה הבגנו של הבית המדרש החדש שלנו היה לנו לישועה גדולה בכמה אפנים, והכל עשה השם יתברך יפה בעתו ובזמנו כי כאשר התחילו דברי לעשות רשם בלב כמה אנשים ונתעוררו לעבודתו יתברך וראו שאש הקדושה שלו לא נכבה חס ושלום כי דבריו היו חיים וקיימים לעד, התחילו החולקים להתעורר מחדש מעט מעט כי את זה לעמת זה עשה וכו' כי בימי חיו הקדושים היו כמה חולקים עליו וזה מחמת שהתגרה הסמ"ד-מ"ם וחילותיו מחמת שראו שרוצה להחזיר כל העולם למוטב על כן חרק שניו עליו והתלבש עצמו באיזה גדולים והכניס בלבם שיחלקו עליו ומהם נסתעפו כמה וכמה אנשים מגשמים בתאוות וכמה בעלי עברות שנתנו להם מקום לטעות אשר יצא עתק מפייהם ויחפאו עליו דברים אשר לא כן ועל ידי זה מנעו רבים מחיים אמתיים ולא זכו להנות מאורו הגדול והקדוש וכל מה שעבר בזה אי אפשר לספר אך אחרי הסתלקותו, בתחלה נדמה כאלו נשקט המחלקת קצת וזה היה כל זמן שלא נתעורר אש הקדוש שלו אך תכף שהתחיל מחדש רשפי אש הקדושים שלו להבעיר באיזה אנשים תכף לעמת זה חזר ונתעורר המחלקת והקטגוריא שלהם ואף על פי שרבים לא היה להם פתחון פה לדבר סרה עליו בעצמו כי הכל ראו כי אחרית לאיש שלום שנסתלק בשלום והאיר פני תבל בספריו הקדושים, והשאר תלמידים הגונים פשרים באמת, עם כל זה התחזקו לחלק עלינו ועלי ביותר, על שאני עוסק בעסק זה להכניס תורתו הקדושה בעולם ולקרר נפשות לדרכיו הקדושים האמתיים עד שנמצאו גם פה כמה אנשים שהתחילו לחלק ומחמת זה היה קשה מאד לדבר בבית המדרש הנ"ל כי שם היו כמה שחלק לבם מאתו על כן הייתה טובה גדולה מאת השם לעסק הקדוש הזה מה שנבנה הבית המדרש החדש שלנו שנבנה על מקום דירתו הקדושה:

פז

גם בעת שעסקו בבגנו בית המדרש החדש אז נסכס אצלם שיתנו לי הדירה שבבית המדרש הישן שישב שם הרב דפה כי להרב דפה בני דירה חדשה בבית המדרש החדש וגם היה נראה בעיני לטובה גדולה שלא אהיה מטלטל בדירות כל כך, וחשבתי בכל הקיץ איך אוכל לבנות לי שם איזה חדר קטן שבבילי לעסק בו בעבודת השם, אך "רבות מחשבות בלב- איש ונצת ה' היא תקום", ומאת השם

היתה שנגמר הבית המדרש על ראש השנה שנת תקע"ד כנ"ל אבל הבית דירה חדשה בשביל הרב לא נגמרה, ונשארה הרב על מקומו בהדירה שבבית המדרש הישן

ויהי בבואי מאומין מראש השנה תקע"ד הנ"ל, וראיתי שהרב נשאר על מקומו התחלתי להצטרע כי הדירה שישבתי שם בקיץ היתה קשה מאד לישב בה עוד בזה החורף והיה לי צער גדול והשם יתברך ברחמיו המל עלי ועל כל התלויים בעסק הגדול הזה ושלח בלבי בין כסא לעשור ביום ששי ערב שבת תשובה שאראה לקנות לי דירה ואף על פי שלא היה בידי להוציא על זה, כי אז עדין לא הייתי מקבל כלל והייתי מתפרנס ממעט המעות שנשארו לי עדין, ולא הייתי יכול לקנות דירה ממעותי כי לא יהיה לי ממה להתפרנס אף על פי כן חזק השם את לבבי בבטחון שאקנה לי דירה זאת ותכף שלחתי להאיש שהיתה הדירה הזאת שלו שימכרנה לי, כי מאת השם היתה שאז חזר האדון של הכפרים השפכים לפה להשכיר הארענדיס מה שזה כמה היה פריפונאצא ואז שכר בעל הבית של הדירה הזאת אורענדי ומחמת זה שלחתי אליו שימכר לי ביתו וכן היה שכתף נתרצה למכר, וביום שאחר יום הכפורים קניתי אותה

ואחר כך היו כמה מניעות כי אשתו לא רצתה להסכים על המכירה, והיה לי צער גדול מזה אף אחר כך עזר השם יתברך שנתרצית היא גם כן ובאת לביתי בעצמה וברכה אותי שאכנס להבית לחיים ולשלום ביום חמישי שהוא שני ימים קדם סכות נכנסתי להבית לשלום וגדל הישועה הזאת מה שזכיתי לבית דירה אין לשער, כי על ידי זה נתיסדו ונגמרו כמה עסקים קדושים מעסקיו זכרונו לברכה שהם זכות הרבים לדורות כי תכף כשנכנסתי לביתי התחילו להתקבץ אלי כמה בני הנעורים אשר נגע יראת השם בלבם ותהלה לאל דברתי עמהם הרבה ונעשו אנשים כשרים ויקרים מאד עד אשר נמצא בהם כמה שראוי לקרותם בשם צדיקים אשר כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' יוסף ה' עליהם כהם אלה פעמים וכו' גם בכאן נתיסדו כמה ספרים קדושים שלו, וגם נדפסו בבית הזה כאשר יתבאר לקמן על כן אני חפץ מאד לספר לדורות כל מה שעבר בזה, כי נפשי יודעת מאד כמה וכמה מניעות ועכובים בלי שעור היו לי על כל דבר מחמת שהיה נוגע לעסקיו זכרונו לברכה שפגד זה משתטחים המניעות בלי שעור אף אי אפשר לספר הכל רק מעט דמעט:

פח

והנה בשנה הזאת לא היו אתרוגים מצויים וכבר הגיע אור ליום ששי שהוא ערב סכות ועדין לא היה פח אתרוג וכן בכל סביבותינו לא היה שום אתרוג והשם יתברך ברחמיו סבב שהגיעו שני אתרוגים לנעמירוב, ונסעתי לשם והיה לי מלחמה גדולה קדם שזכיתי לפעל להביא האתרוג המבחר לפה ונתתי בעדו סך רב ששה וששים רובל-כסף, אבל באותו העת היה מצויאה גדולה ויש בזה מעשה שקלמה לספר איך זכיתי להוציא מנעמירוב שהיא עיר גדולה כפלים כמו פה ברסלב ולהביאו לפה אף אי אפשר להאריך בזה, טוב להודות לה' אשר עד כה עזרני:

פט

והנה בבית זה נתיסדו התפלות הקדושים ברב חסדו ונפלאותיו אשר נוראות יקרת אלו התפלות יודע כל אהד בנפשו כל מי שחפץ באמת וכו':

צד

וכשנכנסתי לְדִירְתִי הַנִּיל עָזְרָנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעָשִׂיתִי מַחְצָה בְּתוֹךְ בֵּיתִי כְּדֵי שְׂיִהְיֶה לִי מְקוֹם מֵיחָד לְעִבּוּדְתוֹ יִתְבָּרַךְ וְהַעֲקָר בְּשִׁבִיל הַתְּבוּדָּוֹת וְאַחַר כֵּן רָאִיתִי שְׂבָנֵי הַבַּיִת מְבַלְבְּלִין אוֹתִי, חִזְקֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַטַח בּוֹ וְהִתְחַלְתִּי לַעֲסֹק לְבָנוֹת לִי חֵדֶר מֵיחָד לְגַמְרֵי בְּתוֹךְ הַבַּיִת שְׂהִיָּה רְחוֹק מֵחֵדֶר דִּירַת בְּנֵי הַבַּיִת וְנִגְמַר בְּסוֹף הַקִּץ הַנִּיל, וְזֶה הָיָה לִי לִישׁוּעָה גְדוֹלָה וְנִפְלְאָה בְּלִי שְׁעוֹר וְאִזּוֹ רָאִיתִי בְּחוּשׁ כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְקוּוֹת לֵה' וְלִבְלִי לְהִתְיַאֵשׁ מִישׁוּעָתוֹ בְּשׂוֹם דְּבָר אֶף עַל פִּי שְׂרוּאִין שְׁעוֹבְרִין יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה וְהִישׁוּעָה רְחוֹקָה, אֶף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְקוּוֹת וְלַחֲזֹר וּלְקוּוֹת עַד יִשְׁקִיף וְיֵרָא ה' מִשְׁמַיִם כִּי יִדְעֵתִי בְּנִפְשִׁי כַּמָּה וְכַמָּה יָמִים וְשָׁנִים שְׂהִיִּיתִי מִצָּפָה לָּזֶה שְׂיִהְיֶה לִי חֵדֶר מֵיחָד, וְעֵינַי הָיוּ פְלוֹת לָּזֶה זָמַן זְמַנִּים טוֹבָא וְתוֹחַלְתִּי הָיְתָה נִכְזָבָה עַד שֶׁכִּמְעַט נִתְיַאֲשַׁתִּי מִזֶּה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַב רַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו חָמַל עָלַי בְּזַכּוֹתוֹ הַגְּדוֹל זְכוּרוֹ לְבִרְכָה, וּבְזַכּוֹת הַרְבִּים, וְנָתַן לִי דִירָה וְחֵדֶר מֵיחָד נָאֶה וּמְתָקֵן מְאֹד לְפָנַי וְעַל יָדֵי זֶה הִחֲיִיתִי עֲצָמֵי הַרְבֵּה וְנִגְמַרְתִּי שֶׁם בְּעִזְרָתוֹ הַגְּדוֹל יִתְבָּרַךְ כַּמָּה סְפָרִים נִפְלְאִים קְדוּשִׁים וְנוֹרְאִים מְאֹד מֵהַשְּׂמַעְתִּי מִמֶּנּוּ זְכוּרוֹ לְבִרְכָה וּמֵהַשְּׂחַדְשֵׁתִי בָהֶם בְּחִסְדּוֹ הַגְּדוֹל יִתְבָּרַךְ :

צה

בְּשָׁנַת תַּקַּע"ד הַנִּיל הָיְתָה הַחֲתֻנָּה שֶׁל בֵּיתוֹ מֵרַת חַיָּה הַנִּיל בְּקַהֲלַת-קֹדֶשׁ מְדִינַת יְדִבְקָע, וְהַחֲפָה הָיְתָה בְּיוֹם חַמִּישִׁי ב' אֶלּוּל וְשִׁמְחָנוּ שֶׁם הַרְבֵּה בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעַל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ נִסְעָנוּ לְטַשְׁעָרִין שְׂשֵׁם יֵשֵׁב חוֹתְנָה רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף הַנִּיל :

צו

בְּשָׁנַת תַּקַּע"ה הַתְּחִילוּ הַתְּפִלוֹת לְהַתְּנַסֵּד :

צז

בְּשָׁנַת תַּקַּע"ו נִדְפַס הַסְּפָר מַעֲשֵׂיֹת סְפוּרֵי הַסְּפָר מַעֲשֵׂיֹת :

צח

בשנת תקע"ז התחלתי למסור התפלות לאנשי שלומנו להעתיקם לעצמם ולאמרם, ואז היתה הנשואין של בני שכנא שיחיה, וכן בשנת תקע"ח עסקתי בזה הרבה ואז בשנה הנ"ל מסרתי התפלה של העשרה מזמורי תהלים שצוה הוא זכרונו לברכה לאמרם בשביל מקרה לילה חס ושלום, ועל קברו הקדוש שנקרא תקון הפללי:

צט

בשנת תקע"ט התחלתי לעסק בהעמדת הדפוס בביתי כדי לחזר ולהדפיס הספרים הקדושים שלו בכמה וכמה תקונים נפלאים, והיה לי מלחמות גדולות בזה ומניעות רבות ועצומות בלי שעור ובישועתו הנפלאה חפץ ה' בגדי הצליח וגמרתי העסק בשלש שנים דהינו משנת תקע"ט עד סוף שנת תקפ"א, שאז נגמרו בכי טוב הדפוסת הספרים הקדושים לקויטי מוהר"ן הראשון והתנינא וספר האף-ף בית עם שמות הצדיקים בכמה הוספות טובות וגם בני שכנא שיחיה הדפיס שלא בידיעתי התקון הפללי הנ"ל וזה היה צמיחת הישועה של הדפוסת התפלות ואחר כך בשנת תקפ"ב בתחלתו התחיל בני הנ"ל תכף להדפיס כל התפלות אך היו מניעות עצומות מאד ולא נגמרו כי אם עשרים ושתים תפלות ובאותה השנה היא שנת תקפ"ב נסעתי לארץ ישראל עם רבי יהודה אליעזר הנ"ל וזכיתי להיות על אדמת הקדש וחרתי משם באותה השנה

ובשנת תקפ"ג באתי לביתי בשלום כנרשם באריכות בזה הספר, ובאותה השנה היו נשואין הראשונים של בני יצחק שיחיה בטשירקאס

ובשובי משם סמוך מאד לראש השנה תקפ"ד נתחזקתי לעסק בהדפוסת התפלות, והשם יתברך בנפלאותיו הנוראות שלח אז בלב אחד מאנשי-שלומנו איש כשר וישר שהתנדב לבו פתאם בהיותו בדרך קדם שנתועד עמי בראש השנה הנ"ל לתן סף מסים בשביל הדפוסת התפלות גם שלח השם אז בדעתי חדושים נפלאים על מעלת התפלות שעושין מתורות, פאשר הזיחנו הוא זכרונו לברכה, שבהם תלוי קיום התורה והמצוות כנכתב אצלנו בעזרת השם (לקויטי תנינא כ"ה) ועל ידי כל זה חזקני השם יתברך עד אשר הוצאתי מחשבתי מכח אל הפעל ובשנת תקפ"ד הדפסתי את התפלות מסימן ס"ה עד סוף חלק ראשון וחלק שני עד סימן י"ד ורבוי המניעות שהיו לי על זה מקדם היה בלי שעור, אך השם יתברך עזרני וחזק את לבבי והזמין לי על הוצאות עד שעסקתי בדפוס כל ימי החרף הנ"ל, עד שגמרנו כל הנ"ל בלי בעלי-מלאכות מבחוץ, רק אנשי-שלומנו בעצמן למדתי אותם האמנות ואחד מהם ר"מ היה יודע האמנות מכבר והם עסקו בדפוס למען המצוה, כל החרף הנ"ל עד שגמרנו כנ"ל

ואחר כך בימי הפורים שהיה ביום ראשון היה מחלקת גדול פה ועל ידי זה נתגלגל הדבר שנמצאו מוסרים והלשינו עלי עד שבאו פתאם לביתי וסגרו וחתמו בית הדפוס עם כל הפלים ועדן היא חתומה וסגורה (עין לקמן) השם יתברך ירחם עלינו לפתחה מהרה ויצילני מכל מיני סכנות ופחדים בלי רבוי הוצאות ממון ישראל, ונזכה לחזר ולהדפיס בפרהסיא בשלום ואז נספר מעשי השם כל מה שעבר בענין זה בעזרת השם הדפוס סגרו וחתמו ביום ששי ערב שבת קדש י"ט אדר שני שנה הנ"ל, והיו לנו פחדים כי הייתי בסכנה גדולה והכרחנו להוציא הרבה על שחדים ונשלח הדבר לקאמניץ והיינו בחשש סכנה זמן רב, עד שבחדש מנחם אב בתשעה באב אחר חצות הגיע התשובה מקאמניץ שלא יניחו אותי להדפיס עד שאקבל רשיון מוילנא, וזה היה לי לישועה והודיתי להשם יתברך שעל כל פנים נצילתי מחשש סכנה ועתה אנו מקוים בכל עת שיגיע הרשיון מוילנא בעזרת השם יתברך:

ק

בְּחֵדָשׁ אֱלוֹל שְׁנַת תַּקפ"ד הַנִּיל הָיוּ הַנְּשׂוּאִין שֶׁל חֲתוּן רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה הַנְּגִיד רַבִּי יַצְחָק אֵיזִיק נְרוֹ
יָאִיר, שֶׁהִשְׂיָא בְּתוֹ מְרַת פִּיגָא סְאִסְיַע תְּחִיָּה, עִם בֶּן רַבִּי יִשְׂרָאֵל נְרוֹ יָאִיר נְכֵד הָרַב וְכוּי מוֹרְנוּ הָרַב ר'
בְּרוּךְ זְכָר צְדִיק לְבִרְכָה מִמְעוֹז'יבּוֹז' וְנִסְעוּ עַל הַחֲתֻנָּה הוּא וְזוּגְתּוֹ הַצְּדִיקַת מְרַת שְׂרָה תְּחִיָּה וְכָל בְּנֵי-
בֵיתוֹ דְּרָף פֶּה בְּרִסְלָב וּמִכָּאן נִסְעָתִי עִמָּהֶם לְמִז'בּוֹז' וְזָכִיתִי לְהִיּוֹת עַל הַחֲתֻנָּה וְהֵיינו שְׂמֵחִים שֶׁם מָאד
וְגַם הֵייִתִי אֶצֶל הָרַב מֵאַפְטָא וּבְרוּךְ הַשֵּׁם קִבֵּל אוֹתִי בְּכַבּוֹד גְּדוֹל וְדִבְרַתִּי שֶׁם הָרַבָּה מְגֻדֶלֶת רַבֵּנוּ
הַקְּדוֹשׁ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה הַכַּל בְּשָׁלוֹם וּבְעִנְיָן זֶה שֶׁל הַחֲתֻנָּה וְכָל מָה שֶׁעָבַר אָז יֵשׁ הָרַבָּה
לְסַפֵּר מָה גְּדוֹלוֹ מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי אָז, אֵדָא אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכַּל בְּכַתֵּב מֵאַפְסֵי הַפְּנָאִי
וּמִשְׁאַר טַעֲמִים, בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כַּה עֲזָרְנִי, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמִיךָ וְכוּי וְאַל תִּסְשָׁנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ
לְנֶצַח:

קא

בְּיוֹם רֵאשׁוֹן יוֹם שְׁאֲחַר יוֹם כְּפוּר הַנִּקְרָא שֵׁם ה' שְׁנַת תַּקפ"ה עֲזָרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִגִּיעַ לִי תְּשׁוּבָה
מוִילְנָא שֶׁאֲשַׁלַּח לְשֵׁם סָךְ מוּעֵט וְיִשְׁלַחוּ לִי רִשְׁיוֹן מִיָּד וְתַכְּף הוֹדֵיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנִתְעוֹרַרְתִּי לְקַבֵּץ
הַמְּעוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מִיָּד בְּפוֹסֵט רֵאשׁוֹן בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בַּשְּׁבוּעַ הַהוּא אֶת הַסָּךְ שֶׁכְּתַבּוּ לִי וְעַתָּה אֲנוּ מְצַפִּים
בְּכָל עֵת לִישׁוּעַת הַשֵּׁם שֶׁיִּגִּיעַ הַרְשָׁיוֹן וְיִפְתַּחוּ בֵּית הַדְּפוּס, וְתִחְזַר הַעֲטָרָה לְלִשְׁנָה לְהַדְּפִיס סְפָרֵי רַבֵּנוּ
זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה לְהָאִיר פְּנֵי תִבְלַת לְגַלוֹת אֲמַתּוֹתוֹ בְּעוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

קב

בְּיוֹם חֲמִישִׁי כ"ד תִּשְׁרִי אֶסְרוּ-חַג סְכוֹת תַּקפ"ו עֲזָרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּפְתַחוּ לִי הַבַּיִת שֶׁהַדְּפוּס עוֹמֵד בּוֹ,
שֶׁהָיָה חֲתוּם עַד הֵנָּה זֶה יוֹתֵר מִשְׁנָה וּמִחֲצָה, אֲבָל הַדְּפוּס בְּעֶצְמָה עַדִּין חֲתוּמָה עַד יְרַחֵם הַשֵּׁם מְהֵרָה
וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם כָּל מָה שֶׁעָבַר בְּזֶה מְלַבֵּד הַנִּסְתָּרוֹת לְה' אֱלֹהֵינוּ מָה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת
גְּדוֹלוֹת לְבָדוּ כִּי אֵין בְּעַל הַנִּסּ מְכִיר בְּנִסּוֹ

קג

אחר ראש השנה תקפ"ו הנ"ל כתבתי מחדש הספר לקוטי עצות שהוא ספר הקצור בתוספת מרבך וגם בזה יש מעשה שלמה:

קד

והנה עברה כל השנה ועדין תוחלתי נכזבה כי לא הגיעה תשובה נכונה משם גם באותה השנה תקפ"ו הנ"ל נגעה בי יד ה' כי נלקחה ממני אשתי הראשונה עליה השלום בראש חדש אלול שנת הנ"ל וקדם לזה היו בני ובתי וכלתי שיחיו מטלים על ערש דוי ואני הייתי אז בדרך והם היו בסכנה גדולה מאד ובחמלת השם שבו כלם לאיתנם תהלה לאל, אך אחר כך חלתה אשתי הנ"ל ונפטרה לשלום כנ"ל ובאתי לביתי ביום שלישי אחרי הסתלקותה ובעצם צרתי ומרירות נפשי ושברון לבי, כי גם אחר כך לא היו בני ובתי שיחיו בקו הבריאה בשלמות, והיה לי צער גדול מאד מלבד שארי בלבולים וכו' ובתוך כך הגיעו ימי ראש השנה הקדושים, ונסעתי ביום ראשון דסליחות לאומין פדרכנו בכל שנה, והנחתי בני ובתי היתומים בביתי לבדם בחלישות כח מאד ועצם הרחמנות שהיה אז עלי ועליהם אי אפשר לספר וה' ברחמיו העצומים לא עזב חסדו ממני, ובזאת הנסיעה דיקא עוררני אדם אחד מאנשי-שלומנו שאראה להדפיס גמר התפלות בדפוס אחר שלא בביתי, ותכף נתחזקה דעתי בזה ובטחתי בחסדי השם שיזמין לי הוצאה המרבה וכן עשיתי, וכל המניעות שעברו בזה אי אפשר לספר, אך ימין ה' רוממה, עזרני ברחמיו העצומים ותהלה לאל גמרתי התפלות בשנה הזאת היא שנת תקפ"ז, מה אדבר והוא אמר ועשה, מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, שזכיתי לגמר זכות הרבים בזה אשר לא היה מימות

קה

בשנת תקפ"ז הנ"ל בתחלת חשון נשאתי אשתי השנייה ובאותה השנה נולד לי בני נחמן שיחיה ביום שני ה' אלול השם יתברך יזכנו לגדלו לתורה ולחפה ולמעשים טובים לאריכות ימים ושנים אמן:

קו

בסוף שנת תקפ"ז סמוך לראש השנה יצאה הגזרה הרעה במדינתנו לקח בני ישראל לחל, והיו לנו פחדים גדולים אז, ואז חברתי עוד כמה תפלות על הגזרות ושאר תפלות משארי המאמרים שעדין לא נכתב מהם תפלות, השם יתברך יעזרני להוציאם לאורה מהרה:

בסוף שנת תקפ"ט באנו לאומין להיות שם בראש השנה תק"צ כדרךנו תמיד, ולא היה לנו מקום להתפלל בו, כי בתחלה בראש השנה הראשון אחר הסתלקותו שהוא שנת תקע"ב התפללנו בהקלוזי החדשה שנבנה שם באותו הקיץ, כי אנשי הקלוזי בקשו אותנו להתפלל שם וקבלו אותנו שם בכבוד גדול, ואחר כך נמשך הדבר כמה שנים שהתפללנו שם עד שנת תקפ"ב, ואז מחמת שנתרבו העולם לסע על ראש השנה יוסף ה' עליהם וכו' על ידי זה היה מן הנמנע להתפלל עוד בהקלוזי דשם, כי בשביל אנשי-שלומנו לבד היינו צריכים בית המדרש מיחד

ואז חמל עלינו השם ותברך שפתאם נמצא נגיד אחד משם, שמו רבי מרדכי ובקש אותנו בכבוד גדול שנפנס לביתו להתפלל, ופנה בשבילנו בית גדול עם עוד חדר גדול אצלו והעמיד לנו שלחנות וספסלים והכין לנו נרות ומים ותקן הכל על מכונו והתפללנו שם כמה שנים, אחר כך נפטר זה האיש והתפללנו שם אחר פטירתו גם כן שנה או שנתים, אחר כך נתגלגל הדבר שלא היה אפשר להתפלל שם עוד, והתחלנו להתפלל בבית רבי נחמן נתן בהאמבר שהתפללנו בו בראש השנה בחיים חיותו הקדושים, והתפללנו שם גם כן איזה שנים

ויהי בשנת תק"צ לא היה אפשר עוד להתפלל שם והיה לנו צער גדול ובקשנו מקום לשכר והזמין לנו השם ותברך דירה חדשה שהיתה סמוך לגמר, ובקש אותנו הבעל הבית להתפלל שם, לחנוך ביתו החדש בקדשת תפלות ישראל וראים וכשרים כאלו, והתפללנו שם

ואז סמוך לאותו ראש השנה שלח השם בלבי התעוררות חזק שאכניס עצמי בכל כחי להתחיל לעסק בבנין בית המדרש בשביל הקבוץ הקדוש שלנו באומין, וכבר עלה זה בדעתי ודברנו מזה כבר כמה פעמים ולא אסתייע מלתא לעסק בו עד אותה השנה שראינו שנשארו נעים ונדים מאד ואז חזק השם את לבבי לעסק בזה ונדעתי כי רבו המניעות לזה מאד מאד הן מחמת ממון כי צריכים לזה הוצאה רבה, הן מפחד המתנגדים שלא ימנעו חס ושלום אך ידעתי שאף על פי שבכל עת עומדים כנגדנו כשאנו רוצים לעסק בעסקיו הקדושים הנוגעים להשארותו הקדושה בעולם, אבל השם ותברך עוזר לנו תמיד לגמר הכל באשר כבר היה השם ותברך בעזרי בענין ההדפסה כמה פעמים וכו' וכל מה שעבר בזה אין פנאי לספר כי בודאי רבו המניעות והתנגדות אחר כך בלי שעור, אך אף על פי כן חזקתי ידי בה' עד שבהמלת השם הנחתי יסוד הבנין הקדוש בשנה הזאת היא שנת תקצ"ב בהדש חשוון, ועסקתי בזה שתי שנים לקבץ מעות ולקנות הפלאץ [השטח] וכו' ועבר בזה מה שעבר בפרט בשנה שעברה שהיא שנת תקצ"א שניצאה בעולם החולאת המרה שקורין חולירע רחמנא לצלן שהיתה קשה מדבר רחמנא לצלן שהמיתה אלפים ורבות נפשות וכל החורף היה העולם סגור השם ירחם מעתה, ואחר כך סמוך לשבועות היתה המרידה הגדולה של פולין שמרדו בהקיסר ירום הודו, ובכל זאת לא הנחתי את הרצון והכסופין, ולהתפלל להשם ותברך על זה ובהמלת השם לא הסתיר פניו מאתנו ועזרני בזכות הרבים בדרך נפלאותיו הנוראות עד אין חקר, ועזרנו להניח היסוד בשנה הזאת מה שלא היה מי שיאמין לשמועתנו, שיהיה אפשר לנו להעמיד בית המדרש על שמו הקדוש באומין אחרי מחלוקת והתנגדות כאלה אך קשטא קאי ועצת ה' לעולם תעמד כי הוא גמר ויגמר הכל כרצונו ותברך, וכרצון כל יראיו האמתיים, השם ותברך יעזרנו לגמר הבנין הקדוש הזה מהרה ה' יגמר בעדנו, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת, אמן:

קט

בשנה הזאת תקציב עזרני השם יתברך שהגבהתי הבננו דהינו העמדת העמודים והנחתי הקורות עליהם שזה עקר הבננו, כל זה נגמר בשנה הזאת בנסים נפלאים וישועות גדולות כן יעזרני השם יתברך לגמרו בשלמות במהרה אמן כן יהי רצון:

קי

בשנת תקצ"ב נפטרתי בת רבנו זכרוננו לברכה הצדקת מרת שרה זכרונה לברכה מקרימינטשוק ונשא רבי איזיק בעלה את אחותה הצדקת מרת אדל תחיה תקף סמוך למיתת שרה אשתו הנ"ל, ונסענו אני ורבי נפתלי גרו יאיר יחד לקרימינטשוק והיינו שם על החתונה ובדרך הלוכי וחזירתי משם הייתי באומין ועסקתי בהבננו ואז באותה השנה היא שנת תקצ"ב הנ"ל הגבהתי הבננו דהינו העמדת העמודים וכי כנ"ל אחר כך הגיע שנת תקצ"ג ועדן לא נגמר הבננו אפלו להתפלל, והכרחנו גם באותה השנה לשכר הדירה אצל רבי זלמן באומין ובתחלת שנת תקצ"ג הנ"ל בראש חדש כסלו היתה החתונה של רבי שמחה ברוך בן רבי איזיק הנ"ל עם בת דודתו בת אדל הנ"ל שהיתה אז אשת רבי איזיק כנ"ל והייתי גם כן על החתונה בקרימינטשוק

וגם אז נסעתי דרך אומין בהליכה ובחזרה ועסקתי בהבננו גם אחר כך בכל הקיץ עסקתי בהבננו והיו לי מניעות רבות מחמת ממון, והשם יתברך ברב נפלאותיו גבר חסדו עלינו עד שגמרנו הבננו של הבית המדרש בעצמו באותה השנה, וזכינו להתפלל בתוכו בראש השנה שנת תקצ"ד, והוא הפעם הראשון שזכינו להתפלל בבית המדרש שלנו מי זמלל גבורות ה' מי יספר עצם נפלאותיו בזה עד הנה עזרנו רחמיו ונפלאותיו אשר לא יאמן כי יספר, ברוך השם יתברך אשר עזרנו עד כה

ועדן לא נגמר אז גמר הבית והדירה שצריכין לבנות סמוך להבית המדרש, ובאותה השנה היא שנת תקצ"ד נפטר רבי איזיק זכרוננו לברכה בקרימינטשוק בימי חנכה והניח צואה, וצוה לתת לאנשי שלומנו בפרט על הבית המדרש סך רב, ונסעתי לקרימינטשוק עבור זה עם הרב דפה, ויש בזה הרבה לספר ולא קימו הצואה ולא קבלנו שם רק כלי הקדש של כסף וסך מועט

ובסוף אותה שנה עסק רבי נפתלי לגמר בננו הבית דירה בשבילו שהתחלתי לבנות תחת הגג של הבית המדרש ולתקן הגג וסתר הגג הראשון ובנאו מחדש, אבל לא גמר בננו בית דירתו שבבית המדרש שלנו הנ"ל והתפללנו פעם שנייה בשנת תקצ"ה בבית המדרש אבל שאר הבננו עדן לא נגמר כנ"ל

קיא

ובאותה השנה היא שנת תקצ"ה עברו עלינו צרות רבות רחמנא לצלו, כי נתעורר המחלקת מהרב מסאנוראן ברציחה כזאת אשר לא נשמע מעולם, באשר יבאר להלן בקונטרס מיוחד וכבר הצילנו השם יתברך ברחמיו ונפלאותיו הרבה, ברוך השם שלא נתנו טרף לשגיחם, אבל עדן חורקים שנים עלינו ואנחנו פלנו בפרט אנכי היינו בסכנות גדולות, אך לה' הישועה ה' לי לא איך וכי ה' לנו בעזרנו וכי רבות עשית אלה ה' אלקי וכי גם עתה אל יעזבנו ואל יטשנו וגו', עד זקנה ושבה, אלקים על תעזבנו, עד אגיד זרועך לדור, לכל יבא גבורתך, אמן:

הקדמה

בזה הספר יספר סדר הנסיעה לארץ ישראל של מורנו הצדיק הקדוש רבי נתן מברסלב זכר צדיק וקדוש לברכה תלמיד מבהק של אדוננו מורנו ורבונו אור הגנוז והצפון נחל נובע מקור חכמה מורנו הרב רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה מברסלב

וגדל המניעות שהיה לו לבוא לארץ-ישראל והוא בגדל התחזקותו וכה לשבר הכל ובא לארץ-ישראל בשלום

אמר המעתיק מבאר בדברי רבנו הקדוש אור הגנוז והצפון מורנו רבי נחמן זכר צדיק לברכה, בכמה מקומות בספריו הקדושים מגדל פה הספורים שמספרין מצדיקים הקדושים מאשר עבר עליהם כמו בא בלקוטי מוהר"ן ח"א סימן רל"ד שעל ידי זה נטהר מחשבתו של האדם המספר ועל ידי זה נצול מצרות וממתיק כל הדינים שהם מבחינת מחין דקטנות וכו' עין שם וכן כתב בספר המדות שלו מי שמספר מעשיות מצדיקים הקדושים ברוח הוא עושה לו חסד ומרמז זה בכתוב (תהלים נ"א) "מגדיל ישועות מלכו" (מאן מלכי רבנו) ועושה חסד למשיחו הינו למי שמספר ומשיח אותם ועוד כתב בספרו ח"א סימן רמ"ח שעל ידי זה נתעורר לב האדם לעבודתו יתברך בחשק נמרץ כי נתעורר אז על ידי זה הרשימו של אותו הצדיק מה שעשה על ידי עבודתו, ועל ידי זה נתעורר לב האדם לעבודתו יתברך ואמר, אשר הוא בעצמו, יער שכל הצדיקים היו שכיחים בקהלת-קדש מעזבוז' ששם מקום הבעל שם טוב זכר צדיק לברכה, ורבים ככלם נתאכסנו בבית אביו ואמו הצדיקים ושמע מהם הרבה ספורים מצדיקים, על ידי זה היה עקר התעוררותו לעבודת השם עד שזכה למה שזכה, כמבאר מזה בשיחותיו הקדושות וגם כבר נתבאר בהקדמה לספר ימי מוהרנ"ת חלק ראשון כי כמו שבכלל תורתנו הקדושה גדולים מעשי השם, וגדול פה הספורים שבתורה, שבהם מתחיל התורה, כי מלבד תעלומות חכמה וסגרי תורה שיש בהם, גדול פה גם על פי פשוטו לעורר לב האדם לזכות לקיים התורה, כמו כן הספורים מהצדיקים גדול גם כן פה לעורר לב האדם לעבודתו יתברך וללמד חדושי תורתם ולקיים באמת ובתמים כרצונו יתברך עין שם

ועל קטב זה כבר נדפסו ספורים רבים מכל הצדיקים מהראשונים והאחרונים, מהאר"י זכרוננו לברכה ומהבעל-שם-טוב הקדוש זכר צדיק לברכה, וכן כל הספורים הנפלאים מאדוננו מורנו ורבונו הקדוש רבי נחמן זכר צדיק לברכה, בספרי "חי-מוהר"ן" ו"שבחי-הר"ן" ו"שיחות-הר"ן" מכל מה שעבר עליו במקומותיו למושביו, ובכל נסיעותיו הקדושות ובפרט מסדר הנסיעה הקדושה שלו לארץ ישראל כמבאר שם מעט כטפה מן הימים מעצם התלאות וההרפתקאות שעברו עליו עד שזכה לבוא לשם ולזכות שם למה שזכה והנה אדוננו מורנו ורבונו הקדוש הרב רבי נחמן, זכר צדיק לברכה הוא גלה לנו במאמריו הקדושים גדל נפלאות מעלת קדשת ארץ ישראל גם עכשו כשהיא בגלות, כמו שאמר בפרוש בהתחלת המאמר תשעה תקונין וקירין סימן כ' בלקוטי מוהר"ן ח"א מי שרוצה להיות איש ישראל, הינו שילך מדרגה לדרגה אי אפשר אלא על ידי ארץ ישראל ושם סימן רל"ד כתב, כי ארץ ישראל היא כלליות הקדושה של כל הקדושות וגם גלה לנו גדל החיוב כמעט על כל אהד מישאל להיות בארץ ישראל לפי שעה על כל פנים, אם אי אפשר לו להשתקע ולדור שם בקביעות ולבו היה בווער מאד לארץ ישראל כמו שכתב על פסוק ויקד ארצה בלקוטי א' סימן קנ"ה שהיה בווער לארץ ישראל לשון פיקוד אש וגם אחר ביאתו מארץ ישראל היה גם כן השתוקקותו לארץ ישראל עצום ומפגל מאד בכללות הנפש ממש כאשר אבותינו ספרו לנו אשר בהיותו בלמברג ישב עם אנשים בסעדה השלישית של שבת קדש שאז הוא רעוא דרעיון ודבר אז הרבה מגדל קדשת ארץ ישראל ברצון והשתוקקות עצום עד מאד עד שהחשיד הפללה ולא הכניסו עדין נר לביתו והרגישו האנשים שישבו אצלו שהתחיל לגוע ויצעקו להביא נר לביתו, ועוררו והקיצו אותו והבינו אז אשר בגלל גדל השתוקקותו לארץ ישראל כלתה נפשו לצאת

ושמעתי מאחד מאנשי-שלומו אשר נרמז גם בתורתנו הקדושה אצל הסתלקות משה רבנו עליו השלום שיצאה נפשו בעת רעוא דרעיון בשבת במנחה מחמת גדל השתוקקותו לארץ ישראל, כי דוע שהתפלל משה תקט"ו [חמש מאות וחמש-עשרה] תפלות לבוא לארץ ישראל ולבסוף כשאמר לו השם

יתברך (דברים ל"ג) "זאת הארץ וכו' הראיתיך בעיניך ושמה לא תעבר" מיד כתיב "וימת שם משה" וכו' כי על ידי שמראין לו לאדם דבר הנחשק, ומונעין אותו מאתו, נתגבר החשק ביותר, כמו כן על ידי שהראה לו השם יתברך את הארץ, ואמר לו ושמה לא תעבר נתגבר חשקו ביותר עד שיצאה נפשו

והנה יותר מכל תלמידיו הקדושים זכה מורנו הרב הצדיק הקדוש רבי נתן זכר צדיק לברכה לקבל דעתו הקדושה לשמר ולעשות ולקיים וכאשר הבין ממאמריו הקדושים שכל קדשת איש ישראל תלוי בארץ ישראל, נכסוף נכסף מאד לזכות לבוא לארץ ישראל ושפך פנים לבו לפני השם יתברך שיזכה לבוא לשם כאשר יראה הרואה התפלות הנוראות על זה בספר לקוטי תפלות שלו וגם זכה לחדש הרבה חדושי תורה נפלאים לבאר איך שכל קדשת איש ישראל תלוי בארץ ישראל הלא המה כתובים בספרי לקוטי הלכות שלו, עד שעזרו ה' לזכות לשבר כל המניעות ולבוא לארץ ישראל וכאשר מצאנו באמתחת כתביו הקדושים קנטרס מיחד נקרא גם כן בשם ימי מוהרנ"ת שכתב כל סדר נסיעתו באריות, כל מחשבה דבור ומעשה שעל ידי זה הגיע לו רמז והתחזקות לבוא לארץ ישראל, או שעל ידי זה היה לו מניעה לארץ ישראל שגם זה בשביל החשק וכל הסבובים והטלטולים שהיה לו בנסיעה הזאת וכל מה שעבר עליו בכל מקום ומקום, וכבר כתבנו מקדם מגדל כח הספורים של הצדיקים מכל אשר עבר עליהם, לזאת אמרנו להדפיסו בכדי שיהיה לזכרון לאנשי שלומנו, ושיתעורר לב כל איש כמה צריכין להתחזק לבוא לארץ ישראל כי אם צדיק גדול וקדוש כזה אשר הזמן היה יקר אצלו מאד, ושומר כל שעותיו ורגעיו לבל ילך רגע לאבוד רק עסק תמיד בעבודת השם בתורה ותפלה ובחדושי דאורייתא, אף על פי כן לגדל חבת ארץ ישראל סבב כמה סבובים וטלטולים ובכל מקום עבר עליו מה שעבר והוריד עצמו לקטנות עצום לעסק אז בנסיעתו במכירת ספרים ולבקש מקום ללון כאשר יספר בפנים הספר מה שעבר עליו בסטאמבול ובאלכסנדריה וכל זה היה כדאי אצלו בשביל שיזכה לבוא לארץ ישראל, מכל-שכן וכל שכן אנו יתמי דיתמי, עוללים לא ראו אור, בודאי כדאי וקדאי לסבל טרחות ויגיעות רבות בכדי לזכות לבוא לארץ ישראל ולהיות על כל פנים פעם אחת בחייו בארץ ישראל אולי יזכה על ידי זה לשוב אליו יתברך באמת

גם בין המעין בספורים אלה גדל זריזותו בעבודת השם כי בכל מקום בואו בטלטוליו הרבים והגדולים וכל מה שעבר עליו לא בלבד אותו שום דבר, אדרבא לקח מזה רמיזי דחכמתא להזכיר עצמו להתגבר על הכל ולבוא לארץ ישראל וחדש בכל מקום בואו חדושי-תורה נפלאים המדברים מגדל מעלת קדשת ארץ ישראל המחיים ומשיבים נפש כל חי כאשר יספר בכמה מקומות בספר הזה והרבה מהם נדפסו בספרו לקוטי הלכות ארח חיים חלק ב' שכל הלכה רביעי מהפך הזה נתחדש אז בעת נסיעתו לארץ ישראל עין שם ובבואו מים ליבשה לתחלת גבול ארץ ישראל לעיר צידון, חדש הלכות ברפת הודאות היחיד הלכה ד' המתחיל 'וזה בחינת ארבעה צריכין להודות יורדי הים וכו' עין שם כמו שכתב שם בסוף הלכה וכל מי שיביט בעין האמת על ספור הנסיעה הזאת בטח יתעורר לבבו לעבודת השם ולזכות לבוא לארץ ישראל ולהתחיל מחדש בעבודתו יתברך והשם יתברך ירחם עלינו שזנכה פלנו לשוב לארצנו בביאת משיחנו במהרה בימינו אמן

להיות יקר בעיני מאד כל פסיעה ופסיעה, שזכיתי לילך ולנסע בשביל הנסיעה לארץ ישראל כי היה לי מניעות רבות בלי שעור בכל יום ויום בכל נסיעה ונסיעה שהיתה נוגעת לענין הנסיעה לארץ ישראל, עד אשר יכלו המון ריעות לפרטם ואי אפשר לבאר כלם בכתב בשום אופן על פן אמרתי לכתב מה שאפשר לכתב מה שיעלה על זכרוני להיות לי לזכרון וליוצאי-חלצי ולאזהבי ורעי באמת ומגדל חבת ארץ ישראל אמרתי לכתב מה שעבר עלי בכל יום, מיום שהתחלתי לעסק בנסיעה לארץ ישראל וכל מה שאוכל לכתב מכל ענין מחשבה דבור ומעשה שעל ידי זה הגיע לי רמז והתחזקות לבוא לארץ ישראל, או שהיה לי על ידי זה מניעה לארץ ישראל, שגם זה בשביל החשק כדי שיתגבר על ידי זה החשק יותר, כמבאר אצלנו (לקוטי מוהר"ן ס"ו), הכל אראה לכתב בעזרת השם יתברך כפי אשר יספיק הפנאי בישועת השם למען ידעו דור אחרון יקומו ויספרו לבניהם כמה צריכין להתחזק לבוא לארץ ישראל כל מי שרוצה להיות איש ישראלי באמת מגדול ועד קטן, כי קדשת ארץ ישראל מספיק לכלנו כי כל אחד מישראל מגדול ועד קטן יש לו איזה חלק בארץ ישראל ושם חיינו שם קדשתנו שם ביתנו שם ארצנו שם אדמתנו שם חלקנו שם גורלנו ובחוי-לארץ אנו גרים כאורח נטה לליו המתגולל בחוצות ובשוקים וברחובות כי אין זה אדמתנו וחלקנו כלל ועל כן נקראת חוי-

לאָרץ חוץ דיִקאַ כּי בחוץ אָנו עומדים בחוץ ממש, ואין איש מאסוף אותנו הבייתה עד אשר נבוא על אדמת הקדש

ויותר מזה עין בדברי רבנו זכרוננו לברכה בתורה ט' תקונין סימן כ' ובתורה ארץ אכלת יושביה סימן קכ"ט ובתורה מענין אנשים פשוטים על-פסוק ואתחנן בלוקוטי תנינא סימן ע"ח ובתורה מי שידע מארץ ישראל בסימן מ' ובתורה של אריכת אפים בלוקוטי א' בסימן קנ"ה על-פסוק ומהר משה ויקד ארצה, מה ראה, ארץ אפים ראה ועל ידי זה ויקד ארצה, לשון פיקד וקוד אש שהיה לבו בוער לארץ ישראל וכו' ועוד בכמה תורות

ועין בחדושינו מה שזפני השם ותברך לכתב על זה לבאר ולהרחיב הדבור אידך כל קדשת איש הישראלי וכל נחון המלחמה שצריכין לנצח בזה העולם, הכל הוא לזכות לבוא לארץ ישראל השם ותברך זפני לבוא לשם מהרה ולפעל שם מה שאני צריך לפעל בארץ ישראל, באפן שאזכה לשוב אליו ותברך באמת ובשמחה ובטוב לבב ולהתחיל מחדש בעבודתו ותברך להיות פרוצו ופרצו רבנו זכרוננו לברכה באמת עד עולם והשם ותברך ירחם על כלל עדתו ויביא לנו במהרה את משיח צדקנו ונזכה כלנו לשוב לארצנו לשבת על אדמתנו ולשמח בבנין בית מקדשנו במהרה בזמנינו, אמן פן יהי רצון

זה ימים רבים שיש לי כסופים וגעגועים והשתוקקות לארץ ישראל, ולמן היום אשר שמעתי מרבנו זכרוננו לברכה התורות המדברים מעצם קדשת ארץ ישראל, ומכלם מובן, שכל קדשת איש הישראלי תלוי בארץ ישראל, מאז ועד עתה הנה אש תוקד בקרבי בוער כרשפי אש שלהבתיה לזכות לבוא לארץ ישראל ובפרט מעת ששמעתי התורה הנוראה "ט' תקונין", שהזכיר אז רבנו זכרוננו לברכה בעת שאמר התורה הנ"ל: וכל מי שרוצה להיות איש ישראלי דהינו שילך מדרגא לדרגא אי אפשר לזכות לזה כ-אם על ידי ארץ ישראל ואמר אז, כשמנצחין המלחמה וביאין לארץ ישראל אז נקרא איש מלחמה כי קדם שבאין לארץ ישראל אז אל תהלל חוגר כמפתח אבל כשמנצחין אז נקרא איש מלחמה ואחר כך אמר כל התורה הנזכרת לעיל אידך זוכין לבוא לארץ ישראל, אשרי און השומעה

ואחר כך סמוך אחר שאמר התורה הנזכרת לעיל שאלתי אותו זכרוננו לברכה מה פונתכם בזה שאמרתם שעקר הוא ארץ ישראל ונער עלי וענה ואמר, פונתי בפשוטו את ארץ ישראל היא את עם אלו הבתים (ואמר בלשון אשכנזי בזה הלשון: אידך מיון טאקי דאס ארץ ישראל מיט די שטיבער מיט די היינער) הינו שכל פונתי בפשוטו שצריך כל איש ישראל לבוא לארץ ישראל הגשמי הזה, שמישב באלו הבתים והחצרות העומדים שם בצפת וטבריה ושאר מקומות ארץ ישראל כי כל המצוות צריכין לעשות בפשוטו דיקא ואי אפשר לזכות אל הקדשה כ-אם על ידי ארץ ישראל הנה הידועה לנו שישאל נוסעים לשם

והנה מאז הבנתי שרצונו בפשיטות שנבוא כלנו לארץ ישראל, ומן אז והלאה נכסוף נכספתי מאד מאד להיות בארץ ישראל אד רבו המניעות מאד, כי בחיים חיותו זכרוננו לברכה לא יכולתי לנסע לארץ ישראל לקבע דירתי שם כי לא יכולתי לפרד ממנו כלל אשר חיי וארץ ימי ובלעדו אין לי שום חיות כלל ולנסע לבדי על מנת לחזר גם כן היה קשה עלי מחמת כמה טעמים, ומגדל ההוצאה שלא היה בידי וגם אידך אפשר לפרד זמן רב כל כך מרבנו זכרוננו לברכה אשר הייתי רגיל להיות לפניו בכל פעם ושמעתי בכל פעם דברי אלקים חיים המזכין את הרבים לדורי דורות הן על כל אלה לא יכולתי לנסע אז, אבל רצוני היה חזק לנסע לארץ ישראל בכל פעם שנוכחתי מחבת ארץ ישראל גם כמה פעמים דבר עמנו בשיחותיו הקדושות ועשה לנו חשק לארץ ישראל והודיע לנו שהוא דבר קל לבוא לארץ ישראל, ואין צריכין הוצאה רבה כמו שסוברין העולם, ושאינו מספן כמו שסוברין העולם ומפתלי דברי הבנתי שרצונו שנהיה בארץ ישראל גם פעם אחת כשספר מעצם המניעות והסכנות שהיו עליו בסטאנבול, ואידך שהיה בספנה גדולה קדם שבא לארץ ישראל וכו' וכו', אז ענה ואמר לנו שאנחנו נוכל לבוא לארץ ישראל בנקל כאומר, שעלינו לא יתגברו מניעות וסכנות כאלה כמו שהיו עלי, ואם נרצה נוכל לבוא לארץ ישראל ואלו הדבורים תחובים בלבי מאז ועד הנה והמה

והנה בעוונותינו הרבים בא השמש בצהרם ונסתלק אדוננו מורנו ורבונו זכרונו לברכה זה סמוך לשנים עשר שנים ונשארונו כיתומים וסמוך אחר הסתלקותו עליה על דעתי לנסע לארץ ישראל עם אשתי ויוצאי-חלצי שיחיו לקבע דירתי שם, וכבר חשבתי בדעתי וראיתי שבקל אוכל לעשות לי מעמד פרנסה על ידי קרובים עשירים שלנו, ועל ידי אנשי-שלומו וגם מעט ממון היה לי אז בערך מאה אדמים וקצת תכשיטין וכלי כסף, ועל ידי כל זה ראיתי שבקל אוכל לעשות לי איזה מעמד להתפרנס בצמצום ובהוצאה קטנה בארץ ישראל אבל ראיתי שאיני רשאי לנסע לארץ ישראל לקבע דירתי שם מחמת פמה עסקים של זכות הרבים גדול מאד שאני צריך לעשות כאן בחוץ לארץ, דהינו בענין תורתו של רבנו זכרונו לברכה שזכיתי לכתבה ושאני צריך לכתב עוד מה שאני זוכר עדין להעתיק ולהדפיס וכו' וכו', כאשר באמת זכיתי בשנה הראשונה אחר הסתלקותו להדפיס ספרו לקויטי תנינא וספר האלף-בית והקצור בשנה ההוא על כן ראיתי שאי אפשר לי לנסע לקבע דירתי שם לגמרי ולנסע לבדי גם כן לא היה לי פנאי אז, וגם מחמת רבוי ההוצאה ושארי מניעות הן על כל אלה לא יכולתי לנסע ודרך האדם שבתוך כך בא עליו שכחה ושוכח על כן עברו כמה זמנים ששכחתי מלקסף לארץ ישראל אבל מחמת שבתורתו של רבנו זכרונו לברכה נזכר ארץ ישראל כמה פעמים, ומבאר שם שצריך כל אחד לבקש מהשם יתברך שיהיו לו כסופיו וחשק לארץ ישראל וכו', על כן נתגברתי בכל פעם ונזכרתי בדברי רבנו זכרונו לברכה וחזרתי ונכספתי לארץ ישראל וכו' היה כמה פעמים אבל בכל פעם ראיתי שאי אפשר לי עכשו להוציא מכח אל הפעל חשקי ורצוני לנסע לארץ ישראל מעצם המניעות שהיו לי אז והנה מעת שזכיתי לכתב התפלה מהתורה ט' תקוניו הנ"ל, מן אז והלאה התחלתי להתפלל כל פעם לפני השם יתברך שיעזר לי לבוא לארץ ישראל ובכל פעם שראיתי עצם המניעות שעומדים לפני שמונעים אותי מארץ ישראל, אז דיקא התפללתי הרבה שאזכה לבוא לארץ ישראל כי ידעתי כי גדול ה' והשם יתברך יכול לעזר בעצם מניעות כאלה שאזכה לשבר הכל ולבוא לארץ ישראל כי הוא יתברך גבור ורב להושיע וממנו לא יפלא כל דבר, אחר כך זכיתי לכתב עוד כמה תפלות לבוא לארץ ישראל ובכל פעם נתגבר חשקי יותר ויותר ואף על פי כן עברו ימים ושנים הרבה ולא זכיתי לגמר מחשבתי בפעל לנסע לארץ ישראל

והנה כל מה שעבר עלי בענין זה אי אפשר לבאר ויכלו המון יריעות לבארם כי איך אפשר לבאר בכתב אפלו המחשבות של יום אחד, מכל-שכן רבות מחשבות של שנים הרבה כאלה

והנה בתוך כך זכיתי להדפיס ספר הספורי מעשיות וכל מה שעבר עלי בענין זה אין כאן מקומו, ואם יסכים הפנאי בעזרת השם יתברך יתבאר קצת במקום אחר גם כמה אנשים שהתחילו להתקרב לנו על ידי וגדל המחלקת שהיו עלי ועלינו על ידי זה, וכל מה שעבר עלי באלו השנים הכל צריכין לכתב לזכרון אבל אין כאן מקומו, גם בתוך כך מסרתי התפללות להעתיק ונתפשוטו בין אנשי-שלומנו עד שודע למתנגדים וגם על ידי זה גבר המחלקת

אחר כך נתעוררתי להעמיד דפוס בביתי לחזר ולהדפיס כל ספרי רבנו זכרוננו לברכה, כרצונו זכרוננו לברכה ובפרט שצריכין לתקן הרבה מה שעיתו המדפיסים ב"לקויטי מוהר"ן" הראשון ושאר תקוניים והנה התחלתי לחשב מחשבות בענין זה, ועבר זמן זמנים הרבה עד אשר התחלתי לעסק בזה בשנת תקע"ט, והשם יתברך עזר לי, שקבצתי איזה סך מקציני אנשי-שלומנו עד שקניתי מכבש ואותיות באותו השנה ואז היתה שמחת החתונה של נכד רבנו זכרוננו לברכה הויתק המפרסם המפלא מורנו הרב ישראל שיחיה בקהלת-קדש טשערנביל עם נכד הרב החסיד המפרסם מורנו הרב מרדכי גרו יאיר משם והנה כל מה שעבר עלי בענין הדפוס צריכין על-זה חבור גדול ואי אפשר לבארו בכתב בשום אופן, ובעזרת השם יתברך בעולם הבא ידברו מזה הרבה הרבה

והנה רבו המחלוקות והמניעות גם אפס כסף ונתעכבה הדפוס ולא יכלתי לדפס בשנת תקע"ט הנ"ל גם בכל שנת תק"פ חשבתי מחשבות הרבה להתחיל להדפיס ולא עלתה בידי ועמדו בביתי הפלים הנזכרים לעיל, שהם המכבש והאותיות ומעט ניר אבל לא יכלתי להדפיס מחמת מניעת ממון ושאר מניעות רבות ועצומות מאד והשם יתברך בחסדו חמל עלי ונתן לי לב חזק לבלי להניח את הרצון בשום אופן, ונתחזקתי הרבה ולא הניחתי את הרצון, ונקספתי בכל פעם יותר ויותר אבל אף על פי כן עבר גם כל שנת תק"פ ולא עלתה בידי להעמיד הדפוס

והנה באלו השנים נסעתי כמה פעמים על המדינה בין אנשי-שלומנו בשביל לאסוף ממון עוד להעמיד הדפוס אבל לא עלתה בידי כנ"ל:

והנה בשנת תק"פ הנזכרת לעיל, אחר ראש השנה וספודת התחלתי לכסוף מאד לארץ ישראל אבל אז נשמע שיש עפוש חס ושלוס בסטאמבול ולא היה ביכלתי אז לנסע:

ויהי היום בשנת תק"פ סמוך לפסח קדם ראש חדש ניסן, נתישבתי לדבר עם חברי רבי יהודה אליעזר מזה, והמתקתי עמו סוד יחדו שישע עמי יחד לארץ ישראל כי מקדם ידעתי שגם לרי"א יש לו פסופין לבוא לארץ ישראל וגם ספר לי שפעם אחת חלם לו שהיה לפני רבנו זכרוננו לברכה, ודבר עמו מה שצריך ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה שתקונו הוא שיהיה בארץ ישראל ועל כן נתרצה עמי רבי יהודה אליעזר הנזכר לעיל ברצון שלם שישע עמי יחד לארץ ישראל ושיתן לי עשרה אדמים על הוצאות בשבילו לפחות ובקש אותי מאד מאד שלא אקח אחר ולא אסע בלעדו ודברי עם רי"א אז היו באפן זה, שאחר פסח יש בדעתי לנסע לניקולאיב לבקש את רבי ליב דובראונער אולי יתרצה להוציא מכיסו מה שצריכין על הדפסה לגמר ואם יתרצה מה טוב ואז אחר לביתי ולא אסע משם לארץ ישראל, כי ההדפסה חשובה ויקרה בעיני מאד כי הוא זכות הרבים לדורות, אך אם לא אזכה לפעל אצלו שיעזר לי מה שאני צריך לצרף הדפוס העולה סך רב, אז אסע משם לאדס ומשם לארץ ישראל ומעט המעות שאקבץ בדרך נסיעתי יהיה לי על הוצאות לארץ ישראל ודברתי כל זה עם רבי יהודה אליעזר כדי שהוא ישע עמי אחר פסח לניקולאיב על הספק, אולי אסע משם לארץ ישראל

ואני הייתי מוכן אז לנסע בסמוך לאומאן על ערב ראש חדש ניסן כדרכי בכל שנה, והיה בדעתי להתעבב באומן איזה ימים כדי להרבות שם תפלה על ציון רבנו זכרוננו לברכה שיורה לי דרך האמת ויזכני לבוא לארץ ישראל אבל בבואי לאומאן ונתעכבתי שם עד אחר שבת, אחר-כך הכרחתי לחזר לביתי וראיתי שעומדים לפני מניעות עצומות, וקשה לי לבוא לארץ ישראל בעתים הללו ועל כן בבואי לביתי לא דברתי עוד עם רבי יהודה אליעזר מזה, כי ראיתי שלא אסע עוד אחר פסח לניקולאיב וכן היה שנתעכבתי ולא נסעתי אחר פסח, וכל מחשבתי היתה משוטטת מאד בענין הדפוס, והייתי חושב מחשבות רבות בכל פעם איך להעמיד הדפוס ובתוף כך הייתי חושב בכל פעם והייתי מתגעגע מאד לארץ ישראל וכל מה שעבר עלי בענין זה אי אפטר לבאר ולספר:

והנה בל"ג בעמר שנה הנזכרת לעיל נסעתי לדאשיב, ומשם לאומאן, ונתעכבתי שם עד ערב ראש חדש סיון ואחר כך חזרתי לביתי ובבואי לביתי תקף ספרו לי שהעבירו את האדון גרדניצע שהיה בברסלב וזה היה אצלי נס גדול לענין הדפוס, כי אם היה זה הגרדניצע לא הייתי יכול להעמיד הדפוס, וכבר שלחתי לשאל אותו ולא הסכים:

והנה אחר שבועות הנה דעתי מבלבלת מאד ולא ידעתי מה לעשות איך אזכה למצא אפן ותחבולה להעמיד הדפוס, כי היו המניעות רבות ועצומות מאד מאד מכל הצדדים וגם מניעת הממון כי היו צריכין עדין סך רב, ובגדי לא היה אפלו זיו כל שהוא והיה בדעתי לנסע על המדינה ונמנעתי הרבה מחמת פמה טעמים, ולבי הלך אנה ואנה פמה וכמה שבועות אחר חג השבועות אם לנסע או לחדל:

והנה סמוך לערב ראש חדש מנחם אב נסעתי מביתי לאומאן, והייתי שם על ערב ראש חדש אב, ומשם נסעתי לניקולאייב לדבר עם רבי ליב אודות הדפוס כנזכר לעיל ובנסיעה זאת לא לקחתי עמי את רבי יהודה אליעזר גרו ואיר, כי לא היה בדעתי אז בעת שניצאתי מביתי, לנסע לארץ ישראל מניקולאייב אך בבואי לאומאן שמעתי שם שדידנו התיק מורנו הרב שמעון גרו ואיר הוא כבר באדעס לנסע משם לארץ ישראל, ושיש סברא שרבי נפתלי גרו ואיר חברי יסע עמו יחד ואני ידעתי מכבר שרבי נפתלי גרו ואיר יש לו כסופין גדולים לארץ ישראל זה זמן רב ותכף ששמעתי זאת נתלהב לבי לארץ ישראל, והתחלתי לחשב מחשבות אולי אזכה לנסע עם רבי שמעון הנזכר לעיל יחד לארץ ישראל ונסעתי מאומאן לניקולאייב דרך טיראוויצע ובאתי על שבת חזון לקהלת קדש באפאליע ושם נתקרבו אלי בני הנעורים חדשים, ונתעוררו להשם יתברך בהתעוררות גדול כדרך אנשי-שלומנו הנקראים על שם רבנו זכרוננו לברכה משם נסעתי לניקולאייב ובאתי לשם על שבת נחמו, ודברתי עם רבי ליב אודות הדפוס ולא פעלתי אצלו כלום, גם לי בעצמי לא נתן כי אם סך מועט ונסעתי משם לאדעס וחשבתי מחשבות בכל הדרך אולי אזכה לנסע מאדעס לארץ ישראל אבל היו לי על-זה כמה מניעות בדעתי, ומניעות מחמת ממון וביום ד' היה חמשה עשר באב ואז נכנסתי לאדעס ובאותו היום קדם שנכנסתי לאדעס בא אלי שמחה גדולה ושמחתי מאד, וכל שמחתי היה כי היה נראה לדעתי שמכאן אסע לארץ ישראל אבל הייתי כמתנבא ואינו יודע מה מתנבא, כי האמת שעל ידי נסיעה זאת לאדעס זכיתי לבוא לארץ ישראל אחר כך, אבל לא אז באותו העת

ונכנסתי לאדעס ביום רביעי הנזכר לעיל לעת ערב ובכל אותו היום לא נודע עדין לר' שמעון שבאתי עד הלילה ובא אצלי והיה בינינו שמחה גדולה לגדל אהבתנו העצומה מאד ביום חמישי בבקר בעת שהתפללתי בא אלי רבי שמעון ודבר עמי אחר גמר תפלת שמונה-עשרה, בעוד שהייתי מעטף בטלית ותפליו, והתחיל לספר לי שבקל אוכל עכשו לנסע עמו יחד לארץ ישראל ויודיע לי הדרך איך לקח הבילעט וכל ענין הנסיעה והיה לי חשק גדול לנסע אך רבו המניעות במחי, וגם לא היה בגדי כי אם סך מועט על הוצאות בערך מאה רובל סוג והשבתי לו שאני צריך לישוב עצמי בזה, אבל לא היה הזמן מספיק להתישב הרבה כי אמר שהספינה תלך בסמוך אחר שבת וצריכין להתחיל להתעסק בענין הבילעט תכף אף על פי כן בקשתי אותו שיגיד לביתו ואחר גמר התפלה אתישוב איזה שעה על כל פנים ואשיב לו תשובה והלך רבי שמעון ואני גמרתי התפלה ודעתי הלך אנה ואנה ולא יכלתי לשית עצה לנפשי, אחר כך נגמר בדעתי לנסע לארץ ישראל ואחר כך היה אצלי רבי שמעון והודעתי לו דעתי, ובאותו היום שלחתי העגלה שהיתה עמי עם האיש רבי ליבל מטיראוויצע שהיה עמי שיחזר לביתו, וביום חמישי נתתי שני קרבליד אדרוף [דמי קדימה] להסרסור שיקבל לי הבילעט, ונתעפפתי שם

והנה אחר שבת התחילו המחשבות לבלבל אותי הרבה הרבה עד שהייתה דעתי תלויה במשקל, ולא יכלתי להכריע לכאן ולכאן סוף דבר שנים או שלשה ימים אחר שבת הנחתי לאבוד האדרוף, וביום חמישי בבקר חזרתי לאומאן ולא נסעתי לארץ ישראל אז, וגם אודות הדפוס לא פעלתי כלל אז והיה לבי נשבר בקרבי מאד וחזרתי לאומאן בפחי נפש גם בתוך הדרך ביום ששי ערב שבת קדש היה לי הזק גדול בדרך שהתפללתי על העגלה ונזרתתי הרבה שלא יחטף האופן את פנפי הטלית ויקרענו כאשר מזדמן לפעמים ואף על פי כן בסוף התפלגה הגבהתי עצמי קצת מתוך העגלה שהיתה מחפה, והיה רוח גדול, ופתאם חטף האופן את קצה הטלית ונקרע לקרעים והיה לי צער גדול מאד מאד מזה עד פלות הנפש, עד שצעקתי ובכיתי מחמת זה ואז הייתי נחפו בדרך מאד לבוא לאומאן כדי להגיע לשם על ערב ראש חדש אלול, שאז מתקבצים הרבה אנשי-שלומנו על ציונו הקדוש והשם יתברך עזר שבאתי על שבת-קדש לבאפאליע וארעל ומשם נסעתי לאומאן, והייתי בערב ראש חדש על ציונו הקדוש ואז היה שם ידידנו הרב רבי יעקב יוסף גרו ואיר שנתן סף רב בשנת תקע"ט על הדפוס, וחפצתי לדבר עמו הרבה מענין הדפוס שצריכין להשתדל להעמידו, ורציתי לפרש לפניו כל לבי והנה בעת שהייתי עמו יחד על ציונו הקדוש, שם בודאי היה בלתי אפשר לדבר עמו ואחר כך ראיתי אותו בשוק והיינו שנינו טרודים, ואמרתי לו שאנחנו צריכין לדבר יחד והשיב בדרך צחוק וכי איך יעלה על הדעת שלא נתועד יחד לדבר ולסוף נזדמן מאת השם שהיה טרוד מאד והבעל עגלה והאנשים שהיו עמו נחפזו מאד, עד שהיה מכרח לנסע בחפזו ולא נתועד עמי והיה לי צער גדול מזה מאד מאד, וביום שאחריו חזרתי והלכתי על ציונו הקדוש, וספרתי את לבי קצת לפניו

כלל הדבר שבאותן העתים היו לי צער ויסורים גדולים מחמת שטרחתי הרבה לגמר הדפוס ולא עלה בידי וכבר נשתקע ממון ישראל הרבה לצורך הדפוס ועדין לא פעלתי כלל ולא היה בידי מעות להעמיד הדפוס כי עדין היו צריכין סף רב מאד בערך ר' [מאתיים] אדמים ויותר ואין שום דרך הטבע לקבץ יחד אפלו שליש ורביע מזה הסף וגם פרנסתי דחוקה מאד והייתי בעל חוב גדול, וגם שארי מניעות הרבה מאד מאד שהיו על הדפסה מכל הצדדים מפחד הצענזור וכו' וכו' וגם לארץ ישראל לא זכיתי לנסע, וגם לביתי לצורך פרנסתי ולסלק החובות שאני חייב בעצמי לא הבאתי מהדרך כי-אם סף מועט מאד, ושארי בלבול הדעת שהיו לי ואף על פי כן לא הנחתי את הרצון וחשבתי מחשבות בקל פעם שאזכה לגמר ההדפסה וכל מה שעבר עלי בענין זה יכלו כמה ריעות לספר:

טו

והנה השם יתברך עושה נפלאות גדולות בכל עת, וסבב כמה סבות לטובה בדרךכים נפלאים ונוראים ואף על פי שגם אחר כך כשנתקבצנו על ראש השנה תקפ"א באומאן לא פעלתי גם כן כלום לגמר הדפוס, אף על פי כן אחר כך כשבאתי לביתי עזר לי השם יתברך והכניס מחשבות בלבי ונתן לי עצות נפלאות וכח לסבל ולהמתין לישועת השם ולבלי לפחד משום דבר מגדל הפחדים שהפחידו עלי שהוא סכנה גדולה וכו' בפרט בין שונאים כאלה וכו' וחסרון כיס הקשה מכלם והשם יתברך חזקני לבלי להסתכל על כל זה, והוליד אותי בדרךכים ועצות נפלאות, עד שזכיתי באותה השנה להעמיד הדפוס ולהדפיס ספרי רבנו זכרוננו לברכה ספר לקוטי מוהר"ן הראשון והתנינא, וגם ספר האלף-בית ושמות הצדיקים, והכל בתקונים נפלאים ובהוספות חדשות נפלאות ונוראות המחין את הנפש והנה גדל הישועה הזאת של העמדת הדפוס אין כאן מקום לבאר עד היכן מגיע גס נפלא וישועה גדולה הזאת, כי היא זכות הרבים הנפלא ונורא מאד שאין דגמתו לדורי דורות:

טז

והנה תכף כשעמדתי את הדפוס ביום חמשה-עשר בשבט תקפ"א לפרט-קטן והיינו בשמחה על גדל ישועת השם אשר עזרני עד כה הזמין השם יתברך שבא על שבת קדש כבוד הרבני וכי מורנו הרב דוד נרו ואיר בן הרב הגאון מחמלניק שהוא אחיו של כבוד רבי יוסקא נרו ואיר חתן רבנו זכרוננו לברכה ורבי דוד הנזכר לעיל בא אז מארץ ישראל והיה שלווא דרבנן מהכולל

ותכף כשנודע לי שבא רבי דוד הנזכר לעיל מארץ ישראל לכאן, ודרכי על פי רב להסתכל על המחשבה דבור ומעשה שהשם יתברך מזמין לי בכל יום, שבוודאי יש בהם איזה רמזים לצרכי לקרבני להשם יתברך ותכף עלה על דעתי מה זאת, והבנתי שזה נשלח לי רמז להזכיר עצמי בארץ ישראל ותכף התחלתי לחשב מחשבות בענין ההשתוקקות לבוא לארץ ישראל והבנתי אז שאחר עצם רבוי המניעות שיש לי על נסיעתי לארץ ישראל, אף על פי כן אחר שזכיתי להעמיד הדפוס אחר מניעות רבות ועצומות כאלה, והשם יתברך נתן לי בחינת אריכת אפים לסבל כל המניעות והוליד אותי בדרך עצות נפלאות עד שגמרתי הענין תהלה לאל והעמדתי הדפוס, עתה אני מבין שעל פי דרכי עצות אלו שהעמדתי הדפוס בעזרת השם יתברך, בדרך הסבלנות הזאת ואריכות אפים וזריזות ומתינות אלו שעזר לי השם יתברך איך להתנהג בהם עד שהעמדתי הדפוס בעזרתו וישועתו הגדולה והנוראה, על פי דרכים אלו כפי מה שאני יודע בנפשי, יכול להיות שאזכה לבוא לארץ ישראל גם כן אף על פי שיש לי מניעות וחומות ברזל כאלו וידיעה זו נתחזקה בלבי הרבה ואחר כך הייתי אצל רבי דוד הנזכר לעיל, ודבר עמי מארץ ישראל ועשה לי גם כן חשק קצת לארץ ישראל אחר כך ביום שבת בבקר דברתי בביתי עם אנשי-שלומנו הרבה מגדל נוראות קדשת ארץ ישראל, ושפל התורה מלאה מארץ ישראל ושאינו לישראל שום מקום בעולם כי-אם בארץ ישראל, שהיא אדמתנו וארצנו וכי והרביתי הדבור הרבה בדבורים אמתיים כאשר הוא באמת, שכל אחד מישראל עקר תקונו שיהיה בארץ ישראל (וכבר מבאר בדברינו מזה עין שם)

אחר כך אחר פסח נזדמן שהייתי בחמלניק על שבת מדי עברי לקהלת קדש בארדיטשוב לקנות ניר לצרף גמר ההדפסה ואז היה הארציית של הרב מחמלניק והיה שם רבי דוד הנזכר לעיל, וחזרנו ונתעדנו יחד וחזר דבר עמי בשבת קדש בשעת שתיה מי יודע אם נזכה לשנה הבאה לשנות יחד בארץ ישראל, ורמז לי מענין נסיעתי לארץ ישראל וגם זה האיר לבי מאד לארץ ישראל:

והנה בכל שנה זו שהיא שנת תקפ"א הייתי טרוד מאד בענין הדפוס, ואף על פי כן בכל פעם היה לבי מתלהב מאד מאד לארץ ישראל ואחר פסח נתעכבה הדפוס כמה וכמה שבויעות עד סמוך לראש חדש מנחם אב שלא היה לי ניר על ההדפסה, ובכל אותו העת הייתי נכסף ומשתוקק מאד לדלג על ההרים ולבוא לארץ ישראל אחר כך עזרני השם יתברך ונתן לי עצה שבעת שעמדה הדפוס ולא יכולתי להדפיס ספרים הגדולים שהתחלתי להדפיס, שאז אדפיס לעת עתה על ניר אחד ספר האלף-בית ובני שיחיה נתן מעותיו על זה והתחלנו להדפיסם

ותכף נזדדדתי לחזר ולכתב מחדש כל שמות התנאים והאמוראים אשר מתחלה לא נדפס מהם כי-אם מעט מזעיר והתחלתי לעסק בזה, והיה לי בזה יגיעה גדולה מאד ותכף כשעסקתי בזה בכתיבת שמות הצדיקים נתחזק בלבי שבצרוף זכות זה אזכה לבוא לארץ ישראל (עיינ בלקוטי הלכות או"ח נטילת ידים לסעודה ה"ד שם מבאר היטב ענין זה) כי באמת הזכרת שמות הצדיקים הוא דבר נפלא ונורא מאד מאד, ומועיל הרבה לעבודת השם יתברך, כאשר מבאר מזה קצת כבר ועוד יש לאלקי מליו לבאר גדל מעלת הזכרת שמות הצדיקים ואינו כאן מקומו ועלה על דעתי שעל ידי שזכיתי לזכות את הרבים בזכות זה לסדר להם ביחד כל שמות הצדיקים וכל שמות התנאים והאמוראים שבכל הש"ס וספרי וכי ומדרשים וכי שזה הענין מסגל לזכות לארץ ישראל בבחינת "צדיקים יירשו ארץ", (תהלים ל"ז) שאי אפשר לבוא לארץ ישראל כי-אם בכח הצדיקים אמתיים וכי ומאז נתחזקתי יותר בכסופין חזקים יותר לנסע לארץ ישראל אבל ראיתי שאז תכף אי אפשר לנסע לארץ ישראל מחמת שאני צריך לגמר הדפוס והשם יתברך עזר לי שאחר כך בא הניר, וגמרתי הספרים הגדולים והקטנים על ראש השנה תקפ"ב בעזרת השם יתברך והבאתי הספרים לאומאן וחלקתי אותם לאנשי שלומנו עינם ראו ושמחו, וכלם תמהו על גדל ישועת השם אשר עזרני לגמר עסק ההדפסה אחרי מניעות

עצומות פאלה והודינו לה' חסדו ונפלאותיו אשר הפליא לעשות עמנו ועם כל ישראל לדורות עולם:

יח

והנה בכל הקיץ תקפ"א הנזכר לעיל כל מחשבותי היו שתקף כשאזכה לגמר ההדפסה אסע תכף לארץ ישראל דהינו שאהיה בראש השנה באומאן, ותכף אחר ראש השנה אסע מאומאן לאדעס ומשם לארץ ישראל אבל כשהייתי באומאן על ראש השנה עם הספרים אחר ראש השנה, רבו המניעות וגם מניעות מחמת ממון גם עדין הייתי צריך להיות בביתי לצרף גמר הספרים שהיו צריכין לסדרם עדן, ושאר עסקים שהכרחתי לעסק בשבילם ומחמת כל זה הכרחתי לחזור לביתי ולא נסעתי תכף

ובתוף כך עבר חודש תשרי וימי החורף הגיעו ואז בודאי אי אפשר לסע לארץ ישראל גם בתוף כך בין יום הכפורים לסכות עבר רבי דוד הנזכר לעיל דרף קהלת קדש טולטשין וחזר לארץ ישראל ואני לא יכלתי אז לנסע עמו וכל מחשבותי היו שאסע עמו יחד, ועכשו לא יכלתי לנסע עמו ונתעפתי בביתי

גם אז נשמע מלחמות הגרעקין [היונים] והכל אמרו שאי אפשר לסע עכשיו לארץ ישראל גם את רבי דוד הנזכר לעיל שהיה שד"ר מהפולל ושאר המשלחים לא רצה הרב מאפטע להניחם לנסע לארץ ישראל מחמת סכנות הנזכרות לעיל רק אחר הפצרות רבות מחמת שכל עניי ארץ ישראל עיניהם תלויות על ביאת המשלחים, הכרח להניחם ובאמת לא נסעו מסטמבול דרף הים רק דרף נבשה, והיו להם הוצאות גדולות מאד הכל מחמת סכנות מלחמות של מרידת הגרעקין:

יט

והנה אחר יום טוב סבב השם יתברך שהתחלנו להדפיס את התפלות בסוד וגם בזה יש הרבה לספר ישועת השם הגדולה ואין פאן מקומו ואז חזר ונבער בי החשק והרצון לנסע לארץ ישראל, והתחלתי לחשב בזה הרבה מאד וכמעט לא עבר יום שלא חשבתי בזה הרבה וגם השם יתברך עזרני לחדש חדושין דאורייתא נפלאים מאד על גדל ההתגברות שצריך כל אחד להתגבר לבוא לארץ ישראל, ושזה עקר נצחון המלחמה שצריכין לנצח בזה העולם וכמה וכמה צריכין להתגבר לשבר המניעות לבוא לארץ ישראל, וגדל מעלת קדשת ארץ ישראל אשר כל התורה מלאה משבח קדשת ארץ ישראל וכו' וכו' כמבאר בדברינו הנזכר לעיל (סימן ט"ז) ואף על פי כן עברו עלי גם בזה החורף מניעות הרבה בדעתי בלי שעור, ובכל פעם עמדו לפני המניעות פחומות נחשת ובריחי ברזל ממש

וכל מה שעבר עלי בענין זה אי אפשר לספר עד שעזרני השם יתברך שיצאתי מביתי סמוך לערב ראש חודש שבט לנסע לאומאן, ולא הגדתי לשום אדם שיש סברא בדעתי שבנסיעה הזאת אסע לאדעס ומשם לארץ ישראל ובאמת גם אני בעצמי לא הייתי יודע בברור אם אזכה לזה כי עדין הייתי מספק מאד אחר כך עבר עלי מה שעבר והשם יתברך היה בעזרי עד שזכיתי לבוא לאדעס ולקבל שם בילעט, ולעבר על הים השחור והלבן בשלום שני פעמים בעת סכנות מלחמות פזאת, ועכשו אנחנו הולכים זה היום רביעי מאלקסנדריאה של מצרים לעיר צידון שהיא גבול ארץ ישראל ואני פותב כל זה על הספינה השם יתברך יזכני לבוא לארץ ישראל בשלום חיש קל מהרה אמן כן יהי רצון:

יום כ"ד טבת תקפ"ב נסעתי מביתי לאומאן ולא היו עגלות מצויות מחמת קלקול הדרך והכרחתי לשפר עגלה רק להיסין, ותקף ששכרתי העגלה נעשה רוח סערה גדולה עם שלג גדול (שקורין זאוורעכע) והיה לבי חלוק מאד אם לנסע והשם יתברך עזרני לנסע, ונסעתי בעת הרוח סערה הגדולה והכרחתי ללון בכפר אחד ושם היה המוכסן שכור גדול מאד אבל קבל אותנו בסבר פנים יפות, ועשה סעדה עבורנו והפליג לדבר בשכרותו מיקרת חשיבות קדשת ישראל ומאס מאד להתלוצץ מאד מאמונתם של העכו"ם ואצל השלחן ישבו אנשי היסין ושפח בפניהם את אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה ואנשיו, ושמח אותי קצת על ידי שכרותו ודבריו (וזה ידוע לנו שעקר התחזקות בפרט התחזקות שלי הוא רק על ידי שמחה) משם נסעתי ביום ששי בבקר השכם להיסין והיה בדעתי לשפר משם עגלה לטפליק לשבות שם שבת קדש אך מגדל השלג ושאך טעמים נתעכבתי שם בהיסין והייתי שם משובתי שבת קדש, והתפללתי בבית המדרש ותהלה לאל היה לי נחת קצת באותו שבת, כי היו קצת אנשים אצלי ודברתי עמם מתורתו של רבנו זכרוננו לברכה ביום ראשון אכלתי שם באכסניא שלי אצל רבי יונה סעדת שחרית, ובתוך שיחתנו באתי לתוך התורה של אריכת אפים שזוכין על ידי ארץ ישראל (לקוטי מוהר"ן קנ"ה), וחזרתי שם לפנייהם כל התורה הזאת בבאור נפלא ושיחה נאה המביאה לידי מעשה, וגם זה חזק דעתי מאד שהיתה חלוקה מאד והפלל שעקר מניעות שלי היו מניעות המוח שהיתה דעתי חלוקה מאד מאד מחמת פמה ספקות ופחדים, ואי אפשר לבאר חלקות הדעה שלי

ביום ראשון פרשת בא נסעתי מהיסין לטפליק, ובאתי לטפליק לעת ערב אור ליום שני ומצאתי שם את רבי משה מבאפליע ובקשתי אותו שישכר לי עגלה בכפר שלו, או לנסע לאומאן או אם אפשר לשכר עגלה על השבוע לכל הדרך מה טוב ביום שני השכמתי והתפללתי בתוך התפלה בא ערל אחד עם אגרת מרבי משה הנזכר לעיל כתוב שרבי משה הנזכר לעיל שכר אותו בסף מועט לשבוע לנסע עמי כל הדרך וסעדתתי שם, ואחר כך נסעתי אחר חצות היום לנסע לאומאן על ערב ראש חדש שבט שהיה מממשמש לבוא ביום שלישי ובאתי לכפר רוסאשי ונתיגעו הסוסים ואמר הערל שישכר לנו עגלה אחרת, והיינו בהולים ונחפזים מאד מאד כי היום ירד מאד ולמחרתו הוא ערב ראש חדש שהייתי אך ובהול מאד להיות שם על ציון הקדוש בתוך אנשי-שלומנו כדרכנו בכל שנה ושנה מיום הסתלקותו להיות באומאן על ציון שלו הקדוש בערב ראש חדש שבט, על כן הייתי בהול מאד מאד והשם יתברך הזמין לנו ערל אחד והכרחתי לתן לו כמו שחפץ יו"ד זהובים שיעמיד אותנו לאומאן בערב, ונסעתי עמו אני ורבי מנדיל

והשם יתברך היה בעזרתי ובאנו לאומאן לערב בערף שלש או ארבע שעות בלילה, וכבר נרדמו בשנה בבית רבי אברהם, שהוא אכסניא שלי, והכרחתי לנסע לבית רבי נפתלי חברי להתאכסן שם בלילה ובאתי לשם והייתי סבור שאמצא שם אנשינו הבאים על ערב ראש חדש שמתאכסנים כלם בביתו, אבל לא היה שם אחד מהם כי מחמת קלקול הדרך רבים לא יכלו לבוא, ואותן שבאו לא באו עד יום המחרת בבקר אבל פשנכנסתי לבית רבי נפתלי מצאתי שם אנשים רבים חשופים יושבים בסעדה וזה היה סעדת נשואין של אחד מאנשינו שהשיאו רבי נפתלי באותו העת, והיה לי נחת גדול מזה ואכלתי שם סעדת הערב בבקר ביום שלישי התפללתי בבית רבי נפתלי בתוך התפלה נתקבצו ובאו כל אנשי-שלומנו שבאו מברסלב וכו' והלכנו כלנו על ציון הקדוש ושיפכנו שיחנו שם כדרכנו תמיד :

אחר כך אכלתי סעדת הצהרים בבית רבי אברהם ונסעו כל אנשי-שלומו לביתם בתוך אנשינו היה שם רב בשנים שהיה שם פעם ראשונה והוא רבי חיים נחום בן רבי שמואל מזורין והוא היה אלמן שגרש אשתו ובא לביתי זה שני חדשים קדם חנה, וקרבתו אותי מאד מחמת אהבת אבי שהיה מאנשי-שלומו והייתי חפץ מאד לעשת שדוך עמו, אבל לא נודמן וגם מחמת שדעתי היה טמון ענין הנסיעה לארץ ישראל ולא יכולתי לקבל עלי ההתחייבות שלי והרב ורבי יוסקא גרם גאיר לא רצו לקבל עליהם כלל שום התחייבות בקהלת-קדש ברסלב

אבל מאת השם היתה שהאיש הנזכר לעיל נתעכב בביתי עד סמוך לערב ראש חודש שבט, והייתי רוצה לקבלו עמי לאומאן אבל מחמת קלקול הדרך עד שהכרחתי לשכר עגלה רק להיסין לבד על כן לא לקחתי שום אדם כי-אם את רבי מנדיל מטולטשין לבדו שנסע עמי כל הדרך עד קהלת קדש אדעס ומשם חזר לביתו ועל כן נתעכב האלמן רבי חיים נחום בביתי עד לאחר שבת שאז נסע בני שיחיה ושאר אנשי-שלומו וקבלו את רבי חיים נחום וכי באשר צויתי קדם נסיעתי מביתי שיקבלו אותו לאומאן על הוצאות שלי וכן היה, שהביאו אותו עמהם ואני סלקתי להם בעד ההוצאות ואחר שפאנו מציון הקדוש ואכלנו סעדת הצהרים התחלנו לדבר משדוכים אולי ימצא שם איזה שדוך לפניו וברוך השם היושב ומזוג זיווגים שבתוך כך נודמן שדוך הגון מאד לפניו עם אחד מחשובי אנשי-שלומו, התיק הרבני מורנו הרב רבי זלמן מאומאן ורבי יוסקא גרו ואיר והרב גרו גאיר כפר היו מוכנים לנסע לביתם ורציתי לעכבם להמתין עד שיגמר השדוך, ולא רצו רק תכף ומיד נתרצה רבי יוסקא מעצמו בשמחה גדולה וקבל בקנין אגב סודר על כל התחייבות המלבושים להאלמן ואני לא נתחייבתי כי-אם חמשים זהובים לקבלם בטשערו, והם נסעו לשלום לביתם והאלמן הנזכר לעיל עם בני שיחיה ושאר אנשי-שלומו שהיו על אותה העגלה כלם נתעכבו באומן עמי, ובלילה נגמר השדוך למזל טוב וגם זה חזק ושמח אותי שזכיתי לגמר מצוה פזאת להשיא יתום חשוב כזה בר אורן ובנו של איש כשר ונכבד מאד מיקירי אנשי-שלומונו:

ביום ערב ראש חודש הנזכר לעיל, בא לעת ערב הרבני התיק מורנו הרב רבי שמואל איזיק גרו גאיר שנתעכב בדרך ולא היה עמו על ציון הקדוש בבקר, ולא בא עד סמוך למנחה ועדן לא טעם פלום והיה בדעתו לילך תכף על הבית עלמין, אבל ראיתי שהוא לו לטרח גדול כי בא מקר גדול ונתנגע בדרך והיום ירד מאד ועפבתי אותו קצת, ותכף נתרצה לומר, טוב שאלף למחר בראש חודש, וישב לאכל ובלילה היה עמו על התנאים ובבקר הלך על ציון הקדוש וכשחזר משם נתעורר לי חשק לילך גם כן אף על פי שביום אתמול היה בדעתי לבלי לילך בראש חודש מחמת שהיה בדעתי להתעכב עוד איזה ימים באומאן, אבל עכשו מחמת שהלך רבי שמואל איזיק עם איזה אנשי-שלומונו, נתעורר לי חשק על כן הלכתי והתפללתי שם ופרשתי שם שיחתי קצת ועל ידי זה נתחזקתי יותר בענין נסיעתי:

אחר כך אכלתי סעדת הצהריים בבית אכסניא שלי בבית רבי אברהם אחר כך הלכתי להעביר כל החפצים שלי מבית רבי נפתלי לבית רבי אברהם כי עדין היו כל החפצים שלי מנחים בבית רבי נפתלי מליל ג' עד עתה ושכרתי עגלה והעברתי אותם לבית רבי אברהם לאכסניא שלי אחר כך הלכנו לבית רבי משה ששם התפללנו בראש השנה העבר:

אחר כך הלכתי לבית רבי נפתלי שנמצא שם איש אחד מארץ ישראל שבא זה סמוך מאד מארץ ישראל, כדי לדבר עמו מארץ ישראל וגם לשמע ממנו אודות רבי שמעון חברנו שנשמע עליו אז שמועה לא טובה שהיה חס ושלום בתוך הספינה שנאבדה כמפרסם והלכתי לשם איזה שעות סמוך למנחה ודברתי עמו הרבה וספר לי כל נסיעתו מארץ ישראל עד הנה כי באותן העתים היתה שעת מלחמה וסכנה גדולה מחמת מרידת הגרעקין במלך התוגר כמפרסם, ומחמת זה נתעכבו רבים מאד באדעס שרצו לסע ולא נסעו לארץ ישראל מגדל הפחד

ואני אמרתי בלבי שכל המניעות האלה הם רק בשביל החשק כדי שיתגבר חשקי יותר להנחשק הנפלא הקמוץ וסתום הזה שהוא לנסע לארץ הקדושה, ארץ חמדה טובה ורחבה שהנחיל לאבותינו עד אשר נתגברתי יותר על ידי המניעות והבלבולים האלה, וחזקתי עצמי ביותר לבלתי להשיג על כל זה, והשם יתברך עזרני לנסע

ואז שמעתי מהאיש מארץ ישראל הנזכר לעיל כל סדר נסיעתו וספר לי שיער עכו סגורה מחמת מרידה הזאת, ושכרו ספינה חוץ לעיר עכו ונסעו קצת וברוך החזירם אדון מספינה אחת, ואמר להם שהוא סכנה גדולה לילך עכשו, כי בעצמם שמעו קול הצעקה מאנשי הספינה שנהרגו, ולפי דבריהם היתה זאת הספינה, שנשמע שנהרגו, שהיה בתוכה בן רבי זאב מטראסטנעץ ורבי שמעון חברנו ועוד יהודים רבים בערך ששים וחמשה, ואמר האיש מארץ ישראל הנזכר לעיל שהאנשים שהיו בספינתו אמרו שהם יודעים וזוכרים חמשים ושבעה אנשים מהם ואז חזרה הספינה לעכו שהלך בה האיש הנזכר לעיל, ושאלו את האדון של הספינה שהוא בעצמו נשאר בביתו, וצוה להם לילך ולבלתי להשיג על-זה וחזרו והלכו עד איזה מקום כמדמה עד ראדיס, משם קצתם שכרו סוסים עד עיר סטמבול בעצמו, וקצתם על שהיו עניים הלכו וסבבו מעיר לעיר קצת ביבשה וקצת בים עד שבאו לסטמבול וספר לי, שאותן שהלכו דרך עירות ישראל עזרו להם ישראל בכל מקום שבאו, ונתנו להם על הוצאות הנסיעה ואכילה ושתיה כדרך אחינו בני ישראל רחמנים בני רחמנים וזמן נסיעתם נשתהה מן ראש חדש איר שניצאו מארץ ישראל עד ימי תשרי שאז עמדו בקארינטאן באדעס

וכל הדברים האלה היו לי קצת למניעה גדולה מחמת ששמעתי גדל הרעש והסכנה אבל אחר כך נתחזקתי יותר על ידי זה, כי פניתי לצד אחד והסתכלתי הלא הם אף על פי כן נסעו מארץ ישראל לחוץ-לארץ, וסכנו עצמם בשביל פרנסה לגדל הדחק שלהם, והשם יתברך עזרם שבאו בשלום על אחת כמה וכמה אני מחיב לספן עצמי בשביל תקון נפשי לנסע מחוץ-לארץ ישראל, והשם יתברך יעזרני בחסדו לבוא לשם כי לארץ ישראל אי אפשר לבוא כי-אם על ידי סורים

וגם רבנו זכרנו לברכה נסע בשעת מלחמה גדולה ואם מי אנכי להשוות עצמי לרבנו זכרנו לברכה, אשר אין מי נדמה אליו מכל-שכן פחות כמוני, אף על פי כן לענין דבר שבקדשה מחיב אפלו הקל שבקלים לבקש גדולות כאלו שמעתי מפיו הקדוש בעצמו זכרנו לברכה אדרבא אני מחיב למסר נפשי יותר ויותר אף פעמים לבוא לארץ ישראל כי רבנו זכרנו לברכה אפלו קדם שבא לארץ ישראל היתה קדשתו ופרישותו ומעלתו וצדקותו גבוהה ונשגב ונעלה מאד בתכלית המעלה, ולא נסע לארץ ישראל כי אם לפעל להשיג השגות נשגבות יותר ויותר כי לגדלתו יתברך אין חקר, וכמבאר מזה דברינו בספרי שבחיו הנוראים עין שם אבל אנו יתמי דיתמי אנו צריכין להתגולל ברפש וטיט ולרחש על הארץ בין נחשים ועקרבים עד שנזכה לנשק עפר ארץ ישראל, ולהתגולל בעפרה הקדושה ולשאב מאורה הקדוש והנורא ואף על פי שאין אנו יודעים כלל מהו ארץ ישראל, הלא גם אנו יודעים מהו ציצית ומהו תפלין, ומהו סכה ולולב, וכיצא בשארי מצוות, כי טעמי המצוות לא נודעו לשום אנושי מכל-לנו, וכמו שכתוב פלאות עדותיך וכו' וכמו שכתוב כל מצותיך אמונה (עין במקום אחר מזה), וכי חס ושלום נפטר מלעשות המצוות מחמת שאין אנו יודעין טעמן כמו כן אנו

חיביו להתגולל לארץ ישראל אף על פי שאין אנו יודעים מהו ארץ ישראל, כי כבר הודיעה לנו התורה הקדושה בעצמה, ורבותינו זכרונם לברכה בגמרא במסכת כתובות ובשאר מקומות ובמדרשים ובפרט רבנו זכרנו לברכה בתורתנו הנוראות, שכלם גלו לנו מגדל מעלת ארץ ישראל, ושכל קדשת איש הישראלי תלויה בארץ ישראל

ואם אין אנו זוכים לקבע דירתנו שם מחמת גדל המניעות שיש לכל אחד ואחד על-זה, על כל פנים נזכה להיות שם פעם אחת כל ימי חיינו, לילך שם ארבע אמות על כל פנים, שגם זה טוב מאד כמו שהפליגו רבותינו זכרונם לברכה וגם אולי על ידי זה שילך שם ארבע אמות, נזכה אחר כך לנסע עוד הפעם לקבע דירתנו שם ועל כל פנים איך לא נחוש להיות פעם אחת במקום חיינו, במקום קדשתנו, בארץ חמדה שהבטיח הקדוש ברוך הוא לאבותינו כמה פעמים, וחרז ההבטחה כמה פעמים הרבה בלי שעור לגדל חבתה (ועין בדברינו מזה במקום אחר באריכות) הן על כל אלה ויותר מזה שאי אפשר לבאר כאן נתחזקתי על ידי המניעות עצומות יותר ויותר ואף על פי כן עדין היה לבי חלוק לשתיים: נוטה לכאן ולכאן בלי הכרע, מחמת כמה וכמה מניעות המח שיהיה בדעתי מאד שאי אפשר לפרטם:

ביום חמישי השכמתי והתפללתי בבית אכסניא שלי, ולא הלכתי למקוה, ולא הייתי על ציונו הקדוש ואז באותו העת לא היו עגלות מצויות לשכר בקהלת-קדש אומאן כי בכל יום רביעי שאלתי על עגלות והשיבו לי שקשה למצא עתה מחמת קלקול הדרך, וגם כלם נסעו על קונטרקטיו (לחדש הרשיון) והעולה על רוחי היה להתעכב באומאן על שבת כי חקרתי בלבי שאני מכרח להיות מתון מתון הרבה בנסיעה זאת, אבל רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום ובבקר בגמר התפלה עלה על דעתי לשכר עגלה לטיראוויצע ותכף צויתי לר' מנדיל עם עוד איש אחד מאנשי-שלומנו מאומאן שילכו מיד וישכרו עגלה לטיראוויצע והלכו וחפשו ומצאו ביגיעה קצת איזה עגלה של נכרי, והביאוה לביתי ושכרתי אותה בתוך כך קראו אותי לסעודה לבית רבי יונה הנזכר לעיל לכבוד המחתינים שבאו לביתו להשתדף עמו והלכתי לשם אני וחברי רבי נפתלי ורבי משה וישבנו שם יחד עם רבי יונה, והתנצל את עצמו בענין המחלקת שבאומאן, שאינו חב בדבר כלל; וזה היה נצרך לנו מאד ונתעכבתי שם על הסעודה עד שתיים או שלש שעות אחר חצות היום, והייתי סבור, שכבר חזר העפוי"ם לגדל העכוב אבל כשבאתי לאכסניא מצאתיו עומד עדין ונסעתי תכף עמו לטיראוויצע ולנתי בדרך

ביום ששי בבקר בהשפמה רציתי להתפלל שם תפלת שחרית אחר כך נתישבתי לטיראוויצע, והיה השעה דחוקה קצת להגיע לשם לזמן תפלה ואחרנו זמן התפלה קצת, ובאנו בעזרת השם יתברך לטיראוויצע בעת שגמרנו להתפלל בבית המדרש של המגיד זכרנו לברכה ותכף כשראו אותי אנשי-שלומנו יצאו לקראתי בשמחה רבה כדרךם תמיד, והודיעו לי מיד הנה כסא של אליהו הנביא מוכנת ועוד מעט יביאו תינוק למול ומעלתו יהיה מוהל בודאי ונתמלאתי שמחה שזכיתי למצוה כזאת בשעת ביאתי מיד ותכף ומיד הנחתי טלית ותפלתי וכבדו אותי במצות חתונה, ומלתי התינוק פדת ועל ידי זה נתן שמחה וחדנה גדולה מאד בלבי, כי אני הייתי מספק כלל אם לנסע לפה על שבת, ועכשו אני רואה כי דרכי נכון מעם השם כי זכיתי בדרך למצוה כזאת, אשר לאו בכל פעם מתרחש לי מצוה כזאת בדרך ובפרט שנוצרת מיד שמצות מילה יש לה אחדות ושכיכות וקשר נפלא עם קדשת ארץ ישראל כי אברהם אבינו עליו השלום בעת שנצטוה על המילה, אז הבטיחו השם יתברך על ירשת ארץ ישראל לו ולזרעו אחריו כמובא שם (בראשית י"ז ט) "ואתה את בריתי תשמר ונתתי לך ולזרעך את ארץ מגרד" וכיו' וכמו שכתוב וכו' עמו הברית לתת את ארץ הפנעני וכו' ובשביל זה נוהגין לזמר וכו' בעת ברית מילה ועל ידי זה נתחזקתי והתפללתי בשמחה ובחיות קצת, ברוך השם אשר עד פה עזרני ושבתינו שם בשבת קדש בבית ידינו רבי יצחק חתן המגיד, וגם הודיעו לי שגם ביום שלישי יהא ברית מילה אצל אחד מאנשי-שלומנו שנתקרב בסמוך ובליל שבת קדש שמחנו ורקדנו בעזרת השם יתברך אחר כך הלכנו על סעדת הבן זכר וביום שבת קדש חזרתי ואמרתי התורה המתחלת מי שיודע מארץ ישראל שטעם באמת טעם ארץ ישראל (בלקוטי תניינא סימן מ), ונתעכבתי שם בטיראוויצע עד יום שלישי והייתי סנדק על הברית מילה:

כז

ביום רביעי שכתתי עגלה של ר"י לנסע על שבת למדבדבקה, ובאותו העת היה הדרך מקלקל ומבלבל מאד ולא היו יודעים אם לנסע עם עגלה או עם שליטין כי לפעמים ירד איזה שלג ובתוך כך נתמסמס ולא היה דרך נכון ובטוח כלל ומחמת זה נסעתי עם עגלה ביום חמישי בבקר, ולוו אותי כל אנשי-שלומנו מטיראוויצע ועדן לא הודעתי להם כלל מה שבדעתי יש סבא לנסע לארץ ישראל בנסיעה זאת כי גם בעצמי הייתי מספק עדן הרבה:

כח

ביום חמישי נסעתי מטיראוויצע ונתחבר עמי ידידנו הותיק מורנו הרב גרשון וכו' נכד המגיד זכרוננו לברכה ונסע עמי עד טשערין ולנו בקהלת-קדש ולאטיפאליע בבית רבי יקותיאל אחד מאנשי-שלומנו שדר רבנו זכרוננו לברכה בביתו בעת שישב שם בזלאטיפאליע ומצאתי שם את חברנו ידידנו רבי חיקל גרו גאיר, ובא אצלנו בלילה והיה לנו לנחת ולשמחת לבב:

כט

ביום ששי נסעתי קדם אור היום מזלאטיפאליע, ובאנו לכפר קרוסניסילקע שישב שם ידידנו רבי זאב, ולא מצאנו אותו בביתו משם נסענו לקהלת קדש קאמינקע וכבר עבר חצות היום ונתעכבנו שם על שבת שירה ומאת השם היתה שנסע עמי רבי גרשון הנ"ל שהיה נכדו שם לענינו בקהלת-קדש קאמינקע, כי יש לו שם מחתנים כל בית הרב דשם ובשבת היו אצלנו רבי יוסף הירש גיסו של רבי גרשון ואיש אחד ממדבדבקה שהוא חתן החזן דשם גם רבי ישעיה חתן הרב היה כל היום אצלנו, וספר לי אז שהיה פעם אחת אצל רבנו זכרוננו לברכה בעת שהלך עם אחד בשליחות מהשפאלער, ולצד חותנו הרב וספר לי כל המעשה איך נכנס לרבנו זכרוננו לברכה, ושנפל עליו אימה ופחד גדול עד מאד, ושדבר עמו הרבה וכפי הנראה מדבריו שרבי ישעיה הנ"ל ספר לו כל לבו ושנמשד עליו אז יראה והתעוררות לתשובה מאד כדרך כל האנשים שנכנסו אצלו זכרוננו לברכה, כמפרסם שתוף כשנכנס אליו אחד בא עליו התעוררות גדול לתשובה מאד, ומי שנשאר על עמדו ולא נפרד ממנו נעשה איש כשר וירא השם מרבים, כמפרסם וספר איך שאחר כך כשבא לביתו הבינו קצתם שהיה שם והיו לו יסורים גדולים ומחמת זה לא היה יכול לסע יותר ועכשיו הוא יודע בעצמו ההפך וההבדל בין אם היה אצלו ובין עכשו, ושעקרו אותו מחיים אמתיים וגם כל אדם המסתכל על האמת כול לראות האמת אם עשו לו טובה על ידי זה שעכבו אותו מלהתקרב לרבנו זכרוננו לברכה או עשו לו רעה שאין דגמתה מעות אשר לא יוכלו לתקן וכו':

גם בשבת בבקר היה אצלי רך בשנים אחד ושמו שמואל שהיה יכול לנגן היטב, ונגן לפנינו הרבה וגם הוא נמשך אחרינו מאד ודבר עמי קצת ביום ראשון בבקר בתשוקה גדולה וכסופיו נמציים להתקרב לאמת, אך גבה טורא בינו לבינינו כי רחוק ממנו הדרך והמתנגדים רבים שם מאד, ובפרט אביו הוא מתנגד גדול מאד, אבל אף על פי כן טוב לפניו שיש לו הפרות קצת עמנו כי גם זה לא יאבד לעולם:

והנה בליל שבת שירה בא על דעתי מענין הפרשה שמדברת מנסיעה לארץ ישראל כי הפרשה מתחלת ויהי בשלח פרעה את העם וכו', דהינו שיצאו ישראל ממצרים וזה דוע שכל יציאת מצרים היה לבוא לארץ ישראל, כמו שכתוב (שמות ג) "אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה" וכו' וכן הפרשה הזאת מדברת תכף מענין הדרך לארץ ישראל כמו שכתוב שם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, לארץ ישראל שהיו הולכין לשם כפרוש רש"י וכו' וכל ענין הפרשה זאת מצאתי בה היטב כל ענין נסיעתי לארץ ישראל כי מבאר בפרשה הזאת שצריכין לסבב הדרך לבוא לארץ ישראל כמו שכתוב ולא נחם אלקים דרך וכו', ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף, כי גם אנחנו הסב אלקים אותנו כי דרכנו הישר לארץ ישראל הוא דרך אדעס, וקהלת- קדש אדעס קרובה לנו לקהלת קדש ברסלב, ובכל יום ויום מצויים עוברים ושבים הרבה מברסלב לאדעס כי כל המשא ומתן של רב העיר ההיא ושביבותינו הוא באדעס ואני הכרתי לסבב הדרך לאדעס כל-כך הרבה דרך קאמינקע וטשערין וטשירקאס וקרימיניטשאג וכו' עד שבאתי לאדעס, כי התורה בכל אדם ובכל זמן והוטב בעיני מאד שמצאתי רמז גדול לנסיעתי מבאר בתורה בפרשה הזאת ואז התחלתי לחשב בדעתי איזה ענין וטעם לזה מה שצריכין לסבב דיקא הדרך כשרוצין לבוא לארץ ישראל אבל עדין לא מצאתי טעם נכון ומבאר היטב, רק מרחוק נראה איזה רמזים לזה ודברתי מענין שיחה זאת בסעדת ליל שבת לפני העולם, איך שמבאר בתורה שלבוא לארץ ישראל צריכין לסבב הדרך, והם לא הבינו מה פונתי כי לא ידעו שבדעתי לנסע לארץ ישראל בנסיעה הזאת

והנה אחר כך בא על דעתי איזה טעם קצת מה שצריכין לסבב הדרך לבוא לארץ ישראל, והוא מבאר לעין על פי תורתו של רבנו זכרוננו לברכה אמרתי אגב גררא אכתב גם זה כאן והוא כי מבאר בהתורה "ויהי נא פי שנים ברוחך" (בסימן ס"ו בליקו"א) שכל המניעות שבעולם מדבר שבקדשה כלם הם בשביל החשק כדי שיתגבר החשק ביותר וכל מה שהנחשק גדול ביותר אז המניעה גדולה ביותר כדי שיתגבר החשק ביותר כי המניעה היא רק בשביל החשק כי על ידי המניעה מתגבר החשק ביותר כמו שמראין איזה דבר לפני תינוק, וחוטפין ממנו, שאז מתגבר חשקו ביותר ורץ ורודף מאד אחרי הדרך הזה, כמו כן על ידי שמונעים את האדם מהדרך שבקדשה על ידי זה מתגבר חשקו יותר ויותר ועל כן כל מה שהנחשק גדול יותר נותנין לו מניעות יותר ויותר, כדי שיתגבר חשקו יותר ויותר וכו', ענין שם כל זה היטב כי הם דברים המכרחים מאד מאד למעשה ומי שיקח דברים אלה בלבד היטב באמת, יוכל על ידי זה לשבר ולעבר על כל המניעות שבעולם, ולהשיג ולהגיע לכל הדברים שבקדשה שירצה כי אין דבר שימנעוהו כי אם יתגבר חשקו ישבר כל המניעות כי כל המניעות לא באו כי- אם בשביל החשק, כי על ידי המניעות יוכל להבין כמה גדול מעלת הנחשק, וכל מה שהמניעות מתגברין יותר ויותר, על ידי זה יוכל להבין כמה גדול מעלת הנחשק וכו', ענין שם כל זה היטב

ועתה מבאר לעין בשביל זה סבב אלקים את העם ולא נחם אלקים בדרך הקרוב, כי בכונה סבבם בדרכים רחוקים והרחיקם מארץ ישראל שלא יבואו מיד לארץ ישראל, כדי שיתגבר חשקם יותר ויותר על ידי גדל המניעות של רחוק הדרך ותקף המלחמות שראו, שעל ידי כל זה יתגבר חשקם יותר ויותר של כל הרוצים לבוא באמת לארץ ישראל ומי שלא יוכל לעמד בנסיון הזה, באמת לא יבוא לארץ ישראל כי כך מדתו של הקדוש ברוך הוא שמנסה את האדם על ידי המניעות הגדולות שמזמין קדם כל דבר שבקדשה, בפרט קדם כל דבר שבקדשה שכל היהדות תלוי בו כגון לבוא לארץ ישראל, או להתקרב להצדיק האמת שאז מזמין לו מניעות הנדמות למניעות גדולות וקשות מאד והכל בשביל החשק כדי שיתגבר חשקו ביותר כנ"ל, כי על ידי המניעות גדולות ועצומות יוכל להבין כמה גדול מעלת הנחשק, ואז יתגבר שיהיה לו חשק וכסופין גדולים כפי תקף המניעה ואז אם יתגבר

בְּחֶשֶׁק וְכִסּוּפִין, בְּיָדָאֵי יִשְׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת וַיָּבֹא אֶל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת וּלְאַרְצָא יִשְׂרָאֵל, כִּי הַמְּנִיעוֹת לֹא בָּאוּ אֶלָּא בְּשִׁבִיל הַחֶשֶׁק כְּנִי"ל וּלְהַפּוֹף מִי שְׁלֵא יוֹכֵל לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן יִתְרַחֵק עַל יְדֵי זֶה כִּי כָּל מֵה שֶׁמִּסְבֵּב וּמְגַלְגֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִם כָּל אֲדָם שֶׁבְּעוֹלָם מְגֹדֹל וְעַד קֶטָן הוּא בְּשִׁבִיל נִסְיוֹנוֹת כִּי הָאֲדָם לֹא בָּא לְעוֹלָם הַזֶּה הַשֶּׁפֶל כִּי-אִם בְּשִׁבִיל נִסְיוֹנוֹת כְּפִדּוּעַ, וַיִּתֵּר מִזֶּה אֵין לְהֶאֱרִיף כָּאֵן:

לב

וְהִנֵּה עֵבֶר הַשְּׂבֵת בְּשָׁלוֹם בְּקַהֲלַת-קִדְשׁ קְאָמִינְקַע בְּיוֹם רֵאשׁוֹן פְּרִשְׁתָּ יִתְרוֹ נִסְעֵתִי עִם רַבִּי גְרִשׁוֹן הַנִּי"ל בְּיַחַד וְעִם חֲבָרֵי רַבִּי מְנַדִּיל לְקַהֲלַת קִדְשׁ טְשְׁעָרִין, וְהֵינּוּ בְּכַפֵּר שְׂיֹשֵׁב שֵׁם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, הֲלֹא הוּא מוֹרְנוּ הָרַב בְּעַר גְּרוֹ יְאִיר וְלֹא מִצָּאֵנוּ אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ גַּם בְּנוֹ הַגְּדוֹל שֶׁאֲנִי מְכִיר אוֹתוֹ לֹא מִצָּאֵנוּ גַּם כֵּן, רַק בְּנוֹ הַחֲתָן רְאִינוּ שֵׁם שֶׁשָּׁמַשׁ אוֹתָנוּ קִצְתָּ וְכַבֵּד אוֹתָנוּ בְּאִיזָה מְשֻׁקָה פְּשׁוּטָה

וְנִסְעֵנוּ מִשָּׁם וּבָאֵנוּ לְטְשְׁעָרִין לְעַת עָרַב וְהִתְפַּלְלֵתִי מִנְחָה עַל הָעֲגָלָה וְקִדְשׁ מִנְחָה הֵייתִי בְּתַחֲלָה בְּעֶצְבוֹת מְאֹד וְסִפְרֵתִי קִצְתָּ צַעֲרִי לְפָנַי רַבִּי גְרִשׁוֹן וְרַבִּי מְנַדִּיל הַנִּי"ל וְנִחַמּוּ אוֹתִי קִצְתָּ וְאֶמְרוּ הֲלֹא רַבְּנוּ זָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה אֲמַר שְׂאֵתָם שׁוֹחֲקִים מְכַל הָעוֹלָם וְכוּ' וְאַחַר כֵּן הִתְחַלְנוּ לְשַׁחֹק אֲנִי וְרַבִּי גְרִשׁוֹן, (וְהִתְגַּבְּרְנוּ בְּשַׁחֹק גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד אִיזָה שְׁעָה רְצוּפָה) וְעַל יְדֵי זֶה שִׁמַּחְתִּי עֲצָמֵי קִצְתָּ, וְזֶה הִנֵּה נֶצְרָף לִי אִזְ מְאֹד מְאֹד
מִאֲד בְּלִי שְׁעוֹר:

לג

אַחַר כֵּן הִתְפַּלְלְנוּ מִנְחָה עַל הָעֲגָלָה, וּבָאֵנוּ לְעַת עָרַב לְקַהֲלַת קִדְשׁ טְשְׁעָרִין וְעַמְדָנוּ אֶצֶל יְדִידֵינוּ הַחֲתָן הַנֶּגִיד מוֹרְנוּ הָרַב דְּבַעַר גְּרוֹ יְאִיר וְהֵם הָיוּ מִתְפַּלְלִים אִזְ בְּמִנְיָן מִנְחָה, וּבִדְעֵתִי לִסַּע עַל הַסְּפִינָה (שְׁקוֹרִין פְּאַרְאָן) וְלָבֹא לְתוֹךְ הָעִיר לְבֵית יְדִידֵנוּ הַחֲתָן הַנֶּגִיד מוֹרְנוּ הָרַב יַעֲקֹב יוֹסֵף גְּרוֹ יְאִיר, שֶׁשֵּׁם הוּא תְּמִיד אַכְסֵנְיָא שְׁלִי אֵךְ רַבִּי בְּעַר עֲכָב אוֹתָנוּ בְּבֵיתוֹ לָלוֹן שָׁם, כִּי בִּלְאִ זֶה לֹא הִיָּה אִזְ רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף בְּבֵיתוֹ בְּלִילָה הַזֹּאת וְנִשְׁאַרְנוּ לָלוֹן שָׁם וְאֶכְלְנוּ שָׁם סְעֻדַת הָעָרַב וְשָׁם נִמְצָאוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁבָּאוּ מִקַּהֲלַת קִדְשׁ מְעִירָאֵד לְרִי יוֹדֵל גְּרוֹ יְאִיר לְשִׁמְעַם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ זָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, וְלֹא יָכְלוּ לְהִגִּיעַ עַל שִׁבְתָּ וְשִׁבְתוֹ בְּכַפֵּר אֶצֶל רַבִּי בְּעַר הַנִּי"ל, וְשָׁם שָׁמְעוּ שְׂרַבִּי יוֹדֵל הַנִּי"ל אֵינוּ בְּבֵיתוֹ בְּקַהֲלַת-קִדְשׁ מְדַבְּדִיבְקָא, וּבָאוּ לְכָאֵן בְּיוֹם רֵאשׁוֹן לְטְשְׁעָרִין וְלֹא מִצָּאוּ אוֹתוֹ גַּם שָׁם, כִּי נִסַּע לְצַרְף פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים וְשָׁנִי אַנְשִׁים הָאֵלֶּה הִיָּה לָהֶם צַעַר גְּדוֹל מְאֹד וְעַמְדוֹ בְּפָחִי נִפְשׁ וּמִצְטַעֲרִים הָרַבָּה כִּי הֵם עֲנִיִּים וּמִסְרוּ נַפְשָׁם לָבֹא לְכָאֵן אַחֲרֵי מִנְיַעוֹת גְּדוֹלוֹת וְחִסְרוֹן כִּיס, כְּמִפְרָסָם עֲצֵם הַמְּנִיעוֹת כְּשֶׁרוּצִין לְהִתְקַרֵּב אֲלֵינוּ, וְאַחַר כָּל אֵלֶּה לֹא מִצָּאוּ מִבְּקֶשֶׁם וּבִתּוֹף כֵּן בְּאֵתִי אֲנִכִּי לְשֵׁם כְּנִי"ל בְּעַת שְׁהֵם הָיוּ מוֹכְנִים כְּבָר לְחֹזֵר וְלִסַּע לְבֵיתָם, וְנִתְעַכְּבוּ שָׁם קִצְתָּ וְדִבְרֵתִי עִמָּהֶם קִצְתָּ וְנִחַמְתִּי אוֹתָם הָרַבָּה, וְאֶמְרֵתִי לָהֶם הֲלֹא אֲנִי רֹאִין כְּמָה בְּנֵי אֲדָם נוֹסְעִים לְאִיזָה אֲדוֹן כְּדִי לְפַעַל אֶצֶל אִיזָה דְּבָר בְּשִׁבִיל עֵסְקֵי פְרִנְסָה אוֹ לְעִשׂוֹת עִמּוֹ אִיזָה מִשָּׂא וּמִתָּן, וְאֵין מוֹצָאִים אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ, וְצָרִיכִין לְחֹזֵר וְכָל הַהוֹצָאָה הַחֲטָרָמָא הֵייתָה בְּחִנָּם לְגַמְרִי, וְאֵף עַל פִּי כֹן חוֹזְרִים וְנוֹסְעִים עוֹד הַפַּעַם, וְעַל פִּי רַב מְזַדְּמָן שְׁנוֹסְעִים לְאֲדוֹנֵים פְּעֵמִים הָרַבָּה וְאֵין מוֹצָאִים אוֹתָם בְּבֵיתָם, אוֹ שְׁמוֹצָאִים אוֹתָם בְּבֵיתָם אֲבָל אֵי אֶפְשָׁר לְכַנֵּס לָהֶם כִּי הֵם טְרוּדִים בְּעֵסְקִים אַחֲרִים עַל-אַחַת-כְּמָה-וְכְּמָה אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַבִּי רַבְבוֹת קַל-וְחֹמֶר, כְּמָה וְכְּמָה יֵשׁ לָבֹא וְלְחֹזֵר וְלָבֹא בְּשִׁבִיל לְהִתְקַרֵּב לְאַנְשִׁים כְּשָׂרִים אֲמִתִּיִּים שְׂיִכּוּלִים לְקַבֵּל מֵהֶם חֵיוֹת דְּקִדְשָׁה שְׂיֵהִיו טוֹבָה לְפָנָיו לְעוֹלָמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים וּבְפִרְט כְּשְׁנוֹסְעִים בְּשִׁבִיל דְּבָר שֶׁבְּקִדְשָׁה אֶפְלוּ אִם אֵין מְשִׁיגִין הַדְּבָר אֵף עַל פִּי כֹן הִיגִיעָה בְּעֲצָמָה אִיזָה נֶאֱבָדָת לְעוֹלָם, כִּי עַל כָּל פְּנִים כְּוָנְתוֹ הֵייתָה לְטוֹבָה וּבְיָדָאֵי יִשְׁלַם הַשֵּׁם שְׂכָר כָּל פְּסִיעָה וְשְׂכָר כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה שְׁהוֹצֵאתָם עַל זוֹכֵין לְהַשִּׁיג הַדְּבָר פְּסִיעָה וְשׁוּם תְּנוּעָה בְּשִׁבִיל אִיזָה דְּבָר שֶׁבְּקִדְשָׁה אֵינוּ נֶאֱבָד לְעוֹלָם, אֶפְלוּ אִם אֵין זוֹכֵין לְהַשִּׁיג הַדְּבָר הַחֹה וְהַזְּכָרִיתִי אִזְ לְפָנֵיהֶם מֵה שְׂרָאֵתִי בְּסִפְרָא עַל פְּסוּק (קַהֲלַת ז) טוֹב אַחֲרֵיתִי דְּבָר מְרַאשִׁיתוֹ וְכוּ'

ואין כאן מקומו וּבְזֶה נחמתי והחיותי והחזקתי אותם קצת ונסעו לשלום:

לד

ביום שני פרשת תרו השפמנו והלכנו על הנהר שנקרש בלילה, כדי לבוא לתוך העיר שמעבר השני, כדי לילך לטבל במקוה ולהתפלל שם בבית המדרש, ואחר התפלה באתי לבית רבי יעקב יוסף גרו ואיר שהיא אכסניא שלי, אבל הוא בעצמו עדין לא בא לביתו ונתעכתי שם בטשערין כל אותו השבוע עד יום שלישי פרשת משפטים ביום שני פרשת תרו כשבאתי לבית רבי יעקב יוסף גרו ואיר דברתי תחלה עם כל בני-ביתו מהשדוד שעשה בקרוב מבראד וזה נצרך לי לידע אחר כך אכלנו סעודת הצהרים ועדין לא בא לא רבי יודל ולא רבי יעקב יוסף ובעל העגלה אף לדרכו והכרח רבי גרשון לחזור לביתו, ולא ראה פנים עם רבי יודל גרו ואיר שבא בשביל זה אחר כך דברתי הרבה עם רבי זאב בן רבי יעקב מרבנו זכרוננו לברכה, וגם קבל אצלי חדושים שלי לעין בהם ולעת ערב בא רבי יעקב יוסף גרו ואיר וקבל אותי באהבה רבה כדרכנו תמיד:

לה

והנה באותו העת היו קצת מחלוקות בין השתפים רבי דב ורבי יעקב יוסף בענין האטקאפ (עבודת בקבלנות), שהיה מוכן רבי יעקב יוסף לנסע לפטרבורג לשכר ועדין לא באו לעמק השנה ובתחלה לא רציתי לחיות דעתי בזה כלל, אחר כך ביום שלישי הסיתי אזני קצת לשמע ענין הסכסוכים שביניהם וברוך השם שרבי צבי גרו ואיר עשה שלום ופשרה ביניהם, וגם אנכי עזרתי אותו קצת ואז עשה רבי דב סעודה עבורי בלילה השישי ליום רביעי שהוא ליל חמשה עשר בשבט, שהוא זמן לדיתי והזמין כל אנשי-שלומנו החשובים וגם את רבי יעקב יוסף וּבְנוּ וְהיינו כלנו מסבין אצלו:

לו

גם ביום שלישי אחר חצות בא ידינו כבוד הרב וכי מורנו הרב יודל גרו ואיר וּדְבָרְנוּ יחד באהבה גדולה, ואזי היינו כלנו בלילה על הסעודה וּדְבָרְנוּ על השלחן הרבה מרבנו זכרוננו לברכה, וספרנו מנפלאות הספר הנורא שצנה לשרף בעוונותינו הרבים, ועוד שארי דברים נפלאים מרבנו הנורא זכרוננו לברכה גם הוכחתי את אחד על איזה דברים שלא הוטבו בעינינו וכל אלו הדברים וכיוצא, כלם יש להם שיכות אצלי לענין נסיעתי לארץ-ישראל, על-כן אני כותב הפל לזכרון, אבל אי אפשר לבאר איך יש שיכות לכל ענין וענין לנסיעתי לארץ ישראל אחר כך באו בני הנעורים מאנשי-שלומנו שלא היו על הסעודה, ונגנו כמה נגונים והיינו בשמחה קצת ונמשכה הסעודה עד אחר חצות לילה:

לז

ביום רביעי חמשה-עשר בשבט עשה רבי יעקב יוסף סעודה בביתו והיו אצלו כל הנ"ל ורבי דב גרו זאיר וקדם הסעודה נגמר השלום והפשרה ביניהם וגם באותה הסעודה ספרנו קצת מרבנו זכרונו לברכה ונמשך עד הערב, ואחר כך התפללנו מנחה וערבית וכבר הייתי יגע מאד כי לא ישנתי בלילה כפי צרכי, וגם ביום לא ישנתי כלל ועל כן הנחתי עצמי תכף לישן

והייתי מרצה לבלי להתעורר משנתי לאכל סעדת הערב, אך קמתי קדם סעדת הערב אבל לא רציתי לאכל כי-אם מעט דמעט, ואחר כך נזכרתי שעבר יום חמשה-עשר בשבט בלי שמחה כראוי והתחלתי לשמח עצמי והיה שם רבי ישעיה מטשערקאס אחד מאנשי-שלומנו, וחספתי אותו לתוך השמחה ורקדתי עמו בעל כרחו ובתחלה לא היה מרצה כלל אבל אני הכרחתי אותו הרבה ולא היה יכול לשנות רצוני, ועל ידי זה נמשך עליו שמחה אחר כך באמת וכמבאר אצלנו מזה שמתחלה צריכין להכריח עצמו לשמחה, ואחר כך בא השמחה באמת כמו ששמעתי מפיו הקדוש ברוש (לקוטי תנינא כ"ג) ואלו מעט הרקודין והשמחה באותו הלילה היה יקר בעיני מאד מפז ומפנינים, כי נתיאשתי מלשמח באותו העת, כי כבר נרדמתי, והשם היה בעזרי לבוא לשמחה אז שהוא אצלי דבר גדול כי כל זמן שאני זוכה להיות בשמחה, אפלו בחל, הוא אצלי יקר מאד ומצוה גדולה כי רבנו זכרונו לברכה הזהירני מאד מאד להיות אך שמח תמיד, ולהכריח עצמנו בכל הכחות להיות בשמחה תמיד והעקר לשמח את עצמו על ידי מלי דשטותא דיקא כמבאר אצלנו כמה פעמים (שם כ"ד) ועל ידי השמחה הזאת הנ"ל, על ידי זה זכינו לשמח אחר כך גם בשבת קדש, כי על ידי זה למדתי את רבי ישעיה הנ"ל להיות בשמחה ורקודין בשבת קדש ובפרט לענין הנסיעה לארץ ישראל הייתה השמחה עקר גדול אצלי, וכל שמחה ושמחה קטנה וגדולה מעט ורב שהיו לי בדרך, הכל היו סייעתא דשמיא כדי לזכנו לבוא לשם, ובלא זה לא היה אפשר לי לבוא לשם:

לח

אחר כך נתעפתי לשבת שם בטשערין בשבת פרשת יתרו, וגם כבוד רבי יודיל נתעפב בטשערין ובגליל שבת לא אבל עמי בבית רבי יעקב יוסף, כי-אם באכסניא שלו שהיא אצל רבי דב תמיד ובגליל שבת שמחנו בעזרת השם יתברך ורקדנו לכבוד שמחת שבת קדש וביום אכל עמי גם רבי יודל וברוך השם היה הכל על כבוד שמחה ושלום, וגם במוצאי שבת רקדנו בעזרת השם יתברך:

לט

והנה בכל הימים האלה היה דעתי נבון ומבלבל בכל פעם בענין הנסיעה לארץ ישראל, ולא יכלתי להכריע דעתי כלל מעצם מניעות המוח, שהיו בדעתי כמה בלבולים כאלו אי אפשר לי לבוא לשם חס ושלום, הן מחמת מניעות הממון וסכנות הדרך מחמת כבוד מלחמות הגרעקין (היונינים) שגשמע אז, הן מחמת שארי מניעות שבעתי שהחלישו את דעתי בכל פעם שאי אפשר לי לבוא לשם חס ושלום וכבר הייתי מוכן לנסע בימי אלול שנת תק"פ זה שנה ומחצה וכבר הייתי באדעס ונתתי אדרוף (דמי קדימה) באדעס על בילעט (פרטיס) ונסגתי אחר מחמת מניעות כאלה אבל דרכנו לבלי להניח את

הרצון לעולם כפי אשר קבלנו מפיו הקדוש ומפי ספריו הקדושים על כן כל מה שהמניעה נתגברה עלי יותר, ובפרט מניעות המח שזה עקר המניעה, כל מה שהתגבר ביותר נתגברתי ברצון חזק יותר ויותר

אבל עדין לא היה דעתי צלולה בענין זה ולא נדעתי בעצמי להכריע דעתי, לפעמים נגמר בדעתי לנסע בודאי, ולפעמים להפוך, ולפעמים הייתי מספק בלי הכרעה אך נתישבותי בכל פעם מה לי לבלבל דעתי לעת הזאת, לעת עתה אני כאן ואני צריך לנסע מעיר הזאת לעיר הסמוכה הצריכה לי, ומה לי לדאג ולחשוב על יום מחר, כשניגיע העת שאצטרך לסע לאדעס אז אתישב בדעתי, וגם אז אין צריכין ישוב גדול כי לאדעס אוכל לנסע אפלו אם חס ושלום לא אסע לשם רק כשאהיה אם ירצה השם באדעס שם אתישב או לחזר לביתי או לנסע על הספינה

וכן זה הכרחתי לישב בדעתי פעמים הרבה אין מספר, כדי להשקיט רדיפת מחשבותי שהיתה טרודה ומבלבלת בכל פעם בענין זה ובכל פעם שהייתי צריך לנסע ממקום למקום היו לי ספקות גדולות, כי באמת לאמתו כל עקר נסיעתי מביתי בשעה ראשונה היה רק כדי לסבב בין אנשי-שלומנו לקבץ איזה סף על הוצאות ולנסע משם לאדעס אולי אזכה לבוא לארץ ישראל אך מגדל מניעות המח שבלבבי הכרחתי לומר ללבי שלעת עתה אני נוסע רק למקום זה, כי אפלו בלי הנסיעה לארץ ישראל אני צריך על כל פנים לעת עתה לנסע לאומאן וכשבאתי לאומאן באמת הייתי מספק אם לנסע להלן והכרחתי לנסע ואחר כך כשנסעתי מאומאן הייתי מספק הרבה גם בטיראוויצע אם לנסע לכל עתה לאנשי שלומנו לגדל קלקול הדרך וההוצאה רבה והשכר מועט, כי השעה דחוקה בעולם מאד, והשם יתברך עזר לי בכל פעם ונסעתי לטשערין והנה כבר חדלו הספקות אם לנסע הסביבות שלאנשי-שלומנו כי כשהגעתי לטשערין בודאי אני מכרח להיות במדבדבקה ובקרימיניטשאק וכו', ולא אשוב לביתי עד שאהיה שם אבל עדין היה לבי חלוק אם לנסע לאדעס:

והנה השם יתברך מסבב סבות לטובה ברחמיו, וחיב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם (סנהדרין לו, וכל מה שנעשה בעולם הכל נעשה בשבילי ובפרט אנכי שאמר לי רבנו זכרוננו לברכה בפרוש בעת הנסיעה לאומאן שהכל שלנו, כי חיב אדם לומר בשבילי נברא העולם כי הלא נוסעים כאן וכו' ואם-כן שתף אותי עמו לענין בריאת העולם בששת ימי בראשית:

והנה ראה ראיתי נפלאות השם איך מן השמים עוזרים לי לבוא לניקולאיב ולאדעס כדי שאסע לארץ ישראל כי בבואי לטשערין ספרו לי מיד שה"ה הרבני מורנו הרב שלמה בן רבי לייב נרו יאיר בא לבית אמו בעתים הללו, ועדין הוא שם, ובדעתו לנסע לאביו לניקולאיב ותכף הבנתי כי לא דבר ריק הוא ומן השמים הוא כי על ידי זה אוכל גם כן בנקל לבוא לניקולאיב, דהינו לנסע עמו יחד בצותא חדא וכן היה אחר כך שנסעתי עמו יחד ולולא זאת בודאי לא הייתי באדעס ולא הייתי בארץ ישראל חס ושלום אבל אף על פי כן עדין הייתי מספק בגוף הנסיעה, רק בכל פעם שנוכחתי בדעתי שרבי שלמה נרו יאיר בקרימיניטשאק נתעוררתי תכף והבנתי שהשם יתברך ברחמיו מרמוז לי בזה שאני צריך לנסע לארץ ישראל כי לא בא עכשו בעת הזאת לקרימיניטשאק כי-אם בשבילי וכן היה בעזרת השם יתברך:

מב

והנה פשטאטי לטשערין ביום ראשון פרשת יתרו כנזכר לעיל הבנתי שמכאן אי אפשר לסע קדם שבת, ועל כן לעת עתה איני צריך לבלבל דעתי בספקות כלל אף אחר כך אחר שבת הנ"ל התחלתי לחשב מחשבות אידך להתנהג בענין נסיעתי כי אם לא אסע עם רבי שלמה משם לניקולאיב, אני צריך לנסע מיד לקרימיניטשאק ומשם לחזר לכאן, ולסבב במדבדיבקה וטשירקאס וכו', ומשם לביתי אף אולי ארצה לנסע משם לניקולאיב או אני צריך מקדם לסבב כדי לקבץ איזה סך מעות כדי שיהיה לי על הוצאות, גם אולי אוכל לשלח לביתי על פרנסה ולסלק איזה חוב והנה הייתי נבוא בדעתי וביום שני ענה ואמר לי מחתני רבי אלימלך גרו יאיר שבא לטשערין ביום ששי פרשת יתרו העבר, אם תרצו תוכלו לנסע עמי יחד לטשערקאס ביום שלישי, ומשם תחזרו עמי על שבת לכאן, ונסע מכאן יחד לקרימיניטשאק, כי אני מכרח להיות שם, וגם תוכלו לשוב עמי מקרימיניטשאק לכאן והוטבו דבריו בעיני מאד כי פטר אותי מהוצאות הרבה בדרך מקלקל פזה וכו' עשיתי אז ונסעתי ביום שלישי פרשת משפטים עם מחתני יחד לטשערקאס

בדרך נודע לי היטב שמדבדיבקה סמוכה ביותר לטשערקאס מטשערין, ותכף עלה על דעתי שבאם לא אוכל לנסע מטשירקאס לטשערין, על שבת אסע למדבדיבקה ובאתי לטשערקאס בליל השני ליום רביעי אחר חצות לילה, ונתעפתי שם כל יום רביעי ויום חמישי ומחתני לא חזר לטשערין וצויתי שיעמיד לי עגלה ונסעתי לבדי ביום ששי בבקר מטשערקאס למדבדיבקה, ורבי מנדיל חברי לא היה עמי אז, כי נשאר בטשערין כי עגלה של מחתני היתה קטנה לקבלו, ובאתי למעדוועדיבקה על שבת פרשת משפטים ואז היה פרשת שקלים, ושבתתי שם השבת בשמחה כראוי ובלייל שבת נשא לבו את רגליו של כבוד ידידי הרב רבי יודל, וגם אני רציתי עמו בשמחה בעזרת השם יתברך והיה אצלי רבי

מג

אחר שבת ביום ראשון פרשת תרומה הוכחתי הרבה את אחד אודות מה ששמעתי עליו שעשה קשר שם לנסע וכו' נגד רצון רבי יודיל גרו יאיר, ובענין זה דברתי בדרך אחר כך גם עם בני הנעורים אחרים ואם לא באתי כיום בשביל זה גם כן היה ראוי לנסע, ואי אפשר לבאר הכל כאן:

מד

בלילה השיב ליום שני עשה סעדה רבי שמואל בן רבי דב היושב בכפר יופקוביץ, ונסעתי אני ורבי יודל ושאר בני הנעורים לא הזמין ודברתי בדרך הרבה עם רבי יודל וסעדנו שם סעדת הערב ביום שני שבנו למדבדיבקה והיה בדעתי מיד לשוב לטשערין, אף הכרחתי להמתין על איזה אנשים עד יום שלישי ביום שלישי נסעתי ממעדוועדיבקה לטשערין ולנה אותי רבי ליב בן רבי חיקיל ושאר בני הנעורים וכן רבי אליהו לכפר נובסליץ משם רצוני לנסע ללון בכפר סוביטוב, וכבר נסענו כלנו לשם, וחזרנו מאמצע הנהר שנקרש בלילה וחזרנו ובאנו לכפר הנ"ל לבית רבי אברהם ועשה סעדה גדולה

עבורנו ואז דברתי הרבה עם העולם שהיו שם, עד שבאנו מתוך שיתנו אל התורה על פסוק ואתחנו (לקוטי תניינא ע"ח) שמדברת מאנשים פשוטים ושם עקר התורה מענין הדרה לארץ ישראל, ואמרת לפניהם כל התורה באר היטב כפי מה שאני יודע בעזרת ה' יתברך, כפי ששמעתי בעצמי מפיו הקדוש אשר בכתב אי אפשר לבאר כל-כך, והחיייתי אותם מאד ועל ידי זה נתעוררתי מאד, וראיתי שגם זה רמז לי לנסע לארץ-ישראל ואף-על-פי-כן עדין לא נתחזק דעתי בשלמות, כי במדבדיבקה היה בדעתי לשוב לביתי גם אמרתי לפניהם אז התורה הנעור בליקה (לקוטי מוהר"ן נ"ב), ועל ידי שעוררנו הריח הטוב והנורא של אלו שתי תורות נפלאות מרבנו זכרוננו לברכה נתן שמחה גדולה בלב פלנו, וישבנו אחר כך אל הסעדה בשמחה, והיינו שמחים שם וכל בני הנעורים שמחו מאד ברקודין ומחולות פראוי לשמח כשזוכין לשמע דברים נוראים כאלה שלא שמעתן און מעולם בבקר ביום רביעי נסע עמי רבי אברהם לאחיו לכפר סוביטוב, ובני הנעורים שלוו אותי נשארו שם בבית רבי אברהם ובאנו לר' ליב אחיו לכפר סוביטוב והתפללנו שם וסעדנו שם סעדת שחרית אחר כך נתנו לי מעות בכבוד, ונסע עמי רבי ליב עד טשערין וחזרתי ובאתי לטשערין ביום ד' פרשת תרומה בערף חצות היום והנה כבר פטרתי בעזרת השם יתברך הנסיעה שבסביבות אלו ואיני צריך לנסע עוד כי אם לקרימינטשאק

מה

והנה בבואי לטשערין שנית כבר היה כבד עלי טלטול הדרה והייתי רוצה לשוב לביתי, ונסיעת אדעס ולבוא לארץ ישראל היה רחוק בעיני מאד מאד ולולא שבת רבנו זכרוננו לברכה הצדקת מרת שרה יושבת בקרימינטשאק, ואחותה הצדקת מרת חיה תחיה ובניהם שיחיו, שאני מכרח לקבל פניהם ולראות עמהם ולתן להם פריסת-שלום מאחותם הצדקת מרת אדיל תחיה, אשר אני מחיב לעבד ולשרת את זרע רבנו זכרוננו לברכה בכל כחי, לולא זאת הייתי שב מדרך אד אמרתי לקרימינטשאק אני מכרח לנסע מחמת הנ"ל כי לענין מעות לא היה כדאי ההוצאה שהיא כמעט יתרה על השבח ותכף שכרתי עגלה על מנת לחזר לכאן ולא הייתי מרצה בשום אפן לשכר עגלה לשם לבד ולנסע משם לניקולאיב עם רבי שלמה אף על פי שבאפן זה הייתי שוכר עגלה לקרימינטשאק בזול יותר, אבל דעתי היתה חזקה שאיני רוצה לניקולאיב ואדעס רק לחזר לכאן לטשערין, ומכאן לנסע לביתי ועל כן שכרתי עגלה על מנת לחזר לטשערין, ושכרתי העגלה בליל השיף ליום חמישי על דעת לנסע למחר אחר תפלת שחרית לבוא על שבת לקרימינטשאק ולחזר משם ביום שני אחר שבת:

מו

בבקר ביום חמישי ואז היה ערב ראש חדש אדר קמתי משנתי להתפלל בנריוות כדי לנסע ותכף בקומי א

משנתי שלח השם יתברך מחשבות בלבי אולי אף על פי כן אסע מקרימינטשאק לניקולאיב עם רבי שלמה ונזפרתי עוד הפעם שלא דבר ריק מה שבא רבי שלמה באותה העת כי בודאי הוא בשבילי, ולא רציתי לדחות מחשבה זאת, ונכנסתי הרבה במחשבות אלו ונתלשבתי הרבה בזה והצעתי בדעתי כל המניעות שיש במחי על הנסיעה לארץ ישראל והבנתי שאף על פי כן השם יתברך גדול מאד, ויכול לעזר לי על הכל לשבר כל זה ולבוא לארץ ישראל על כן אמרתי על כל פנים אסע לקרימינטשאק על הספק שיכול להיות שלא אחזר לכאן ולא יהיה נחלט בדעתי שבודאי אחזר לכאן והנפקא מנה שאני צריך עתה לקבל מיד כל מה שרוצים אנשי-שלומנו שבטשערין לתן לי כדי שיהיו לי על הוצאות כי אולי יהיה השם עמדי שאסע משם עם רבי שלמה לניקולאיב וכוי פנ"ל

ותכף נתחזקתי בדעתתי על זה, והתפללתי תפלת שחרית ואחר כך קימתי כף, ודברתי עם רבי יעקב יוסף ושאר אנשי-שלומנו היות שיש ספק בדעתתי שיכול להיות שאסע מקרימינטשאק לניקולאיב, ועדן איני יודע בברור אבל על כל פנים אני מספק בזה, ויכול להיות כן, על כן חנוני נא ותנו לי תכף מה שאתם רוצים לתן לי וכן קבלו וקימו דברי ונתנו לי מתנת ידם הטובה ורבים אמרו בנדאי תשובו לכאן ואני אמרתי אף על פי כן מחמת ספק אני רוצה לעת עתה שלא ישאר לי דבר חוצץ בכאן, והי-טוב בעיניו יעשה ונסעתי מטשערין לקרימינטשאק אני וחברי רבי מנדיל ביום חמישי לעת ערב

ואז באותה העת היה צער גדול בבית רבי יעקב יוסף מחמת שלא הביאו לו בילעט (פרטיס) של גילדיע אחד לנסע לפטערבורג, והיתה עצתם חלוקה מאד מאד איך להתנהג כי היה כמעט כל רכושם תלוי בעצה זאת והשם יתברך עזר שאמרתי להם אז דברים נאים שכל חלקת העצה שלהם הוא רק איך להשיג ולהגיע רצון הבורא יתברך, שזה העקר חלקת העצה שלהם, כי הלא בנדאי ידוע לאנשים כשרים כמותם שהממון הוא הכל וריק ואין מליון לו לאדם לא כסף ולא זהב וכו', רק שהם צריכין בנדאי מעות הרבה לשם שמים כדי לפזר צדקה הרבה כי הם נדיבי לב ביותר, כמותם ירבו בישראל ואם-כן כל מה שאתם להוטים אחר הממון הכל בשביל רצון הבורא יתברך, וכשאתם מספקים עתה איך להשיג הממון ולהנצל מן ההפסד, כל חלקת העצה הוא רק איך להשיג רצון הבורא יתברך שמו וכשחלקת העצה הוא בזה ראוי לכם לשמח מאד ולהרחיק העצבות שיש לכם עתה, המזיק מאד לכל העניינים כדברים האלה ויותר מזה דברתי עמכם, ועל ידי זה הרחבתי קצת דעת רבי יעקב יוסף והכרחתי אותו לאכל עמי סעדת ראש חדש מה שבתחלה היה רחוק בעיניו מאד לאכל אז כי היה צערם וטרדתם וחלקות העצה שלהם כבד מאד אבל על-ידי דבורי והפצרתי אכל עמי ואגב אכלו עוד שאר מסבים רבים ואמרתי לו אז שחלקת העצה שיש לי בלבי גדול הרבה יותר מחלקת העצה שלהם כי ענין שלהם נוגע בממון, וענין שלי מוגיע לנפשות ולממון, והודה מאד לדברי:

אחר הסעדה קבלתי רשות מהם ונסענו לקרימינטשאק, ובאנו לקראקע ביום ערב שבת קדש אחר חצות שתיים או שלש שעות, והיינו להוטים לעבר הנהר דינעפר בזריזות והשם יתברך הזמין לנו ספינה ועברנו בשלום ובאנו לקהלת קדש קרימינטשאק בעוד היום גדול ותכף בבואי לשם, מצאתי את רבי שלמה ונדע לי מיד שהוא מוכן אחר שבת לנסע לניקולאיב, וכבר יש בכאן עגלה מאדעס שנוסעת לניקולאיב שתוכל לקבל את כלנו לשם וכן היה בעזרת השם יתברך והודיעו לי תכף שאחד מאוהבי באמת מאנשי-שלומנו הוא יודע מעגלה זאת שנוסעת לניקולאיב ותכף קראתי את האיש הנ"ל ואמר לי שבקל ניכל לנסע עם עגלה זאת

אחר כך שבתנו שם בבית רבי איזיק חתן רבנו זכרוננו לברכה ובליל שבת הילדה שלהם שתחיה שנולדה בקרוב למזל טוב היתה מטלת על ערש דוי, ובליל שבת הנ"ל היתה מספנת ויבואנו מבית הכנסת אמרה הצדקת מרת שרה תחיה בת רבנו זכרוננו לברכה, שכבר נתקרו רגלי התינוק וגם חמותה עמדה אצל התינוק בפנים זעופות מאד ואני כשבאתי מבית הכנסת וראיתי זאת היה עלי לבי דוי מאד מגדל צערם, ותליתי עיני למרום ואמרתי מי אנכי להתפלל על זרע רבנו זכרוננו לברכה אבל כבר הזהרתי מרבנו זכרוננו לברכה בעצמו להתפלל על זרעו הקדוש, ואמרתי רבנו של עולם רחם וחמל ולא תהא צרה ונגון חס ושלום ביום השבת שאני אורח בכאן, וזה שנתים שלא הייתי כאן רחם עלינו ואל תערבב שמחתנו חס ושלום ובחסדי השם יתברך שב התינוק לאיתנו בעזרת השם יתברך ובשבת בבקר היתה התינוקת שתחיה, בחזקת חיים ותחי רוח כל בני הבית:

והנה בשבת בסעדת שחרית באו כמה אנשים אצלי אבל אף על פי כן לא נפתח פי לדבר עמם מה שצריכים לדבר מנפלאות תורתו של רבנו זכרוננו לברכה גם בתחלה לא התעוררנו לשמחה פראוי ועזר לנו השם יתברך שנתעורר איש זקן אחד והתחיל לרקוד הרבה בשמחה ועוד זקן אחד רקד הרבה עמו ועדן איני יודע מה זה היה לו אבל לעניננו היה זה נצרך מאד מאד ואני חזקתי שמחתו הרבה ועוררתי כלם לנגן לו ולהכות כף אל כף כדי לחזק השמחה, עד שעזרני השם יתברך שנתעוררו כלנו לשמחה גדולה, והיו מרקדים כלם בשמחה גם אנכי רקדתי הרבה בשמחה בעזרת השם יתברך ואחר כך דברתי עמם עד שבאתי לתוך התורה המתחלת מי שיודע מארץ ישראל וכו' (לקוטי תניינא מ'), ואמרתי לפניהם התורה הזאת וזה חזק דעתי מאד מאד כי ראיתי כי מאת השם הוא שאני זוכה לדבר עתה מארץ ישראל בפרט תורה נפלאה ונוראה כזאת, אשרי אננים שקד שומעים:

מט

גם אז כשדברתי מארץ ישראל, ספר לי אחד מאנשי-שלומו שיהיה אצל רבנו זכרוננו לברכה בעת שכבר אחז בדרך נסיעתו הקדושה לנסע לארץ ישראל, ונמצא אז איש אחד מאנשי-שלומו שיהיה איש עשיר קצת ומיחס גדול, ונתאנה מאד לנסע עם רבנו זכרוננו לברכה לארץ ישראל והרבה רעים על רבנו זכרוננו לברכה לבקש עבורו שיקח אותו עמו לארץ ישראל, ונודע לרבנו זכרוננו לברכה ענין זה ענה ואמר רבנו זכרוננו לברכה להאיש הנ"ל אתה חפץ לנסע לארץ ישראל, מפני מה אין אתה נוסע השיב האיש הנ"ל אם תקחו אותי עמכם אסע עמכם מיד ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר לו מה טעם יש לך שאתה רוצה לנסע לארץ ישראל, בודאי מכרח שיש לך טעם כי הלא גם ישמעאלים וערביים נוסעים לארץ ישראל וכו' והשיב לו מה שהשיב

והנה איני זוכר ספור הדברים היטב אבל העקר מה שצריך לנו מספור זה הוא מה ששמעתי מהאיש הנ"ל שאחר כך נדעזע רבנו זכרוננו לברכה, והפך פניו מאיש הנ"ל ודבר אל העולם בהתלהבות גדול וכל דבריו היו פגחלי אש כדרכו וענה ואמר כשרוצים באמת לבוא לארץ ישראל יאמר אם אקח אותו יסע, כך רוצים לבוא לארץ ישראל הלא כשרוצים לבוא לארץ ישראל צריכין לילך רגלי כי השם יתברך אמר לאברהם לך לך מארצך וממולדתך וכו' אל הארץ לך דיקא שצריכין לילך רגלי ממש כדי לזכות לבוא לארץ ישראל ואמר זאת בהתלהבות גדול מאד

והנה דבורים אלו שזכיתי לשמע אז חזקו את לבי מאד בענין הנסיעה לארץ ישראל כי בכל פעם ופעם שאני זוכה לשמע איזה דבור בעלמא שיצא מפי רבנו זכרוננו לברכה מה שלא שמעתי עדן, יקר בעיני מאד מפני ומפנינים מפל-שפון וכל-שפון עתה כשזכיתי לשמע דבר חדש בעתו מה טוב ומה נעים אחר כך שרבנו שם כל היום, וגם בסעדה שלישית והשוחטים היו אז אצלי ודברתי אז מהתורה 'דרשו' (לקוטי מוהר"ן ל"ז) שמדבר שם מענין שוחטים גם שם מדבר מארץ ישראל עין שם:

ב

אחר שבת ביום ראשון אף על פי כן עדין הייתי נבוא בדעתי קצת, אף על פי כן פטרתי את הבעל עגלה והחזרתי לביתו ונתעפתי בקרימינטשאק עד יום שלישי והבעל עגלה הנ"ל נסע מקרימינטשאק לאיזה מקום הסמוך לשם על מנת לחזר לקרימינטשאק ולא חזר עד יום שלישי הנ"ל ומחמת זה היו לי כמה ספקות גם רבי שלמה הנ"ל היו לו כמה חלוקי דעות בתחלה אמר שישע לבדו עם עגלה אחרת של איזה אדון אחר כך אמר שלא ישע כלל וכל זה היו מניעות לענין נסיעתי כי לענין שכירות הבעל עגלה היה נצרך לי שישע רבי שלמה עמי:

נא

ביום ג' הנ"ל נסע רבי אריק גרו ואיר לדרך לשיקלאב ועשה איזה סעדה קדם נסיעתו, והיה שם רבי אהרן חתן רבנו זכרוננו לברכה ורבי שמעון אחיו שהיה לו אז מחלוקת עמו:

נב

אחר כך נסע לדרך ויצאנו עמו ללוות אותו עד רחוק מהעיר וחזרנו להעיר ובא הבעל עגלה אצלי לשכרו ובקש סך הרבה שלא היה ביכלתי לתן כל כך, ואמר שאם ישע עוד אחד יקל עלי אבל רבי שלמה לא רצה לדבר אז כלל מענין הנסיעה כי אמר שלא ישע כלל וגם אנכי הייתי אז בעצבות ומרה שחורה מאד עד שהיה אז רחוק בעיני מאד שאסע לניקולאיב, ולא השבתי לבעל עגלה שום תשובה כלל, והלך לו והייתי סביר שישע לדרך אבל הבעל עגלה נתעבב ולן שם בקרימינטשאק

לעת ערב בין מנחה למערב נכנסתי לבית רבי ליב גרו ואיר, ולא הדליקו עדין גר באותו החדר, ושכבתי שם על איזה מטה בחשכה ובאפלה ושכבתי משתאה ומשתומם מאד מאד מגדל בלבול הדעת שהיו לי, עד שלא הייתי יכול להכריע דעתי בשום פנים וכל מה שעבר עלי אז וקדם לזה אי אפטר לבאר ולספר כלל

אבל השם יתברך ברחמיו סבב הדבר עד שבאותה הלילה בסעדת הלילה נתהפך דעת רבי שלמה ונתרצה לנסע גם אותי חזק השם יתברך דעתי ונתרצו שנינו לשכר העגלה גם רבי שלמה הודיע לי שעדין העגלה בלא, והוא בעצמו ישכר אותה ביום מחר וכן היה שביום המחרת שכר את העגלה שנסע כלנו לניקולאיב, דהינו רבי שלמה ואני ורבי מנדיל ובאותו היום שהוא יום רביעי פרשת תצוה נסענו מקרימינטשאק ועברנו הדינעפר והיה לנו לינת לילה בקראקע אצל אנשי-שלומונו היושבים שם ורבי שלמה ורבי בקרימינטשאק:

נג

ביום חמישי בבקר בא רבי שלמה ונסענו יחד לניקולאיב, ושבתנו שבת קדש פרשת זכור בקהלת-קדש פטריקובקע, והיינו סבורים שנבוא לניאליסיוועט על שבת הנ"ל, אך הבעל עגלה בא בכעס בסוף יום חמישי, וחזר בלילה לכפר אלכסנדריא אחר שכבר יצא משם, והחזיק בדרך בערך שלשה ווערסט (קלומטר) וזה היה סבה מאת ה' שהכרחנו לשבת שם בפטריקובקע הנ"ל והשם יתברך סבב עמנו עוד כמה סבות ועל ידי זה באנו על ימי הפורים לכפר חוועדירובקע, ובאנו לשם אחר חצות ביום חמישי תענית אסתר, ונתעפנו שם לקרא את המגלה ועמדנו שם אצל ידידנו הרב מרדכי בבקר אחר קריאת המגלה ואנחנו היינו מוכנים לנסע מייד אחר סעדת שחרית לניקולאיב, והיינו מזרזים עצמנו בשעת הסעדה כדי להגיע לניקולאיב לסעדה של פורים לעת ערב, ובתוך הסעדה שתינו יין ובשעת השתיה ברך אותי רבי מנדיל הנ"ל כדרך שאומרים בשעת שתית היין לחיים וכו', והזכיר אז מענין

אַרְץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֹזְכָה לַשְּׁתוֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְתִכְף נִתְעוֹרְרִיתִי מִזֶּה מֵאֵד כִּי אֲנִי לֹא הַזְכַּרְתִּי עֲדוֹן לַפְּנִיָּהֶם כְּלָל שְׂאֲנִי רוֹצֶה בְּנִסְיָעָה זֹאת לְנִסְעֵי לְאֲדָעֵס, וְלְנִסְעֵי מִשָּׁם לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְשֹׁזָה עֵקֶר כְּנִנֹת נִסְיָעִיתִי לְנִיקוּלַאֲיָב וְרַבִּי מְנַדִּיל מִעֲצָמוֹ הַזְכִּיר לִי אֶרְץ יִשְׂרָאֵל, וְהִיָּה זֶה בְּעֵינֵי לְפֹלָא וּלְשִׁמְחַת לָבָב בְּפִרְט בְּפוּרִים מִן הַסֵּתֶם הִיָּה אֲצִלִּי כָּל עֵינֵן פּוּרִים כְּדִי לְבּוֹא לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל

וְתִכְף שְׂאֲלִיתִי אוֹתוֹ אֶתְּה רוֹצֶה בְּאֵמֶת לְהִיּוֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הַשִּׁיב לִי הֲלֹא אָבִי הוּא יוֹשֵׁב עִתָּה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְשָׁמוֹ רַבִּי אִיצִילִי שׁוֹחֵט וּבְשִׁבִיל זֶה הוּא נִכְסֵף לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְנִבְהַלְתִּי מֵאֵד מִזֶּה שֶׁהִשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סָבָב שְׂאֲזֹכָה עִתָּה לְעֵמֶד בְּבֵית זֶה, שְׂאֲבִיו הוּא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וּמִדְּבָרִים עֲכָשׁוּ בְּפוּרִים מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְדֵי זֶה נִתֵּן שְׁמִיחָה בְּלִבִּי בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתִכְף סִפְרִיתִי לָהֶם בְּשִׁמְחָה שְׂאֲנִי רוֹצֶה עִתָּה לְנִסְעֵי לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּנִסְיָעָה זֹאת, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה שְׁמִיחָה גְדוֹלָה בֵּינֵינוּ שְׁמִיחַת פּוּרִים וְשִׁמְחָנוּ וְרִקְדָנוּ קִצַּת כִּי לֹא הִיָּה לָנוּ פְּנָאִי מִחֲמַת שְׁהִיָּנוּ צְרִיכִין לְנִסְעֵי לְנִיקוּלַאֲיָב אַחַר כֵּן מִתּוֹךְ הַמְשִׁתָּה וְהַשְׁמִיחָה יִשְׁבַּתִּי עַל הַעֲגֵלָה וְלוֹו אוֹתִי בְּשִׁמְחָה וְנִסְעֵנוּ בְּשִׁלּוּם לְנִיקוּלַאֲיָב וּבְאֵנוּ לְשָׁם לְעַת עָרֵב בְּעַת שְׁכָבְר יִשְׁבוּ עַל הַסֵּעֵדָה וְאֲכַלְנוּ שֵׁם הַסֵּעֵדָה בְּלִילָה אַחַר הַסֵּעֵדָה רְצִיתִי לִילְדָה לְרִי לִיב אֲבָל הִיָּה אֵיזָה שְׁרָפָה שֵׁם שְׁנִשְׁרָף בֵּית אֶחָד וְעַל יְדֵי זֶה לֹא יִכְלַתִּי לִילְדָה וְשִׁבַּתְנוּ שֵׁם שְׁבַת קִדְשׁ בְּקַהֲלַת-קִדְשׁ נִיקוּלַאֲיָב פְּרִשַׁת כִּי תִשָּׂא:

נד

בְּיוֹם שְׁנֵי פְּרִשַׁת וַיִּקְהַל פְּקוּדֵי נִסְעֵיתִי מִנִּיקוּלַאֲיָב וְעִבְרִיתִי הִנְהַר בְּסַפְיָנָה, וְלִנְתִי שֵׁם לִינֹת לִילָה בְּעֵבֶר הַשְּׁנִי, וְשְׁכַרְנוּ עֲגֵלָה לְנִסְעֵי לְכַפָּר שְׁיִוֹשֵׁב שֵׁם רַבִּי מְרִדְכִי, וְנִסְעֵנוּ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, וּבְיוֹם רְבִיעִי בְּאֵנוּ לְשָׁם, וּמִצָּאֵנוּ שֵׁם אִישׁ אֶחָד מֵאוּהֲבִינוּ וּשְׁמוֹ רַבִּי מֵאִיר:

נה

בְּלִילָה אוֹר לְיוֹם חֲמִישִׁי בָּאוּ לְבֵית רַבִּי מְרִדְכִי הַנִּי"ל, בְּעַת שְׁרָצִינוּ לִישֵׁב לְסַעֲדַת עֲרַבִית, בָּאוּ לְשָׁם שְׁנֵי אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד רַךְ בְּשָׁנִים שָׁמוֹ רָאוּבוּן שָׁבָא בְּסַמּוּד מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְנִסְעֵ עִמּוֹ רַבִּי לִיטְמוֹן שְׁיִשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבֵת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְגַם זֶה הִיָּה יָקָר בְּעֵינֵי מֵאֵד מִחֲמַת שְׁרָאִיתִי שְׁבָכָל מְקוֹם שְׂאֲנִי בָּא לְשָׁם מִדְּבָרִים מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל גַּם בְּעַת שְׁהִיִּיתִי בְּקַהֲלַת-קִדְשׁ נִיקוּלַאֲיָב סִפְרוּ לִי שֵׁם שְׁבָאוּ לְשָׁם אֲנָשִׁים מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְגַם בְּעַת שְׁנִסְעֵיתִי מִנִּיקוּלַאֲיָב לְכָל הַמְקוֹמוֹת הַנִּי"ל נִסְעֵ עִמִּי שׁוֹחֵט- וּבִזְדַק אֶחָד שְׁכָבְר הִיָּה מוֹכֵן לְנִסְעֵי לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּמִכֹּר הַזְּקַת הַשְּׁחִיטָה שְׁלוֹ מִחֲמַת זֶה, אֵד אַחַר כֵּן נִתְעַפֵּב מֵאֵיזָה טַעַם וְסִפֵּר עִמִּי הַרְבֵּה מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַדָּרָךְ שְׁנִסְעֵיתִי עִמּוֹ וְגַם זֶה הִיָּה יָקָר בְּעֵינֵי מֵאֵד גַּם מִשְׁנֵי אֲנָשִׁים הַנִּי"ל שְׁבָאוּ לְרִי מְרִדְכִי הַנִּי"ל אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הִיוּ אֲנָשִׁים יָקָרִים, אֲבָל שִׁיחַתָּם הִיָּה נִצְרָךְ לִי לְכַמְהָ עֲנִינִים כִּי חִזְקוּ אוֹתִי בְּכַמְהָ עֲנִינִים וְהִרְךָ בְּשָׁנִים שְׁבָא בְּסַמּוּד סִפֵּר לִי שִׁישְׂרָאֵל רַחֲמָנִים בְּגִי רַחֲמָנִים, וְעוֹזְרִים הַרְבֵּה בְּכָל מְקוֹם שְׁבָאִים לְשָׁם, כְּאֲשֶׁר בְּאֵמֶת עוֹזְרִים לָהֶם הַרְבֵּה לְכָל הָאֲנָשִׁים, שְׁנִסְעוּ בְּעִתִּים הַלְלוּ שְׁעֵבְרוּ וְכָל זֶה הִיָּה נִצְרָךְ לִי לְשִׁמְעָה, וּבְפִרְט שְׁהִשִּׁיחָה בְּעֲצָמָה מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל הִיָּה יָקָר אֲז בְּעֵינֵי מֵאֵד:

נו

ביום חמישי נסע עמנו רבי מרדכי הנ"ל לאדעסא כי כבר היה מוכן בלא זה לנסע לאדעס למחוז חפצו ונסענו יחד ובאנו לאדעס לשלום ביום ששי ערב שבת קדש פרושת פקודי:

ביום ששי ערב שבת-קדש פרושת ויקהל פקודי באתי לאדעס, ואותו השבת היה פרושת פרושה ועדין לא האיר השם עיני למצא רמז מה שיכות יש לפרשת פרושה להנסיעה לארץ ישראל אך בליל שבת האיר השם עיני ובא על דעתי חדושים נאים על ענין פורים ופרשת פרושה שהייתי עוסק בענין זה כמה שבועות, על פי התורה תקעו תוכחה (לקוטי תניינא ח') וכבר כתבתי קצת מענין פורים ופסח אבל מענין ארבע פרשיות ופרשת פרושה לא זכיתי עדן לכתב, וענין פרושת פרושה היו שם דברים נאים מענין עץ ארו ונאזוב שהוא בחינת גדלות וקטנות יחד שזה עקר שלמות הענין, בחינת 'במקום גדלתו שם אתה מוצא ענותנותו'; שזהו בחינת מחיו דגדלות ומחיו דקטנות ששניהם נכללים יחד ונכנסין כלם ביחד בליל של פסח, שזהו עקר שלמות האדם, כי אז זוכה לידע מכחו לעמד נגד כל התאוות והבלבולים ואף על פי כן היה ענו באמת כי בענין הענין טועים העולם הרבה כמו ששמענו מפיו הקדוש זכרונו לברכה (כמבאר בלקוטי תניינא) כי האדם צריך לידע מכחו וכו' וזה מרמז בהתורה תקעו הנ"ל, שמבאר שם שעקר תאוות נאוף הוא על ידי מחיו דקטנות וכו', וכבר כתבתי מזה לענין פורים אבל לא זכיתי לגמר הענין בשלמות לענין פרושה וארבע פרשיות ושאר עניני פסח ופורים וספירת העמר, השם יתברך? זכני לגמרו ולכתבו כאשר הוא עזרני תמיד בחסדי העצומים מאד, תהלה לאל חי, ושם יש שיכות קצת לענין ארץ ישראל כמבאר בסוף התורה הנ"ל, שכל הענין השיר שיתער לעתיד שהוא שיר של נפלאות והשגחה הוא ההנהגה של ארץ ישראל וכו'

ועמדת באדעס בבית רבי הענין מעמירוב, ושם היו אורחים ובהם היה אורח אחד מטיראוויצע שיש לו שיכות קצת להרב מסאווראן, ושם אדם לא נכנס אצלי בליל שבת רק בבקר בסעדת שחרית באו קצת אנשי נעמירוב שנתאכסנו בבית רבי צבי מעמירוב אחד מאנשי-שלומנו, ודברתי עמהם קצת אחר גמר סעדת שחרית בתוכם היה אחד מלאדיזין שמו רבי איצילע:

אחר כך ישנתי אחר השנה סמוך למנחה של שבת באו אלי רבי זאב מטיראוויצע בנו של רבי אליהו גיסו של רבי גרשון שהיה שם אז באדעס ובא רבי זאב הנ"ל עם מחתנו ובנו ועם איזה מלמד מבראהיליב ושאר אנשים, והיו שתויים קצת ובאו אלי ורצו לקנות יין לכבודי וקנו יין ולא רציתי לשתות קדם מנחה אחר כך התפללנו מנחה וגם כל האנשים הכל התפללו מנחה שם ואכלו כלם עמי סעדה שלישית ואמרתי בדעתי הלא דבר הוא, ומאת ה' היתה זאת, כדרך תמיד להסתכל ולהשיגח ולהתבונן על כל דבר בכל יום איך השם יתברך מסבב עמי בכמה סבות לטובה, ומרמז רמזים לקרבני אלו באפן שאזכה לדבר מדברי תורתו ושיחותיו הקדושות של רבנו זכרונו לברכה הנוראים מאד, אשר יש על זה מניעות אין מספר מגדל המחלקת, אשר מחמת זה היה רחוק בעיני שאוכל לדבר איזה דבר מתורתו הקדושה באדעס, אבל כמה גדול כחו של רבנו הקדוש זכר צדיק וקדוש לברכה אשר בכחו הגדול הוא עוזר ללא כח כמוני בכל יום ובכל עת, ולעולם ידו על העליונה וכבר גמר ויגמר הכל כראונו שהוא רצון השם יתברך באמת על כן נתתי אל לבי גם אז בסעדה השלישית הנ"ל שהכל מן השמים וכל יום ויום מלא רמזים מהשם יתברך וכו' (כמבאר בהתורה ה' אלקי גדלת מאד סימן נ"ד) ואף על פי שבתחלה היה בדעתי לבלי להזכיר דבר מתורתו של רבנו אבותו סעדה שלישית, מחמת שלא היו אנשים לשמע ולקבל אבל מחמת שאכלו עמי כל הנ"ל וגם רבי צבי ואנשי נעמירוב שהיו בשחרית היו גם שם אז, על כן נתעורר לי חשק קצת להגיד בפניהם איזה דבר תורה מתורתו

שֶׁל רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה וּבִתְחִלָּה דְּבָרוּ שִׂיחַת חֲלִין שְׁטוּתִים מַעֲנִין מְרַחֵץ וְכוּ', וְאֲנִי הִתְחַלֵּיתִי לְכַסֵּף לְמִצָּא מְקוֹם בְּתוֹךְ שִׂיחַתְּם לְכַנֵּס לְאִיזָה תּוֹרָה וְהִיא קֶשֶׁה לִי לְמִצָּא בְּתוֹךְ כֶּף הַיּוֹם שֶׁנִּי מְלַמְּדִים, וְדָבָרוּ יַחַד מַעֲנִין "עַל מִנְתַּל לְקַבֵּל פְּרִס" וְהִיא לְהַסִּיף פְּלִפּוּל שֶׁל הַבַּל בְּעֵינֵינוּ זֶה עַד שֶׁנִּשְׁמַע לְאִזְנֵי מִזָּה וְהַמְלַמֵּד הַקֶּשֶׁה אִיזָה עֵינֵינוּ שֶׁנִּכְנָס לְחֻקֵּי רֹאשׁוֹ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לִישָׁבוּ, וְאֲנִי הִבְנֵיתִי קֶצֶת לְהִיכֹן הַדְּבָר נִוְגַע הַשְּׁבִתִּי שֶׁזֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהִבִּין כְּמוֹ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהִבִּין עֵינֵינוּ פְּרָה אֲדַמָּה וּבְכָל הַשְּׁבִת דְּבַר הַבַּעַל הַבֵּית עִמִּי מַעֲנִין פְּרָה אֲדַמָּה אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִיא לְמַדּוֹ, אֵף עַל פִּי כֵן בְּשָׁנָה שֶׁעָבְרָה הִיא בְּבֵיתוֹ בְּשִׁבְתַּת פְּרִשְׁתַּת פְּרָה אִיזָה דְּרָשׁוֹן וְאָמַר דְּרָשָׁה שֶׁל הַבַּל, אֲבָל לְהַבַּעַל הַבֵּית הוּטַב מְאֹד מְאֹד, וְזָכַר קֶצֶת אִיזָה דְּבָרִים שְׂאָמַר עַל הַפִּיּוּט צוֹר צְרוּרָה לְאֶלְעָזָר, אֲבָל לֹא הִיא יוֹדֵעַ לְחַזֵּר דְּבָרָיו הֵיטֵב כִּי לֹא הִיא בַּר אֲרִיזָה אֲבָל עַל יְדֵי כָּל זֶה נִתְעוֹרַר לְבִי לְחַשֵּׁב בְּעֵינֵינוּ זֶה מָה שְׂיָכוּת יֵשׁ עֵינֵינוּ פְּרִשְׁתַּת פְּרָה לְעֵינֵינוּ נִסְיַעְתִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵף עַל פִּי כֵן לֹא בָּא עַל דַּעְתִּי עַד הַסְּעָדָה שְׁלִישִׁית שֶׁעֵינֵינוּ פְּרִשְׁתַּת פְּרָה שְׂשִׁיכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זֶה מְבַאֵר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר קוֹבֵר מֵתִים הֵייתִי וְכוּ' (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן נ"ה) וְנִפְלְאֵתִי מְאֹד אַחֵר כֶּף עֲזוּרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁחֻזְרָתִי כְּמָה דְּבָרִים מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת לְפָנֵי הַעוֹלָם בְּזֹאת הַסְּעָדָה שְׁלִישִׁית וְהִיא בְּעֵינֵי לְפָלֵא גְדוֹל כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל פַּעַם שְׂאֲנִי חוֹזֵר דְּבָרֵי רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה הוּא נִפְלְאוֹת ה', כִּי יֵשׁ עַל זֶה מְנִיעוֹת

נט

בְּיוֹם רִאשׁוֹן הֵייתִי אֶצֶל הַסְּרָסוֹר אוֹדוֹת הַבִּילְעֵט וְעַד כֵּן לֹא בָּאתִי עִמּוֹ לְעִמְקַת הַשְּׁוֹה בְּיוֹם שְׁנֵי כְּתֻבְתֵּי מָה שְׁחֻדְשִׁיתִי אִזְּ בְּאוֹתוֹן הַעֵתִים שֶׁנִּגְמַר קֶצֶת בְּלִיל שְׁבִת זֶה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי כְּתֻבְתִּי אֲגַרְתַּת לְרַבִּי יְהוּדָא אֲלִיעֶזֶר, שֶׁהָיָה לִי בְּדַעְתִּי מְנִיעוֹת רַבּוֹת עַל-זֶה בְּיוֹם חֲמִישִׁי נִתְפַּשְׂרָתִי עִם הַסְּרָסוֹר בְּעַד שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה רוֹבֵיל, וְנִתְתִּי לוֹ חֲמִשִּׁים רוֹבֵיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנִי לְגַמֵּר בְּחִיִּים וּבְשָׁלוֹם

אַחֵר כֶּף הַגִּיעַ שְׁבִת קִדְשׁ הַשְּׁנִי בְּאֲדַעַס, וְאִזְּ הִיא פְּרִשְׁתַּת הַחֲדָשׁ וְגַם רִאשׁ חֲדָשׁ נִיכָן הִיא בְּאוֹתוֹ הַשְּׁבִת וּבְשִׁבְתַּת בְּשַׁחְרִית בְּסַעְדָּה נִכְנָסוּ אֶצְלִי אֲנָשִׁי נְעַמִּירוֹב הַנְּזָכָרִים לְעִיל, גַּם בָּא אֵלַי אִישׁ כְּשֶׁר אֶחָד וְרוֹזָה לְסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ רַבִּי אֶהְרֹן יְהוּדָה וְהוּא יוֹשֵׁב שֶׁם בְּאֲדַעַס מִקְדָּם רִאשׁ הַשְּׁנָה הָעֶבֶר, וְהוּא אִישׁ עֵינִי וְאֶבְיוֹן וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹלוֹת וְהִתְלַהֲבוֹת, וְעַל כֵּן רַחֲקוּהוּ אֲנָשִׁי בֵּית הַמְּדַרְשׁ דְּאֲדַעַס וְהוּא נֵעַ וְנָדַד כִּי "סָר מִרְעַ מִשְׁתוֹלְלִי" (יִשְׁעִיָּה נט) בְּעֵתִים הַלְלוּ וְגַם לְפָנֵי אֲמָרוּ עָלָיו שֶׁהוּא אִישׁ מִשְׁגָּע וּבְאֶמֶת יֵשׁ לוֹ תְּנוּעוֹת מְשֻׁנוֹת קֶצֶת, אֲבָל אֲנִי הִיא לִי אֲמוּנָה בּוֹ וְהַחֲזַקְתִּי אוֹתוֹ מִיֵּד לְאִישׁ כְּשֶׁר וְאִם לֹא שְׂכָבָר כְּתֻבְתִּי לְרַבִּי יְהוּדָא אֲלִיעֶזֶר שְׂיָבָא לְאֲדַעַס כְּדִי שְׂיִסַּע עִמִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כֹּחַ לְהִיּוֹת שֶׁהֵייתִי לוֹקַח אוֹתוֹ עִמִּי לְנִסְיַעָּה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם נִכְנָסוּ אֶצְלִי שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִמְּזוּבּוֹז' וְדְּבָרָתִי עִמָּם קֶצֶת וְאֲמַרְתִּי לְפָנֵיהֶם הַתּוֹרָה אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן רפ"ב) וְאֲמָרוּ שֶׁהַחֲזַקְתִּי אוֹתָם וְכִנְיַתִּי לְהֵם מְאֹד כִּי עֵינֵינוּ זֶה נִכְרָךְ לְהֵם מְאֹד (וּכְבָּר יְדוּעַ לָנוּ שֶׁדְּבָרֵי רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה מְחִיִּין הַכֹּל בְּפִרְט עֵינֵינוּ "אֲזַמְרָה לְאַלְהֵי בְּעוֹדֵי" הַנִּ"ל):

ס

אַחֵר שְׁבִת הַתְּחִלָּתִי לְשֶׂאֵל קֶצֶת עַל סְפִינּוֹת, כִּי הֵייתִי מְרַצָּה לִילָךְ בְּסַפִּינָה אֶפְלוּ קִדָּם פְּסַח, אֲבָל אֵף עַל פִּי כֵן הֵייתִי מִתְעַצֵּל קֶצֶת מְחַמַּת כְּמָה טַעֲמִים(א) מְחַמַּת חַג הַפְּסַח אוֹלֵי נִגְיַע בְּתוֹךְ הַסְּפִינָה וְאִיךְ אֶפְשָׁר לְזַהֵר מְחַמֵּץ בֵּין עֲרָלִים כָּל-כֶּף (ב) מְחַמַּת שְׂכָבָר כְּתֻבְתִּי שְׂיָבָא רַבִּי יְהוּדָא אֲלִיעֶזֶר(ג) שְׂאוֹתָהּ הַעֵת עַד כֵּן לֹא הָיוּ הַרוֹחוֹת טוֹבִים כָּל כֶּף, וְגַם לֹא הִתְחִילוּ עַד כֵּן הַסְּפִינּוֹת לְצֹאת כִּי-אִם מְעַט:

סא

ביום שלישי פרשת צו חזרתי ושלחתי על ידי הפאסט אגרת לרבי יהודא אליעזר שזבוא ועל כל פנים
ישלח לי תשובה הן או לאו:

סב

ביום רביעי מסרתי אגרת לביתי ולהרב וכו' ולאנשי-שלומנו וגם נתתי בידו עשרה רוי"כ [רובל-כסף],
שיתן להמלמדים מלבד שלשה רוי"כ ששלחתי לביתי מקדם:

סג

ביום חמישי נסע רבי יוסקע מאדעס לביתו לשלום:

סד

והנה ביום רביעי לפנות היום הודיע לי סרסור אחד שעמד עמי בבית רבי צבי, שיש ספינה שתלך
קדם שבת לסטנבול, ורציתי מאד לילך עמהם ולקח עמי את רבי מנדיל שהיה עמי, אבל הבילעט לא
נגמר עדיו, ושלחתי מיד להסרסור של הבילעטין והשיב, שביום מחר יגמר באשר הבטיחני בעת
שקבל המעות מידי אבל השם יתברך עכבני ולא נגמר הבילעט עד יום שלישי שלאחריו, שהוא השבוע
הסמוכה לפסח ואז נתאשתי עוד מלצאת קדם פסח, כי ראיתי כי מאת ה' הוא שאתעבב באדעס
בחג הפסח הקדוש, ודרך זה נכון לפני מפמה טעמים כנ"ל:

סה

אחר כך הגיע שבת הגדול והשם יתברך היה בעזרנו שהיינו שמחים הרבה בבית רבי צבי שנקנסנו לשם אחר סעדת שחרית שאכלנו בבית רבי העניך ושם בבית רבי צבי שמחנו מאד בשמחת שבת הגדול, ורקדנו כלנו הרבה בעזרת השם יתברך וזה חזק אותי הרבה בעזרת השם יתברך ובכל העת שעמדנו באדעס שעברו כבר שני שבתים לא זכינו לשמחה ורקודין עד זה השבת שהוא שבת הגדול, וזה הגהה לי לסיון וישועה גדולה:

סו

אחר שבת הגדול, בכל השבוע, הייתי מצפה שנגיע לי איזה אגרת או ידיעה מביתי אודות ריי"א אם יבוא או לאו, ולא זכיתי לקבל תשובה מהם אף-על-פי שבאמת שלחו אגרת שהיה ראוי שנגיע לי תשובה תקף כי השטאפעט (דואר) הולך בחפזון גדול מברסלב לאדעס, אבל נתעכב האגרת ולא בא עד חל המועד פסח אחרי שכבר בא רבי יהודא אליעזר לאדעס:

סז

ביום ששי, ערב-שבת-קדש ערב פסח עשינו סיום ואכלנו ושתינו יין קצת ותהלה לאל הייתי בשמחה קצת קרוב לחצות היום הנחתי לישן קצת, ובתוך כך בא רבי יהודא אליעזר והחיה אותי מאד ומחמת שמחה נשקתי אותו באהבה רבה, ונתתי שבח והודיה להשם יתברך שזכיתי לראותו כי מעשה שהיה כך היה זה שני שבועות ויותר אחרי שכתבתי האגרת לרבי יהודא אליעזר הנזכר לעיל שיבוא, אחר כך ספרתי זאת לרבי יוסקא גרו ואיר ענה ואמר אין אתה יודע מה נעשה עם רבי יהודא אליעזר הלא הגיע לו סבה לא טובה מאד, כי זה איזה שבועות בעת שהייתי בביתי והייתי מוכן לנסע לכאן לאדעס הגיע השמועה בעירנו ברסלב, היות שבא אדון אחד איזה זאסדאטיל (קצין) והכה את רבי יהודא אליעזר הנזכר לעיל בכפר שישב בו הכה ופצוץ עד למיתה ממש והקול נשמע שבסמוך יביאו אותו לקבורה חס ושלום אבל בתוך כך נסעתי משם ומי יודע מה עלתה לו (וזה הדבר אמת שהכה אותו עד למיתה ממש, וכמה שעות לא דבר והיה מנח כנגוע, ולא ידע מה נעשה עמו כלל אבל אף על פי כן השם יתברך החיהו, ונשאר בחיים תהלה לאל) ואני כשמעי זאת רעדה אחרתני ונשארתי משתומם והיה לבי עלי דני מאד, העקר גדל הצער שהיה לי משמועה לא טובה כזאת שהגיע לי מרעי ואוהב דבק מאח כמותו, ונוסף לזה שרצוני היה שישע עמי לארץ ישראל ועוד כמה ענינים שהיה בלבי שאי אפשר לבאדם, אשר על ידי כל זה גדל צערי וכאבי מאד על השמועה הזאת ומחמת זה כתבתי אגרת עוד הפעם כנזכר לעיל כדי שישבו לי תשובה בזריזות על ידי הפאסט, אבל לא עלתה בידי כי נתעכב האגרת כנ"ל, ומחמת כל זה גדלה שמחתי מאד מאד כשזכיתי בערב-פסח הנ"ל לראות פני אוהבי באמת רבי יהודא אליעזר הנזכר לעיל ברוך שהחניני וקמני והגיעני לזמן הזה מפל זה ראיתי שהשם יתברך בעזרי ורצה שאבוא לארץ ישראל עמו נחד באשר כבר דברנו מזה זה כמה שנים, באשר מבאר במקום אחר (לעיל) סימן (י):

סח

ביום ראשון של פסח זכיתי שכפד אחד אותי במצות חתוף וזה היה פלא גדול אצלי ואצל כלנו, שאמצא באדעס שרבים היו אז מתנגדים עלינו מאד, ואף על פי כן לא עזבנו השם יתברך וזכיתי שם באדעס שיהיה לי מצות חתוף ביום ראשון של פסח ובפרט שמצות מילה יש לה שיכות ואחדות גדול עם ארץ ישראל כנזכר לעיל (סימן כ"ו), ובפרט בפסח שעקר ציאת מצרים היה בזכות מילה כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק (יחזקאל ט"ז) "בדמיך חי" ויהיה לאל נכנסתי לבית הכנסת ובאתי לשם בעת שנגן החזן הזרת התפלה אחר סיום הפיוטים של ברפת טל ושמעתי עקר ברפת טל וקדשת פתך ואחר כך מלתי התינוק פדת, ותהלה לאל:

סט

והנה בשני ימים טובים הראשונים של פסח, זכני השם יתברך לשמחה גדולה מאד ברקודין ומחולות, שמחה גדולה מאד בעזרת השם יתברך גם עם רבי יהודה אליעזר בא איש אחד מאנשי-שלומנו, אוהבי ורעי גם ר"ז אחיו של ר"פ בא גם אצלנו בימים הראשונים של פסח, ושמח עמנו אז הרבה, גם עוד שני אנשים היו שם גם ר"ש הבעל הבית בעצמו רקד הרבה בעזרת השם וגם ספרתי כמה נפלאות מרבנו זכרונם לברכה, ותהלה לאל שמחנו הרבה בעזרת השם יתברך בימים אלו ורבי מנדיל שהיה עמי כל הדרך שמח הרבה מאד, ורקד הרבה מאד, עד אשר תמהו כל הרואים מהיכן הוא רוקד הרבה כל-כך שלא כדרך הטבע (והם לא ידעו מההוא רוחא דנשב בשית פרקין וכו' שמשם נמשכין המחאת כף אל כף ורקודין כמבאר בהתורה ואלה המושפטים סימן " עין שם):

ע

ביום שני, ראשון דחל המועד פסח, נסע רבי מנדיל לביתו עם העגלה שבאה רבי יהודה אליעזר, ויצאנו כלנו עמו ללוות אותו עד סמוך לסוף העיר ובשביעי של פסח זכיתי גם כן שכפד אחד אותי במצות חתוף, וגם זה היה פלא גדול נוסף פנ"ל:

עא

והנה דרפנו תמיד בבירושלם להתפלל ביום שביעי של פסח בבקר השכם מאד, מעלות השחר ממש כאשר נוהגין כל זרע הבעל שם טוב זכרונם לברכה והנלוים עליהם אבל באדעס אמרתי שבדאי לא יהיה לנו מנגן להתפלל בבקר השכם כל כך, אבל השם יתברך עזרנו לחזק את לבבנו לשמחה, עד שזכינו שנתקבצו אלינו למנגן עשרה והתפללנו בבקר השכם כמו בביתנו ובתחלה טבלנו במקוה שדרפנו תמיד, ואחר כך התפללנו כל התפלה במנגן, ואמרנו כל הפיוטים וקרינו בתורה גם שמענו

ברכת כהנים מר"י שָׁבָא עִם רַבִּי יְהוּדָא אֱלִיעֶזֶר וְאַחַר כֶּף הַמִּתְנַתִּי עַד שֶׁנִּמְרוּ בְּבֵית הַכְּנֻסָּת הַתְּפִלָּה, וְאַחַר כֶּף מַלְתֵי הַתִּינוּק כְּדָת, תְּהֵלָה לְאֵל וְעַל יְדֵי כֹל זֶה נִתְעוֹרְרוּ לְבַבֵינוּ לְשִׁמְחָה גְדוֹלָה מְאֹד וְכֹן הָיָה תְּהֵלָה לְאֵל שְׁבִיעֵי שֶׁל פֶּסַח הָיִינוּ בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה מְאֹד בְּרִקּוּדִין וּמְחֹלוֹת הַרְבֵּה כֹּל הַיּוֹם כְּלוּ עַד הָעֶרֶב, בְּתֵחֵלָה בְּבֵית ר"ש שְׁאֲכַלְתִּי בְּבֵית ר"ש אַחַר כֶּף נְכַנְסֵנוּ לְבֵית הַבְּרִית מִיֵּלָה וְגַדְל הַשִּׁמְחָה שֶׁהָיָה לָנוּ שֶׁם אֵין לְשַׁעַר עַד שֶׁעוֹרְנוּ כֹּל הָעוֹלָם שֶׁהָיָה שֶׁם לְשִׁמְחָת יוֹם טוֹב וְשִׁמְחָת בְּרִית מִיֵּלָה גַם אֲבִי הַתִּינוּק שֶׁהָיָה בְּטֶבַע בְּעַל מְרָה שְׁחוּרָה, וְכִשְׁנִכְנְסֵנוּ לְבֵיתוֹ הָיָה רְחוֹק מִשִּׁמְחָה מְאֹד מְאֹד, אֲבָל אַחַר כֶּף מְגַדְל הַשִּׁמְחָה עוֹרְנוּ אוֹתוֹ לְשִׁמְחָה גְדוֹלָה, עַד שֶׁהוּא וְשְׂאָר אַנְשֵׁים הַרְחוֹקִים מִשִּׁמְחָה כָּלָם רָקְדוּ לְכַבּוֹד יוֹם טוֹב בְּשִׁמְחָה הַרְבֵּה וּכְבֵר מְבָאָר אֲצִלְנוּ גַדְל הַמְצָוָה, כְּשֶׁמְשַׁמְחִים בְּשִׁמְחָה אֶת מִי שֶׁהוּא בְּעֶצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה, וּבִפְרֵט בְּיוֹם-טוֹב בְּסַעֲדַת-מְצָוָה כְּזֹאת אַחַר-כֶּף נְכַנְסֵתִי לְבֵית רַבִּי צְבִי, וְגַם שֶׁם הָיִינוּ בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה וְרִקְדָנוּ הַרְבֵּה וְתֵהֵלָה לְאֵל עֶבֶר כֹּל יוֹם שֶׁשִּׁי שֶׁהוּא שְׁבִיעֵי שֶׁל פֶּסַח בְּשִׁמְחָה רְבִּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֹן בְּיוֹם הַשְּׁבִת שֶׁלְאַחֲרָיו שֶׁהוּא אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּתֵחֵלָה בְּשַׁעַת סַעֲדַת שְׁחִרֵית הֵינּוּ רְחוֹקִים מְאֹד מִשִּׁמְחָה וְרִקּוּדִין מְגַדְל הִיגִיעָה שֶׁל אֲתִמוֹל אֲבָל אַף עַל פִּי כֹן בְּדַעֲתִי הֵייתִי נִכְסָף מְאֹד לְדַבֵּר מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה וְלִהְיוֹת בְּשִׁמְחָה, עַד שֶׁעֲזַרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֵייתִי מְשִׁיחַ וּמְסַפֵּר עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ אֲצִלְנוּ מִכָּל מָה שֶׁנִּזְדַּמְּן לְתוֹךְ פִּינוּ, עַד שֶׁמִּתּוֹךְ הַדְּבָרִים נְכַנְסֵנוּ לְתוֹךְ הַתּוֹרָה עַל פֶּסוּק (שְׁמוּאֵל-א ט"ו) וַיִּשְׁשׁף וְכוּ' שֶׁהוּא רֵאשִׁי-תְבוֹת שְׁבוּעוֹת סְפוֹת פֶּסַח, וּמַעֲנִין אֲבָרְהָם וַתִּקַּן שְׁחִרֵית וְכוּ', וּמַעֲנִין הַשְּׁגַת אֱלֹהוֹת שְׂאִי אֲפֹשֶׁר לְהַשִּׁיג כִּי-אִם עַל יְדֵי צְמֻצוּמִים וְכוּ' כְּמִבְּאֵר כֹּל זֶה בְּסִימָן לַמִּיד וְהִחִיתִי מְאֹד מְאֹד אֶת כֹּל הַשּׁוֹמְעִים אַחַר כֶּף זְכִינוּ לְהַתְעוֹרֵר עַל יְדֵי זֶה לְשִׁמְחָה גְדוֹלָה, עַד שֶׁזְכִינוּ שֶׁהִגִיעַ הַשִּׁמְחָה לְרַגְלֵינוּ, וְחִזְרָנוּ וְרִקְדָנוּ הַרְבֵּה מְאֹד עַד שֶׁעֶבֶר גַם כֹּל יוֹם שְׁבִת קָדֵשׁ בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה וְגַדְלָה הִתְהַלְּלָה הַשִּׁמְחָה שֶׁל הַיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים מִהַשִּׁמְחָה שֶׁל יָמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל פֶּסַח בְּרוּךְ הַשֵּׁם, אֲשֶׁר עֲזַרְנִי עַד כֹּה וְחִזַּק אֶת לְבַבֵנוּ בְּשִׁמְחָה, כִּי (נְחֻמָּה ח) חֲדוֹת ה' הִיא

מְעוֹנֵנוּ

עב

בְּיוֹם רִאשׁוֹן אַחַר פֶּסַח הֵייתִי לְהוֹט מְאֹד לְשִׁכַּר סְפִינָה, אֲבָל הָיָה מִן הַנִּמְנָע כִּי הָיָה אִזּוֹ הַחֲגָאוֹת שֶׁלָּהֶם שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים:

עג

בְּיוֹם רְבִיעֵי פְרֻשֵׁת שְׁמִינֵי אַחַד-עָשָׂר לְסַפִּירָה נְכַנְסֵנוּ לְבֵית ר"א הַסְרְסוֹר, וְהִלֵּךְ עִמָּנוּ לְשַׁעֲרֵי הָעִיר (שְׁקוּרִין פְּרִיגִיוֹאֲרִנְיָע) וַתִּכְף וּמִיד שִׁכְרָנוּ סְפִינָה בְּסֵף מְאֹה רוּבֵל בְּעַד שְׁנֵינוּ וְלִבִּי הָיָה מְסַפֵּק בְּתֵחֵלָה אִיךָ אֲתוֹן סֵף כְּזֶה, כִּי לֹא נִשְׂאָר בְּיָדִי עַל שְׂאָרֵי עֵקְרֵי הַהוֹצָאוֹת מִשֶּׁם וְלִהְיוֹ אֲפִלּוּ סֵף כְּזֶה וְזֶה זְדוּעַ שְׁמֻסְטִמְבוֹל לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל הַדְּרָךְ רְחוֹק מִהַדְּרָךְ שֶׁיֵּשׁ מְאֻדָּעַס לְסֻטְמְבוֹל אֵךְ אֵף עַל פִּי כֹן הַשְּׁלֵכְתִי יְהִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשִׁכְרֵתִי הַסְפִינָה תְּהֵלָה לְאֵל בְּסֵף הַנִּי"ל, וְלִה' הִישׁוּעָה:

עד

בהיותי באדעס, רציתי לראות פנים עם האנשים הגרים היושבים שם שבאו לשם כדי לנסע לארץ ישראל, ולא עלתה בידי כי קצת מהם נסעו בתחלת החורף לאיזה עיר קטנה הסמוכה לאדעס כי כמה אנשים עם נשותיהם ויוצאי-חלציהם באו בקיץ תקפ"א העבר לאדעס, אבל מחמת שמועות רעש המלחמה של הגרעקין נתעכבו כלם באדעס, וקצת מהם נסעו לעיר הנזכר לעיל כדי להיות שם כל ימי החורף, מחמת גדל ההוצאה שבאדעס, כי ישיבת כרפים קשה עליהם וקצת מהם נשארו באדעס ואשה אחת היתה בבית רבי העניף שהיא אכסניא שלי, אבל לא דברתי עמה כלל מהנסיעה של ארץ ישראל כי מה יועיל לי אם תסע עמדי, ובפרט שהבנתי שגם היא אינה מרצה לנסע תכף ושאר אנשים שרוצים לנסע לארץ ישראל לא ראיתם לפני, כי באדעס לא התפללתי בבית המדרש, על כן לא ראיתי אותם רק איש אחד הוא רבי אהרן יהודא הנ"ל:

עה

והנה באיזה יום הקרה ה' לפני איזה איש עני אחד, ראיתי עומד בבית רבי צבי שהייתי יושב שם כל היום באדעס, כי שם הזמין לי השם יתברך בחסדו מקום מנוחה חדר מיוחד והייתי אוכל ולן אצל רבי העניף, אבל כל היום פלו בשבתי בבית רק בחדר הנזכר לעיל וזה הועיל לי מאד מאד לנסיעת ארץ ישראל, ולולא זאת לא הייתי יכול להתמהמה באדעס כל כך, ומי יודע אם הייתי נוסע לארץ ישראל:

עו

והנה באתי באיזה יום לבית רבי צבי הנזכר לעיל, וראיתי עני אחד הנזכר לעיל, והפתי בו שהוא מהאנשים הגרים הרוצים לנסע לארץ ישראל והתחלתי לדבר עמו והודה לי שהוא רוצה לנסע לארץ ישראל, ושאלתי אותו אולי יש בכאן עוד איזה אנשים אמידים הרוצים לנסע לארץ ישראל הש"ב הלא יש בכאן רבי יוסף פרנצווי מטורנופאל שיושב בכאן זמן רב עם אשתו ובנו והוא עשיר גדול

ותכף הוליד אותנו לאכסניא שלו, ומצאתיו שוכב על מטתו משנת הצהרים, אבל לא היה ישן ונכנסתי אליו והתחלתי לדבר עמו, ותכף התחיל לספר לי מגדל הסכנה העצומה שיש עכשו חס ושלום, ושאי אפשר לנסע עכשו ואמר שזה סמוך מאד הגיע לו כמה אגרות משם שאי אפשר לילך על הים הלבן ובתוך כך ספר לי איך הגרעק ימח שמו חזק מאד, ושיש לו מדינות רבות שאין אנו יודעים מהם, והוא יושב שם ולוחם מלחמות חזקות עם הישמעאל, ומחמת זה אי אפשר לנסע עכשו ובתחלה החליט דעתי קצת, אבל תכף אמרתי בלבי שגם זה הוא רק מניעה שבאה בשביל החשק, כמבאר לעיל וגם ספר לי שהוא מונע ומעכב הרבה אנשים שבאו לכאן שלא יסעו לארץ ישראל וראיתי תכף שהוא שליח הבעל דבר לעכב מארץ ישראל ונפטרתי ממנו מאז והלאה לא רציתי עוד לשאל כלל על הנוסעים לארץ ישראל שלא יחלישו דעתי חס ושלום גם אנשי אדעס המכירים אותי, כלם פה אחד שאין ראוי עכשו לנסע לארץ ישראל מגדל הסכנה חס ושלום והשם יתברך חזק את לבבי לעבר על כל זה ולשום מבטחי בהשם יתברך עד שיעזרני ברחמי לנסע בחסדו הגדול תהלה לאל גם הודיעו לי באדעס שבסמוך קדם פסח יבואו משלחים מוילנא המכנים פרושים והייתי מצפה שגבואו, כי ידעתי שהם יסעו בודאי אבל לא באו קדם פסח, ואחר פסח ביום רביעי הזמין לי השם יתברך הספינה הנזכרת לעיל, ולא רציתי להמתין כלל על המשלחים, ושכרתי הספינה מיד שנסע אנוני שנינו לבד בהספינה שכלם ערלים וגם מעולם לא הייתי על ספינה כלל, אף על פי כן חבת קדשת ארץ ישראל התגברה על מעולם לא הייתי על ספינה כלל, אף על פי כן חבת קדשת ארץ ישראל:

והנה ביום ששי ערב-שבת-קדוש, בעת שהייתי רץ בבהלה בשוק באדעס כדי לבוא אל הספינה כי כבר הגיע חצות היום, ובעוד איזה שעות יהיה נסגר השער ולא יניחו אותנו לילך אל הספינה וכבר סלקתי להקפיד כל המעות הינו המאה רובל שכר הספינה, והספינה מוכנת לילך מחר על כן נבהלתי מאד והלכתי בחפזון גדול בתוך כך הודיעו לי שבאו עתה המשלחים מוילנא הנזכר לעיל ובתוך הבהלה והחפזון לא יכולתי להתאפק, ונכנסתי אליהם ודברתי עמם מעט מאד ומסרו דברי פרישת שלום על ידי לארץ הקודש, ונפטרתי מהם בשלום, ועליתי על הספינה תהלה לאל (וביום ראשון פרשת אמר בהיותי בקשטא זה תשעה ימים בבית רבי אברהם הנזכר לעיל, באו המשלחים מוילנא הנזכרים לעיל ועמדו באכסניא שלי והמשלחים מרבים בהוצאות, על כן לקחו החדר ממני ונתנו להם, ואנחנו עלינו על העליה ועמדנו שם שנים או שלשה ימים עד שעלינו על הספינה ביום רביעי, פרשה הנזכרת לעיל

בתוך שעמדנו שם יחד, דברתי עמם קצת עד שהתחלנו לכנס בענין וכוח קצת שבין חסידים למתנגדים, כי הם מהפת המתנגדים הגדולים על כל החסידים כמפורסם והתחלתי לדבר עמם מאמונת חכמים ואני הייתי סבור שעל כל פנים יש להם איזה אמונה בהגאון מוילנא שנקראים על שמו אבל הם השיבו לי מיד, ואחד מהם היה עקר המדבר, וכלם הודו לו, ענה ואמר וכו' וכו' אמונה יהיה לי באדם וכו' (בלשון תמה) כדברים האלה דבר עמי, וכלם הודו לדבריו והתחלתי להתנחם עמו אם-כן מהו אמונת חכמים אבל הם לא הטו און לדברי כלי, והשיבו דברי שטות והבל הנוגעים קצת לכפירות כי באמת מי שאין לו אמונת חכמים גם אמונתו בהשם יתברך אינה בשלמות, וכמבאר בדברינו הרבה, ובפרט בהתורה תקעו תוכחה בסימן ח' לקוטי תנינא ואז ראיתי היטב החלוק שבין חסידים למתנגדים, כי ראיתי שאפלו בהתלמיד-חכם שלהם שהם אומרים עליו שהוא תלמיד חכם וחסיד גדול גם בו אין להם אמונה ואחר כך אמרתי להם בפרוש, אני הייתי סבור שאם אין לכם אמונה בגדולי הצדיקים של החסידים, על כל פנים יש לכם אמונה בתלמידי חכמים שלכם, אבל עכשו אני יודע מדרגתכם שאין לכם אמונה כלל:

והנה בתוך דבורינו, רצו לדחוף אותי מהבית וכמעט שהיה נעשה מחלוקת גדול בינינו, אבל לא רציתי להתנחם עמם הרבה גם הבעל הבית השקט אותנו והפריד אותנו שלא נבא לידי מחלוקת ואם לא היו פועלים כל החסידים בנסיעתם לצדיקים אלא מה שיש להם על כל פנים אמונה בזה הצדיק שהם מקרבים אליו ובכמה צדיקים דים כי אמונת חכמים הוא יסוד האמונה הקדושה, שהוא יסוד כל התורה הקדושה מפל-שכן מי שזכה לבלי להסתפל כלל על המחלקות שבין הצדיקים ומאמין בכלם, אשרי לו גם המשלחים הנ"ל לא רצו לנסע על הים, ודעתם לנסע בגבשה וגם גדל העכוב של הדרך, וגדל צער הטלטול והגיעה הנוגע עד הנפש לסע על סוסים מהלך רב כזה עם אנשים פראי אדם, ולפעמים הם מכים את הרוכב ושאר צרות הרבה בלי שעור שסובלים בנסיעה על הסוסים פאשר שמעתי בקשטא על כן אמרתי על ה' נשליך יהבנו ונסע על הים, והשם יתברך יוליכני לשלום וביאני מהרה לארץ ישראל לחיים טובים ארוכים ולשלום אמן כן יהי רצון:

[נחזור לענייננו]: ביום ששי, ערב-שבת-קדש פּרשת שמיני כ"ח ניסן שלשה-עשר לספירה שנת תקפ"ב עלינו על הספינה לסטנבול בערך שתי שעות אחר חצות הינו שבּעֶרְךָ חצות נסענו מהאכסניא עם כל המטלטלין שלנו, ובאנו אל השרים שיושבים אצל שפת הים לשמר הספר ושם מסרנו הביילעט לכמה אדונים, ונתנו תכף חתימות ג'ם עליו כפי הזאקאן (החק) ונשתהה הדבר בערך שתי שעות, ולו אותנו כמה אנשים אשר נגע אהבתי בלבם ושם אצל הספר לקחתי רשות מאתם, ונפטרנו זה מזה באהבה ואחונה ורעות, וברכו אותי ברפת שלום עד שיצאתי מהפתח שיוצאין חוץ לספר שמשם והלאה אין אדם רשאי לצאת ולכנס בלי רשיון מפל השרים הנזכרים לעיל

וכאשר זכיתי לצאת מהפתח חוץ לספר נתן שמחה בלבי, והלכתי בשמחה אני וידידי רבי יהודא אליעזר והיינו צריכין לילך על הנמל (שקורין גאנוואן) עד שנבוא לספינה שלנו אבל לא מצאנו מיד את הספינה שלנו, ורצינו לשאל את העובדי כוכבים שישבו שם על הדרך, אבל רבם ככלם אינם מכירים בלשונות שבסביבותינו כי רבם מדברים בלשון איטליה או בלשון ישמעאל רק קצת תבות מועטים מאד מבינים קצתם והתחלנו לומר היכן הספינה של הקפיטן (רב החובל) (יאקאפ טדוויגיטש), ובתוך שהלכנו איזה פסיעות על הגאנוואן (הנמל), ענו ואמרו לנו הלא זה המטראס (מלח) ההולך עתה, הוא מהספינה של יאקאפ הנזכר לעיל ומאת ה' היתה זאת שהזמין לנו אז באותה שעה מאטראס אחד מהספינה שלנו שהיתה עומדת בקצה הגאנוואן, וברחב היתה רחוקה בערך שטח עשרה ספינות מספינה שלנו ובלא זה איני יודע איך היינו יכולים לבוא לספינה שלנו

ואז תכף הוליד אותנו המטראס הנזכר לעיל דרך כל הגאנוואן, ועברנו אצל ספינות הרבה של אחרים, עד שבאנו אצל קצה הגאנוואן, ושם הכניס אותנו לתוך איזה ספינה הסמוכה וגם זאת לא היתה ספינה שלנו, רק העביר אותנו בתוכה וכן הוליד אותנו מספינה לספינה דרך כמה ספינות וכשיצאנו מספינה לספינה, ובאמצע עמדו ספינות קטנות נמוכים שבהם מוליכין החטים מאדעס לספינה הגדולה וכיוצא בהם, על כן הכרחנו לירד לקצתם, כמו מעליה לארץ ובקצתם לא היה סלם ולא מדרגות רק הכרחנו לירד בחבל אבל מרב שמחתי ורחב לבי אז לא היה לי שום פחד כלל לירד בחבל מספינה לספינה על הים בדרך שלא עברתי בו מעולם, רק עברתי מספינה לספינה בזריזות כמו שבער להבדיל המאטראס שהוליד אותנו וגם ר"א חברי הלך אחרי, ובאיזה ספינה היה לו מעט פחד, ואף על פי כן הסתכל עלי ונרד גם כן בחבל וכן עברנו דרך כמה ספינות בזריזות גדול עד שבאנו לספינה שלנו ושם היו רק מאטראסין, כי לא היה שום יהודי עמנו בכל הדרך מאדעס לסטנבול רק אנחנו שנינו לבד בין כמה מאטראסין ערלים וגם אצלנו הלכו עוד כמה ספינות, ובכלם לא היה שום יהודי כלל

וכשבאנו על עלית הספינה ושם אין שום איש מכיר בלשון רוסיקה ולא בשום לשון שבסביבותינו ותכף ומיד נרדנו אל הבית של הקפיטן [כי מקום רידת הבית ידעתי מקדם על ידי שהייתי באדעס באיזה ספינה העומדת על הגאנוואן של חארסאן] ובבואי אל הבית מצאתי שם שני ערלים אוכלים סעדת הצהרים, אבל הקפיטן לא היה ביניהם, כי היה על ספינה אחרת ואצל אחרים ותכף כשנכנסתי אל הבית שאלתי מיד, זאת הספינה של יאקאפ הנזכר לעיל ומאת ה' היתה שהיה ביניהם אחד שהיה מכיר בלשון אשכנז קצת, ותכף השיב לנו בלשון אשכנז הן וקבל אותנו בסבר פנים נפות וכפי הנראה שכבר הודיע להם הקפיטן שיבואו שני יהודים ששכרו אצלו לעבר בספינתו והתחלנו לבקש הערל שדבר בלשון אשכנז שיתן לנו ספינה קטנה לילך אל הספר לקבל שם כל המטלטלין שהשארונו שם בבית המיוחד לזה ענה ואמר בנדאי אתן לכם, רק אתם צריכין להמתין מעט עד שיאכלו האנשים כי עתה הוא זמן אכילה שלהם ותכף חזרנו ועלינו על הספינה, וראינו שכל המאטראסין יושבין ואוכלין ואנחנו הלכנו לכאן ולכאן בכל הספינה כי הכל היו אצלנו נפלאות, ובפרט אצל ר"א שלא היה בשום ספינה כזאת מעולם ואפלו אנכי שכבר הייתי בספינה העומדת על הגאנוואן של חארסאן כנזכר לעיל, אבל אותה הספינה הוא קטנה מהספינות האלו, וגם שם לא היה לי פנאי להסתכל היטב להשביע עיני בכל תבנית מעשה הספינה והלכנו בכל הספינה בשמחה גדולה לכאן ולכאן, ונתעבבנו קצת עד שעלה המדבר בלשון אשכנז מהבית למעלה וכשראינו שעדין אין נוטנים לנו ספינה, שאלנו אותו על מה מעכב אותנו, כי היינו להוטים להביא המטלטלין מחמת שהיה בערב-שבת קדש אחר חצות, והשיב עדין לא גמרו אכילתם והכרחנו להמתין עוד קצת

ואחר כך נתן לנו ספינה ונרדנו שנינו לתוכה אף על פי שהיה די שרי"א ילך לבדו בשביל המטלטלין, אבל מגדל שמחתי הלכתי גם כן, וגם כדי לראות פנים עם האוהבים שלנו אותנו כי ידעתי שבנדאי הם ממתנינים לנו וכן היה שתכף כשבאנו על הספר ראינו אותם מרחוק וצעקנו להם שיבואו ובא רבי צבי ורבי בער מליפאויץ לקראתנו בפנים של אהבה והשתוקקות וגעגועים גדולים מאד אבל עתה אסור לנו עוד להתועד יחד כי-אם לדבר עמהם מרחוק דרך הפריגיווארניע (מחיצה-גדר) כפדוע

לבקיאים בזה ולא נדעתי אם אני רשאי לכנס על שער הבית שהיו מנחים שם חפצים שלנו וראיתי אחד והתחלתי לומר לו שיתן לי רשות, והוא הכיר אותי והשיב לי פתח השער כי לא סגור השער בשום מנעל, ותכף פתחתי השער ונכנסתי אני וחברי וגם להבדיל המטראס, וקבלנו כל החפצים לתוך הספינה הקטנה ואחר כך דברנו יחד דרך הפריגיווארניע עם אוהבינו הנ"ל, וספרנו להם איך עברנו על כל הספינות הנזכרות לעיל דרך חבלים וכו', ונפטרנו עוד הפעם מהם בשלום וחזרנו עם הספינה לספינה שלנו והם עמדו והסתכלו וכן שאר אנשים עמדו על הר גבוה מרחוק וכלם רמזו לנו בידיהם ואנחנו אליהם, בדרך אהבה וגעגועים גדולים, וגם צעקנו להם בקול גדול חיים ושלום, עד ששמעו והשיבו לנו עד ששמענו קול אהבתם עד שעברנו מנגד פניהם לבין הספינות הגדולות עד שבאנו לספינה שלנו ותכף העלו המאטראסין כל החפצים שלנו, ואנחנו קבלנו מהם והכל בזריזות ובשמחה ועדן לא בא הספיטן להספינה ומחמת זה הנחנו כל החפצים למעלה על הספינה, כי לא רצינו להוריד אותם אל הבית כפי המדבר עמו עד שיתן לנו רשות עתה בעצמו:

ב

אחר כך הדלקנו אש, והתחלנו לבשל תרנגולת שהיה עמנו לכבוד שבת-קדש ואחר כך בערך איזה שעות בא הספיטאן ומצא אותנו, והסביר לנו פנים ונרדנו עמו לתוך הבית ובא עם עוד איזה אדון מספינה אחרת ותכף שאל הספיטאן אותנו היכן האחרים השבתי לו על רי"א, זהו האיש שבא עמי ענה ואמר הלא עוד שני אנשים מחיבים לבוא ומעשה שהיה כך היה, כי הסרסור ר"א מאדעס בעת שדבר עם הספיטאן לשכר הספינה בשבילנו, שאל אותו הספיטאן כמה אנשים יהיו, השיב לו ר"א ארבע אנשים יהיו, כי היה סבור שישעו עוד שני אנשים מאדעס, אבל לא נסעו ואחר כך פשונו המקח עמו חמשים רובל בעד נפש, לא דברו בפרוש אם יהיו ארבעה דוקא או שנים ונתתי לו אדרוף וכשחזרתי לביתי לאדעס התחלתי לחשב אולי יקפיד הספיטאן שיהיו דוקא ארבעה וצויתי לשאל את הסרסור על- זה והשיב הסרסור שאין זה קפידא כלל ואחר כך ביום חמישי למחרתו, כשחזרתי והלכתי אל הספר וסלקתי כל המאה רובל להספיטאן ונתן לי קוויטל [פתיק], גם כן לא נדבר שום דבור מזה כלל ואחר כך חזרתי ושאלתי בעצמי את הסרסור אולי יקפיד שיהיו ארבעה, ושחק ממני ואמר שלא יקפיד כלל רק שכרנו לנו מקום בעד מאה רובל רק הסרסור דבר מה שדבר כדרך הסרסור ודבר הספיטאן עמנו כעס קצת, והיה לי סגורים גדולים מזה, ענה ואמר הספיטאן הייתי סבור שתבואו ארבעה אנשים, והייתי נותן לכם כל הבית פנוי, ועכשו לא באתם רק שנים עייתי לו הלא בלא זה הבית צריך להיות פנוי בשביל אדוני ענה ואמר בשבילי די מקום מטתי העומד בבית במחצה המפסקת שם, וכל הבית הייתי טוען חטים כמו בשאר הספינה עייתי לו גם עתה הרשות בידיכם לטען הבית בחטים רק שיהיו לנו איזה מקום בעלמא ללון שם ושתק

והיה לי פחד גדול מזה כי הייתי מתירא שלא יעליל עלי לתבע אותי חס ושלום עוד מאה רובל בחנם, בעד השני אנשיו שלא באו כי חשבתי בדעתי שישטען שעכשו אין לו עוד חטים לטען בהבית כי באותה השעה כבר נגמר טעינת הספינה אבל לא רציתי לטען עמו הרבה, וגם כי בלא זה איני יכול לדבר היטב, אפלו בלשון רוסיה, וגם הספיטאן לא היה יכול לדבר היטב ודברנו יחד כמו להבדיל שני עמי הארצות העוסקין בהלכה יחד שאין אחד מבין הטעות של חברו

ועליתי מיד מהבית על עלית הספינה בפחי נפש קצת, רק התחזקתי עצמי ואמרתי בלבי יהיה איך שיהיה ברוך ה' שכבר באתי על הספינה ותכף ומיד התחלנו לעסק בבשול לצורך שבת, וכל המטראסין כלם היטיבו עמנו והראו לנו תכף איך לשאב מים מתוקים עם הפלומפ מתוך החביות ומקום העצים, והתחלנו לבשל התרנגולת שהיתה עמנו ועדן היו כל החפצים שלנו מנחים תחת השמים על פני עלית הספינה כי לא רציתי לשאל הספיטאן היכן להניחם כי אמרתי אמתין עד יעבר זעם ואחר כך תליתי עיני למרום ואמרתי, רבונו של עולם אני שלף ומעט המעות שבנדי הכל שלף, כרצונך עשה עמנו כי נדעתי שבאם חס ושלום יעשק אותי האדון הזה, בודאי תעזר לי ותזמין לי ממון אחר, אך בבקשה ממך הצילני מידו ואל יהיה נמסר ממון ישראל ביד גוי בחנם, ואל תצער אותי כל כך, ושאר דבורים מעטים כאלה ואחר כך שכבתי על החפצים ונרדמתי קצת ואחר כך עמדתי ונתחזקתי ובאתי אל הספיטאן ושאלתי אותו, בי אדני יודיע לי היכן אני החפצים ותכף נרד עמי לתוך הבית ואמר לי בפנים יפות הלא כל הבית לפניך, הנח במקום שתראה ותכף נתרחב דעתי קצת, ועליתי והודעתי לרי"א אך על פי כן לא היה לנו פנאי להורידם, כי היינו צריכין לגמר הבשול ואחר כך באיזה שעות ראינו כי היום רד מאד, והשבת ממשימש ובא, וסלקנו הקדירה מעל האש והתחלנו תכף להוריד

החפצים והמטראסין הורידו קצת חפצים הכבדים וגם באותה שעה ירדו קצת מאטראסין ופנו את הבית, וכבדו אותו ואמרנו הכל בשבילנו שמפנים ומכבדים את הבית לכבוד שבת קדש בשבילנו וגם אנחנו סדרנו הכל כראוי, והנחנו כל דבר במקומו ואחר כך לבשנו בגדי שבת, וכל הבית היה פנוי, כי הקפיטאן כבר חזר והלך בספינה קטנה לספינה אחרת, והמטראסין כלם עלו על עלית הספינה ונשאר הבית פנוי בשבילנו וכן ברב היום ערב שבת קדש ובשאר הימים, על פי רב היה הבית פנוי בשבילנו והיה לנו רשות לעשות בו מה שנראה להתפלל וללמד ולכתב ולהתבודד וכו' ואז תקף התפללנו שנינו בבית בשמחה ולא היה לנו שום מונע ומעכב בתפלתנו וכשגמרנו התפלה, נתן שמחה בלבנו, והיינו שמחים מאד ואמרנו שלום עליכם בשמחה, וסדרנו השלחן בלחם משנה וכוס יין לקדוש, וקדשנו על הכוס בשמחה ונטלנו ידינו ואכלנו בשמחה דגים יבשים שהיו עמנו, ובשר התרנגולת, ושתינו יין וברכנו ברכת המזון הכל בשמחה ואחר כך רקדנו מעט מחמת שמחה, ואחר כך שכבנו לישן בבית, ועדן לא בא הקפיטאן אף בלילה בעת שהיינו ישנים בא הקפיטאן להבית ואנחנו היינו ישנים, ולא שמענו כלל כי לא הקיץ אותנו כלל

ובבקר ביום שבת, עמדנו ועלינו על הספינה וראינו שהם עוסקים במשיכת החבלים ובפרישת הוילאות, והבנו שאמת הוא כמו שאמרו שביום שבת קדש יתחילו לילך אבל אף על פי כן בכל יום שבת לא הלכו רק שהזיוו ממקומה הספינה דרך מעט בעת שאנחנו התפללנו תפלת שחרית, וגם בבקר הלך הקפיטאן אודות הביילעטין ונשתתה שם הרבה עד אחר הצות היום ואנחנו התפללנו תפלת שחרית ומוסף כדרךנו ואין איש בבית עמנו בעת התפלה ואפלו אם נודמן שניכנס איזה מאטראס לתוך הבית לקבל איזה דבר לצרכו, לא בלבד אותנו כלל ואחר התפלה קדשנו על הכוס, ואחר כך קרינו הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ואחר כך טילנו קצת על הספינה וראינו איך הם עוסקים בתקון החבלים והוילאות, ומכינים עצמן בכל מיני הכנות לילך והיה לנו שמחה גדולה מזה, כי לפעמים נודמן חס ושלום שהקפיטאן מבטיח לילך מיד ואחר כך צריכין להתעבב כמה ימים ובימי תשרי העבר נודמן שנתעבבו שלשה שבועות על הספינה קדם שהלכו, עד שפלה בידם כל המאכלים שהכינו להם, והגיעו ימי הקר והיו להם יסורים גדולים עד הנפש רחמנא לאלן כידוע באדעס, וברוך השם שהצילנו מזה, כי ביום ששי עלינו על הספינה, וביום שבת זזה ממקומה קצת וביום ראשון ראש חדש איר התחילה לילך לדרך

ואחר כך אכלנו סעדת שחרית, וטילנו עוד הפעם על הספינה ואחר כך ירדנו לבית ושכבנו לישן קצת והשפמנו מהשנה ועלינו על הספינה והיינו שם כל היום עד המנחה כי על עלית הספינה היה נוח לנו לישב מחמת שיש שם אור טוב, ולא ירדנו לבית כי-אם לישן ולאכל ולהתפלל, וכך היום היו עוסקים בהקנת הספינה לילך וביום שבת בבקר אמר לנו הקפיטאן שגמסור לו הביילעט, כי קדם שנוסעת הספינה ממקומה צריכין להראות הביילעטין (שומר הגבול) (להברנד וואף) שעומדת על הים ומסרנו לו הביילעט ונסע לשם ונשתתה שם כל היום עד לעת ערב, ועמו נסע עוד אחד, זה שהיה יכול לדרך בלשון אשכנז כנייל שהיה לו קצת הפרות עמנו

ואחר כך סמוך למנחה בא זה האשכנזי לבדו, והביא עמו ספינה קטנה עם שקים מלאים חטים וירד לתוך הבית ופנה שם מקום, וסלק כל החפצים שלנו אל הצד, והכניס כל השקים עם החטים לתוך הבית והיה לנו שמחה גדולה מזה, כי הבנו שהקפיטאן הביא בכונה עוד חטים מאדעס כדי לטען אותם בתוך הבית כאשר אמר כנזכר לעיל, ועתה אין לו שום טענה עלינו ואחר כך התפללנו מנחה, ואכלנו סעדה שלישית ואמרנו בני היקלא בנעימה ובגוון, והארחנו בסעדה עד חשכת לילה ואחר כך התפללנו ערבית של ראש חדש איר, והבדלנו על הכוס ולא היה לנו בשמים בשעת הבדלה, הסתפללנו והנה עומד פלפל שחוק על השלחן, כי היו רוצים לאכל שם ולקחת הפלפל וברכתי על ברכת הבשמים ואחר כך בשלנו קאווע ושתינו ותהלה לאל עבר עלינו השבת קדש בשלום ושלחה ושמחה ונתתי שבח להשם יתברך שתהלה לאל לא היה שום צער בשבת ברוך הוא אשר עד כה עזרני:

ביום ראשון אי דראש חדש איר, בערך שעה קדם אור היום, התחילו המאטראסין [המלחים] בזריזות גדול לעסק במשיכת החבלים ולפרס הוילאות, וגם הקפיטאן (רב החובל) עמד וגם אנחנו לא היינו יכולין לישן, ועמדנו לקול תשואת המאטראסין ועמדנו בזריזות כי נכספנו לראות מלאכת

הספינה ועלינו מיד על הספינה וראינו נפלאות השם בענין מלאכת הספינה ונתנו שבח להשם יתברך אשר ברא את הים ואת היבשה, ונתן חכמה בלב האדם לעשות ספינה גדולה בתחבולות ואמנות פאולה והסתכלנו עליהם בערך שתיים או שלש שעות עד ערך הגן החמה

ואחר כך גרדנו להתפלל, ובתוך כך משכו האנקיר (עוגן) מן הים והתחילה הספינה לילך אבל כל יום ראשון לא היה רוח טוב לדרךנו, והכרחי לצדד את הספינה ועל כן בכל יום ראשון לא הלכה הספינה כי- אם מעט, ואצלנו היו הולכים עוד בערך ארבע או חמש ספינות וספינה אחת היתה הולכת סמוכה אלינו מאד, והקפיטאנים הלכו בכל יום מספינה לספינה לאכל ולשתות ובכל יום ראשון לא הרגשנו שום מחוש ולא שום שעמום והיה לנו לפלא גדול, כי שמענו כמה פעמים שיש צער גדול להולכים פעם הראשון על הים, ואנחנו לא הרגשנו דבר

ובתחלת היום ביום ראשון הנזכר לעיל, דבר עמנו הקפיטאן, ואמר לנו שבודאי יש לנו ממון הרבה והשבנו לו, לא אדוני, כי אנחנו עניים ומקבלים השיב לא, בודאי יש לכם ממון הרבה והיה לי פחד קצת מזה וגם ביום ראשון רב היום היה הקפיטאן שלנו בספינה אחרת אחר כך סמוך לעת מנחה דבר עמנו הקפיטאן, והוא היה מעלה עשן מהלילקע (מקטרת), ושאל אותנו, אם אנחנו מעלים עשן גם כן, השבנו לו לא ענה ואמר בודאי יש לכם ממון הרבה ואין אתם רוצים להוציא לא על טיטון ולא על שום דבר, רק אתם רוצים לאסוף ממון, כי אני רואה שאין אתם אוכלים כראוי כדרך אנשים אמידים, ואפלו טיטון אין אתם מעשנים כי אתם קמצנים וחומדים רק הממון השבנו לא אדוני, כי באמת אין לנו ממון ובשביל זה אין לנו מאכלים כראוי, אבל כל זה דבר עמנו בלי כעס רק בדרך שיחה

אחר כך הלך מאתנו ודבר עם האשפנזי הנ"ל שהוא היה סופר אצלו, ודברו יחד אם אני אוכלים ארוז, ואחר כך שאלו אותנו, ובתחלה לא הבנו דבריהם, כי היינו סבורים ששואלים אותנו אם אנו שוחטים, אחר כך הבנו שפונתם אם נאכל ארוז השבנו הן, ותכף ומיד צנה לתן לנו ארוז הרבה ונתנו לנו, ואמר אם יכלה זה הארוז אתן לכם עוד, אחר כך הלך מאתנו וחזר ואמר לנו אולי אין לכם לחם יבש הינו סיחריס ואתן לכם, השבנו לו ברוך השם יש לנו סיחריס די והותר רק לימיניס ומארנצין (למונים ותפוזים) שכחנו לקח, אמר לימיניס אין להם כי-אם מעט, בשביל להחיות ולהשיב נפש חולה, ואף על פי כן צנה לתן לנו מיד לימינע גדולה וברוך השם אשר הטח עלינו חסד והיטיב עמנו מאד בעזרת השם יתברך, ותכף בשלנו הארוז עם חתיכת תרנגולת שהיה בידנו, ואכלנו סעדת הערב של יום ב' דראש חדש

כב

ביום שני ב' דראש חדש איר בבקר התחיל רוח גדולה קצת, ופרשו כל הוילאות, והוסיפו וילאות, וקשרו ספינה השניה שהלכה אצלנו, לספינה שלנו והלכו שתי הספינות ביחד בשלום אבל התחלתי להרגיש שעמום במח, ונחלשתי מעט מעט והיה כבד עלי מאד להתפלל, וגמרתי התפלה בדחק גדול ואחר התפלה שאלתי את הסופר האשפנזי הנזכר לעיל היכן טוב יותר לישב, אם בתוך הבית אם על הספינה, כי הודעתני לו שהגיע לי חלי הים ענה ואמר בודאי על עליית הספינה טוב יותר

ועליתי על הספינה בחלשת כח, וגם שם לא נחתי, ולא היה בי כח לעמד, ושכבתי באיזה מקום ולא יכלתי לאכל ולשתות, ומעט קאווע ששתיתי נתתי אחר כך הקאות והקאותי הכל והקאות היו לי לטובה ושכבתי רב היום ככלו חלוש מאד, ורייא בתחלה לא הרגיש כל כך ואכל מה שבשול לסעדת שחרית אחר כך לאחר חצות התחיל להרגיש ונחלש גם כן והקפיטאן שאל אותנו כמה פעמים מה אתם, והודענו לו שאנו חולים מחלשת הים וחזק אותנו לבל נתגרא מזה כלל, כי אחר כך לתוסף לנו כח על ידי זה וכל יום שני לא יכלתי לאכל ולשתות ואחר כך באמצע היום היו לי הקאות עוד הפעם רק איזה שעות אחר חצות הקל עלי קצת, אבל אז כבד המחוש על רייא ואף על פי כן הכל היה בחסד, כי לא כבדה עלינו החלי פאשר שמענו מספרים מאחרים שהיו פעם ראשונה על הים

ואחר כך התפללנו מנחה ומעריב על עליית הספינה, כי לא רצינו לירד לתוך הבית ובין מנחה למעריב דבר עמנו הקפיטאן הרבה, וספר לנו שהיה באמריקה ובכמה מקומות ומדינות, ונהגה מאד את וכו'

וספר מאמונתם שיש אצלם חלוקים וכו' בין האמות המאמינים וכו' ועוד כמה דברים ואחר ערבית נרדנו אל הבית, ומצאנו מנח על השלחן שהכינו בשבילנו ארבעה מאראנצין ולימינע (תפוזים ולמון) אחת ונתנו שבת להשם ותברך הן את העולם כלו בטובו, אשר ספק צרכנו בים שנתן לנו חסד בעיני האדון הזה, ומספיק לנו כל מה שחסר לנו במה נקדם ה' פעל כל אשר גמלנו בכל עת ובכל רגע:

פג

והנה היה לנו פחד גדול משנת הלילה אחר חלשות כזה ובפרט שגם בלילה הולכת הספינה, והיינו מתגראים שלא נחלש ביותר חס ושלום אבל בחסדי ה' ישנו כל הלילה, ועמדנו בבקר ביום שלישי והיה לנו שנוי גדול לטובה ולא הרגשנו המחוש והחלשה כי-אם מעט דמעט, ואכלנו ושתינו מעט ברוך השם גדול לטובה ולא הרגשנו המחוש והחלשה כי-אם מעט דמעט, ואכלנו ושתינו מעט
ברוך השם גדול לטובה ולא הרגשנו המחוש והחלשה כי-אם מעט דמעט, ואכלנו ושתינו מעט
כח עד אשר צורני:

פד

ביום שלישי בעת שכתבתי כל זה, בא הסופר האשכנזי אל הבית ולא בלבד אותי כלל אחר כך הראה לי הלאנד קארט [מפת העולם] של הים שאנו הולכין עליו והראה לי מקום אדעס וחרסאן וניקולאב ואוטשקוב וסטמבול ושאר מקומות, והראה לי שאנחנו עכשו בערך שליש הדרך מאדעס לסטמבול וזה היה בערך שעה עשירית השם ותברך יולכיני להבא לשלום עד שנזכה לבוא לארץ ישראל בשלום:

פה

וכל יום שלישי הנזכר לעיל תהלה לאל היה לנו נחמא, וחזרנו לאיתנו מעט מעט אור ליום רביעי בתחלת הלילה התחיל הקפיטאן לנגן על איזה כלי זמר, ושאל אותי אם אני יכול לנגן, השבתי לו לא ודבר עמי מענין כלי זמר והתחלתי לדבר עמם מענין רקודין, שבינינו מרקודין ביום טוב ועל חתונה, בתוך כך ירדתי אל הבית בתוך כך נתעוררו הם והתחיל אחד מהם לרקוד הרבה, ואזי נתעורר ריי"א לרקוד גם כן קצת ואחר כך ירד לשמש אותי בסעדה, כי אני כבר ישבתי לאכל והוא לא אכל עדין, וגמרתי סעדתי לבדי ואחר כך אמר ריי"א שיש לו חשק לרקוד עוד ועלינו על הספינה, והקפיטאן עם עוד אחד היו מנגנים באיזה כלי-שיר פשוטים, ורי"א היה מרקוד הרבה מאד, עד שאחר-כך רקדתי גם אנכי עם ריי"א הרבה, וגם שני מטראסין רקדו הם רקדו ושמו, ולא ידעו מה שמחתם, ואנחנו, תהלה לאל, רקדנו ושמוחנו, שאנו זוכים לילך לארץ-ישראל, לארץ הקודש, להכיר את מי שאמר והיה העולם וכמו שמובא משל בשם הבעל-שם-טוב, זכרוננו לברכה (בספר "תולדות יעקב יוסף"), מענין גר-מלך, שהיה בשביה, והגיע לו אגרת מאביו, ורצה לשמח, והשקה את כל מי שהיה עמו עד שגשתפרו, ורקדו ושמוחו הם רקדו ושמוחו בהוללות ושכרות, והוא רקד ושמו בתוכם על שהגיע לו ידיעה מאביו והיה זה בעינינו לפלא גדול, שזכינו לרקוד ולשמח על הספינה, שהיו כלם עכו"ם, ולא היה ביניהם שום יהודי, כי-אם אנחנו שנינו לבד כי זה ידוע לנו, שעקר התחזקות הוא שמחה, כי חדות ה' היא מעוזכם, כמבאר בדברינו פעמים הרבה בלי שעור גם בכל יום רביעי הלכה הספינה

פו

ביום רביעי אחר חצות הודיע לנו הסופר האשכנזי שכבר הלכנו שלשה חלקי הדרך שיש מאדעס לסטנבול ברוך השם אשר הביאני עד הלום בלי סכנה ובלי סערה ובלי פחד בעזרת השם יתברך כן יגמר ה' בעדי להביאני מהרה לארץ ישראל בשלום:

פז

גם ביום רביעי הנזכר לעיל אמר לנו הקפיטאן שנאמר לו איזה דבר מאכל שאפשר לנו לאכל והכל יתן לנו, הן שמן זית או סירדעליו דהינו דגים מלוחים קטנים, או מאסליניס [זיתים שחורים] או מיני קטניות, כל אשר נחפץ הכל יתן לנו אבל לא רציתי היום לקבל ממנו מאומה, ונתתי לו תשובות חן על החסד שרצה לעשות עמנו, אבל לא רציתי לקבל דבר ברוך השם אשר נתן אותנו לחן ולחסד בעיניהם וברוך השם בכל יום רביעי לא היה לנו שום מחוש כלל, ואכלנו ושתינו מה שהיה בדינו בעזרת השם יתברך כדרך כל הבראים תהלה לאל:

פח

ביום ששי, ערב-שבת-קדש פרשת תזריע מצרע באנו בעזרת השם לסטנבול ועמדה הספינה אצל הספר, ונתמהמה התקרבות הספינה אל היבשה עד שקדש היום ומחמת זה נשארנו על הספינה גם בשבת

פט

ביום ראשון פרשת אחרי וקדושים ז' איר נכנסתי לקהלת-קדש סטנבול לעיר גאליטא ובתחלה נכנסתי לבית רבי שמעון ברסליר ולא מצאתיו בביתו משם נכנסתי לבית בנו של רבי יוסף שהיה לי אגרת-שלום ממנו מאדעס לבנו רבי פינחס ושם קבלו אותי בכבוד גדול מחמת האגרת-שלום שהיה

יקר בעיניהם מאד וישבנו שם קצת, וכבדו אותנו ביין שרף בתוך כף נתקבצו לשם כל הגרים מאנשי פולין, והיה לי נחת גדול שהיה לי עם מי לדבר בתוכם היה אחד שמו רבי אברהם מאנשי פולין שהוא גם כן סרסור, ותכף הלך עמי רבי אברהם הנזכר לעיל עם עוד אחד, והכניסני לביתו ושם הראה לי מקום להניח המטלטלין שלנו ואחר כך הלכו עמי להספינה וקבלנו שם כל המטלטלין שלנו והכנסנום לעיר וקבלו ממנו מכס סף מועט ערך ארבעים פאריס, והכנסנו הכל לבית רבי אברהם הנזכר לעיל ונתתי שבח להשם ותברך שהזמין לנו אכסניא לכנס שם, כי בסטנבול קשה למצא אכסניא ובפרט שאין אנו מכירין בלשונם כלל אחר כך יצאתי לשוק ונודמנו עמי כמה אנשים מאנשי פולין, כי גם אצלם היה לנחת שבא איש ממדינתם

אחר כך הקרה ה' לפני את רבי שמעון ובתחלה היה לי נחת שהיה לי עם מי לדבר, כי קבל אותי באהבה וכבוד אחר כך היו לי יסורים גדולים עד אין קץ מאהבתו, כי תכף התחיל לדבר עמי מענין ביאתי שספרתי לו שבאתי בשביל לנסע לארץ הקדש, ותכף ענה ואמר אין עתה שום דרך לבוא לשם והציע לפני גדל עצם הספנה שיש עכשו לנסע על הים, ושאי אפשר בשום אופן לנסע עכשו לשם ודבר הרבה עמי בדרך אהבה וכל דבוריו היו שאין דרך נכון לפני כי-אם לחזור לאדעס, ואין שום סברא אחרת חוץ מזה והייתי חפץ שישתק, והוא כפל ושלש הדברים כמה וכמה פעמים, והיה לי צער גדול מזה אחר כך נשמט ממני ולבי היה נשבר מאד מאד מדבריו בלי שיעור, כי גם כשנכנסתי לקהלת-קדש סטנבול היה לבי נעצב ונשבר מאד מכמה טעמים שבלבי אשר כמעט כשל כח הסבל, אבל השם יתברך עשה עמי חסד שעל כל פנים נודמן לי תכף אכסניא טובה ותכף התחלתי לשמע מפל אנשי פולין שמועות כאלה שאין שום דרך עכשו לבוא לארץ ישראל אבל רבי שמעון הנזכר לעיל העתיר עלי דבריו מאד, ואחריו ענו כלם והודו לדבריו וכל אחד ואחד כשמצא אותי בשוק תכף התחיל להוכיח לי שאי אפשר בשום אופן לנסע לארץ ישראל אף על פי שלא שאלתי אותו ולא בקשתי ממנו עצה, אבל הוא בעצמו דבר עמי והוכיח לי בדברים הרבה שאי אפשר לסע חס ושלום וגדל הצער שהיה לי אז ובלבול הדעת ושברון לב עד הנפש יודע רק השם יתברך וחסרותי לאכסניא שלי, ועליתי על העליה שמבחוץ, וישבתי דומם ומשתאה, עד שמרב שבירת לבי התחלתי להוריד דמעות בלב נשבר מאד אחר-כך ישבתי עצמי קצת, והשלכתי עצמי על השם יתברך, ונתחזקתי קצת ותכף ראיתי שאני מכרח תכף לחשב מחשבות לראות ספינה לאלקסנדריא של מצרים:

ובצר הרחיב לי השם יתברך, שבאותו יום ראשון הנזכר לעיל הודיע לי אחד שיש ספינה שהולכת לאדעס ושם היתה אשה אחת ועוד איש אחד, ותכף הלך עמי האיש הנזכר לעיל שהודיע לי ונתתי בידם אגרת לביתי ושם באותה הספינה דברה עמנו וחקקה אותנו מאד ואמרה שאין הדבר כמו שהם אומרים, כי היא נסעה משם לכאן באלו העתים שעברו, שבהם היתה הספנה יותר גדולה, וישאר דברים כאלה שהיו לי נחת כי בכל היום פלו לא זכיתי לשמע משום אדם דבור כזה:

ביום שני הייתי עוד הפעם על הספינה הנזכרת לעיל, ושמעתי גם כן דברים כאלה שאין הדברים כמו שהם אומרים, ואף על פי כן ראיתי שהוא ספנה גדולה, ואני צריך לרחמים וישועה גדולה ובפרט שגם מעות על הוצאות אין לי כדי ספוקי, כי בעת כזאת צריכין להרבות בהוצאות מאד ותכף ביום שני הנזכר לעיל כשחזרתי מהספינה הנזכרת לעיל, נסענו בספינה קטנה להוסקיע לראות למכר שם מעט הספרים שהיו עמי כי ראיתי מיד שהמעות שנשאר בידי כשבאתי לסטמבול בערך מאה וחמשים טאליר פחות קצת, אינו מספיק אפלו על מחצת הוצאות לארץ ישראל לבד, מלבד החזרה ואף על פי

כו היה קשה עלי מאד לנסע להוסקיע, אף על פי שהיא עיר שרבה ישראלים, והעיר הזאת היא העיר הגדולה מיישיבת ישראל יותר משאר העירות שבסנטנבול, אבל מחמת ששם אין נמצאים שום אנשי פולין, כי מעט הגרים מפולין הנמצאים בסטמבול רבם ככלם הם בעיר גאליטא אבל מחמת ההכרח, ועקר הפונה שלי כי אמרתי אולי מאת ה' הוא שאני מכרח לילך להוסקיע כדי להשאיר שם איזה ספר מספרי רבנו זכרוננו לברכה, כי איך אפשר שאהיה בסטמבול ולא אשאיר שם שום ספר חס ושלום, ורק מחמת זה נתחזקתי ואמרתי ויהי מה- אלך לשם

והתחיל חברי רי"א לדבר לי שעכשו סמוך לערב, ובנדאי נצטרך ללון שם, ואין לנו שום מקום ללון וכבר ידענו היטב, שאצל הפרענקין [עדות המזרח] קשה מאד מאד למצא בית לכנס בו, בפרט אנשי פולין שהם בעיניהם לשחוק ללעג ולקלס אבל אמרתי שגם דברי רי"א הם מניעה, ואני רוצה לדחות הדבר, ויהי מה אלך לשם והלכנו לחוץ ולקחנו משם עמנו מעט ספרים, וקצת ספרי רבנו זכרוננו לברכה, וטלית ותפלין שלי לבד והלכנו שנינו אל השוק עד שמצאנו אחד מאנשי פולין שהיה לו הפרות עמנו, ובקשנו אותו שיליך אותנו אל הדרך שהולכין להוסקיע והלך עמנו עד שהביא אותנו אל השער שיוצאין בו אל הים ומחמת שכבר פנה היום לערב הכרחנו לתן להשומר שני פאריס והניח אותנו לצאת מן השער (אבל בכל היום כלו אין נותנים כלום) ובאנו אל חוף הים, ושם עומדים ספינות מזמנות והכניס אותנו האיש הנ"ל באיזה ספינה עם עוד שלשה או ארבעה אנשים אחרים שישבו שם מקדם, ונסענו להוסקיע והלכנו על הים להחוף בערך חצי שעה ויותר, עד שבאנו להוסקיע ושלמנו להספן חמשה פאריס בצד כל נפש

ונכנסנו להוסקיע ובאנו שנינו אני ורי"א ושם אין שום איש מכיר אותנו, ואין שום איש שיבין דבור אחד בלשוננו, ואפלו בלשון הקדש רחוק למצא איש שיבין דברינו והלכנו אנחנו נעים ונדים, וחבילתנו בידינו ואין אנו יודעים להיכן נכנס והתחלנו לשאל היכן הבית הפנסת או הבית המדרש? ואין אדם מבין מה שאנו אומרים כי בית הפנסת הם קורין "קהל קדוש", ובית המדרש אין נמצא שם כלל רק מקום שלומדים שם נקרא ישיבה, ויש מקום שיושבים שם בטלנים שאומרים תהלים וזה נקרא הסגר וכל זה נודע לנו אחר כך, אבל בעת שנכנסנו לשם לא ידענו מכל הלשונות האלה ושאלנו היכן הבית הפנסת, וקצתם הבינו וקצתם לא הבינו ושאלנו היכן החכם או הרב, והנערים שראו אותנו פלם שחקו מאתנו מאד, ורדפו אחרינו בכל פעם כמו אחרי המשגע חס ושלום

אחר כך צוה פרענק אחד לנער אחד שיליך אותנו להרב הפולל שיושב שם בהוסקיע שהוא רב הפולל לכל העירות שבסנטנבול והלכנו אחר הנער הנ"ל, ואנחנו לא הבנו מה שאמר הפרענק להנער הנזכר לעיל, והיינו סבורים שמוליך אותנו לאיזה בית הפנסת או בית המדרש והנער הלך לפנינו בשמחה ושחוק כי היה לו נחת שיש לו שיכות לאנשים האשפנזים שנדמו בעיניהם כמשגעים חס ושלום והוליך אותנו עד שהכניס אותנו על העליה של הרב הפולל והיה קשה עלינו לכנס לשם מחמת שאינו מבין לשוננו, וגם קשה לכנס עם החבילות שבידינו ואף על פי כן הנחתי החבילות בידי רי"א ואני נכנסתי להרב, ולא היה אז בקו הבריאה והתחיל לשאל מאין באתם בלשון קפידא קצת והשבתי לו דברים מעטים באימה ובושה כי נסתמו דברי לפניו, ולא הבין היטב מה שאני אומר ושם ישב עוד איש אחד לפניו ודברו עמי דברים מעטים מאד, והשיב מיד למחר, הינו שאבוא למחר והאיש שישב אצלו הראה לי בידו הלא אתה רואה שאינו בקו הבריאה ויצאתי ממנו מיד בשמחה שפטרתי אותו כי השעה המעטת שעמדתי לפניו היה קשה עלי מאד, מחמת שמעולם לא הייתי בענין כזה

אחר כך יצאתי אל החוץ, ועמדנו לפוש אצל עץ עב אחד שעמד אצל איזה בית והנחנו שם איזה חבילה והתחילו לקבץ אנשים אצלנו והתחילו לשאל אם אנו מוכרי ספרים והתחלנו להראות להם הספרים, אבל לא הבינו דברינו, כי-אם בקשי גדול הבינו קצת בלשון הקדש בתוך כך בא אדם שהוא עוסק במכירת ספרים ודבר עמנו מעט, ולקח מאתנו ש"ס משניות קטנים, ולקח אחד מאתנו ונתן לנו אדרוף [דמי קדימה] מעט מעות, והשאר יקח למחר ועדין אין לנו מקום לכנס בו והיום הולך ופונה לערב ובתוך כך נזדמן אחד ואמר שהוא יקנה מאתנו ספרים, והוליך אותנו לביתו והלכנו אחריו בתוך כך בקשנו אותו שגלין בביתו ובתחלה מאן בדבר, ואחר כך בקשנו אותו עוד, ואחר ההפצרה קבל אותנו ללון בביתו ונתנו שבת והודאה להשם יתברך שמצאנו מקום ללון אחר כך בליה ספר לנו בעצמו שמה שקבל אותנו הוא רק מחמת שלא הייתה אשתו בבית, אבל אם הייתה אשתו בביתו לא היה יכול בשום אופן לקבל אותנו, כי נשותיהם אינן מקבלות אורחים, בפרט אשפנזים:

צב

אחר כך בלילה בא אצלנו איש אחד שהוא חזן באיזה בית הכנסת שם, שמו רבי יעקב והוא זכר קצת לדבר בלשוננו וגם ביום דבר עמנו קצת מדי עברו לפנינו:

צג

והנה בכל יום שלישי ורביעי עסקנו בענין מכירת הספרים והיינו הולכים ושבים מהוסקיע לגאליטא ומשם לכאן וכל עקר פונתי היה בכדי למצא קונים על ספרי רבנו זכרוננו לברכה עד יום רביעי בבקר, שמכרתי ששה ספרי לקוטי מוהר"ן הגדולים ובלילה השני ליום רביעי היה לנו לינת לילה אצל הישיבה:

צד

והנה סמוך ליום רביעי, נזכרתי שכבר עברו שלשה ימים ועדן לא הייתי בבית הקונסליר (קונסוליא) אודות הביילעט (פרטיס) שהניחו הקפיטאן שלנו שם וצנה לנו שנגוף לשם לקבלו ולהחליפו שם ועדן לא היינו בבית הקונסליר אודות הביילעט, ועל כן ביום רביעי נזדרזנו אחר התפלה, ונסענו לגאליטע ונסעו עמי על ספינה אחת אלו האנשים שקנו בבקר ספרים אצלנו כי רצו לקנות אצלי עוד ספרים אחרים ומדי עברנו על הים דברנו דברי תורה וספרו לי איזה דבר- תורה שאותיות אמצעיים שבתוך תבת יעקב (כזה יוד עין קויף בית) עולה לב ובתחלה שאלו אותי אימתי יבוא משיח השבתי להם שזה נעלם מעין כל חי כי הוא קץ הפלאות וכמו שאמר דניאל סתם הדברים וחתם ואפלו השם יתברך בעצמו מלכה לפומה לא גלי, כמו שכתוב בתקונים ללבי גליתי ולא יברי לא גליתי והתחילו לעסק עמי בענין פרוש דברים אלו ללבי גליתי וכו' והשבתי להם כי יש צדיקים שנקראים בחינת לב, ולקחם גלה השם יתברך קץ הפלאות, אבל יש צדיקים שנקראים בחינת אברים ולקחם לא גלה אחר כך אמרו לי מי נקרא לב ואז הודיעו לי ענין הנזכר לעיל מענין יעקב פנזכר לעיל אחר כך גליתי להם ענין הנפלא שגלה רבנו זכרוננו לברכה על פסוק כי לא תשכח מפי זרעו שהוא סופי תבות יו"ח'א"י וכו' פנדפס בתחלת ספר לקוטי מוהר"ן, והוטב בעיניהם מאד גם אמרתי להם מענין ואלה שמות וכו' שהוא סופי תבות "תהלים תשובה" (לקוטי תנינא ע"ג) ולא יכלתי לומר להם כל הענין, מחמת שאינם מבינים בלשון הקדש שלנו וכל זה היה בעינינו לפלא גדול וישועת ה' נפלא ונורא, שזכיתי בסטנבול לדבר מתורתו של רבנו זכרוננו לברכה, ולמפר שם ספריו הקדושים שהם אתחלתא דגאלה ובאתי לגאליטע סמוך לחצות היום, ומצאתי את בעל האכסניא שלי בביתו והודיע לי תכף שיש ספינה שהולכת לאלקסנדריא, וביום שבת קדש או ביום ראשון תיצא מכאן והייתי נחפז מאד לילך אל הקונסליר אודות הביילעט, ולא רציתי עוד להאריך בדברים עם האנשים שבאו עמי לקנות ספרים, ודחיתי אותם והלכתי בזריזות אני ורי"א והבעל הבית שהוא רבי אברהם, והלכתי מיד לעיר ביאלע ששם יושבים כל הקונסלירין והולידו אותנו בדרך בית-הקברות של ישמעאלים (אף על פי שבאמת יש דרך אחר קרוב ממנו וכל זה היה בכונה) עד שבאנו לקונצילאריע מאוסטרין וכשנכנסנו לשם דחו אותנו מזה לזה כדרךם עד שבאנו לפני הסיקראטור [המזכיר] ותכף הראה לי הביילעט שלי ושאל אותנו זה הוא, השבתי לו הן ענה ואמר מה זה מה באת לכאן הלא זה הוא ביילעט של רוסיה ומה שיכות יש לך לכאן השבתי לו, אדוני כך הוא דת רוסיה שלוקחין הביילעט של הקונסליר ומחליפין אותו ונותנים ביילעט שלהם ובלא זה אין מניחים לצאת מהגרעניץ, אבל באמת מבאר בהביילעט שאני מאנשי הקיסר מאוסטרין ענה ואמר לא כן הוא כי כמה אנשים באו הנה והביאו הביילעט של

הקונסליר בעצמו ואמרתי לו יקרא מה שבתוכו ויראה שכתוב שם שאני מאוסטרנד. השיב אני מכיר בלשון רוסיקה לך ותן אותו למי שבקי היטב בלשון רוסיקה לקרות

והלכנו בפחי נפש מאד, גם בתוך דבריו הזכיר לשון של חשש מרגלים חס ושלום שנקרא בלשונם והיה לי צער גדול ופחד מאד, והלכנו עם הביילעט לביתנו ועליתי על העליה וישבתי משתומם אחר כך הלך הבעל הבית רבי אברהם הנזכר לעיל ודרש וחקר, עד שנודע לו מי שבקי בלשון רוסיקה וחזר לביתו וקרא אותי וחזרתי והלכתי עמו לעיר בנאלע, ובאנו לבית אותו האיש, ולא מצאנו אותו בביתו והלכנו לבית קאוויני וישבנו שם לפוש וישבנו שם הרבה עד שנודע שם מאיש אחד שיודע בלשון רוסיקה, הינו סופר אחד שנסאר מבית הקונסליר של רוסיקה כי אז באותה העת לא היה שם קונסליר של רוסיקה, כי נסע לביתו מחמת מריבת הגרעקין (היננים) כידועהסופר

הנזכר לעיל, ויצא לקראתנו לבית השער וספרנו מבקשנו ולקח הביילעט וקרא אותו ואמר שכתוב בו שאני מהקיסר מאוסטרנד, אבל אמר שלא ישר בעיני החותם שנתתם עליו (הינו חותם הנשר שקובעין עליו) כי לא היה נכר כלל תמונת אות מהחותם כי באמת היה מטשטש מאד, וחתימת זד הגרף לודזירן בעצמו שהיה כתוב שם, אמר שאינו מכיר פתיבת זד, כי זה כבר שתיים-עשרה שנים שהוא בכאן אבל זה הוא תמונה בעיניו שהחותם העגל שקובעין הוא מטשטש מאד מאד עד שלא נכר ציור הנשר והאותיות כלל והיה לנו צער גדול ותכף הלך על העליה ולקח הביילעט והעתיק אותו אות באות והביא לנו הביילעט שלנו, וגם ההעתיקה רק כתב ההעתיקה חתם בחתימה, ואמר לנו בעל פה שכתוב שם שהביילעט הוא שאני מאנשי קיר"ה מאוסטרנד, אבל חתימת זד הגרף הנזכר לעיל אינו מכיר ותכף היה פחד גדול בלבי, אולי יקלקל יותר חס ושלום

והנה כבר היה אחר חצות שאי אפשר עוד להתקרב לבית הקונסליר, והתכרח להמתין עד למחר וחזרתי משם בפחי נפש ובדאגה גדולה ומרד לבב מאד, כי אני גר בארץ נכריה וכשהקונסליר לא יקבלני חס ושלום, בפרט בשעת מלחמה כזאת מי יודע מה יהיה מזה אחר כך הכרחתי לילך עוד הפעם להוסקיע, לעשות שם קץ אודות הספרים שהשארנו שם ובאנו לשם והיו לי שם קצת יסורים קדם שמצאתי האנשים שהיה לי עסק עמם, ולנו בבית רבי יעקב חזן הנ"ל:

צה

והנה ביום חמישי אחר התפלה עשיתי קץ וסוף אודות הספרים ובעזרת השם יתברך קבצתי שם מעות בעד כל הספרים שמכרתים שם בערך מאה ועשרים טאליר וזה היה לי לישועה גדולה, כי בעת כזאת צריכין הוצאה מרבה:

צו

והנה כל הסבובים והגלגולים שסבב השם יתברך עמנו באלו הימים בהוסקיע וגאליטע אי אפשר לבאר כי השם יתברך הרבה להפליא עמנו חסדו בכל יום ובכל עת ובכל שעה:

צז

והנה ביום חמישי חזרתי בזריזות לגאליטע, ולא השארתי עוד שום ספר בהוסקיע והיינו בהולים לחזר לגאליטע כדי לבוא קדם חצות לבית הקונסליר לשמע התשובה מהם אשר עינינו היו תלויות לזה וחינו היו תלויים מנגד כי הוא חשש סכנת נפשות כנזכר לעיל

ובאנו לגאליטע לבית האכסניא שלנו, והלכנו מיד לעיר ביאלע, וחזרנו ובאנו לסיקריטור ומסרנו לו הבילעט עם כתב העתקה של הסופר הנזכר לעיל, שהיתה חתומה ופתחה וקראה וענה ואמר, הלא הוא בעצמו אמר שאינו מכיר החתימה ואמר שהוא צריך לשאל אדון אחר שהוא כמו שני לקונסליר, כי הקונסליר בעצמו לא היה אז בביתו וחזרנו והלכנו משם בדאגה ופחד גדול, וגדל הצער והפחד שהיה לי אז אי אפשר לבאר, וישבתי משתומם על העלילה עד שהתחלתי לבכות בלב נשבר מאד שבתתי לארץ מרחקים ואין לי מכיר, ובאתי בסכנה פזאת, והיה לי פליון עינים עד יום ששי אחר התפלח

אחר כך חזרנו והלכנו לשם והשיב הסיקריטור שגדף להאדון הנזכר לעיל בעצמו, כי עדין לא השיב לו וזה האדון לא היה אז בביתו, והכרחנו להמתין שם הרבה בפחי נפש וכליון עינים אחר שתים או שלש שעות בא האדון הנזכר לעיל לביתו, והודיעו לנו, והלכנו ובאנו לפניו והוא טען גם כן פדברים האלה שדבר הסיקריטור הנזכר לעיל, גם שאל להיכן אנו רוצים לנסע אמרנו לו לירושלים ענה ואמר אין הסיקסר שלנו בוחר באנשים ההולכים לירושלים, כי הוא רוצה שישב כל אחד במדינתו בביתו כי אלו האנשים מרמים את העולם ולוקחים מעות המדינה לחוץ (פידוע ששם אסור על פי פקדת הקיר"ה לקבץ מעות ארץ ישראל) השבתי לו אני רוצה לחזר מיד ונשתק קצת אבל על כל פנים על הבילעט לא השיב דבר רק אמר שהוא צריך לשלח הדבר לפני המיניסטר הקונסליר בעצמו, ושאי אפשר לקבל תשובה על-זה עד יום ב' וקבל הבילעט וכתב העתקה הנזכרת לעיל מידנו, כדי לשלחו להקונסליר בעצמו וחזרנו והלכנו משם וגדל הצער והפחד והאימה שהיה לנו אז אי אפשר לספר, וחזרתי ובכיתי לפני השם יתברך שירחם עלי ברחמי העצומים:

צח

והנה גדל פליון העינים שהיה לנו עד יום שני וכול כל אחד להבין בעצמו והנה זה היום עשה ה', היום יום שני פרשת אמר שלשים למספר-בני-ישראל, נכנסנו לשם והכרחנו להמתין קצת אחר כך הביא לנו איש אחד שני בילעטין כתובים וחתומים כראוי עם שני צעטליד (פתקאות) בלשון שמעאל ברוך השם אשר הפליא חסדו עמנו ועזרני עד כה, כן נאמר נא חסדו עלינו להביאני מהרה לארץ ישראל לחיים ולשלום טובים ולשלום אמן:

צט

ביום רביעי פרשת אמר שלשים ושנים למספר-בני-ישראל י"ז איר עלינו על הספינה לאלקסנדריא ומעשה שהיה כך היה, ביום רביעי פרשת קדושים העבר כשבאנו מהוסקיע לגאליטע, הודיע לנו הבעל הבית תכף שיש ספינה שהולכת לאלקסנדריא, וביום ששי או למחרתו תצא כנזכר לעיל ואמר לנו שנצטרף לתו ביקר דהינו שמונה-עשר אדמים ואמרתי לו שזהו יותר משלש-מאות טאליר, השיב שיוכל להעמיד המקח בסך שלש-מאות טאליר

ומחמת שהייתי בהול אז מאד אודות הביילעט כנזכר לעיל, וגם כספי היה חזק מאד למהר נסיעתי, על כן לא השבתי דבר והייתי מרצה לתן אפלו זה הסף, רק שלא היה בידי לסלק זה הסף בתוך כך הלכתי עם רבי אברהם לקונסליר והיה לי שם כל הצער הנזכר לעיל, וחזרתי באותו היום להוסקיע לעשות גמר אודות הספרים וביום חמישי באתי לגאליטא וכשחזרתי מהקונסליר ועדן לא פעלנו לקבל הביילעט אמר לנו רבי אברהם הנזכר לעיל שכבר נתן אדרוף סף חמשים טאליר לקפיטאן על שכירות הספינה בסף שלש-מאות טאליר, ונתתי לו מיד שלשים טאליר, אף על פי שתכף הבנתי שיש רמאות בדבר אבל לא ידעתי איך להתנהג עמו כי יראתי ממנו מחמת הביילעט שאני צריך שילך עמי בכל פעם, ולא יכלתי להתגרות עמו על כן הכרחתי לתן לו שלשים טאליר והנה נתעקב קבלת הביילעט עד יום שני כנזכר לעיל, ובתוך כך בשבת קדש הכניס אותנו אחד מאנשי פולין לביתו, וכבד אותנו לקדש על יין שרף שלא היה מצוי אז בסטמבול גם ביום כבד אותנו בפרות כנהוג והיו שם עוד אנשי פולין וכלם ענו ואמרו שבודאי רבי אברהם מטעה אותנו הרבה, כי אי אפשר שיתן כל כך בעד הספינה גם ביום חמישי אמר לי שהוא ביקר גדול, והיה לנו צער גדול כי באמת לא היה בידינו לסלק כל זה הסף והיה לנו ישורים גדולים מה אעשה כשאבוא לאלקסנדריא היכן אכנס ללוות לסלק לקפיטאן וגדל הצער שהיה לי בימים אלה אין לשער ובפרט שעתה נודע לי שהוא מטעה אותנו ונתוסף לנו הצער יותר ואף על פי כן ראיתי שאין בידי לתקן הדבר אם לא שאשליך לאבוד השלשים טאליר שנתתי אדרוף עוד אמרו לי כמה אנשים בשבת קדש היות שיש ספינה שהולכת לעיר בירוט ושם הדרף קרוב יותר הרבה לארץ ישראל מהדרף שיש מאלקסנדריא לארץ ישראל וגם נוכל לשפר בפחות הרבה מסף הנזכר לעיל והיה לבי חלוק מאד מה לעשות:

ביום ראשון, פרשת אמר באו המשלחים מוילנא שהם מהמתנגדים הנקראים פרושים וקבל אותם הבעל הבית שלנו לביתו, והכרחנו לפנות כל החפצים שלנו מהחדר שהיו מנחים שם והעלינו כלם על העליה וגם המשלחים הנזכר כלם אמרו שהדרף נכון יותר לנסע לברוט והנה הייתי מרצה להניח לאבוד האדרוף ולשכר ספינה לברוט, אבל העקר מה שנמנעתי מזה היה, מחמת שהספינה לברוט לא תלך מכאן עד אחר שני שבועות, וזאת הספינה לאלקסנדריא מוכנת לילך תכף, כי אצלי היה קשה העכוב אפלו יום אחד בסטמבול כמו שנה, ועל כן הכרחתי לשאר במקחי הראשון אבל עדן היה לי צער גדול מחמת שאין בידי שכירות הספינה, וגם כי הוא מטעה אותנו כנזכר לעיל והתחלתי לדבר עם רבי אברהם הנזכר לעיל באשר שאין בידינו לסלק כל הסף הנזכר לעיל, אולי יוכל לבקש הקפיטאן שימחל איזה סף מסף שלש-מאות טאליר, סוף דבר ביום שני אחר שזכינו לקבל הביילעט בא רבי אברהם ואמר שטען הרבה עם הקפיטאן ופעל אצלו שיניח מהמקח סף שלשים טאליר והנה אנחנו הבנו האמת שהכל רמאות, ומי יודע כמה הוא נותן להקפיטאן, אבל ישבתי עצמי הרבה הרבה וראיתי שאי אפשר לי לעשות באפן אחר, רק לעשות עצמי כאינו יודע ולהאמין לדבריו ונתתי שבח והודיה להשם ותברך שעל כל פנים ותן לי שלשים טאליר גם ביום ראשון בא איש אחד מהוסקיע וקנה מאתנו עוד איזה ספרים באיזה סף, ובתוכם קנה ספרי רבנו זכרוננו לברכה ועל ידי הותור הנזכר לעיל, ועל ידי המכירה הנזכרת לעיל זכיתי שכבר היה בידי לסלק בעד הספינה וגם לקנות צידה לדרף בצמצום קצת וישבתי עצמי הרבה, וסמכתי עצמי על השם ותברך ונקבע בדעתי שאני מכרח לילך בספינה הזאת ששכרתי לאלקסנדריא מחמת שהולכת מיד, וגם כי ראיתי כי מאת ה' הוא כי כבר נתתי אדרוף והייתי מוכן לילך מיד אז רבי אברהם אמר שביום מחר שהוא יום שלישי נעלה על הספינה:

ביום שלישי עמדנו בבקר ורציתי להתפלל, בא רבי אברהם הנזכר לעיל בבהלה ואמר ששמע מאחד שכבר הלכה הספינה ממקומה והיה לנו צער גדול מאד, ורצתי תכף עם רבי אברהם הנזכר לעיל בבהלה ובחפזון גדול לבקש הספינה אולי נזכה למצאה עדין והלכתי עמו בדרכים שלא עברתי בהם עדין, עד שיצאנו מעיר גאליטע, ועברנו בעיר אחרת, והלכנו הרבה מאד, עד שבאנו אל היים לאיזה מקום ספינות, ושם שכרנו ספינה קטנה, ובאנו אל הספינות הגדולות, ושאלנו על ספינה ששכרנו ולא מצאנו אותה וחזרנו בפחי נפש לביתנו, וכבר עבר הרבה מהיום ואני לא התפללתי עדין ומהרתי להתפלל בחפזון, ורבי אברהם רץ עוד לבדו לבקש הספינה עוד במקום אחר וחזר לביתו ולא מצאה והיה לנו צער גדול מאד מה שאבדנו שלשים טאליר והעקר מה שלא הלכנו עם הספינה כי היינו חפצים מאד לצאת מסטמבול אחר כך אמר רבי אברהם שההכרח לילך רחוק הרבה לאיזה עיר, אולי נמצא הספינה שם והיינו צריכים להוציא על הספק ארבעה או חמשה טאליר, ולבלות כל היום על זה והתחלנו לילך בתוך כך נזדמן לנו ערל אחד מאיזה ספינה, וענה ואמר לנו אתם מבקשים הספינה, בואו עמי ואראה לכם הספינה ששכרתם והלך עמנו דרך מעט על היים ונסענו משם דרך מעט בספינה קטנה, ובאנו אל הספינה שלנו אבל לא מצאנו הקפיטאן ונתתי שבח והודאה להשם יתברך שהחזיר לי אבדתי טוב להודות לה' על גדל השגחתו בכל ית על נסיד שבכל יום עמנו וכי ובפרט בנסיעה פזאת לאנשים פערנו שאנו פאלמים בכאן, והפסוף אין בידינו כי-אם בצמצום גדול וללא ה' שהיה לנו וכי כן יוסיף ה' לעשות נפלאות עמנו בכל ית:

קב

והנה בהיותי על הספינה הנזכרת לעיל ששכרנו, נודע לנו שלא תלך הספינה עד למחר רק שביום זה כפי הנראה כבר זזה ממקומה, ומחמת זה לא היה יכול רבי אברהם למצאה:

קג

ביום שלישי הנזכר לעיל אחר חצות היום, חזר ובא רבי אברהם הנזכר לעיל, ואמר שראה פנים עם הקפיטאן ואמר שמחמת שנכחו לו אתמול מהשכירות סף שלשים טאליר, על כן אינו רוצה עכשו עוד להמתין על פרועון השכירות רק לסלק לו הכל תכף ומיד עד פרוטה אחרונה וגם על ענין זה היה לי חלקת העצה ובלבול הדעת מאד סוף דבר הלכנו עם רבי אברהם הנזכר לעיל תחלה לבית הקונסליר, כי אמר ששם נמצא הסופר של הקפיטאן, ונסלק לו כל המעות ונקבל מאתו כתב בבית הקונסליר על- זה והלכנו לשם ולא מצאנו אותו וחזרנו משם והלכנו לבית הערפאות של הישמעאלים, לקבל מהם כתב תקף על הבילעט של הקונסליר כדי שנוכל לצאת מסטמבול, ונתעכבו שם איזה שעה משם הלכנו אל הספינה, וסלקנו להסופר בהספינה כל המעות וקבלנו ממנו כתב בחתימת ידו, וחזרנו לביתנו על מנת לעלות ביום מחר על הספינה וזה היום יום רביעי הנזכר לעיל עלינו על הספינה השם יתברך יוליכנו לשלום לארץ ישראל ישאל מהרה:

קד

והנה ברוך השם, כבר סלקנו כל שכר הספינה עד אלכסנדריא ושכר הסרסור ושכר נושאי המטלטלין ושכר הספינה הקטנה, וגם קנינו מעט פרות ושאר דברים מעטים קנינו לדרך ולחם יבש תהלה לאל יש לנו כראוי מאדעס, ועתה אין בדינו מעות כי-אם בערף שלשה טאליר ולהי הישועה:

קה

בכל יום רביעי הנזכר לעיל לא זזה הספינה כלל, וכן גם ביום חמישי שהוא ל"ג בעומר גם כן עמדה הספינה במקומה, והיה לי צער ובלבול הדעת מזה מחמת שהבטיח לי הסרסור שכבר הספינה מוכנת לילך מיד, ושכבר היה ראוי שתלך ביום שבת העבר ועתה עדן היא עומדת במקומה ומורא עליה על ראשי אולי גם בזה יש רמאות כאשר ספרו לי שפעם אחת בא תלמיד חכם אחד לשם שהיה עוסק בתורה יום ולילה, והיה ממעט בשנה מאד ושמו רבי ליב אשכנזי והטעה אותו סרסור אחד ואמר ששכר לו ספינה ורבי ליב הנזכר לעיל סלק לו כל שכר הספינה וירד לתוכה, ונתמהמה שם זמן הרבה והקפיטאן דחה אותו מיום אל יום סוף דבר ישב על הספינה כמה חדשים כמדמה ששה חדשים, ולבסוף הכרח לצאת מתוכה כי היה הפל שקר כי הספינה לא הייתה צריכה לילך משם כלל, רק הפל היה רמאות לגזל ממונו בחנם ואחר כך כשצא מהספינה ענה ואמר להסרסור, הצער שגרמת לי מחול לך אבל הבטול תורה שבטלת אותי כל כך זמן איני מוחל לך, ובדאי ישלם לך ה' כגמולך וזה הסרסור היה איש אמיד, והיה לו אשה ושתי בנות ותכף ומיד מתו אחד אחד עד שבזמן קצר מתו כלם הוא ואשתו ויוצאי-חלציהם ולא נשאר זכרו וספרו לי מעשה זאת למען אדע להזהר מן הסרסורים אבל אני כשמעי זאת הבנתי מיד שבדאי אני צריך לזהר מהם, ובלא זה אני יודע שהם שקרנים, אבל איני יודע איך לזהר מהם, כי אי אפשר לי לשכר ספינה בלעדיהם, בפרט שאיני מכיר הלשון כלל וגם זה שספר לי זאת, אף על פי שהיה חזן ונדמה לאיש פשר, אבל כל פונתו היה כדי שאקח אותו לסרסור ואני כבר הכרתי אותו שגם הוא אינו איש אמת ונותן עיניו בממון ורוצה להרויח בי ואמרתי בלבי תכף אם ה' לא ישמרני, אי אפשר לי להשמר מהם ובפרט שאני נחוץ לדרך מאד, ומחמת זה היה לבי נוקש בקרבי בעת שנתעכבתי שני ימים הנזכרים לעיל על הספינה, מי יודע עד מתי אתעכב אף על פי שהבנתי שלפי הנראה לא היה כאן רמאות גדול כנזכר לעיל, אף על פי כן רבות מחשבות בלב איש והיו עולים על לבי פחדים הנזכרים לעיל:

קו

ביום ששי בשעת התפלה התחילו לעסק במשיכת האנקירין ובפרישת הוילאות וכו', ותכף זזה ממקומה הספינה, והלכה הספינה בשלום בנחת תהלה לאל ונתתי שבח והודאה להשם יתברך שתהלה לאל נצלנו גם מחשש זאת, אבל בכל יום ששי הנזכר לעיל ובכל יום שבת קדש עד היום יום ראשון פרשת בהר בחקתי לא היה רוח טוב לדרךנו, רק רוחות קטנים מאד וגם היו מושכים מן הצד מדרךנו, ועל כן הלכנו לאט לאט השם יתברך יתן רוח טובה בנחת להגיענו מהרה למחוז חפצנו לחיים ולשלום ונזכה לבוא לארץ ישראל מהרה בקדשה ובטהרה אמן כן יהי רצון:

קז

ביום שבת הנזכר לעיל פָּרַשְׁת אָמַר אַחַר שְׁנַת הַצְּהָרִים הֵייתִי חַלוּשׁ מְעַט, וְגַם חֲבָרֵי רִי"א הָיָה חַלוּשׁ קָצַת וְהִנְרָאָה שֶׁהָיָה מִחֲמַת תְּנוּעַת הַסְּפִינָה וְאֹוִיר הַיָּם אָבַל תְּהִלָּה לְאֵל הָיָה הַחֲלָשׁוֹת מְעַט דְּמַעַט וְלֹא נִתְמַהֵמָה

קח

ביום שני פָּרַשְׁת בְּהַר בְּחֻקֵּי הָיָה קָצַת רוּחַ סַעֲרָה, וְאֲנִי הֵייתִי מִתְפַּלֵּל אֲזַ בְּחֻדְרֵנוּ הַקָּטָן לְמִטָּה, וְרִי"א הָיָה לְמַעַלָּה וְעֵסֶק בְּבִשׁוּל וְנִפְלַע עָלָיו פֶּחַד גְּדוֹל מִחֲמַת שְׂרָאָה שֶׁהַסְּפִינָה נִטְתָּה עַל צִדָּהּ מְאֹד, עַד שֶׁהָיָה הַצַּד הָעֲלִיוֹן שֶׁל הַסְּפִינָה קָרוֹב אֶל הַמַּיִם מְאֹד, וְהָרוּחַ הוֹלֵךְ וְחֹזֵק וְהַקְּפִיטָאן וְהַמְטָרָאסִין כָּלֵם עֶסְקוּ בְּבִהְלָה וּבְחִפְזוֹן בְּמִשְׁיַכְת הַחֲבָלִים וְשָׂאָר הַתְּקוּנִים הַצְּרִיכִים כְּפִי הָרוּחַ הַזֶּה, וּמִחֲמַת זֶה נִפְלַע עַל רִי"א פֶּחַד גְּדוֹל מְאֹד וְגַם אֲנִי בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וְלֹא רָאִיתִי כָּל זֶה רַק מִחֲמַת סַעֲרַת הָרוּחַ נִפְחַדְתִּי מְעַט, וּבְפָרֵט שִׁדְעָתִי שֶׁהַסְּפִינָה הוֹלְכַת בֵּין הַהָרִים וְסִמּוּכָה לִיבְשָׁה מְרַב הַצְּדָדִים כִּי בְּכָל הַיָּמִים מִיּוֹם שֶׁשִׁי הַנִּזְכָּר לְעֵיל עַד הַיּוֹם יוֹם רְבִיעֵי הוֹלְכַת הַסְּפִינָה תָּמִיד בֵּין גְּבוּלֵי הַיַּבְשָׁה מְקוֹף מְרַב הַצְּדָדִים, רַק בְּמִקּוֹם אֶחָד יֵשׁ כָּאֵן שַׁעַר שֶׁנִּכְנָסִין וְיוֹצְאִין בּוֹ וְכֵן הִיא יוֹצְאָת מִשַּׁעַר אֶל שַׁעַר בְּכָל פַּעַם וְאֵלּוּ הַיַּבְשׁוֹת הֵם מֵאֵי הַיָּם שֶׁמְצוּיִים הַרְבֵּה בָּיָם זֶה עַל כָּל פְּנֵי מִחֲמַת שֶׁהִלְכְנוּ בֵּין הַהָרִים, עַל כֵּן מִסְכָּן חֵס וְשְׁלוֹם יוֹתֵר כְּשִׁישׁ רוּחַ חֲזָקָה אָבַל אֵף עַל פִּי כֵן הָיָה לְבִי חֲזָק וְלֹא נִפְחַדְתִּי רַק מְעַט, אָבַל רִי"א נִבְהַל מְאֹד בְּפֶחַד גְּדוֹל וְקָרָא אֵלַי בְּקוֹל גְּדוֹל וְאָמַר רַבִּי נָתַן אֶהָהּ, אוֹי וְאָבוֹי וְכוּ' הַתְּפַלְלוּ וְקָרָאוּ אֵלַי ה' וְנִתְגַּלְגַּל גַּם עָלַי הַפֶּחַד יוֹתֵר קָצַת, אָבַל אֵף עַל פִּי כֵן לֹא נִתְבַּהֲלֵתִי כָּלֵל וְהַתְּפַלְלֵתִי כְּדָרְכֵי וְכֵה נְמִשֵּׁף כְּמָה שְׁעוֹת גַּם אַחַר כָּף בְּעַת שְׁאִמְרֵתִי תְהִלָּה אַחַר הַתְּפִלָּה, חֲזַר רִי"א וְקָרָא עָלַי בְּקוֹל גְּדוֹל וְעָצַב אֶהָהּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר, וְכִיּוֹצֵא בְּלִשׁוֹנוֹת אֶלָּה וְאִזּוֹ הַפְּסָקֵתִי וְסִלְקֵתִי מִמְּנֵי טְלִית וְתַפְלִין וּבְאִמַּת הָיָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם קָצַת סַפְנָה אָבַל בְּחֻסְדֵי ה' לֹא הָיָה מְזֶה דָּבָר, וְעַבְרָנוּ בְּשְׁלוֹם גַּם הָרוּחַ סַעֲרָה הַנִּזְכָּרַת לְעֵיל לֹא הָיָה פּוֹנֵה לְדָרְכֵנוּ, וּבְשִׁבִיל זֶה הָיָה לָנוּ גַּם כֵּן צַעַר קָצַת אָבַל בְּעִזְרוֹת הַשָּׁם אֵף עַל פִּי כֵן סָבְבוּ אֶת הַסְּפִינָה לְדָרְכֵנוּ הַנִּכּוֹן כְּדָרְךְ הַמְלָחִים וְה' עֲזָרְנוּ תְהִלָּה לְאֵל:

קט

ביום שלישי לא היה רוח גדולה, אבל תְּהִלָּה לְאֵל הָרוּחַ הָיָה בָּרַב הַיּוֹם פּוֹנֵה לְדָרְכֵנוּ:

קי

ביום שלישי הנ"ל עֲבָרְנוּ אֶצֶל אֵיזָה עֲזָרוֹת שֶׁל יִשְׁמַעְאֵלִים לְעַת עָרַב הוֹרִידוּ אֶת הָאֲנָקִיר (עוֹגוֹ), וְהַעֲמִידוּ אֶת הַסְּפִינָה סָמוּךְ לְעִיר אַחַת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ הַטַּעַם וְעַמְדָּה רַק אוֹתָהּ הַלִּילָה בְּמִקּוֹמָה בְּבָקָר

ביום רביעי בעת שהיינו מכינים עצמנו להתפלל, חזרו ומשכו את האנקירין מן היים וחזרו והלכו ותהלה לאל גם היום הזה הרוח פונה לדרכנו בעזרת השם יתברך:

קיא

ביום רביעי הנזכר לעיל, חזרנו והגענו סמוך לעירות שהיו שם חזקות גדולות [מבצרים חזקים] והורידו וסלקו קצת וילאות כדי שתלך הספינה לאט לאט, וגם הורידו למטה את הספינה הקטנה והקפיטאן צוה עלי לתן לו הבילעטין שלנו, והבנתי ששמה יושבים מושלים ישמעאלים לשמר המדינה באלו החזקות, וצריכין להודיע להם פשוטעים, ולהראות להם הבילעטין ונסע הקפיטאן לשם אל החוף ואחר כך באו ישמעאלים אדונים על הספינה שלנו, ואני ישבתי למטה וגם רי"א בא למטה וראינו דרך הארבה שבחדר, שהולכים ושבבים ישמעאלים בספינה שלנו ולא רצינו לעלות אבל אחד מהם ירד אצלנו והתחיל לשאל אותנו איזה דבר ולא זכרנו להשיבו ועלה מיד אחר כך קרא הקפיטאן אותנו לעלות למעלה, וישב שם איזה מושל ועמדנו לפניו ולא דבר לנו מאומה רק לקח הבילעטין שלנו מיד הקפיטאן וכתב תחתם פנהוג אחר כך ירדו הישמעאלים מספינה שלנו ובתוכם היה ישראל אחד, אבל אנחנו לא הפרנו בו שהוא ישראל, כי קשה להכיר בין ישראל לישמעאל להבדיל אבל הוא התחיל לדבר עמנו בלשון הקדש, וקבל דינו ואמר, שלום ויעקב הלך לדרכו (כך הם נוהגים לומר ולברך להולך בדרך), וגם אנחנו אמרנו לו שלום באהבה, ונפטרו והלכו לדרכם אחר כך חזרו ופרשו הוילאות והלכנו לדרכנו תהלה לאל והרוח פונה לדרכנו תהלה לאל:

קיב

ביום רביעי פרשת בחקתי הנזכר לעיל אחר כך בעוד איזה שעות שהיו כמו ארבע שעות אחר חצות היום, נתעורר רוח סערה גדולה, ובכל פעם הולך וחזק והיה רעש גדול על הספינה, כי היה עבודה רבה ויגיעה גדולה להמלחים שבכל פעם הצרכו לעשות עבודה אחרת, כי היה הרוח הולך וסוער, ולא היה פונה לדרכנו והיה סובב והולך הרוח לכל צד כדרך הסערות הגדולות ועל כן הכרחו בכל פעם לפרש הוילאות לצד אחר ופעם הצרכו לסלק כמה וילאות ושאר ענינים כאלה אבל מגדל הרוח סערה החזקה, כל חקמתם תתבלע והספינה נוטה ומתנדנדת לכל הצדדים מאד, והלכה באלכסון מאד פעם נטתה בצד זה מאד עד סמוך לים ממש ופעם לצד זה ואז היה לנו פחד גדול כי היה אז חששת סכנה כנזכר לעיל ורי"א עליו נפל הפחד יותר, וישב למטה בחדרנו הקטן והצר כי אמר שאינו יכול לסבל הפחד כשרואה בעיניו שאון הגלים ברעש כזה ונענוע הספינה אל הצדדים וכו' אבל אני הייתי למעלה איזה שעה, ואחר כך ירדתי למטה גם כן להתפלל להשם יתברך שיעזרנו ברחמיו כי בכל הדרך שהלכנו על הים השחור לסטנבול לא היה לנו בשום עת רוח כזה וסכנה כזאת לא מנה ולא מקצתו, גם על הים הזה זה ששה ימים שאנו הולכים עליו לא היה עלינו סכנה כזאת רק ביום שני הנזכר לעיל היה קצת רוח גדולה, אבל לא נתמהמה כל כך כי-אם שעה מעטת, והרוח היה הולך וחזק מאד וגם עוד כמה ספינות הלכו אצלנו, וראינו כלם איך הרוח נושא אותם ומסבב אותם, עולים שמים ויורדים תהומות, וכן היה בספינה שלנו ונמשך הרוח סערה החזק הזה הרבה הרבה וילעת ערב הכרחו להוריד האנקיר וסלק הוילאות, והעמידו הספינה בעת תפלת המנוחה ונתנו שבח והודאה להשם יתברך שהעמידו הספינה שעכשו אין הסכנה גדולה כל כך, והיה הולך וסוער פסיר נפוח ברוח סערה ורעש גדול גם כל הלילה ומגדל השלכת הספינה וטלטולה ונענועה הקשה עולה ויורדת וכו' על ידי זה התחלנו לחלש, עד אשר בעת תפלת ערבית נחלשתי מאד, ואני נתתי הקאות שתי פעמים בתחלת הלילה גם בעת שעמדה הספינה אף על פי כן לא היה לנו מנוחה, כי הייתה מתנענעת בטלטול הקשה מאד וכן היה כל הלילה ולא אכלנו בערב כי-אם מעט והיה לי הקאות כנזכר לעיל גם לעת ערב הלך

רבי יהודה אליעזר ורצה לשאב מים מן הים לצרכנו והלך מאטראס אחד והשליך עליו חבל על ראשו בדרך שחוק, ועל ידי זה הפיל הכובע שלו לתוף הים ונאבד עד היום

גם בכל הלילה היה הרוח הולך וסוער מאד, ואנחנו שכבנו לישן בחלישות גדול ונוסף לזה היה לנו עוד סכנה באותו הלילה כי בחדרנו הצר והארך קצת היה שם עוד אחד מאנשי הספינה, ואז היה לו כאב השנים, והביא לחדרנו אש ועשן עליו צוקער (סופר) לרפואה וקדם השנה בא על דעתי חששה זאת מי יודע מה יהיה מהאש שהכניס, כי מחמת שהארבה שבחדר פתוחה אל החוץ לאויר השמים והרוח מנשב בפרט רוח סערה כזאת על כן בנדאי צריכין לשמר עצמו מן האש שם מאד ובאמת הקפיד הקפיטאן בכל עת שהכנסנו גר לחדר שלא ידלק בעת השנה, ובפרט בליל שבת שהדלקנו שמן ואחר הסעדה של ליל שבת נשאר עוד שמן בצנצנת, והיה אסור לנו לישן עד שרמזנו למטראס אחד שיכבה הגר גם אחר כך לא הכנסנו שום גר לחדרנו ואכלנו בלילה בחוץ על הספינה לאור הכוכבים, ועכשו הלך הנזכר לעיל והכניס אש בחדרנו בלילה והיה עלי פחד גם קדם השנה, אבל לא יכלתי לומר לו, מחמת שאינו מבין בלשונותינו גם ידעתי כי לא יצית לי ושכבתי לישן ויהי בתוף הלילה הקיצותי, והנה אש גדולה בוערת על השלחן והלהב עולה למעלה כי היו מנחים ספרי פסולים שלהם שם על השלחן ושאר נרות וכלם נשרפו וגם קצת מגוף השלחן אבל בעת שהקיצותי כבר נודע לאחד זאת, ועמדו ויסקו לכבות, ואמרו לזה שגרים זאת אל תפחד וגם אני נתתי להם ממיימי הנטילה שלנו וכבו ואחר כך ירדו עוד מאטראסיו והביאו דלי מים ותהלה לאל שקעה האש וגדל סכנה זאת אין לשער כי החדר צר מאד ולא היה בו שום פתח כי-אם ארבה קטנה שבצלית הספינה, ואם חס ושלום היה מתפשט האש עוד לצד הארבה שהיתה סמוכה לשם מאד, לא היה לנו שום מקום לברח מן האש חס ושלום ורי"א ישן ולא ידע בכל זה

בבקר ביום חמישי ספרתי כל זה והודעתי לו כל סכנת האש שהיה לנו בלילה זאת, ואמרנו מה זאת שנוסף לסכנת המים שאנו עוברים בה עכשו, ונוסף לזה היה עלינו סכנת האש ברוף השם אשר הצילנו מאש וממים וספרתי לו את דברי הצחות שאמר רבנו זכרוננו לברכה אחר שאמר התורה תשעה תקונין (לקוטי מוהר"ן כ') המדבר מארץ ישראל שמדבר שם מאש וממים, כי מבאר שם שצריכין שהיה כל דבריו כגחלי אש ועל ידי זה יכולים לקבל תורה מהנשמה וכו' ואז פתח צור ויזובו מים וכו' ע"פ שם ואמר אחר כך (איך האב היינט גיזאגט פאר פייער און פאר וואסער) [אמרתי היום כנגד אש וכנגד מים] ועל ידי זה שספרתי לו זאת נכנסתי אחר כך בשיחה נאה מרבנו זכרוננו לברכה, ומתורתו הנוראה והחיינו עצמנו קצת בזה

אבל הים הולך וסוער מאד מאד, וחלישותינו גדול מאד, והיה קשה עלי מאד להתפלל ואחר כך רציתי להתפלל, וקדם שהנחתי טלית ותפליו הכרחתי לתן הקאות ואחר כך התפללתי בחלישות גדול, ובעוד שהייתי מעטף בטלית ותפליו, קדם שגמרתי אמירת והוא רחום של שני וחמישי, נחלשתי מאד והכרחתי לסלק במהירות גדול הטלית ותפליו וחזרתי ונתתי הקאות והייתי אז חלוש מאד, והים הולך וסוער בלי הפסק אחר כך הוציאו האנקיר והתחילו לילך בתוף הרוח סערה אבל לא הלכו כי-אם איזה שעות אחר כך כמו שעה אחת אחר חצות היום חזרו והורידו האנקיר, ועבבו הספינה ועדו לא פסק הרוח סערה והספינה מתנדנדת במקומה מאד מאד, אף בחסדי ה' פסקו חלישותינו קצת, אבל עדין לא חזר כחנו עלינו השם יתברך ירחם ויקם סערה לדממה ויחזיר אותנו לאיתנו מהרה, אמן, כן יהי רצון: ועמדה הספינה כך כל יום חמישי והים הולך וסוער לעת ערב שהוא ליל יום ששי נשקט קצת הרוח סערה וכן בבקר ביום ששי גם כן לא היה הרוח סוער כל כך אבל אחר חצות היום בערב שבת קדש הנזכר לעיל חזר ונתעורר רוח סערה גדולה ובגליל שבת היה קשה עלינו מאד מאד להעמיד הגר שלא יכבה והכרחנו בערב בעת ההדלקה להעמידו על הקרקע בקרו זוית וכל הלילה של ליל שבת היה הרוח הולך וסוער אבל הספינה עדין עמדה על מקומה וזה היה חסד גדול מהשם יתברך שנתעכבה זה הזמן, שעל ידי זה היה הרוחה קצת וכח לסבל ואף על פי כן היינו חלשים קצת מכבר, וגם גדל נדוד הספינה במקומה החלישה אותנו קצת:

קיי

ביום שבת קדש בבקר השכם נתעוררו הקפיטאן וכל המטראסין בזריזות גדול, והוציאו במהירות האנקיר והרוח היה חזק וסוער ברעש גדול, אבל היה מנשב לדרפנו מכון מאד ומחמת זה נזדרזו

לילך מיד והתחילה הספינה לפרח ממקומה בזרזות בטלטול ונענוע ונדנדו גדול, והבנו תכף שמזה בודאי יגיע לנו מה שיגיע חס ושלום וכן היה ואף על פי כן התפללנו תפלת שחרית ומוסף ואכלנו סעדת שחרית מעט לחם עם שמן זית כי בלא זה לא היה לנו לאכל שארי דברים בשבת אבל גם הלחם לא יכלתי לאכל פראוי כי-אם מעט בדחק, וברכתי ברפת המזון ואחר ברפת המזון הנחתי עצמי לישון ומאז התחיל החלישות להוסיף עלינו עד שנפלנו על ערש דני והיינו חלולים מאד כל יום השבת קדש ולא טעמתי כלום, ולא אכלתי שום דבר בסעדה שלישית, אפלו לימינע ומאראנץ (למון ותפוזים) שהיה לנו ושפיריטוס (אלכוהול) הכל לא יכלתי לקבל כלל, בשום אפן ומנחה של שבת וערבית של מוצאי-שבת וספירה, הכל התפללנו מנח במקומנו, בחלישות ועיפות

ויסורים אלו היו לנו מן יום השבת קדש הנזכר לעיל עד יום רביעי בבקר, והיום הולך וסוער בועף וברעש גדול, והרוח גדל ונזק מאד, והספינה מתנדנדת ומתהפכת ומסבבת בנדנדו גדול לכל הצדדים, והגלים מתנשאים מאד וכל פעם התיזו מים הרבה לתוך הספינה ולפעמים התיזו עלינו לתוך חדרנו, והיא עולה שמים ויורדת תהומות וטלטלה וצורה אותנו מאד מאד, והיה לנו צער ויסורים מרים וחלישות גדול מאד אלו הימים ואני נתתי הקאות הרבה כמה פעמים בכל יום ברוח השם הנותן לייעף פח אשר עד כה עזרני ותהלה לאל ביום רביעי בבקר התחלנו לחזר קצת לאיתנו, וגם הרוח סערה נשקט קצת וכל הימים הנזכרים לעיל לא אכלתי כלל וכל מה ששתינו טייה או קאנוע הקאתי אחר כך וברוח השם ביום רביעי הנזכר לעיל התחלנו לאכל וחזרנו לאיתנו מעט מעט

וזה היום עשה ה' היום יום חמישי ג' סיון באנו לעיר אלכסנדריא של מצרים בשלום, בלי שום פצע משום צר ואובי חס ושלום ושקר ענו בנו שרצו למנע אותנו מחמת פחד שקר הנזכר לעיל ברוח השם שלא שמענו להם בעזרת השם ותברך:

קיד

ביום חמישי הנזכר לעיל פרשת במדבר יום ראשון משלשת ימי הגבלה, נכנסתי עם הקפיטאן בספינה קטנה לאלקסנדריא ובעצמי לא ידעתי להיכן אכנס מאחר שאין לי מכיר שם, ואיני יודע שום דבור בלשונם ושום ישראל מפולין ואשכנז לא נמצא שם ובאתי עם הקפיטאן עד החוף הימים ויצאתי אל היבשה והתחיל הקפיטאן לנס אל העיר, ואני הלכתי אחריו, עד שעבר בתוך העיר בכמה רחובות, ואני אחריו וראיתי לפני עם אשר לא ידעתי כי מנהג מצרים משנה עוד בכמה וכמה דברים ממנהג סטנבול, הן בהמלבושים והן בהלשון והן במיני בהמות ושארי דברים ונבהלתי מראות ואני עובר בתוך העיר פאלם וכחוש והפל מסתכלים ותמהים עלי וקצתם שוחקים ומתלוצצים ממני בפני, אבל שום אדם לא פגע בי חס ושלום ולא הייתי יכול לשאל אפלו היכן מקום היהודים כי אין מלה בלשוני להבין שום דבור מלשונם בתוך כך התחלתי לפגע קצת אנשים פאחאקין, שהם האנשים הבאים ממדינות שלנו כגון מאשכנז ואיטליה וכיו, והם נקראים שם פראנקין ואילו האנשים פשראו אותי היו כמו מחתנים עמי, והתחילו לקרב אלי ולדבר עמי קצת מחמת שאנו פלנו מאקלים אחד מאירופה אבל גם עמם לא יכלתי לדבר כי רבם ככלם מדברים בלשון איטליה וסולוויטקא ובתוך כך נעלם ממני הקפיטאן, והלכתי אני לבדי בתוך הרחובות ובין החניות ועדו איני יודע כלל להיכן אני הולך ורציתי לשאל היכן הרב או החכם ואין משיב לי דבר כי לא פגעתי בישראל רק בערביים או ישמעאלים בתוך כך הקרה ה' לפני שני פראנקין, והתחילו לקרב אותי ולשאל בשלומי ברמז וגם הם לא הבינו בלשון אשכנז, ובקשתי אותם היכן הרב והחכם והשיב אחד שילוך אותי להרב וכן עשה, והלך עד שהביא אותי לבית הרב שהיה סמוך למקום שפגעתי אותו, וברוח השם שבאתי לבית הרב בשלום והיה זה חסד גדול מהשם יתברך אצלי שנכנסתי לתוך ברוך כזה בשלום במקום שאני פאלם ממש ולא על חנם אנו אומרים שלש פעמים בכל יום נודה לך וכיו על נסיד שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, ערב ובקר וצהרים וכיו וזה אפלו כשיושב האדם בביתו, מכל-שכן בדרך במדינות הימים במדינה רחוקה ומשנה מאד ממדינותינו כזו יהי שם ה' מברך תמיד:

בבואי על העליה שדר שם הרב הלך מאתי זה שהוליד אותי ונשארת שם לבדי והדלת היתה סגורה ונדמנו שם ישראלי אחד שהיה צריך להרב והתחיל לדפק על הדלת ופתחה אשה אחת, ולא הניחה אותי לכנס ואמרה שהרב ישן ורמזה לי בידיה עננו שנה, ואמרתי אף על פי כן אכנס ואמתינו עד שיקוף ולא הניחה אותי לכנס ואמרתי אשב בבית שער שעל העליה, כי בודאי לא אזורי מכאן עד שיקוף הרב וישבתי שם לבדי וזה היה לי קצת מניחה והתחלתי לחשב מה שהייתי צריך

בתוך כך חזר ובא האיש הנזכר לעיל שהיה צריך להרב, וישב עמי שם גם כן, וקרוב אותי אבל לא היה מבין בלשון הקדש כי-אם מעט דמעט בקשוי גדול כי לשון הקדש שלהם משנה מאד מלשון הקודש שלנו כידוע, ומי שהוא למדן ויודע לדבר לשון הקדש יכולין להבין מעט ממנו, אבל רבם עמי הארצות ומהם קשה להבין דבור בלשון הקדש וישבתי שם בבית שער הנ"ל לערף שעה ויותר אחר כך פתח הרב הדלת ונכנסתי אליו ושאל אותי מה טובי; וגם עם הרב קשה קצת לדבר אבל מאת ה' היתה שנדמנו לי איש אחד בסטנבול שמו רבי יחיאל מצפת והוא מאנשי ליטא, והוא בא בסמוך מאלקסנדריא לסטנבול וישב באלקסנדריא חמשה חודשים, וכבר היה לו הפרות עם הרב ועם הגביר רבי אברהם טילקא ונתן לי שני אגרות להרב ולהגביר הנזכר לעיל כי רבי יחיאל הנזכר לעיל עמד בבית הגביר הנזכר לעיל כל חמשת החודשים הנזכרים לעיל שישב שם ואלו שני האגרות היו טובה גדולה מאד לאיש כמוני אשר מעולם לא נסיתי בביתו זה להצטרף לילך להרב, והיה קשה עלי מאד מאד לכנס להרב ובפרט כי כבד לשון אנכי במדינה זאת אפלו בלשון הקדש כנזכר לעיל, על כן האגרת הנזכרת לעיל היה לי לפה

והנה הרב הוא קצת קפדן ותכף התחיל לומר בדרך קפידא כמו שאמרו לי בסטנבול, איך נוסעים עכשו בעת פזאת לארץ ישראל שנשמע מלחמה כזאת עם הגרעקין וכיוצא בדברים כאלה, ובאמת גם באלקסנדריא אין יודעים האמת בענין מלחמה זאת והתחלתי לבקש את הרב על כל פנים מאחר שגבר באתי ויתן לי לעת עתה על כל פנים אכסניא השיב האתה יכול לפרע אמרתי לו והכנסת אורחים אין כאן השיב בכאן יש תפנה שלא לקבל אורח כי-אם עד שלשה ימים השבתי לו טוב אנחנו נאכל משלנו אחר שלשה ימים רק לעת עתה יתן לנו אכסניא להניח החפצים שלנו ותכף שלח עמי האיש הנזכר לעיל שהיה צריך להרב באיזה עסק, והלך עמי האיש הנזכר לעיל ועבר עמי ברחובות ובשוקים וקשה לי לדבר עמו והביא אותי לחצר אחת והעלה אותי בכמה מעלות לאיזה בית ושם לא היתה רק האשה, ודברה עמי בלשונם שהוא לשון ערבי, והראה האשה לי בידיה שתקבל אותי שם אבל אני הייתי צריך לדבר עם הבעל הבית, ולבקשו שיתן לי עצה איך להביא את רי"א ואת החפצים מהספינה לכאן, ולא רציתי לשאר שם והלכתי משם עם האיש הנזכר לעיל ונעדרו איני יודע להיכן הוא מוליך אותי אחר כך פגע באיזה אנשים ודבר עמהם מה שדבר, ואני לא הבנתי אחר כך הלך לדרכו, ואמר לאשה אחת עניה שהיא תראה לי הדרך ורמזה לי והלכתי עמה ושם אין נשים מצויות כל כך בחוץ ואין הדרך לילך עם אשה בשוק והכרחתי לילך מרחוק למקום שהיא הולכת, ועברתי בין כמה ושמעאלים וערביים במקום שדוחקין שם רבים, עד שהביאה אותי לחצר שישב הבעל הבית בעצמו של האכסניא הנזכרת לעיל כי הבעל הבית היה צורך וישמו רבי משה גבאי חזן הכנסת דשם, ושם כל הבעלי מלאכות עושים מלאכתם בחניות ולא בביתם ובאתי לחצר ששם החנות שישב הבעל הבית רבי משה הנזכר לעיל, וקבל אותי ואמר לי שלום וברוך הבא והתחלתי לדבר עמו איך להביא החפצים ואת רבי יהודא אליעזר לכאן ותכף התחיל לעלות על מחשבתי גדל הצער שלי כי הבנתי תכף שלא אוכל לחזור אל הספינה ולא אדע מקומה ובפרט שאיני מבין הלשון שלהם כלל, וגם עם ישראלים קשה לי לדבר, וצער זה בלבד דעתי מיד מאד ואף-על-פי-כן דברתי עם הבעל-הבית כאלו אני יודע קצת אבל הבעל הבית הבין שאני בעצמי מבלבל, ואיני יודע מקום הספינה ואף על פי כן שלח עמי בנו נער אחד, שילך עמי אל הים ובקשתי לבעל הבית שיאמר להנער שישכר לי שם ספינה קטנה והלך עמי הנער הנזכר לעיל עד שהביא אותי אל חוף הים בבואי לשם לא נמצא שם ספינה קטנה כי שם לא היה המקום כולל ששוכרין ספינות קטנות, אבל אצלי לא היה נפקא מנה מזה מאחר שאיני יודע להיכן אפשר הספינה כי יש כמה וכמה ספינות ואי אפשר לי להפיר הספינה שלי, וגדל הצער והפחד ובלבול הדעת שהיה לי אז אי אפשר לבאר אף על פי כן לא הגדתי לנער שאיני יודע מקום הספינה שלי רק אמרתי לו שיליך אותי למקום שימצא ספינה קטנה והלך הנער ושאל את אחד, והודיעו לו המקום וחזר עמי משם והלך עמי הרבה דרך העיר, עד שבא לחוף הים למקום אחר ששם נמצאים ספינות קטנות ושם רואים כל הספינות הגדולות שעומדים כמה מאות, וצערי הולך וגדל איך אמצא ספינה שלי והנער הנזכר לעיל לא היה יכול למצוא גם שם ספינה קטנה, כי אין נמצאים שם ספינות קטנות כי-אם מעט ולא היה מצוי אז לשכר ובאמת עקר העיני נודע לי אחר כך שהיה רק מחמת שלא הייתי יודע מקום הספינה שלי כי דרך הספינות הקטנות שישוברים שם כמה אנשים מכמה ספינות גדולות והספן מוליך כל אחד לספינה שלו, ואחר כך הוא חוזר משם ובבואו לסוף הים מוצא עוד אנשים אחרים כאלה שצריכין לילך לספינות הגדולות והם נכנסין תכף

להספינה קטנה והוא מוליך כל אחד למקומו ואז כשעמדתי שם עם הנער חזרו ספינות קטנות, וכשאמר להם הנער לקח אותי שאל הספן לאיזה ספינה ומחמת שלא יכלתי להשיב לו תשובה ברורה כי בעצמי לא ידעתי כנזכר לעיל, על כן נסע תכף עם הספינה לדרך והיה לי צער גדול שם אצל הים והלכתי אנה ואנה אולי אוכל למצא הספינה קטנה של הקפיטאן שבא ולא יכלתי למצאה וגדל הצער שהיה לי אז אי אפשר לבאר ולא ידעתי כלל מה לעשות, והיום אינו עומד במקומו וכבר היה סמוך לפנות היום

וחזר עמי הנער לאביו ואמר לאביו שאיני יודע בעצמי היכן הספינה ואני תליתי החסרון בנער שאמרתי שהוא קטן ואינו יודע לשכר ספינה ושיניהם היה אמת והנה השם יתברך ברחמי רחם עלי, ונודמן מאת ה' שישב שם איש אחד שמו רבי אהרן, והוא מסלוניק רק שבא לשם זה איזה שבועות וזה האיש היה יודע מעט בלשון הקדש ורחם עלי והלך עמי בעצמו עד שבא עמי אל הים פעם שנית וכבר הלכתי הרבה מאד עד שנתגנעתי הרבה והלכתי עמו עוד הפעם אל הים למקום שהספינות קטנות הולכין משם, ובאנו למקום אחד שמתקרבים לשם הספינות הקטנות, ועמדנו שם הרבה ולא מצאנו ספינה קטנה וגם אם נמצאת איזה ספינה לא קבלה אותי מחמת שלא ידעתי מקום הספינה שלי ועמדתי שם בצער גדול ובפחי נפש, ובכליון עינים מאד מאד, ולא ידעתי מה לעשות והלכתי לכאן ולכאן אולי אמצא הספינה קטנה שבאה עמי ולא מצאתי ונתמהמהנו שם הרבה, ורבי אהרן הנזכר לעיל גמל עמי חסד וישב עמי שם בשבילי אחר כך לעת ערב באה ספינה קטנה ודבר ר' אהרן עם בעל הספינה, וספר לו הענין ונתרצה לקבל אותנו וצוה לי ר' אהרן לכנס לתוך זאת הספינה ונכנסתי לשם וגם הוא נכנס עמי והערבי בעל הספינה אמר שהוא יודע המקום שעומדים שם הספינות הבאות מסטנבול, והיה לי תקוה שעל דו אפשר אוכל למצא הספינה שלי בעזרת השם יתברך והלכנו עמו אבל בזאת הספינה ישבו שם עוד ישמעאלים וערביים מפמה ספינות הסמוכות, והוליד בתחלה את כל אחד לספינה שלו, ונתקרב עמנו לכמה ספינות בשביל אלו האנשים הנזכרים לעיל וקצת מהספינות היו ספינות של מלחמה שישבו שם הרבה ישמעאלים אנשי חיל, וכשראו אותי שחקו והתלוצצו אבל לא פגע בי שום אחד מהם בעזרת השם יתברך וכן הלך עמנו מספינה לספינה והוריד אצל כל אחד כל איש לספינתו בתוך כך פנה היום מאד והגיע זמן המנחה והיה לי צער גדול, כי איך אפשר לחפש סמוך לחשכה ובתוך כך גיע הלילה ובפרט שהיה קצת רוח סערה, אחר כך כששלק כל הנזכר לעיל מהספינה ולא נשאר שם כי-אם אנהנו אני ורבי אהרן הנזכר לעיל ענה ר' אהרן ואמר, היום פנה ואי אפשר לחפש עכשו וההכרח לשוב לביתנו, ולמחר אלך עמכם לבקש, ואף-על-פי שהיה לי צער גדול מזה שאצטרך ללון בפחי נפש ובכליון עינים, אף על פי כן היה ניחא לי בזה מאד כדי שלא אספן עצמי בספינה קטנה בלילה בפרט שצריכין לחפש ספינתי כנזכר לעיל וחזרתי אל היבשה ולא נתתי לספן אפלו פרוטה אחת וחזרתי עם ר' אהרן לבית הבעל הבית שלי וידעתי טרודה בצער מאד

בדרך שאל אותי ר' אהרן הנזכר לעיל אם אין אתי איזה ספר חדש ובה החיה אותי ותכף השבתי לו שיש אתי ספר חדש שלא ראיתם אותו עדין במדינה זו ושמו ספר לקוטי מוהר"ן וזה הענין החיה אותי מאד, ואמרתי בלבי שבשביל זה לבד כדאי כל היסורים וטלטולים שיש לי שאני עכשו כמו בגלות מצרים שאני נע ונד ומטלטל ומבלבל באלקסנדריא של מצרים אשר מעולם לא עלה על דעתי להיות כאן אבל כשאני זוכה להזכיר באלקסנדריא בשוק שם הספר של רבנו הנורא זכרוננו לברכה, בשביל זה הפל כדאי כפי מה שאני מאמין ויודע קצת גדלת קדשת נוראות זה הספר וגדל הפעולות טובות ונוראות שעושה בעולם וכו' וכו', ואם לא הייתי בכאן מי יודע מתי היה נזכר זה הספר בכאן, ואם לא באתי כי-אם בשביל זה די, בפרט שהבנתי תכף שעל ידי שאלה הזאת בודאי אצפה למכר כאן איזה ספר (וכן היה) וזה בודאי יקר בעיני מעל כל הון

והלכתי עמו עד לבית הבעל הבית ר' משה הנזכר לעיל ונכנס עמי אל העליה ורבי משה הבעל הבית לא בא לביתו עדין ולא היתה שם כי-אם האשה וקבלה אותי בכבוד ברמיזה ותכף התפללתי מנחה, כי כבר פנה היום מאד ואחר מנחה נתישבתי קצת היכן אני בעולם, ונחמתי את עצמי קצת, וחזקתי את עצמי לבטח בה' שיהיה הכל נכון בחסדו הגדול ואחר כך התפללתי מעריב וספרתי ספירת העמר וקדם שגמרתי בא הבעל הבית ר' משה וקבל אותי בסבר פנים יפות וישבתי עמו על המצעות שלהם בדרךם ואחר כך בא ר' יוסף שאוכל שם גם כן אצל זה הבעל הבית, ושאר אנשים שכנים ודברתי עמם וקבלו אותי בכבוד ודברתי עמם מענין הדרך מכאן לארץ ישראל וקצתם אמרו שצריכין לסע דרך עיר דומיטא, שהוא עיר של מצרים וזה אומר ככה וזה ככה מתוך דבריהם הבנתי תכף שכפי הנראה יהא דרכנו מכאן לצידון ומשם לצפת תובב"א [תבנה ותכונן במהרה בימינו, אמן], והיה לי זה לנחת וליסימן ישועה שאני מדבר תכף מדרך נסיעתי לארץ ישראל

אחר כך באו לשם בני הנעורים כמו בני חמש-עשרה או שש- עשרה שנה ויותר, וישבו לפני הבעל הבית וקראו לפניו הפרשה במדבר בנגון ונקודות שלהם, ונתעפנו איזה שעות אחר כך אכלנו סעדת הלילה ואכלנו עשה שקורין לוקשין (אטריות) עם גבינה בנדים ועם לחם בדרךם והכל היה חביב בעיני מאחר שזכיתי על כל פנים שיהיה לי מקום מנוחה ללון במקום רחוק כזה, וגם נותנין לי לאכל

ברוך השם אחר כך צווי לי לעלות על העליה שעל עליה זאת לישן שם, וישנתי שם על הקרקע והקרים והכסות שלי לא היה לי עדין שם, ונתנו לי איזה יריעה וכו' של קש כדרךכם, וישנתי שם והפל היה יקר בעיני מאד, אבל לא זכיתי לישן כפי-אם מעט בבקר השכם עמדותי, והלך עמי בן הבעל הבית לבית הכנסת ושאליתי אם יש שם בית הטבילה ובקשי גדול עד שהבינו כונתי, והודיעו לי שבבית הכנסת יש שם מקוה אבל שם אין הולכים האנשים לטבל כלל אפלו בערב שבת ובערב-יום-טוב ובקשתי מהנער שיוליף אותי למקוה ומלא רצוני והלך עמי לשם ועמדה שם אשה אחת שממנה על טבילת נשים, ולא רצתה בתחלה להניח אותי לכנס והנער טען עמה בשבילי אחר כך נכנסתי וטבילתי שם וזה החיה אותי מאד מאד, כי זה יותר משני שבועות שלא זכיתי לטבל במקוה והיו לי יסורים מזה, על כך היה לי נחת רוח מאד מה שזכיתי עכשו להטהר במקוה אחר כך הלכתי לבית הכנסת, והיה שם אנשים מעטים ולא התפללו בצבור, רק בדחק גדול קבצו אחר כך מנין לומר קדשה וברכו ואני לויתי שם טלית ותפליו והתפליו שלכם כלם קטנים מאד מאד, עבדים פחות הרבה מאצבע, גם הטלית שלויתי היה של צמר גפן וקטן מאד וגם יש שם טליתים של צמר, אבל אלו האנשים שהיו שם אז, רבם היו להם טליתות של צמר גפן, והתפללתי בטלית ותפליו אלו בבית הכנסת

אחר כך יצאתי מבית הכנסת עם הנער הנזכר לעיל, וחזרתי לבית האכסניא שלי וכבדו אותי בקאווע עם פת הבא בכסנין והמתנתי הרבה על ר' אהרן עד שגמר תפלת שחרית ואחר כך אמר תהלים, אחר כך הלך עמי אל הזכור ולבקש הספינה וחזרתי והלכתי בפחי נפש מחמת שאיני יודע מקום הספינה, והיום-ערב שבת שהוא ערב שבועות, ואם חס ושלום לא אמצא היום הספינה כמו אתמול, מה אעשה בשבת ושבועות כשאהיה חס ושלום לבדי בלא חברי רי"א כי איך יערב לי שמחת שבת ויום טוב, כשאהיה חס ושלום נתעה מחברי וספינתי, והוא ממני, ובשבת ויום טוב בודאי אי אפשר לבקש

בתוך שהלכנו פגע בנו ספרדי אחד, שבא מירושלים ונסע משם לאיזמיר, וספר לי שנודע לו בספינה שלו שאנחנו באנו לכאן מסטנבול כי סופר אחד מאנשי ספינתנו היה בספינה שלו וספר לו ובשביל זה בא אל העיר כדי לשאל אותי אם אין לי אגרת מסטנבול מאנשי ספרדים השבתי לו שאין בדי שום אגרת מהספרדים, ודברתי איזה דבורים עם הספרדי הנזכר לעיל והיה לי קצת נחמה על ידי זה אחר כך הלך ר' אהרן עם הספרדי לצרכו ואני אחריהם אחר כך חזר עמי ר' אהרן אל הים וישב עמי שם הרבה ולא מצא ספינה קטנה לצרכנו ואותו הערבי של אתמול לא היה שם, ונתעפכנו שם הרבה והיה לי כליון עינים הרבה אחר כך באו שני ערביים קטנים עם ספינה ודבר עמם רבי אהרן ושכר אותם וצוה לי לכנס בספינתם ונכנסתי לשם וגם רבי אהרן נכנס עמי והיה לי צער כי הבנתי כי קטנים כאלו בודאי לא יוכלו למצא ספינתי והלכו עמי לספינות אחרים לצרכם אחר כך התחילו לילך עמי לבקש ספינתי והלכנו לכאן ולכאן ולא מצאנו הספינה שלי ובכל פעם שואלים אותי היכן הספינה שלך, והוא כמו שער בנפשי, כי איני יודע מה להשיבם אחר כך הלכו עמי עוד בתוך כך פגענו בספינה קטנה אחרת שהיתה גדולה קצת מספינה שישבנו בה, ושם ישבו שני עובדי פוכבים גדולים ודבר עמם ר' אהרן ואיני יודע מה דבר עמם אחר כך נתקרה הספינה אצלנו ויצאנו מספינה שישבנו בתחלה לספינה זאת, והלכתי עם אלו הערביים הגדולים והיה לי קצת נחת מזה כי הבנתי שהם ידעו יותר לבקש הספינה והלכנו עמם למקום שעומדים ספינות של איטליא, והלכנו מספינה לספינה ולא מצאנו הספינה שלי ועיני כלות מאד ומצפות על כל הספינות, אולי אצפה למצא איזה סימן או לראות איזה ספן מאנשי ספינתי ולא ראיתי והתחלתי לצעק בקול: יהודא לייזר, יהודא לייזר, ואין קול ואין עונה אחר כך באנו סמוך לספינתנו ולא הפרתי אותה, אבל הספן אמר שיתקרב לספינה זאת, ונתקרבנו לשם ובחסדי ה' באנו לספינה שלנו ותכף ראו אותי המטראסין והתחילו לצעק אלי ולקרות את ר' יהודא אליעזר שירד באותה שעה לחדרנו שישבנו שם ויצא לקראתי תכף וגדל השמחה שהיה לי אז כשזכיתי לראות אותו אין לשער וגם על ר' יהודא אליעזר היה שמחה גדולה כי הוא היה לו גם כן כליון עינים גדול מאד על שנתעפכתי כל כך קרוב למעת לעת ברוך השם הגומל לחיבים טובות אשר עזרני עד כה, ונתן לי כח לסבל הכל בחסדו הגדול

ותכף קבלנו כל החפצים לספינה זאת שבאתי עמה, וגם רי"א ירד לתוכה וחזרנו פלנו אל העיר ותכף באו הערביים הנושאים משאות וחספיו החפצים מהספינה כדרךכם כי כל אחד מקדים עצמו כדי שהוא ישא המשאוי כדי לקבל שכר אבל ברוך השם לא היה לנו שום חזק, והכל על ידי ר' אהרן הנזכר לעיל שיזע לדרך עמם ולשכר אותם היטב ולהודיע להם היכן צריכין לשא החפצים שלנו ברוך השם שהזמין לנו האיש רבי אהרן הנזכר לעיל שגמל עמי חסד בחנם ובלעדיו איני יודע מה הייתי עושה ותהלה לאל הכניס אותי בשלום עם כל החפצים לבית האכסניא שלי ברוך השם הכל שלום:

קטז

גם בעת שהלכו הערביים עם החפצים היה לי צער קצת כי ערבי אחד נתעבב לתקן משאו, בתוך כך הלכו השאר ואני נתעפפתי עמו ואחר כך הלך הערבי ואני אחריו, והערבי לא ידע להיכן לשא המשאו, וגם אני לא ידעתי והלך הערבי בתחלה לכמה בתים אחרים ורצה להניח שם המשאו, כי לא ידע להיכן צריכין לשא, והיה לי צער גדול באותה שעה אבל לא נתמהמה הרבה, ועזרני השם יתברך לבוא לבית האכסניא שלי, ועלינו על העליה המיוחדת שישנתי שם בלילה ושם הנחתי כל החפצים בשלום ונתתי שבת והודיה להשם יתברך שהביא אותנו בלחוד בשלום, וגם תהלה לאל יש לנו אכסניא טובה עליה מיוחדת שיכולים לעשות בה מה שנרצה ללמד ולהתפלל כדרכנו, שמשנה הרבה מהפרענקין ברוד השם אשר עד כה עזרני:

קיז

אחר כך התחלנו להכין עצמנו על שבת ויום טוב והלכנו לגלח עצמנו אצל ישמעאל וגם אמנות הגלוח שלהם משנה מאד מאמנים שלנו והלכנו לטבל במקוה שבבית-הכנסת ושם אין מרחץ של ישראל, וגם אין הולכים שם לטבל אפלו בערב שבת וערב יום טוב, מפל שכן ביום טוב ושבת עצמו וברוד השם היה הפל על נכון ושמחנו מאד שזכינו אחר חלישות ויסורין כאלו וטלטולים כאלו שהיה לנו על היס לבוא על חג השבועות ושבת קדש למקום מנוחה ברוד השם:

קיח

והנה באותו היום ערב שבת קדש, בעת שהיינו בחצר בית הכנסת בשביל לטבל שם במקוה, נודמן לנו שם עני אחד ספרדי שעמד שם בחצר בית הכנסת כי רב העניים הפשוטים ואפלו החשובים מעט אין להם אכסניא שם כי-אם בחצר בית הכנסת, רק החשובים ביותר נותנים להם אכסניא אצל ר' משה גבאי שעמדנו אצלו וזה הספרדי הנזכר לעיל היה מצפת והיה יודע לדבר קצת בלשוננו, ודברנו עמו והיה לנו לנחת ובתוך דבריו בא אחד מהעיר שמו רבי יהודה ומתוך דבריהם הודיעו לנו שיש ספינה שרצונה לילך אחר יום טוב לצידון, והבטיח לנו רבי יהודה הנזכר לעיל להודיע לנו מזה וזה היה אצלנו בשורה טובה מאד במקום כזה:

קיט

והנה תהלה לאל קבלו אותנו בבית הבעל הבית הנזכר לעיל בשבת ויום טוב בכבוד גדול ובנחת, והיה לנו מקום מנוחה על העליה שהיה ברשותי לעשות שם מה שארצה והשם יתברך עזרני שם בחסדו הגדול לחדש שם לכבוד שבת ושבעות מענין מתן תורה דברים נאים בעזרת השם יתברך:

קב

והנה ביום שבת קדש הזמין ה', שבא בספינה אורח אחד מעיר טשרניקילס הסמוך לסטנבול, ומשם בא לכאן לאלפסנדרא וזה האורח היה ממדינתנו מקהלת-קדש פרמיסקלא וזה כמו שנתים שיצא מביתו לבדו בידים ריקניות, והשם יתברך עזרו שבא לארץ הקדש וישב שם איזה חדשים, ואחר כך יצא משם וסבב במדינות ושמעאל עד שבא לכאן ביום שבת קדש ונתן לו הרב גם כן אכסניא אצל הבעל הבית שלנו והיה לנו לנחת גדול שנגדמון לנו עוד אחד ממדינותינו, והיה לנו עם מי לדבר ואצלי היה זה טובה גדולה לכמה ענינים

ובמוצאי שבת קדש ליל אי של שבעות נתקבצו כמה אנשים לבית הבעל הבית שלנו, והיינו געורים שם יחד כי אין שם בית המדרש רק בתי כנסיות ובבית הכנסת אין געורים שם רק קצתם נתקבצו לבית הבעל הבית שלנו והיינו געורים שם והיה זה לנו לנחת גדול, ואמרנו כל התקון וגם האדרא רבא כי שם הלילה גדולה בעתים הללו קרוב לכפלים משעור הלילה שלנו, כי שם הלילה בליל שבעות הוא שמונה שעות אבל אף על פי כן לא היה לנו צער מנדוד השנה, כי ישבנו שם בהרוחה גדולה על המצעות שלהם ובכל פעם נתנו לנו קאווע לשותות וסמוך ליום נתנו לכל העולם יין שרף טוב עם מרקחת של קלפת מאראנץ (תפוזים) גם סמוך לאור היום התחילו קצת ספרדים לנגן שירות ותשבחות קצתם הידועים לנו וקצת אחרים בנגונים משנים שלהם, וגם נגנו יא רבון עלם וכו' בנגון ונקדות משנות שלהם, ואף על פי כן היה לי נחת גדול מאד והייתי מנגן עמהם גם כן נגון שלהם, ושמחתי ששמעתי שבכל מקום מזמרים ומשבחים לשמו הגדול יתברך ויתעלה עד שהאיר היום, ואז הלכנו לטבל והם הלכו כלם להתפלל בבית הכנסת כי שם מתפללים כלם בבקר השכם בשבעות אף על פי שרבים לא היו געורים ואנחנו התפללנו בביתנו ואחר התפלה אכלנו ארז עם חלב ודבש, כי כך המנהג שלהם לאכל בשבעות דבש וחלב

גם בליל ב' של שבעות עזרני השם יתברך, שהיה שם אחד שאכל גם כן אצל בעל הבית שלנו, והתחיל לבוא בשמחה ונגנו לו והוא התחיל לרקד, עד שאחר כך שמחנו גם כן ורקדנו עמו יחד ושמחנו כל המסבין שם וזה היה יקר בעינינו מאד שזכינו לשמח ולרקד בחג הקדוש הזה זמן מתן תורתנו במקום רחוק ומשנה כזה, מה שלא עלה על דעתנו כי היינו סבורים שחס ושלום נתעפב על הספינה בשבעות חס ושלום, ועכשו עזרני השם יתברך לבוא אל העיר לאכסניא טובה ולשמח בשבעות ברקודין בעזרת השם יתברך

קכא

וביום שני אחר התפלה הלכנו אל הרב לקבל פניו ואני לא הייתי בבית הכנסת כלל בשבת ויום טוב כי אם בערב שבת קדש בבקר ובליל שבת קדש, אבל רי"א היה בבית הכנסת ועלה שם לתורה וספר ששם מוציאים הספר-תורה בתיק שלה ובתוך התיק קורין בה וגם אין מניחין הספר-תורה כמו אצלנו רק כמו שעומדת בתיק כך מעמידין אותה על השלחן, ופוחתין התיק עם הספר-תורה ביחד וקורין בספר-תורה כשהיא עומדת וקופה בתיק ומביית הרב הלכנו לגביר ר' אברהם טילקא ובתפלה הולכנו אותנו לבית אחיו רבי יוסף שדר עמו בחצר אחת, ואחר כך נכנסתי לבית רבי אברהם הנזכר לעיל, וקבל אותנו בכבוד גדול ומסרתי לו האגרת שהיה בידי אליו מרבי יחיאל כמבאר לעיל ואחר כך אמר

לנו שאם אנו צריכין לטובתו נבוא אליו אחר יום טוב ונפטרנו ממנו בשלום:

קבב

והנה תהלה לאל עבר השבת ויום טוב בשלום ושמחה ונחת רק בליל יום טוב שני אחר הסעודה
כשהנחתי לישון נחלשתי, והכרחתי לתן הקאות הרבה וכל זה היה מחמת שעדין לא חזרתי לאיתני
בשלמות מנדל החלישות הכבד שהיה לי על היס גם אחר יום טוב הרגשתי שעדין איני בקו הבריאה
בשלמות, וכל מה שאכלתי היה קשה עלי:

קכג

אחר יום טוב התחלתי לחשב תכף איך זוכין לצאת מכאן לארץ ישראל כי קדם יום טוב, אף על פי
שהבנתי תכף שאני צריך פאן לרחמים רבים וישועה גדולה לצאת מכאן, אף על פי כן הכרחתי עצמי
להעביר מדעתי דאגה זאת כדי שלא לערוב שמחת שבת ויום טוב אבל אחר יום טוב התחלתי לחשב
בזה, וראיתי גדל דחקי עתה כי לא הבאתי לאלקסנדריא כי-אם בערף שלשה טאליר, והוצאות
הספינה קטנה והמכס וכו' מן הספינה הגדולה עד האקסניא עליה קרוב לשמונה טאליר של מצרים
(שהם פחותים שליש מטאליר טובים של סטנבול) ובאמת לא היה בידי אלו הוצאות, רק השם
יתברך רחם עלי שרבי אהרן הנזכר לעיל שגמל חסד עמי פנזכר לעיל, וטרח עצמו עבורי כל כך, נתן
משלו לעת עתה כל הסך הנזכר לעיל, ומעט הפאריס שהיה אצלי, נשאר בידי על הוצאות קטנים
ועתה צריכין להחזיר הסך הנזכר לעיל לרבי אהרן, ולשכר ספינה לצידון או לעכו שהוא יותר ממהלך
שלשה ימים והדרך רחוק כמעט כמו מאדעס לסטנבול וגם מעכו או מצידון צריכים לשכר חמורים
לצפת, וגם שאר הוצאות לעלות על הספינה, ובידי אין כסף כי-אם סך מעט הנזכר לעיל ומדברי הרב
הבנתי קדם שבועות בעת שבאתי אצלו שהוא רוצה לסלק דו הימני, והוא מקפיד על שבאתי בעת
הזאת על כן תכף באסרו חג נמשכה טרדות הממשכה בענין זה עלי, רק אף על פי כן נתחזקתי לבטח
בה' שיוציאני

קכד

והנה ביום שלישי אחר שבועות הלכנו להרב אני וחברי רי"א ורי"א הלך בלא כובע עליון, כי נאבד
אצלו על היס וגם מזה לא היה לנו נחת אמת שבמדינה רחוקה כזאת בלא זה אנו משנים בעיניהם
מאד, על כן איך שמלבשין שם הכל נכון לפניהם, אף על פי כן היה לי קצת צער מזה כי לא היה לנו
לכבוד לכנס כך להרב אף מה לעשות וההכרח לא יגנה ובאנו להרב והשיב לנו תכף שאין יכול לעזר
לנו כלל, וכל מה שדברנו עמו לא הועיל

ועקר הדברים היה שאמר לנו, ששום אדם לא ירצה לתן בשביל אנשים שהולכים עכשו להשתטח על
קברי צדיקים בארץ ישראל, כי הוא דבר זר ואצלם ואם היה לנו ממון עצמנו הרשות לנו לעשות מה

שְׁנֵי יָמֵי, אֲדָה לְתוֹךְ נִדְבָה בְּשִׁבְלֵי זֶה לֹא יִרְצוּ וְאֲנִי טַעַנְתִּי עִמּוֹ וְכִי מִפְּנֵי שְׁאֵנִי זָכַר הַפְּסָדְתִּי, וְכִי מִפְּנֵי שְׁאֵנִי נֹסֵעַ לְדָבָר-מִצְוָה לְהַמְשִׁיךְ עָלַי קִדְשֵׁי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיכִים לְעֶזְרִי לִי, אֲבָל הוּא לֹא שָׁמַע אֵלַי וְאָמַר שְׁאֵפְלוּ אִם יִשְׁלַח אֲנִישִׁים לֹא יַפְעִלוּ מֵאוֹמֶה וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל בְּבֵיתוֹ רַק אַחַר כֵּן, אַחַר הַפְּצָרוֹת רַבּוֹת שֶׁבִקְשָׁנוּ אוֹתוֹ שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה אֶת שְׁלוֹ, וְיִשְׁלַח שְׁנֵי אֲנָשִׁים וְהִ' הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, אַחַר כֵּן הִשִּׁיב בְּשִׁפְהָ רָפָה שֶׁיִּשְׁלַח, כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר אֲנִי אֲשַׁלַּח אֲנָשִׁים אֲבָל לֹא יַפְעִלוּ מֵאוֹמֶה וְהִלַּכְתִּי מִשֵּׁם בְּפָחִי נֶפֶשׁ אֶף-עַל-פִּי-כֵן נַחֲמֵתִי עִצְמִי מִחַמַּת שְׁעֵדֶן הָיָה לִי מְעַט סְפָרִים, וְהָרַב קִבֵּל אֶצְלִי אֵיזָה סְפָרִים, וְרָצָה לְקַנּוֹתָם וְהִבְנֵתִי שְׁעַל יָדֵי זֶה יְהִיָה לִי עַל הוֹצָאוֹת וְאִם לֹא יִסְפִּיק נִמְכַר הַכָּרִים וְהַקְּסָתוֹת שְׁלָנוּ, וְאֶפְשָׁר אֶף עַל פִּי כֵן יַעֲזֹר הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ שֶׁנִּקְבַּל כָּאִן אֵיזָה עֶזְרָה מִפְּנֵי הַקְּהָלָה:

קכה

וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ גָּמַל עִמִּי חֶסֶד מֵה שְׁלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי, כִּי הִגְבִּיר הַנְּזָכָר לְעִיל בְּעַצְמוֹ נִתַּן בְּשִׁבְלֵי שְׁלֵשֶׁת יָמֵי דְהֵינּוּ אֲנַחְנוּ שְׁנֵינִי בְּצִרוּף הָאוֹרַח שְׁבָא בְּשִׁבְתִּי, נִתַּן חַמְשִׁים טָאָלִיר שֶׁל מִצְרַיִם, וּמִשְׁאָר כָּל הָעִיר קִבְצוּ גַם כֵּן אַרְבַּעִים וּשְׁנַיִם טָאָלִיר, וְנִתַּן הָרַב לְחֻלְקָנוּ שְׁשִׁים וּשְׁנַיִם טָאָלִיר גַם הָרַב קָנָה מִמֶּנִּי סְפָרִים בְּסֵף אַרְבַּעִים טָאָלִיר, וּבִתְוֹכֵם קָנָה סֵפֶר לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן וְסֵפֶר הָאֶלֶף-בֵּית [סֵפֶר הַמִּדּוֹת] וְזֶה יָקָר בְּעֵינֵי מֵאֵד שְׁזָכִיתִי לְהַשְׁאִיר סְפָרֵי רַבֵּנוּ זְכָרֵנוּ לְבִרְכָה בְּמִדְיָה רְחוֹקָה כְּזֹאת גַם ר' אֶהְרֹן הַנְּזָכָר לְעִיל קָנָה מִמֶּנִּי שְׁנֵי סְפָרֵי לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן, וּשְׁנֵי סְפָרֵי אֶלֶף-בֵּית לְהוֹלִיכֵם לְסִלּוֹנִיק שֶׁהִיא עִיר גְּדוֹלָה לְאֶלְפִים בְּמִדְיָנוֹת יִשְׁמַעֵאל, וְיִשְׂרָאֵלִים דְּרָרִים שֵׁם הַרְבֵּה יוֹתֵר מִסְּטַנְבּוֹל:

קכו

וְהִנֵּה הַתַּחֲלָתִי לְבַקֵּשׁ סְפִינָה וּמַחֲמַת שְׁאֵין לִי מִכִּיר שָׁם, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם לְשׁוֹן הָיָה קֶשֶׁה לִי מֵאֵד לְמַצָּא סְפִינָה גַם בְּעַצְמִי לֹא יָדַעְתִּי הֵיטֵב לְהִיכֵן דְּרָכֵי נְכוֹנָה, אִם לְעַכּוֹ אוֹ לְצִידוֹן, אִם לִיפּוֹ וְהִנֵּה כָּל מֵה שֶׁסָּבַב הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עִמָּנוּ בְּאֵלוּ הַיָּמִים אֵי אֶפְשָׁר לְבַאֵר הַכֹּל, אֲדָה סוּף דְּבָר לֹא הָיָה בְּדַעְתִּי לְצִאת מִשֵּׁם בְּזִרְיוֹת כָּל כֵּן קִדְּם שְׁבֵת וְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ חָמַל עָלַי וְסָבַב כְּמֵה סְבוֹת לְטוֹבָה, וּבָא לְבִיתִי בְּיוֹם ה' סְמוּךְ לְעָרֵב ר' יְהוּדָה הַנְּזָכָר לְעִיל שֶׁדְּבַרְתִּי עִמּוֹ בְּעָרֵב שְׁבֵת כְּנֻזָּכָר לְעִיל, וְהִבִּיא עִמּוֹ עָרְבִי אַחַד שֶׁהוֹדִיעַ לּוֹ שֵׁשׁ סְפִינָה לְצִידוֹן, וְצוּהָ עָלַי לִילֵךְ תַּכְף לְקוֹנְסָלִיר, כִּי הַקְּפִיטָאן אָמַר שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְעֵלוֹת עַל הַסְּפִינָה עַד שְׁאֶקְבַּל כְּתָב שְׁקוֹרִין שֵׁם טִיִּסְקִירַע מִהַקּוֹנְסָלִיר וְתַכְף הַלְכָתִי לְהָרַב וּלְהַגְבִּיר וּלְהַקּוֹנְסָלִיר, וְכָתַב תַּחַת הַבִּילְעָטוֹן תַּכְף, וְנִתְתִּי לוֹ בְּעַד זֶה שֶׁשָּׂה טָאָלִיר אֲבָל הַטִּיִּסְקִירַע נִתְעַכְבָּה עַד יוֹם מָחָר אַחַר חֲצוֹת:

קכז

וְהִנֵּה בְּיוֹם ו' עֲמַדְתִּי בְּהַשְׁכָּמָה, וְהֵייתִי טְרוּד אֲזָ מֵאֵד, כִּי עֵדִין לֹא רָאִיתִי הַקְּפִיטָאן וְלֹא שְׁכַרְתִּי הַסְּפִינָה, וְעֵדִין לֹא קִבַּלְתִּי הַטִּיִּסְקִירַע וְגַם הַמְעוֹת מִהָרַב לֹא קִבַּלְתִּי עֵדִין, וְהַיּוֹם עָרַב שְׁבֵת קִדְשׁ,

קב"ח

וְהִנֵּה כֹּל מֶה שְׁעֵבֶר עָלַי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אֵי אֶפְשֶׁר לְבָאֵר מֵאַפְסֵי הַפְּנָאֵי כִּי הִלְכְּתִי נַע וְנָד וּמִטְלָטֵל הִרְבֵּה לְבַקֵּשׁ הַקְּפִיטָאָן וּכְשֶׁמְצָאֵתִי אוֹתוֹ, לֹא יִכְלֹתִי לְדַבֵּר אֵתוֹ וּבִקְשֵׁי גְדוֹל קִדְּםִי שְׁמֻצָּאֵתִי אִישׁ מִהֶמְכִּירִים שְׁהִיוּ לִי שָׁם וְגַם עִם זֶה הַיִּשְׂרָאֵלִי לֹא יִכְלֹתִי לְדַבֵּר הֵיטֵב, וְהוּא לֹא הֵבִין מֶה שְׁאָנִי אוֹמֵר, וְאֲנִי לֹא הֵבִנְתִּי מֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר, וְלֹא יִכְלֹתִי לְבֹא לְעִמְקֵי הַשְּׂוּהָ עִם הַקְּפִיטָאָן בְּתַחֲלָה אֲמָרוּ לִי שֶׁהוּא רוֹצֵה שְׁלֹשִׁים טְאָלִיר בְּעַד שְׁנֵינוּ אַחֵר כִּדְּ הִלְכְּתִי לְקוֹנְסֵלִיר וְהִמְתַּנְּתִי שָׁם וּבֵא רִי"א אֶצְלִי וְאָמַר לִי שְׁעַכְשָׁו אֲמַר לוֹ אֶחָד מִמְּפִירֵינוּ שֶׁהוּא רוֹצֵה חֲמִשִּׁים וּשְׁנַיִם טְאָלִיר וּבְעֵינַי רִי"א הִנֵּה רְחוֹק מְאֹד שְׁאֲתֹן סָךְ כְּזֶה, אֲבָל אֲנִי כְּבָר הֵייתִי מְרַצֵּה לְתוֹן סָךְ כְּזֶה מִחֲמַת שְׂרָאִיתִי שְׁקִשָּׁה לָנוּ מְאֹד לְצֵאת מִכָּאָן, וְהַעֲקָר מִחֲמַת שְׂאִין אֲנוּ מְבִינִים שׁוֹם לְשׁוֹן אֶפְלוּ עִם יִשְׂרָאֵלִים קִשָּׁה מְאֹד לְדַבֵּר וְהִלְכְּתִי מִהַקּוֹנְסֵלִיר וְהִשְׂאֲרֵתִי שָׁם אֶת רִי"א וְאֲנִי הִלְכְּתִי אֶל הָאִישׁ הַנּוֹזֵפֵר לְעִיל, וְאָמַר לִי שְׂרִי"א לֹא הֵבִין דְּבָרָיו כִּי הוּא רוֹצֵה סָךְ חֲמִשִּׁים טְאָלִיר בְּעַד כֹּל אֶחָד לְבָדוּ וְגַדֵּל הַסְּרָדוֹת וּבִלְבוּל הַדַּעַת שְׁהִיָּה לִי אִזּוּ רַבּוּ מְסַפֵּר וְנִמְשָׁד הַדְּבָר עַד שְׁלֹשׁ- אַרְבַּע שְׁעוֹת אַחֵר חֲצוֹת בְּעָרֵב שֶׁבֶת קִדְּשׁ, וְהַשְּׁבֵת מִמְשַׁמֵּשׁ לְבֹא וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרֵנִי, וְנָתַן לִי הַתְּחִיבּוֹת לְהַזְדַּרֵּז בְּכֹל עוֹ לְנִסְעֵי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם דִּיקָא כִּי הַסְּפִינָה הִיְתָה מוֹכֶנֶת לִילָךְ מִיָּד, וְלֹא רְצִיתִי לְהִנְיָחָה כִּי אֲמַרְתִּי אִם אֲנִיחַ אוֹתָהּ מִי יוֹדֵעַ עַד מַתִּי יְהִיָּה עֲכֹבֵי כָּאָן, כִּי לֹא בְּכֹל יוֹמָא מְזַדְּמֶנֶת סְפִינָה, וְאִם תִּזְדַּמֵּן סְפִינָה קְרוֹב שְׁלֹא אֲדַע מִמֶּנָּה עַל כֵּן נִזְדַּרְזַתִּי, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָר לִי וְסַבֵּב כַּמָּה סְבוֹת נִפְלְאוֹת לְטוֹבַתְנוּ וְסוּף דְּבָר נִתְגַּלְגַּל הַזְּכוּת עַל יְדֵי ר' אֶהְרֹן הַנּוֹזֵפֵר לְעִיל בְּעֵצְמוֹ שְׁגַמֵּל עִמִּי חֶסֶד בְּכִנְיֻסְתִּי וְעַתָּה עֲזָרֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁנִזְדַּמֵּן לִי בְּשׁוֹק בַּעַת שְׁהֵייתִי טְרוּד מְאֹד וְלֹא הִיָּה לִי שׁוֹם מִתְרַגְּמֵן לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַקְּפִיטָאָן וְהוּא הִלָּךְ עִמִּי וְדַבֵּר עִם אֲנָשֵׁי הַקְּפִיטָאָן, וְעַדֵּן לֹא בָּאתִי לְעִמְקֵי הַשְּׂוּהָ כִּי אִזּוּ לֹא הִיָּה שָׁם הַקְּפִיטָאָן בְּעֵצְמוֹ וְעַל כֵּן חֲזַר ר' אֶהְרֹן לְבֵית הָאֲכֻסְנִיאָ שְׁלָנוּ וְאֲנִי הִלְכְּתִי בְּתוֹךְ כִּדְּ לְבֵית הַקּוֹנְסֵלִיר וְקִבַּלְתִּי הַטִּיסקִירֵעַ וְאַחֵר כִּדְּ מְסַרְתִּי אוֹתָהּ לִישְׁמַעֲאֵל אֶחָד, שֵׁינֵשֵׁב שָׁם בְּבֵית הַמְּכֻסֵּס וְאַחֵר כִּדְּ חֲזַרְתִּי לְבֵיתִי, וּמְצָאֵתִי שָׁם אֶת ר' אֶהְרֹן הַנּוֹזֵפֵר לְעִיל, וְאָמַר לִי שְׁלֹא טוֹב עֲשִׂיתִי שְׁמִסְרֵתִי תַכְּף הַטִּיסקִירֵעַ לִישְׁמַעֲאֵל הַנּוֹזֵפֵר לְעִיל וְהִיָּה לִי צַעַר גְּדוֹל מְאֹד וְאַחֵר כִּדְּ הַחֲלַפְתִּי מַעֲט מַעוֹת שֶׁשְׁעַרְתִּי בְּדַעַתִּי שֵׁינֵשֵׁאֵר לִי אַחֵר שְׁכַר הַסְּפִינָה וְהַהוֹצָאוֹת, כִּי כְּשִׁיּוֹצְאִין מִמְצָרִים לְשִׂאֲרֵי מְדִינוֹת יִשְׁמַעֲאֵל, שׁוֹב אִין מְטַבֵּעַ שֶׁל מְצָרִים שְׁוֹה כֹּלֵל אֶפְלוּ פְרוּטָה אַחַת, כִּי מְטַבֵּעַ שְׁלָהֶם גְּרוּעַ מְאֹד מְאֹד אַחֵר כִּדְּ הַפְּצַרְתִּי מְאֹד אֶת רַבִּי אֶהְרֹן הַנּוֹזֵפֵר לְעִיל וְהִלָּךְ עִמִּי עוֹד הַפַּעַם, וְתַכְּף שְׁכַרְתִּי הַסְּפִינָה בְּסָךְ אַרְבַּעִים וְחַמְשָׁה טְאָלִיר שֶׁל מְצָרִים בְּעַד שְׁנֵינוּ, וְסִלְקֵתִי לְהַקְּפִיטָאָן כֹּל הַסָּךְ וְרַבִּי אֶהְרֹן שְׁכַר עַרְבֵיִים וְהִלָּךְ עִמָּהֶם, וְהִבִּיא כֹּל הַחֲפָצִים שְׁלָנוּ אֶל הַחוּף, וְשְׁכַר לָנוּ סְפִינָה קְטַנָּה וּבְגַדֵּל חֲסִדֵי ה' וְיִשׁוּעָתוֹ וְעֲזָרְתוֹ הַגְּדוּלָּה, יִצְאָנוּ מֵאֲלֻכְסֵנְדֵרִיא בְּיוֹם ו' עָרֵב שֶׁבֶת קִדְּשׁ, פְּרֻשֶׁת נִשְׂאָ בְּעָרְךָ שְׁתִּים אוֹ שְׁלֹשׁ שְׁעוֹת קִדְּםִי קִבַּלְתְּ שֶׁבֶת קִדְּשׁ וְיִצְאָנוּ בְּחַפְזוֹן גְּדוֹל, וּמְגַדֵּל הַחֲפְזוֹן לֹא קִנִּינוּ צִידָה לְדָרְךָ כִּי-אִם מַעֲט אוֹגְעֵרְקִיס (מְלַפְפוֹן) וְלָחֶם מַעֲט, רַק שְׁהִיָּה בְּיַדֵּינוּ לָחֶם יָבֵשׁ מִכְּבֵר מְאֻדְעַס וְיִצְאָנוּ מִמֶּשׁ כְּמוֹ שִׁיּוֹצְאִין מִמְצָרִים בְּחַפְזוֹן, וְגַם צִידָה לֹא עֲשִׂינוּ לָנוּ וּבְאֲנוּ אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוּלָּה קִדְּםִי קִבַּלְתְּ-שֶׁבֶת בְּעָרְךָ שְׁתֵּי שְׁעוֹת וְנִתְּנוּ שְׁבַח גְּדוֹל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁזָכֵינוּ לְצֵאת מִמְצָרִים כִּי בְּאֲמַת בְּכֹל הַדְּרָךְ שֶׁהִלְכְּתִי מְסֻטְנָבוּל לְאֲלֻכְסֵנְדֵרִיא הִיָּה לִי צַעַר כְּשֶׁזְכַּרְתִּי שְׁאֲנִי מְכָרַח עֵתָה לִילָךְ לְמְצָרִים, וְהֵייתִי מְצַפֵּה הַיּוֹם וְהַשְּׁעָה לְצֵאת מִשָּׁם וּבְחֲסִדֵי ה' יִצְאָנוּ מִשָּׁם בְּזְרִיוֹת בְּעֲזָרְתְּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קב"ט

וּבְכֹל יוֹם שֶׁבֶת קִדְּשׁ לֹא זָזָה הַסְּפִינָה מִמְּקוֹמָהּ וְלֹא הִיָּה לָנוּ שׁוֹם תְּבַשִּׁיל בְּשֶׁבֶת קִדְּשׁ וְגַם יָין לְקַדּוּשׁ וְלְהַבְדִּילָה לֹא הִיָּה לָנוּ מִחֲמַת הַחֲפְזוֹן הַנִּי"ל וּבְיוֹם א' בְּבִקְרֵי הַשְּׁכֵסִים הַתְּחִילָה הַסְּפִינָה לִילָךְ וּבְיוֹם שֶׁבֶת קִדְּשׁ הֵייתִי חֲלוּשׁ מַעֲט וּבְיוֹם א' נְחַלְשֵׁתִי הִרְבֵּה וְנִתְתִּי הַקְּאוֹת הִרְבֵּה אֲבָל בְּיוֹם ב' עֲזָרֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

שהתחלתי לשוב לאיתני קצת, אבל אף על פי כן לא הייתי בקו הבריאה בשלמות בכל הדרך הזה והכל מחמת טלטול הספינה שהיה קשה עלי רק הכל היה בחסד ולא הייתי מטל למשקב כמו בדרך מסטנבול לאלקסנדריא וזה היום יום ה' בערך שלש שעות קדם הלילה, התחילו לראות איזה גבשה:

קל

והנה ביום חמישי הנזכר לעיל היינו מצפים לבוא למחוז חפצנו לצידון, אבל באמת זאת היבשה היה מגבול עכו וביום ששי בבקר עברנו אצל עיר אחת מרחוק, ואמרו המאטרואסין שהוא עכו אבל הקפיטאן לא רצה לעמד שם כלל, ועברנו משם ואחר חצות יום ששי ערב שבת קדש באנו עוד אל עיר אחת ושם שלשל האנקיר, ועמד שם וזאת העיר הייתה צור, ונכספתי לירד שם כי הבנתי כי משם הדרך קרוב יותר לצפת תובב"א אבל לא נדעתי אם יש שם ישראלים, ונתעכבנו על הספינה, ולא היה לנו שום דבר על שבת ללפת בו את הפת, כי-אם סוחרים [צנימים] (מטבעות) שיקח לי לחם חם ומיני קשואין בעיר, ובקשי גדול הבין הרמזים שלנו והביא לנו דברים הנזכרים לעיל והיה לנו בשבת מה לאכל

ועמדה הספינה אצל צר עד אחר חצות ליל שבת קדש וכמו שתי שעות אחר חצות ליל שבת קדש, וזה הספינה ממקומה, והלכנו שתיים-עשרה שעות מצר לצידון ובאנו ביום שבת קדש כמו שתי שעות אחר חצות היום לשפת עיר צידון, ושלשל האנקיר ועמדה הספינה ואמרו לנו הקפיטאן והמטרואסין שיירד מיד, כי הם רוצים לילך מכאן לבירוט אבל אנחנו הפצרנו מאד שנתעכב על הספינה עד שיעבר שבת קדש, כדי שלא נצטרך לחלל שבת בטלטול החפצים ומעות וכי' ובדחק גדול הכרח למלאת רצוננו, ועמדנו על הספינה עד תחלת ליל מוצאי שבת וקדם שגמרתי ברכת המזון התחילו לחפז ולגרש אותנו, והכרחתי לירד בגליל מוצאי שבת והיה לנו בתחלה מזה קצת צער, כי איך נפנס בלילה לעיר שאין לנו שום מכיר, ואין יודעין הלשון, והיכן נלון בלילה עם החפצים אבל מה יכלנו לעשות וסמכנו על השם יתברך שבודאי יעזר לנו גם עתה, כאשר עזר לנו עד הנה ותכף בבואנו סמוך להחוף, אזי באו תכף הערביים הנושאים לחטף המשאוי שלנו, כדרךם תמיד כי כל אחד מקדים עצמו כדי שהוא יקבל שכר ותכף נשאו החפצים שלנו אל הספר ותכף כשבאנו אל הספר בא לקראתנו איש אחד ישראלי ובתחלה לא נדענו שהוא ישראלי, ואחר כך נודע לנו שהוא ישראלי, וקרוב אותנו מאד ונתנו לנו מקום סמוך לבית המכס להניח שם החפצים, וללון שם בלילה כי אי אפשר לכנס לעיר מחמת שלא היה שם בעל המכס שצריך לראות ולבדק אם אין לנו איזה סחורה וגם הביא לנו מחצלת ופרש לפנינו, והיה לנו מקום מנוחה ברוך השם ותכף נתקבצו אלינו איזה ישראליים ודברו עמנו, וקרבו אותנו מאד, ואמרו שיתנו לנו אכסניא טובה בחדר מיחד שיש בחצר בית הכנסת בשביל אורחים והיה שם השמש ואמר שמחר בבקר גבוא ויכניס אותנו ואחר כך דברתי עמהם איך לוקחין בכאן משקה להבדלה, ובצידון אין בנמצא יין מחמת החם רק שכר ויין שרף והביא לי השמש יין-שרף ועלים של אילני לימונים (למונים) להריח והבדלתי, בעזרת השם יתברך:

קלא

ובתוך שיחתם, הודיעו לי תכף שבצידון אצל העיר יש קבר זבולון בן יעקב, ושיש אומרים שגם אחיו יששכר נקבר שם והיה לנו מזה נחת גדול, שנוזקה להיות על קבר של שבט מישראל ברוך השם אשר הביאני עד היום עד גבול ארץ ישראל:

קלב

ובבקר נכנסתי לצידו והלכנו על קבר זבולון, ויש שם היכל נאה על קברו, ומנורות בשמן זית ויש שם שומר שמעאל אחד, כי גם הישמעאלים מכבדים זה הקבר מאד ומה נשיב להי כל תגמולוהי עלינו שזכינו גם להיות על קבר קדוש ונורא כזה, והדלקתי שם שמן זית וחזרנו משם ואחר כך אמרו לנו, שעיר צידון בעצמה עדין אינה ארץ ישראל, רק מקבר זבולון ואילך משם מתחיל גבול ארץ ישראל במה נקדם הי שזכינו היום יום אי כ' סיון להשתטח על קבר הנורא הנזכר לעיל בארץ ישראל וביום מחר אם ירצה השם אנו מוכנים לילך לצפת תובב"א השם יתברך יביאנו לשם לשלום, ונזכה להמשיך עלינו קדשת ארץ ישראל באמת אמן כן יהי רצון:

קלג

ושכרנו חמורים לילך ביום שני לצפת, ונתעכבו עד יום שלישי עד ערב ביום שלישי יצאנו מבית הכנסת של צידון, שעמדנו שם בחדר שיש שם בשביל אורחים, ונשאנו הנושאים כל החפצים שלנו עד סוף העיר ושם עמדו החמורים שלנו בתוך שארי החמורים של השניא שיהם כמו חמשה-עשר חמורים, וככלם גויים, ובתוכם היה יהודי אחד בעל חמור, וזה היה טובה גדולה לנו ועמדנו בחוץ עם החפצים כמה שעות, עד כי פנה יום שלישי, ולא יצאנו מצידון עד אור ליום רביעי כמו שתי שעות בלילה ואז בלילה ישבנו על החמורים, והלכנו כל הלילה, עד ערך שתי שעות על היום ובלילה זאת נכנסתי לגבול ארץ-ישראל בנדאי, והיה לנו שמחה גדולה:

קלד

ביום חמישי, פרשת שלח-לך, כ"ד סיון, באנו לצפת סמוך לחצות היום מלפנינו וכשבאנו אל החר הקטן, הסמוך לשער העיר, ששם משליכין המשאוי מהחמורים ונושאים אותה על-ידי בני-אדם לתוך העיר, ותכף ומיד כשבאנו לשם, נצאו תכף אנשים לקראתנו, המה ראו כן תמהו, שבעת הזאת יבואו אנשים לארץ-ישראל והיה עליהם שמחה וחדנה גדולה כשראו אותנו ואלו האנשים היו מהפרושים, כי הפרושים דרים סמוך לשער העיר ותכף שאלו אותנו, אם יש לנו איזה ידיעה מהמשלחים שלהם, שיצאו זה סמוך לשנתים, ואין להם ידיעה מהם והודעתי להם תכף, שדברתי עמם בסטנבול, ויש לי אגרת מהם, ובקרוי יבואו, כי הם לא רצו לילך עמנו על הים לאלקסנדריא מגדל הפחד שהיה אז, כנ"ל, ורצונם לילך עם הניבשה ותכף שהודעתי להם זאת, בתוך כך נתקבצו סביבנו כמה אנשים, ונעשה רעש ושמחה גדולה ביניהם ותכף חטפו כל החפצים שלי, והכניסום לתוך איזה בית הסמוך, ושחרו פני מאד לתן להם האגרת מיד, ותכף פתחתי התבה והוצאתי האגרת שלהם בתוך כך סבבו אותי כמה אנשים, ורבים ככלם מהפרושים, כי כל זה היה ברחוב שלהם, ותכף הפצירו בי מאד לילך עמם לרבי ישראל, שהוא הראש והממנה שלהם והכרחתי למלאת רצונם, והלכתי עמם בתוך כך נתרבו ונתקבצו אנשים רבים, עד אשר בעת שנכנסתי לבית רבי ישראל, רבו כמו רבו העומדים, עד שהכרחו להעמיד שומרים, שלא ידחקו פלם לכנס אל הבית ונכנסתי לבית רבי ישראל אני לבדי, ורי"א נשאר אצל החפצים, ולא הניחו לכנס לבית רבי ישראל כל האנשים שנתקבצו שם, כי אם קצתם, והשאר נשארו בחוץ סביבות הבית ואני לא טעמתי עדין שום דבר

באותו היום, ונכנסתי בתענית לצפת, ותכף נתנו לי שם קאווע, וספרתי לרבי ישראל כל המעשה, שעמדתי עם המשלחים שלהם וכו', ונתתי לו האגרת וגדל השמחה שהיה עליהם אין לשער, והחייתי אותם ממש ותכף שלחו שליח מיחד לירושלים להודיע זאת לרבי מנדיל, הראש שלהם היושב בירושלים, אשר בנו ר' נטע היה אחד מהמשלחים, ועוד רבי נטע שני ורבי איצילי ואחר-כך הודיע לי רבי ישראל, שהיה לו אגרת, שגם בירושלים היה שמחה גדולה ועצומה ממה שבאנו ובשרנו להם בשורה טובה כזאת, אשר כל-כך נפשות תלויים בזה:

קלה

בתוך כך, שישבתי שעה קלה אצל רבי ישראל, בתוך זה נודע הדבר בכל העיר בין אנשי פולין שעלנו, ונעשה רעש גדול משמועה זאת, שנמצאו עכשו שני אנשים, שבאו עתה לארץ הקדש, אשר זה סמוך לשנתים לא בא שום אדם לשם ותכף באו אלי שאלו אליהם, ונודדתי והלכתי לבית הרב מסקוליע וכשבאתי לשם מצאתי, שכבר נתקבצו אנשים ונשים הרבה לשם כדי לראות אותנו, ובתוכם היתה אלקנות רבי פינחס מאיר, זכרוננו לברכה, שהיא אחותו של רבנו, זכרוננו לברכה, שנתאלמנה בסמוך ונכנסתי לבית הרב מסקוליע, והיו שם אנשים הרבה, וכלם קבלו אותי בשמחה רבה ועצומה מאד, וכלם נבהלו נחפזו, ונפלא בעיניהם ענין זה מאד, שעכשו בעת הזאת באו אנשים על-מנת לחזר, רק לדרך על אדמת הקדש וגדל הרעש והשמחה והחיות, שהיה אז מביאתנו לארץ-ישראל אי אפשר לבאר ולשער וכלם אמרו שאנחנו החיינו אותם ממש, כי זה שנתים אשר לא ראו אדם ממדינתנו, ולא שמעו שום ידיעה משם, ולא ידעו שום ידיעה אם אפשר בעולם לילך עכשו על הים וכל האנשים שהיו מוכנים אז לצאת לחוץ לארץ, לא ידעו הדרך איך להתנהג, ודעתם היה לילך ביבשה אשר זה קשה מאד, וההוצאות רבים מאד על כן היה עליהם שמחה רבה וכלם אמרו שאנחנו מחיים כל ארץ ישראל על שבאנו לשם קצתם אמרו שאין אלו אנשים כלל רק הם מלאכים שנשלחו מן השמים, וזה אמר שזה בחינת אליהו שיבואו עכשו פתאום אנשים מחוץ לארץ לארץ ישראל בעת כזאת אשר אפלו המשלחים לא רצו לילך בים כי-אם ביבשה, אשר מחמת זה לא בא שום אדם לארץ ישראל זה סמוך לשנתים, ובפרט שלא באנו לקבע דירתנו וגם הרב ר' זאב מבולטע אמר לנו בזה הלשון, אתם החייתם את כל פנים רואים איש ממדינתם, אשר זה זמן רב לא ראו אדם משם כנ"ל:

קלו

ואחר כך יצאתי מבית הנ"ל ובכל מקום שהלכתי סבבו אותי אנשים ונשים וכלם שאלו על משפחתם, אבל לא היה לי שום אגרת מחמת שיצאתי בהעלם ידיעה מכל סביבותינו, ולא הודעתי להם שאני נוסע לארץ ישראל וגם בעצמי הייתי מספק עד שישבתי על הספינה אבל אף על פי כן לכמה אנשים בשרתי בשורות טובות בעל פה ממשפחתם שאני מכיר אותם שתהלה לאל הם בחיים ובשלום והיה להם לנחת גדול מאד אבל אפלו אותם שלא הודעתי להם ממשפחתם, היה להם שמחה וחיית גדול שעל כל פנים רואים איש ממדינתם, אשר זה זמן רב לא ראו אדם משם כנ"ל:

קלו

ועמדתו בבית הרב רבי פיביש בהרב מוולטשיסק, ששם הוא דירתה של האלמנה הצדקת מרת פעריל הנ"ל שהיא אחותו של רבנו זכרוננו לברכה, ואכלתי אצל דודי וזקני רבי שאול הכהן מבראד:

קלח

ביום ששי הלכתי אני ורבי יהודא אליעזר על קבר האר"י זכרוננו לברכה ושם אצלו מנח רבי משה קורדובירו זכרוננו לברכה, ורבי שלמה אלקבץ זכרוננו לברכה שחבר "לכה דודי", ושאר צדיקים נוראים ובסמוך לשם קבר "הבית יוסף" והאלישיף וכו' ועמדנו אצל קבר האר"י זכרוננו לברכה, ושפכנו שם שיחנו תהלה לאל עד כה עזרני השם יתברך ברחמי העצומים שזכינו לבוא לארץ ישראל בעת מלחמה כזאת כמה גדולים מעשי ה' מה אמר מה אדבר מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי:

קלט

בשבת אכלתי אצל ר' שאול הנזכר לעיל ובביל שבת באו אצלי כמה אנשים וספרתי להם הרבה מרבנו זכרוננו לברכה מענין נסיעתו לארץ הקדש וגם אמרתי להם איזה דברי-תורה מרבנו זכרוננו לברכה ואחר כך הפציר ר' שאול לילך להרב מסקוליע והלכתי לשם וכבר היה כמו חצות לילה וגם שם בבית הרב הנזכר לעיל אמרתי לפניהם כמה דברי תורה מרבנו הנזכר זכרוננו לברכה וכל זה היה לי לששון ולשמחה גדולה, שזכיתי בארץ הקדש לספר דברי תורה מתורתו הנוראה של רבנו זכרוננו לברכה:

קמ

והתפללתי בשבת בבית הכנסת ובשבת בבקר באו כמה אנשים חשובים לקבל פנים, ואחר כך בשעת השלחן באו גם כן אנשים הרבה ואכלנו ושתינו בשמחה אבל היה לי קצת צער אז שלא עלתה בנדי אז לומר דברי-תורה מרבנו זכרוננו לברכה מחמת השמחה והרעש של מביאי היין פנהוג:

קמא

אחר כך אחר סעדת שחרית הלכתי לבית ר' פיביש ושם ישנתי קצת ואחר כך אמרתי שם ביני לבין קוני מה שזכיתי לחדש אז מעננו תענית ששנך לארץ ישראל שנאמר על הלכות ברכות הנסים והטבות חלום וברפת שהחנינו על הרואה את חברו החביב עליו וכו' ואחר כך התפללתי מנחה בבית המדרש, והלכתי לבית ר' שאול הנזכר לעיל, ואכלתי שם סעדה שלישית והיו שם קצת אנשים, ויתהלה לאל אמרתי לפניהם ענין הנפלא על פסוק אומר לאלהי בעודי (לקוטי מוהר"ן רפ"ב), ועוד כמה דברי- תורה מרבנו זכרוננו לברכה, ויתהלה לאל זכיתי לשבות שם בארץ הקדש, וספרתי קצת ממנו זכרוננו לברכה ומתורתו הקדושה בשבת בארץ הקדש, שזה נוגע למקום שנוגע וכו' וכו' ברוך השם אשר לא עזב חסדו מאתנו עד הנה:

קמב

ביום ראשון, פרשת קרח הייתי על מערת הושע בן בארי, וכנגדו מערת בארי אביו, שגם הוא היה נביא בישראל אבל לא היה לנו המפתח של המערה רק עמדנו בחוץ אצל הפתח ואמרנו שם קצת תחנונות ובקשות גם על מערת בארי אמרנו קצת, גם בדרך הלוכנו למערת הושע, היינו אצל הניוקא ואצל שלשת צדיקים שאמר עליהם האריז"ל שהם בחינת אברהם יצחק ויעקב ובתוך המערה של הרב מוולוטשיסק ושם מנחת בתו של רבנו זכרוננו לברכה הצדקת מרת מרים זכרונה לברכה עם בעלה ובנה זכרונם לברכה ועוד היינו אז אצל שאר צדיקים, ממערת הושע חזרנו והלכנו ובאנו לקבר של התנא ר' פינחס בן גאיר, משם חזרנו והלכנו למקוה של האריז"ל זכרוננו לברכה וטבלנו שם:

קמג

ביום שני הייתי אני לבדי בלא חברי רבי יהודא אליעזר על קבר התנא רבי חצפית המתרגמן, אחד מעשרה הרוגי מלכות, ועל קבר יהונדע הכהן המנח סמוך לשם:

קמד

ביום שלישי היה ערב ראש חדש תמוז ורציתי להיות אז במירון והיה בדעתי לנסע לשם ביום שני, וללון שם והיה לנו מניעות על זה, וגם ביום שלישי בבקר היה כמה מניעות, אבל השם יתברך עזרני ששפרתי המניעות בעזרת השם ונסעתי למירון אני וחברי רי"א ובדרך הלוכנו נטפל עמנו ר' אהרן מגרודיב, ועוד איש אחד ששכרנו אותו שילך עמנו

ובאנו למירוץ סמוך לחצות היום, ונכנסנו להמדרש הנורא של רבי שמעון בן יוחאי ובנו רבי אלעזר, ואמרנו שם תהלים ותחנונות וביקשות על קברייהם הנוראים אבל הייתי אז חלוש מאד ולא זכיתי לשפף לבי שם כרצוני משם הלכנו והיינו על קבר התנא רבי יוחנן הסנדלר ובסמוך אצלו שם הבור שלו שהיה מעבד עורות שם ועל קבר רבי יוחנן הנזכר לעיל עזרני השם יתברך שנתעוררתי יותר קצת

משם הלכנו ובאנו למערה של הלל הזקן ותלמידיו ונכנסנו לשם ושתייתי מהמים הנובעים שם בתוך כמה קברי תלמידיו ועל ידי זה נתחזקתי קצת ונכנסתי עד מקום הלל הזקן אשר מקומו נסגר, ושם שפכתי שיתתי קצת בהתעוררות ואחר כך בא עלינו שמחה שם והתפללנו שם מנחה בשמחה ורצינו לילך משם למערת שמאי אבל האנשים עכבו אותי וגם הייתי על קבר התנא רבי יצחק שמנח בחדר של רשב"י:

קמה

בחזרה ממירוץ לצפת היינו על קבר רבי בנימין בן יפת ועל קבר התנא רבי יהודה בר אלעאי ורבי אלעאי אביו ולא זכיתי להיות על קבר רבי כרוספדאי הסמוך לשם גם בהליכה למירוץ הייתי על קבר ר' יוסי דמן יוקרת:

קמו

ביום חמישי נסענו לטבריה ובאנו לשם לעת ערב וגם שם היה שמחה גדולה, וקבלו אותנו גם שם בקבוצה גדולה:

קמו

ביום ששי הייתי על הבית החיים על קבר ר' נחמן מהורידנקא ורבי מנדיל ויטפסקר ורבי אברהם קליסקיר והרב משפיטיוקא ושאר צדיקים נוראים משם הלכנו ובאנו למערת רב פהנא ותלמידיו משם הלכנו ובאנו על קבר התנא ר' מאיר בעל הנס, ונתעבנו בכל זה עד איזה שעות אחר חצות משם נכנסנו ורחצנו בחמי טבריה גם היינו על קבר ר' ירמיה שנקבר מעמד כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי פלאים פ"ט ה"ג) ועמדנו בטבריה בבית ר' דוד בהרב מחמלניק ושבתנו שם השבת קדש בשמחה:

קמח

במוצאי שבת הייתי על חתונה ושמןנו שם:

קמט

ביום שני פרשת חקת היינו על ציון ר' עקיבא ועשרים וארבעה אלף תלמידיו שמנחים באותו הקר הגבוה, ובראשו ציון רבי עקיבא, וכנגדו מערה של אשת רבי עקיבא, משם חזרנו והלכנו עד שבאנו למערת ר' חיא ובניו וחזרנו לביתנו:

קנ

ביום ג' היינו על קברי רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו, ואצלו בסמוך מנח בצד אחד ר' יוחנן מרא דארעא דישראל, ומצד השני רב אמי ורב אסי ושם בסמוך מנח בעל השל"ה:

קנא

ביום רביעי היינו על קברי הנשים הצדקניות אשר מקומם רחוק מהעיר קצת והם, אלישבע בת עמינדב, וצפורה אשת משה, ויוכבד אם משה ואהרן, וחלדה הנביאה, ובלהה, וזלפה ואביגיל, ויש אומרים גם אסתר המלכה ויש חלוקי דעות על קצת מהנזכר לעיל, אבל על כל פנים לפי דעת כלם מנחים שם הרב מהצדקניות הנזכרות לעיל אשרי להם:

קנב

ביום חמישי חזרתי והלכתי על מערת רב כהנא ותלמידיו:

קנג

ביום ששי חזרתי והלכתי על הבית החיים, והייתי על קבר רבי מנדיל פרימישלאנער ושאר צדיקים ואחר כך חזרתי והלכתי עד שבאתי על קבר רבי מאיר בעל הנס משם הלכתי לחמי טבריא בשבת קדש אכלתי אצל הרב המפרסם רבי זאב טשארניאוסטריר:

קנד

והנה היה לי צער גדול, כי אפס הכסף אצלי בבואי לארץ ישראל, ולא היה לי על הוצאות החזרה ומראה המקום שהיה לי על מעות רבי שלמה שהיה ביד רבי דוד, לא רצה לסלק לי כי-אם חמשים גרוש והיה לי צער גדול מאד מזה, ומחמת זה נתעפתי בטבריא על שבת השנייה הנזכרת לעיל וביום א' פרשת בלק חמל ה' עלי, והזמין לי בדרך נס והשגחה נפלאה שבהיותי יושב שם בסעדת שחרית אצל איש אחד שעשה סעדה עבורנו, ושם הזמין לנו השם יתברך שפתאם באה אשה אחת ואמרה לי שתשלח עמי דיקא כלי כסף, ויש לי רשות למכרם באלקסנדריא, ולמסר המעות ליד בנה בחוץ לארץ ונתתי שבח והודיה להשם יתברך שחמל עלי בהשגחה נפלאה במקום רחוק מביתי כזה ולא עזב חסדו מעמי בעזרתו הגדולה:

קנה

ביום שני, פרשת בלק יצאתי מטבריא ולוו אותי בכבוד גדול ביום שלישי באתי לצפת, ביום רביעי הייתי על קבר בניהו בן יהונדע ביום חמישי חזרנו והלכנו שנית על קבר האר"י זכרנו לברכה בשבת קדש אכלתי אצל הרב מסקוליע בליל שבת רקדתי בשמחה עם רבי אבא שו"ב ורבי משה יונה ביום שני, פרשת פינחס חזרנו והלכנו למערת הושע בן בארי, ואז פתח לנו נער אחד את הפתח ונכנסנו לשם ושפכנו שיחנו שם בבכי ובתחנונים, ואז כבר היינו מוכנים לצאת מצפת לחזר לביתנו:

קנו

ביום שלישי פרשת פינחס יצאנו מצפת לחזר לביתנו, ולוי אותנו רב החשובים ואנשים הרבה עד כה
עזרני

קנז

ביום רביעי באנו לחיפה בשלום, ומצאנו שם כל המשלחים ושאר אנשים שיצאו מצפת על דרך לנסע
לחוף לארץ בשבוע העבר:

קנח

ביום חמישי הלכנו על הבית החיים על קבר רבי יצחק נפחא, וגם מנח שם ר' ירמיה דמן חיפה משם
הלכנו עד שבאנו למערת אליהו, ולא רצו להניח אותנו לכנס והיה כמה מניעות על זה והשם יתברך
עזרני ונצחתי אותם ונכנסנו כלנו לשם והמערה חדוש נפלא ושמחנו שם מאד ואחר כך כשיצאנו עד
שבאנו על פתח החצר של המערה, התחילו לשיר ולזמר עד שבאנו לתוך שמחה גדולה ורקדנו שם
בשמחה בעזרת השם יתברך משם הלכנו עד שבאנו על קבר אלישע בן שפט, אשר עד הנה עמד שם
בית תפלה שלהם, וזה סמוך סתר אותה הפאשי (מושל תורכיה), ועתה יכולים לילך על קברו הקדוש
ותהלה לאל היינו שם אנחנו כלנו בעזרת השם יתברך:

קנט

בחיפה ישבנו עד יום רביעי פרשת מטות והיה לי לנחת מה שנתעבבתי בחיפה, שזכיתי להיות בארץ
ישראל עוד כמה ימים, בפרט שרבו זכרוננו לברכה כשנכנס לארץ ישראל בא תהלה לחיפה, ושם תכף
זכה מה שזכה ונתעבב שם כל הימים טובים מראש השנה עד אחר סכות ברוך השם אשר זכינו לדרך
באדמת קדש במקום שדרך שם רבנו הנורא זכרוננו לברכה:

קס

ביום רביעי הנ"ל יצאנו מחיפה לבוא לעיר דומיע שרחוק כמו שני ימים על הים אבל מאת ה' היתה שלא היה רוח טובה לילך מן הצד והיינו נבוכים בדרך עד שבאנו ביום שבת קדש פרשת מטות ומסעי הנזכר לעיל סמוך לעיר לימיסון שהוא על האי שנקרא קיברוץ (קפריסין), והורידו שם האנקיר (העוגן) ועמדה הספינה שם איזה שעות אחר כך נתישב הקפיטאן וצנה להוציא האנקיר וכן עשו והתחילה הספינה לזוז משם בתוך כך הסתכלו מן העיר שהוא נוסע משם, ורדפו אחרי ספינתנו ישמעאלים משם עד שבאו על הספינה שלנו ברעש וברגז והיה לנו פחד קצת וזה היה מחמת שאז באותו העת היתה שעת מלחמה בין הישמעאלים עצמן (המוש"ל) של

עפו שהיה מורד נגד המלך וכו', כמפרסם ומחמת זה רדפו אחרי ספינתנו כנזכר לעיל, ותכף כשבאו על הספינה שלנו תבעו מאתנו כפר חמשה טאליר וחצי מכל נפש ותבעו בנגישה גדולה ברעש וברגז לתן להם תכף ומיד והכרחתי לתן להם מיד ביום שבת קדש סף הנ"ל שעלה מכלנו סף מאה ועשרים טאליר וגם התחילו להכות קצת מחמת שנתעבב הסלוק זמן מעט קדם שנתקבצו המעות, וישבנו אז בפחד :

קסא

אחר כך לקחו הקפיטאן והולכנו אותו להעיר וגם קצת אנשים מספינתנו ירדו לעיר כדי לדבר שם עם הקונסליר (שגריר), ובאו אל העיר והיו אצל איזה קונסליר של איזה אמה וקרוב אותם קצת, ונדע להם שיעבבו בכאן הקפיטאן עם הספינה, ובשבילנו ישכר לנו ספינה אחרת וכן היה ובאותו היום בשבת- קדש צנה הקונסליר הנ"ל לקפיטאן שלנו להחזיר לנו מהשכירות סף שבעים טאליר, וגם אמר שביום מחר יבואו אליו וישתדל להחזיר לנו הכפר הנזכר לעיל ואנחנו עמדנו על הספינה ועיינו כלות כל היום לשמע מה עלתה בם, ומה השיב להם הקונסליר הנזכר לעיל לעת ערב חזרו אנשינו מהעיר והודיעו לנו כל הנזכר לעיל

ביום ראשון פרשת דברים חזרנו והלכנו לתוך העיר, וגם אני נסעתי עמהם ובאנו אל העיר ועמדנו שם כל היום, סוף דבר לא החזירו לנו הכפר רק באותו יום ראשון שכרנו ספינה אחרת, ועלינו מיד עליה וטלטלנו עצמנו כלנו מספינה האחת לספינה השנייה ביום ראשון הנזכר לעיל חזרנו מהעיר ובאנו לספינה השנייה הנזכרת לעיל ביום שני התחילה הספינה לילך ולנסע כדי לבוא לאלקסנדריא שאינו רחוק משם רק בערך שני ימים כשיש רוח טובה, אבל לא היה לנו רוח טובה ונתעכבו בדרך עד אחר תשעה באב, עד יום שלישי פרשת ואתחנן ובכל הדרך מחיפה לאלקסנדריא היה לנו יסורים גדולים מהמים כי בשני הספינות הנזכר לעיל שהיו של ערביים לא רצו לתן לנו מים כי-אם בצמצום גדול במדה ובמשורה בדקדוק גדול, ועל פי הרב היו המים סרוחים וגם ישיבתנו על הספינה היה בדחק גדול, ולא היה לנו שום מקום מנוחה כראוי וגם היה לי על פי רב חלי הים, ונתתי הקאות כמה פעמים ואף על פי כן הפל היה בחסד ובצר הרחוב לנו השם יתברך, ועזר לנו בכל עת ואי אפשר לבאר בפרטיות מה שעבר עלינו בכל יום נודה לך וכו' שבכל יום עמנו וכו' ובחסדי השם יתברך עזרנו, ובאנו ביום שלישי פרשת ואתחנן לקהלת-קדש אלקסנדריא :

קסב

ושם מצאנו אנשי צפת שבאו לשם מקדם והודיעו לנו תכף שיש ספינות הרבה לסטנבול ושארבעה אנשים מהם שכרו כבר ספינה לסטנבול בסף ח' דוריס מכל נפש, ויש עוד ספינות שיכולים לשכר בפחות והיה עלי שמחה גדולה וכן היה שהיה בידי לשכר ספינה ביום רביעי, ולילך ביום חמישי מיד והיה אפשר שאגיע על ראש השנה לאומאן אבל נתעכבתי מחמת אנשי חברתנו של הספינה, ואבדתי

ספינה זאת כי הלכה ביום ה' בבקר ועל ידי זה נתעכבתי באלפסנדריא קרוב לשלשה שבועות ולא יצאנו משם עד יום ראשון פרשת שופטים, והיה לנו שם יסורים גדולים מגדל העפוב כי כבר שכרנו ספינה תקף בפרשת יקב אף הקפיטאן הטעה אותנו שאמר שילך בסמוך ואחר כך עכב אותנו הרבה והיה לנו צער גדול, והכרחנו לדון עמו לפני הקונסליר, ויצא המשפט מעקל ממנו, שאנחנו נניח לאבוד אצלו אחד דורע מפל נפש וכן היה והגמר היה ביום ששי ערב שבת קדש לעת ערב סמוך לכניסת שבת קדש, ובאותה השעה הזמין לנו השם יתברך ספינה שלנו שהיתה מוכנת לילך ביום שבת קדש וביום שבת קדש שכרו הספינה כי היה הכרח גדול, ושכרנו הספינה בסך ד' דוריס מפל נפש וגם נתעכבתי בעד ר"ג ור"י והיה לי קצת מחלוקת מזה אבל בחסדי ה' נצחתי כלם ונסענו כלנו יחד לא כמו שרצו הם

קסג

וביום ראשון פרשת שופטים עלינו על הספינה וביום ב' יצאה הספינה מאלפסנדריא ושם היה לנו מקום מרוח ונוח לכל אחד ואחד וכל אחד על מקומו ישב בשלום, בתוך האמבר (אכסדרה) אבל לא היה לנו רוח טובה והלכנו תשעה ימים עד שבאנו לרודיס ביום שלישי פרשת תצא ונכנסנו לתוך העיר ולקחנו שם קצת צידה לדרבנו יין וחמץ ולחם וכיו':

קסד

גם ביום חמישי שלחתי את רבי יהודא אליעזר חברי כדי למכר שם ספרי רבנו זכרוננו לברכה, ומכר שם ספר האלף-בית ועמדנו שם עד יום חמישי הנזכר לעיל:

קסה

ביום חמישי זזה הספינה מרודיס וגם כן לא היו רוחות טובות ביום ראשון פרשת תבא אחר חצות היה רוח סערה ולא היה פונה לדרבנו והורידו האנקיר אצל איזה יבשה, שלא היו שם כי-אם איזה חצרות מעטים ועמדנו שם עד היום יום שלישי פרשת תבא, וזה היום זזה הספינה בבקר ואחר כך תקף בסמוך חזרו והורידו האנקיר, ואחר כך אחר שעה מעטת חזרו והוציאו האנקיר, ואנחנו הזלכים עכשו לבוא לסטנבול וימי ראש השנה ויום הכפורים ממשמשים לבוא השם יתברך יוליכנו מהרה לשלום:

קסו

בְּזֶה הַיּוֹם בָּאָה סְפִינָה מִקִּיבוֹרָא (קִפְרִיסִין) וְנִתְקַרְבָּה אֲצֵלְנוּ וְשָׁם הָיוּ שְׁלוֹשָׁה יִשְׂרָאֵלִים מִצִּפְת וְדַבְּרָנוּ עִמָּהֶם מִרְחוֹק וְשָׁמָּה ר' אֵיצִיק מִטּוֹרְנֹפּוֹל וְרַבִּי צְבִי מִהַפְרוּשִׁים:

קסז

וְהִלְכְנוּ מִיּוֹם שְׁלִישִׁי עַד יוֹם שְׁשִׁי, עֶרֶב-שַׁבָּת-קֹדֶשׁ פְּרֻשֶׁת תְּבֵא הַנְּזָכָר לְעִיל בְּיוֹם שְׁשִׁי הַנְּזָכָר לְעִיל חֲזָרוּ וְהוֹרִידוּ הָאֲנָקִיר אֲצֵל אֵיזָה עִיר, וְאָמְרוּ שְׁשִׁמָּה סָאֲמֵלַע, וְעַמְדָנוּ שָׁם עַד יוֹם שְׁנֵי פְרֻשֶׁת נְצָבִים וּבְכָל הַעֲפֹבִים הָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל מִחֲמַת הַעֲפֹב וְהַשְׁהִיחַ וּבִפְרֻט שֶׁהָיָה סְמוּךְ לְיָמִים הַנּוֹרָאִים, אֲבָל מֵאֵת ה' הָיָה הַעֲפֹב, כִּי בְּכָל הַדֶּרֶךְ לֹא הָיָה לָנוּ רִיחוֹת לְדַרְכָנוּ וְאֵף עַל פִּי כֹן הָיָה לָנוּ טוֹבָה גַם כֹּן עַל יְדֵי שְׁעַמְדָנוּ שָׁם כִּי קִנְיָנוּ לְעַצְמָנוּ צִידָה לְדַרְכָנוּ:

קסח

בְּיוֹם שְׁנֵי פְרֻשֶׁת נְצָבִים חֲזָרוּ וְהוֹצִיאוּ הָאֲנָקִיר וְהַתְחַלְנוּ לִילֵךְ וְהִלְכְנוּ עַד יוֹם רַבִּיעִי פְרֻשָׁה הַנְּזָכָר לְעִיל, וְחֲזָרוּ וְהוֹרִידוּ הָאֲנָקִיר אֲצֵל אֵיזָה עִיר, וְעַד יוֹם אֵין אָנוּ יוֹדְעִים שְׁמָה קֶצֶת אוֹמְרִים שְׁשִׁמָּה סִיאָה, וְקֶצֶת אוֹמְרִים שְׁזָה סָאֲקִיס, כִּי אֵין אָנוּ מִפִּירִים בְּלִשְׁוֹנָם הַיֵּטֵב, עַל כֵּן אֵי אֲפֹשֶׁר לְשַׁמַּע וְלִהְיוֹן מֵהֶם בְּרוּר הַדָּבָר וְהָעִיר הַנְּזָכָר לְעִיל הָיְתָה שְׂרוּפָה בְּאֵשׁ וְחֲרָבָה, כִּי הִישְׁמַעְאֲלִים הַחֲרִיבוּהָ בְּאֵלוֹ הַעֲתִים מִחֲמַת מְרִידַת הַגְּרַעְקִין (הַיְוֹנִים) כִּי שְׁמָה יָשְׁבוּ גְרַעְקִין, וְאָמְרוּ שֶׁהָרְגוּ שָׁם בְּסִבִּיבוֹת אֵלוֹ שְׁמוֹנִים אֲלָפִים נְפֻשׁוֹת וְהַחֲרִיבוּ שָׁם בְּעָרֶךְ שְׁשִׁים עֶזְרוֹת וְיוֹתֵר, וְהָרְגוּ שָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף וְאָמַר הַקְּפִיטָאן שְׁעַד יוֹם שָׁם מְנַחִים בְּעִיר הַנְּזָכָר לְעִיל שְׁעַמְדָנוּ אֲצֵלָה הַהַרְוִיגִים, וְהַפְּגָרִים מְשַׁלְכִים בְּחוּצוֹת וּבְשֻׁנְקִים, כִּי לֹא נָתַנוּ לְקַבֵּרָהּ, וּפְגָרֵי נְבֻלָתָם מְשַׁלְכִים בְּחוּצוֹת וְזֶה רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שֶׁהָעִיר חֲרָבָה וְשְׂרוּפָה בְּאֵשׁ, וְאָמְרוּ שְׁאֵין שָׁם עֲכָשׁוּ שׁוֹם בְּר' יִשְׂרָאֵל, וְכַפִּי הַנְּרָאָה שֶׁהִיהוּדִים בְּרָחוּ מִשָּׁם מִחֲמַת רַעַשׁ הַמְּלַחְמָה:

קסט

גַּם כְּשֶׁהִינּוּ אֲצֵל הָעִיר סָאֲמֵלַע הַנְּזָכָר לְעִיל, אָמְרוּ שָׁם שְׁעוֹמְדִים שָׁם בְּסִמּוּךְ אַרְבַּעִים אֲלָף יִשְׁמַעְאֲלִים מְזִינִים לְמַלְחָמָה לְהַחְרִיב שְׁאָר מִקּוֹמוֹת הַגְּרַעְקִין וְגַם הַגְּרַעְקִין נִתְקַבְּצוּ שָׁם כְּבָר בְּעָרֶךְ מֵאֵתִים אֲלָפִים גְּרַעְקִין וּמִכָּל זֶה נִגַע קֶצֶת פָּחַד בְּלַבְנוּ אֲבָל לֹא הֲרַבָּה כִּי רָאִינוּ שֶׁבְּעֶזְרַת הַשָּׁם יִתְבַּרַךְ יְד הִישְׁמַעְאֲלִים גּוֹבְרַת עֲלֵיהֶם, וְהִישְׁמַעְאֲלִים אֵין לָהֶם עֶסֶק עִם הַיְהוּדִים אֲדַרְבָּא הֵם מְצִילִים אוֹתָם וּמְגַנְיִם עֲלֵיהֶם מוֹ הַגְּרַעְקִין:

קע

והנה זה היום יום חמישי נצבים, ועדין אנו עומדים סמוך לעיר הנזכרת לעיל, וראש השנה סמוך לבוא ביום שני הבא עלינו לטובה השם יתברך ירחם עלינו שנוזכה לבוא למקום מנוחה בימי ראש השנה הבא עלינו לטובה וזאת נחמתנו שתהלה לאל יש לנו שופר על הספינה וגם תהלה לאל יש בינינו יותר ממנון עשרה, והי הטוב בעיניו יעשה:

קעא

אחר כך ירדו קצת אנשים מאתנו לתוך העיר, ואז נודע שזאת העיר הוא סאקיס, רק קצת קורין אותה סיאה ושם קנינו מעט ענבים ושאר דברים קטנים לאכילה וביום ששי הביאו לנו מהעיר שלשים לחם, ושני אקיס ענבים מה שנתנו מעט הישראלים שנמצאו שם, כי באמת דרו שם ישראלים רק בעת המלחמה ברחו רבם, ולא נשארו שם כי-אם מתי מספר:

קעב

והנה בעת שעמדנו שם אצל העיר סאקיס הנזכרת לעיל, אמר לנו הקפיטאן שהוא יעמד שם עד יום שני שהוא ראש השנה גם רצה לקבל ארבעים ישמעאלים על הספינה ובתוכם אדון פאשי, ומחמת זה הצר לנו ושיבתנו בהאמבר שישבנו שם בתחלה בהרחבה ועתה פשרצה לקח הישמעאלים הכניס המחצה המפסקת הרבה לתוך גבולנו ועל ידי זה היה צר לנו המקום ונעשה כמה מחלקת בין אנשי הספינה מחמת דחק המקום שהצרכו רבם לשנות מקומם גם היה לנו צער מה נעשה בראש השנה איך נוכל להתפלל ולתקע שופר בין הישמעאלים שדרךם להקפיד קפידות הרבה מאד, גם שארי יסורים שהיו מגיעים לנו חס ושלום אם היו על הספינה אבל השם יתברך רחם עלינו ובלבל העסק שלהם וסבב סבות לטובה עד אשר לבסוף לא קבל אחד מהם כלל:

קעג

ובערב שבת ירדו שני אנשים מהספינה לשבות שבת קדש בעיר הנזכרת לעיל כי סברו שלא יזוז עד אחר שבת-קדש, גם אנחנו היה בדעתנו לירד לעיר בערב ראש השנה כדי להיות שם על קבר רבנו

יעקב בעל הטורים שהוא קבור שם, אך רבות מחשבות בלב איש וכו', כי בליל שבת קדש נשתנה הרוח, ותקף כעסו המלחים על אשר ירדו השנים מאתנו הנזכרים לעיל לתוך העיר וסוף דבר הכרחו לחזר לתוך הספינה ביום שבת קדש, וביום ראשון שהוא ערב ראש השנה וזה הספינה מסאקיס

והשנים הנזכרים לעיל שהיו בעיר ספרו לנו שקבלו אותם שם אחינו בני ישראל, גומלי חסדים בני גומלי חסדים, בכבוד גדול ושפירו להם מגדל תקף הנס שהיה להם בימי הפסח העבר שאז היה מלחמת הגרעקין שסבבו העיר והישראלים היו בתוך המבצר והחזקת בין הישמעאלים והגרעקין בקשו מהישמעאלים שיתנו להם עשרה יהודים והם יחזירו להם בעד זה כמה וכמה ישמעאלים ובחסד ה' הנפלא על עמו ישראל לעולם, נתן בלב הפאשי שלא נתרצה בשום אופן לתן להם אפלו צפרן אחת של ישראל והישראלים עמדו בסכנה כל ימי ניסן עד סוף הפסח, ועיניהם היו כלות בכל יום שיבוא להם עזר מסטנבול אבל נתעבב הדבר הרבה ובליל שביעי של פסח היה תקף הנס שבאו אנשי חיל הרבה מסטנבול והשם יתברך הביא אותם במהירות גדול שהלכו בלילה אחת מה שהיו צריכין לילך כמה ימים, ועל ידי זה נצלו הישראלים בחסדו הגדול יתברך ואמרו הישראלים שם שבדעתם לכתב מגלה שלמה מתקף הנס שהיה להם:

קעד

והנה בערב ראש השנה הלכנו מסאקיס כנזכר לעיל, ותהלה לאל טבלנו עצמנו בבקר בתוך הימים על ידי חבלים אחר כך הגיע יום ראש השנה הקדוש והנורא, ותהלה לאל היו לנו בעלי תפלות ותוקעים בעזרת השם יתברך, וטוב להודות לה' כי אני הבאתי השופר מצפת בעזרת השם יתברך כי זה האיש שהיה השופר שלו הכין שופר לקחו בדרך, ושכחו בביתו ואחר כך פשנסעתי אנכי מצפת בשבוע שאחריה שלחו השופר עמי וראיתי תקף כי מאת ה' הוא שאזכה להיות שליח לדבר מצוה הזאת להביא השופר ואנחנו היינו על הספינה תשעה- עשר אנשים חוץ משתי נשים:

קעה

והנה בליל ראש השנה היה רוח סערה גדול וחזק מאד והיה לנו פחד גדול, ורוח סערה הזה נמשך כל הלילה וכל היום עד שעת מנחה ומחמת סערת הימים נחלשתי מאד בבקר ולא יכולתי להתפלל כאשר צבר היה לי זה החולאת של הימים כמה פעמים ולא הייתי יכול להתפלל כלל גם שארי אנשי הספינה רבים נחלשו מאד ובחסדי ה' הגדול הפליא נוראותיו עמי ועזרני בחלישות כח כזה להתפלל מעט ולשמע קול שופר ולהתעורר לבקיה קצת גם הבעלי תפלות התפללו בישיבה והכל בישועת ה' הגדול וגם קימנו מצות תקיעת שופר כראוי וביום שני דראש השנה אחר גמר התפלות והתקיעות ואחרי סעדת שחרית חזרה ועמדה הספינה אצל מקום אחד, וזה המקום היה סמוך לעיר טשרניקילס בערך מהלך יום אחד ביבשה, והיה לנו צער ממה שעמד שם ואף על פי כן ביום שני דראש השנה הנזכר לעיל לא נמשכתי אחר הצער כלל, רק אדרבא השם יתברך עזרני שנמשך עלי שמחה גדולה ורקדתי הרבה ביום שני דראש השנה בשמחה רבה:

קעו

והנה אחר ראש השנה נכנס הצער בלבנו הרבה, כי הקפיטאן אמר שיכול להיות שיתעכב שם כמה וכמה ימים, אפשר ארבעים יום כי סמוך לכאן מתחיל החפירה (שקורין קאנאל) שמחברת השני ימים לאחד ושם אי אפשר לילך כי-אם על ידי רוח ישרה שאינו מצוי באלו העתים כלל כי כל הדרך הלכנו על ידי רוחות שמהצדדים ובכאן אי אפשר לילך ברוחות פאלו, כי-אם כשיהיה רוח ישרה ומי יודע כמה יתעכב, כי לפי דעתם וחקירתם נדמה להם שבעתים הללו לא יהיה הרוח הראוי לדרךנו גם עוד כמה וכמה ספינות עמדו שם עמנו יחד במקום ההוא, ובכל פעם באו ספינות חדשות, וכשהגיעו למקום ההוא עמדו שם, ואמרו שקצתם עומדים שם כבר זה כמה שבועות גם קצת אמרו שסמוך למקום ההוא עומדים עוד מאתיים ספינות שאינם יכולים לילך שם מחמת ששם צריכין רוח נכון דיקא

ומחמת כל זה היה לנו צער גדול, ועמדנו שם כל השבוע עד אשר הגיע יום שבת קדש ובערב שבת הביאו לנו המטראסין ענבים גם הקפיטאן היטיב עמנו ומכר לנו (סוחריס) לחם יבש בהקפה, וכל זה היה חסד גדול מהשם יתברך ובצר הרחוב לנו ה', בצר עצמו וכו' (כמבאר בלקוטי הראשון בסימן קצה) ואני עיני לשמיא נטלית רבונו של עולם חמל עלינו ואל תעכב אותנו הרבה, כי אני מאמין באמונה שלמה שאינם יודעים כלל, והכל מתנהג רק בהשגחתך לבד ואתה יכול לשנות הרוח כרצונך בכל עת ובכל רגע (כאן חסר ונאבד קצת מכתובת ידו הקדושה) עדן:

קעז

ותהלה לאל הלכה הספינה בכל יום שבת קדש ובלייל מוצאי שבת הורידו האנקיר סמוך לעיר טשרניקילס וביום ראשון פרשת האזינו, שביעי לעשרת-ימי-תשובה הוציאו האנקיר, ובהגיעם סמוך מאד לעיר טשרניקילס באו ישמעאלים על הספינה והראינו להם הבילעטין, ותכף הלכנו משם והנה אנחנו הולכים היום יום א' והרוח פונה לדרךנו בעזרת השם יתברך, וכלנו רואים שהכל בהשגחתו לבד בכל עת ורגע וכלם אינם יודעים דרך הרוח כלל, כמו שכתוב (קהלת י"א) כאשר אינך יודע דרך הרוח וכי רק אל אשר יהיה שמה הרוח מן השמים ללכת שמה ילכו הספינות ברוח השם אשר עד כה

עזרני:

קעח

ביום שלישי ערב יום כפור באנו לקושטנדינא הנקרא אצלנו סטנבול:

קעט

בְּקוּשְׁטֵנְדִינְא עֲמַדְנוּ עַל הַסְּפִינָה מִיּוֹם שְׁלִישִׁי עָרַב יוֹם כְּפוּר אַחַר חֲצוֹת עַד יוֹם שְׁנִי, רֵאשׁוֹן דְּסִכּוֹת
אַחַר סְעֻדַת שְׁחֲרִית כִּי בְּתַחֲלָה רְצִינוּ לְשַׁכֵּר אוֹתָהּ הַסְּפִינָה עֲצָמָה שֶׁבָּאֵנוּ עִמָּה לְקוּשְׁטֵנְדִינְא (כּפּי
הַנְּרָאָה כֹּאן חֹסֵר גַּם כֵּן מַעֲט):

קפ

בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּסִכּוֹת עֲשֵׂה הַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ לָנוּ נִס, שֶׁפִּתְאֹם בָּא הַקְּפִיטָאן וְגֵרַשׁ אוֹתָנוּ מִסְּפִינְתּוֹ אַחַר שֶׁכָּבַר
אֶכְלָנוּ סְעֻדַת שְׁחֲרִית, וְלֹא קִיַּמְנוּ מִצְוַת אֲתֵרוֹג וְלוֹלֵב וּמִיַּיִנוּ וּמִכָּל-שֶׁכֶן מִצְוַת סִכָּה וְהַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ
בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים גִּלְגַּל עִמָּנוּ סִבּוֹת לְטוֹבָה שֶׁפִּתְאֹם גֵּרַשׁ אוֹתָנוּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּסִכּוֹת מִהַסְּפִינָה,
וְהִכְרַחְנוּ לִילָךְ אֶל הָעִיר וְתַכְףּ בְּבוֹאֵנוּ אֶל הַסֶּפֶר, וְעַדִּין הָיוּ כָּל הַמַּטְלָטְלִים שֶׁלָּנוּ מְנַחִים בְּחוּץ וְהִלְכְנוּ
עִם כָּל הָאֲנָשִׁים לְבַקֵּשׁ אַכְסֵינְיָא, וּבִתְוֹךְ כֶּף שֶׁאֲלַתִּי הֵיכָן נִמְצָא אֲתֵרוֹג וְהִלְכְתִּי לְשֵׁם וְזָכִיתִי בַּחֲסָדִיו
הַנִּפְלְאִים לְקַיֵּם מִצְוַת אֲתֵרוֹג וּמִיַּיִנוּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּסִכּוֹת הַנְּזָכָר לְעִיל אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, אַחַר שֶׁכָּבַר
נִתְיָאֲשָׁנוּ כִּלְנוּ מִלְּבָרְךָ עַל הָאֲתֵרוֹג וְגַם רִישׁ כֶּבֶד אוֹתָנוּ בְּיַיִן וּבְמִיַּיִן כְּסִינִין, וְהִלְכְנוּ אֶל הַסֶּכָּה שֶׁבַעֲלִיתָו,
וּבְרַכְנוּ לְיֵשֵׁב בַּסֶּכָּה וְשֶׁהַחֲיִינוּ וְאֶכְלָנוּ וְשִׁתִּינוּ בְּשִׂמְחָה:

קפא

וּמִשֵּׁם חֲזַרְנוּ לְבַקֵּשׁ אַכְסֵינְיָא, וְרִקְדַתִּי מַעֲט בְּדַרְךְ הַלּוּכִי שֶׁעֲשֵׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ נִפְלְאוֹת כְּאֵלָה
לְזִכּוֹת בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּסִכּוֹת לְבָרְךָ עַל הָאֲתֵרוֹג וְעַל הַסֶּכָּה אַחֲרֵי שֶׁכָּבַר נִתְיָאֲשִׁיתִי מִזֶּה לְגַמְרִי וְהִאֲמַנְתִּי
שִׁמְהָ שֶׁשִּׂמְחָנוּ בְּלִילָה שֶׁלְּפָנָיו הוּא לֵיל רֵאשׁוֹן דְּסִכּוֹת שֶׁהֵינְנוּ שְׂמִיחִים אִזּוּ מֵאֵד, כִּחַ שִׂמְחָה זֶכֶה אוֹתָנוּ
בְּמִצְוַת קְדוּשׁוֹת אֱלוֹ, כִּי כָּל פְּנִיתִי אִזּוּ בְּשַׁעַת הַשִּׂמְחָה הִיָּה לְזִכּוֹת עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה וְהִרְקוּדִין לְקַיֵּם
מִצְוַת אֲתֵרוֹג, וְכֵן הָיָה וּמָה שֶׁעָבַר בְּגִמְמִים אֱלוֹ מֵעָרַב יוֹם כְּפוּר עַד יוֹם רֵאשׁוֹן דְּסִכּוֹת יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר
וְאִיךְ הִיָּה מִן הַנִּמְנָע לְקַיֵּם מִצְוֹת קְדוּשׁוֹת אֱלוֹ וּכְבָר נִתְיָאֲשָׁנוּ מִזֶּה, וְכַמְעַט כַּמְעַט הֵינְנוּ אוֹבְדִים חֵס
וְשָׁלוֹם לְקַיֵּם מִצְוֹת יְקָרוֹת אֱלוֹ, בְּכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר וְאִם יִסְפְּיָם הַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ יְבָאָר בְּזִמְן אַחַר
בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ:

קפב

בְּיוֹם תְּמִישִׁי הוּא שְׁנֵי דְחוּל הַמוֹעֵד סִכּוֹת נִכְנָסְנוּ לְעִיר הָאֲרַעֲקֵעַ שֶׁבְּקוּשְׁטֵנְדִינְא לְתַבַּע הַקּוּוִיטֵל
(הַפִּתְקָא) שֶׁהָיָה לִי מְרַבֵּי לֵיב חִיקֵעַס זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָהּ, וְהַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ עֲשֵׂה עִמִּי נִס שֶׁגִּבִּיתִי אוֹתוֹ בְּהַשְׁגָּחָה
נִפְלְאָה וְהִכְרַחְנוּ לָלוֹן שֵׁם, וְלֹא הָיָה לָנוּ אַכְסֵינְיָא וְלִנְתִּי בְּחִנוּת סְגוּר וְכוּ', אִף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ הָיָה
בְּעִזְרַת וְחִדְשִׁיתִי שֵׁם:

קפג

ביום ששי חזרתי מהארעקיע לאכסניא שלי בגאליטע, ובאותו יום ערב שבת קדש לעת ערב שכרתי הספינה לאדעס בשביל שבעה אנשים וכו' ביום הושענא-רבא שכוה הנשארים מחברתנו הספינה הנזכרת לעיל לאדעס בשמחת תורה שמחנו הרבה אצל הגבירים, ורשדנו הרבה שם בשמחה גדולה בפזרת
השם יתברך:

קפד

ביום ששי ערב שבת קדש פרשת בראשית ירדנו לתוף הספינה ביום רביעי ב' דראש חדש חשוון תקפ"ג יצאתי מהספינה אל העיר, ונכנסתי אל העיר עקר סטנבול שיושב שם התוגר כדי לבקש את חברי רבי יהודא אליעזר, כי התחילה הספינה לזוז והייתי תועה שם כי לא ידעתי לחזור, והיה לי פחד גדול כי כבר התחילה הספינה שלנו לזוז ממקומה וכו' והשם יתברך עזר שאחר כך ברח מטראס מהספינה לתוף העיר, והלכו לבקשו ועל ידי זה נתעפנו בהשגחתו יתברך, גם ביום רביעי לא יצאנו מקושטא עד יום חמישי פרשת נח ב' חשוון:

קפה

ביום שבת-קדש לעת ערב התחלנו לראות מרחוק את אדעס, והלכנו סמוך לאדעס שלשה ימים, ולא יכלנו להגיע אל הספר עד יום שלישי לעת ערב ביום שלישי, פרשת לך-לך, עזרני השם יתברך, שבאנו לספר אדעס, ושמחנו בישועתו, ובלילה קדשנו הלבנה בשמחה:

קפו

אצל אדס עמדנו על הים קדם שנכנסנו לקולינטער שבוע אחת, דהינו עד יום שלישי וינרא מיום שלישי פרשת לך-לך עד שלישי וינרא בתוף כך, בשבת פרשת לך-לך בלילה, היה רוח-סערה גדולה מאד, והיה לנו פחד גדול וחלישות גדול, ובחסדי ה' נצלנו:

קפז

ביום שלישי יצאנו מהספינה ונכנסנו לקולינטער בשבת-קדש פּרשת וירא היינו בקולינטער, ושמחנו
בליל-שבת-קדש הרבה מאד, אף הנה מעשה-שטן, שנעשה אז מחלוקת עם ר"י מט"ר ואחר כך חזק
ר"ג את ר"י מאד מאד בקול גדול וברך כמה ברכות, יהי רצון שיתקיימו מהרה אמן כן יהי רצון
בקולינטר עמדנו שני שבועות:

קפת

ביום שלישי, פּרשת תולדות היינו בשמחה גדולה אצל ר' שאול עם הרב שהיה שם, וגם ר"ג הנה שם,
ועוד קצת מספינתנו:

קפט

ביום ששי, ערב שבת קדש פּרשת ויצא יצאתי מאדעס ושבתנו בקהלת קדש פיטוקצע וכ"ו:

קצ

ביום חמישי, פּרשת וישלח באתי לביתי בשלום בשמחה, והכל קבלנו בשמחה גדולה ברוך השם
אשר עד כה עזרני עד הנה עזרוני ולא עזבוני חסדיך ה' אלהינו, שזכינו בחסדיך ונפלאותיך
הגדולים להביאנו לארץ ישראל, ולהחזירנו לביתנו בשלום כן יהי ה' אלהינו עמנו לזכותנו ברחמינו
לשוב אליו ותברך באמת מעתה כי לפניך נגלו כל תעלומות לב, אשר רק בשביל זה טרחתי הטרח
הזה לבוא לארץ ישראל והטוב בעיניך עשה עמנו ואלו תמיד אצלך אולי יחוס אולי ירחם אמן:

ונשלם

תם